

VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK

V ŠOLSKIH ZBORNICAH

SE
DVIGA
PRAH

VESTNIK

YU ISSN 0351-6407

Murska Sobota, 10. januarja 1991 • Leto XLIII • Št. 1 • Cena 15 din

Obvezno šolanje bi moralo trajati najmanj 12 let. To so norme razvite Evrope, s katero namerava stopati v korak tudi Slovenija. Ampak to mora biti tudi šola, v katero bodo otroci radi hodili in v kateri bodo zadovoljni tudi pedagoški delavci. Na vidiku je precej sprememb in upajmo, da ne bodo ostale zapisane le na papirju. (Kakšna šola se obeta, poskušamo na kratko osvetliti v Aktualni temi na str. 4)

Foto: N. Juhnov

Sveto odločeni, da želimo živeti v suvereni in neodvisni Sloveniji, smo zakorakali v leto 1991. Pomurje je del te Slovenije in ni nam vseeno, kaj se bo v njej dogajalo. Veliko neznanek je na poti, po kateri bomo korakali, grenke izkušnje iz preteklosti pa opozarjajo, da na njej ne bo lahko. In resnično hočemo korakati naprej po tej poti in ne stopicati na mestu, saj ne želimo še naprej ostati provinca.

Morda zveni beseda provinca za koga nostalgčno. Za tistega, ki živi v centru, morda res. Ko pa bi se podal v to provinco, pa najbrž ne več, saj bi obupal že na drugi strani trojanskega klanca in nič več ga ne bi vlekle v to nostalgijo. Zato se Pomurci ne moremo zadovoljiti s tem, kar imamo in želimo naprej. Pa ne zgolj osamljeni, prepuščeni sami sebi, da si ustvarjamo svoj boljši jutri. Pripravljeni smo se odpovedati marsičemu, vendar le toliko, kot se bodo odpovedovali vsi

NE OSTANIMO NA OBROBJU!

Slovenci. Gorički ali slovenskogoriški človek se ne sme pri tem prav nič razlikovati od tistega v slovenskem središču. Preveč nam je bilo že vzeto, saj smo bili v dobršni meri le surovinska osnova za razvita središča in se je tako dohodek odlival iz pokrajine ob Muri. Pa smo si kljub temu z lastnimi napor in sredstvi gradili svoje šole, vrtnice, bolnišnico, ceste, telefonijo... Saj je tu in tam kaj primaknila tudi republika, vendar še zdaleč ne toliko, kot tistim v centrih.

Zdaj, ko smo se tudi Pomurci z veliko večino odločili za samostojno in neodvisno Slovenijo, so naše zahteve še toliko bolj odločne, saj nočemo ostati odrinjeni in še naprej na obrobju. V časih, ko se razpoložljiva sredstva vse bolj koncentrirajo in delijo iz enega središča, se ne bomo zadovoljili le z drobtinicami, pač pa zahtevamo ustrezen kos pogače. Da se ne bo zgodilo, da bi Pomurci dobili o Ljubljani podobno mnenje, kot smo ga imeli Slovenci o Beogradu. In to prav zdaj, ko se tako radi pohvalimo, da živimo v demokratični družbi.

Ludvik Kovač

Delo je, dela ni

Že oktobra je v gornjeradgonski Avtoradgoni zmanjkalo dela za 112 delavcev, v minulih dneh pa so jih poslali domov na čakanje še 84. V ponedeljek je sindikat Neodvisnost sklical zbor delavcev, na katerem naj bi vodstvo delavcem odgovorilo na nekaj vprašanj, ki zadevajo zlasti delo.

Kakih 70 delavcev se je zbralo v jedilnici Avtoradgone, ki se je s 1. 1. 1991 prelevila v krovno podjetje in šest družb. Največ težav imajo v družbi A/R Bus, v kateri je zmanjkalo dela za skoraj polovico od 209 delavcev. Največji izpad predstavljajo avtobusi za Niš expres, ki jih Avtoconcern ni upal naročiti zaradi zapletenih razmer v Jugoslaviji. Tudi avstrijski partner ni pripeljal materiala ob dogovorjenem roku. Tako niti generalni direktor Janez Rozman niti v.d. direktorja Busa delavcem ne moreta zagotovo povedati, kdaj bodo imeli dovolj dela za vse in za koliko časa. Razmere se namreč spreminjajo čez noč, med čakajočimi delavci pa so tudi sindikalni poverjeniki, člani stavkovnega odbora in delegati zbora združenega dela iz Avtoradgone v občinski skupščini. Med čakajočimi so matere, očetje, veliko takih, ki — razen plače — nimajo nobenih dohodkov. Vsi se bojijo, da bi svoja delovna mesta za vselej izgubili. Vodstvu očitajo, da ni pripravilo dobrih in učinkovitih programov, da jih preslabo obvešča o položaju podjetja ter da skuša spreti proizvodne in delavce iz režije. V obupu so predstavniki sindikata Neodvisnost in delavcev podjetja potrkali na vrata občinske vlade, ki jim je zagotovila, da se bo sešla z vodstvom Avtoradgone in še enkrat pretresla možnosti in sanacijski program. Bo vse to prineslo tudi delo?

LiK

SLABI ČASI ZA KMETE

Prehod v novo leto so tudi pomurski kmetijci pričakali z negotovostjo, saj razmere v kmetijstvu že doigo niso bile tako kritične, pa tudi napovedi so zaenkrat negotove. Ob pomanjkanju dela največji problem pomurskega gospodarstva v tem trenutku gotovo predstavlja težak likvidnostni položaj, vse te težave pa v zadnjem času vse bolj čutijo tudi kmetijci. Ob težkem likvidnostnem položaju so blokirani žiroračuni vsakdanji spremljevalec pomurskega gospodarstva in najodgovornejši delavci v mnogih podjetjih se veliko več ukvarjajo s tem, kako s premostitvenimi posojili ohraniti likvidnost in se izogniti stečajju, kot pa s proizvodnjo.

Posledice vseh teh težav čutijo tudi kmetje, še posebno živinorejci, ki velikokrat ne vedo, kako bo s prodajo, še manj pa, kdaj bodo prodano živino dobili tudi plačano. Svojevrsten problem so tudi odkupne cene, ki v mnogih primerih ne pokrivajo niti stroškov priraje, zato je vsako novo vhlavljanje vse bolj vprašljivo. Medtem ko se cene krmil in dru-

gega reprodukcijskega materiala niso umirile, ostajajo cene živine že več mesecev nespremenjene ali pa se celo znižujejo. Položaj je gotovo najtežji v prašičereji, kjer so izgube tako rekoč neizbežne, pa tudi v govedoreji ni zanesljive prihodnosti. Mesarji vsaj zaenkrat niso pripravljeni odšteti več kot 22 dinarjev za kilogram žive teže mladega pitega goveda, kaj bo s 3 dinarji republiške premije, ki je zagotovljena do 10. januarja, pa tudi še ni povsem znano.

V Kmetijski zadrugi Panonka

pravijo, da je manjše vhlavljanje pujskov, pa tudi njihova ponudba je manjša, pri pitanih prašičih pa se srečujejo s težavami v prodaji. Kljub temu, da je njihova ponudba iz prostega odkupa le okrog 100 glav tedensko (plačujejo jih po 20 dinarjev kilogram), le s težavo najdejo kupce, iz farmske reje pa trenutno ponujajo čez 1.200 prašičev, ki bi morali že zdavnaj končati v klavninah. S soboško Mesno industrijo trenutno tako rekoč ne sodelujejo in iščejo kupce v drugih slovenskih klavninah. V zadnjem času

pa je bil precejšen odliv telet, zato so zvišali odkupne cene in bikce odkupujejo po 38, teličke pa po 35 dinarjev za kilogram.

Poseben problem pa tudi v tej kmetijski zadrugi predstavljajo neporavnane obveznosti kupcev. Ti trenutno dolgujejo Panonki 26 milijonov dinarjev, medtem ko znašajo njeni dolgovi le 6 milijonov dinarjev. To seveda močno vpliva na likvidnostni položaj, posledice pa bodo gotovo čutili tudi kmetje.

L. Kovač

posezonska razprodaja

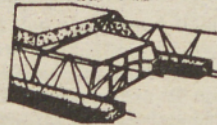
V VSEH POSLOVALNICAH S TEKSTILOM od 10. - 24. jan. '91

veletrgovina

Potrošnik
murska sobota

GRADITELJI POZOR!

GREDS d.o.o.
Novo selo Rok, R. Končara 16 — Čakovec,
tel.: (042) 811 685, podjetje za proizvodnjo in prodajo:
• stropni nosilci
• stropna polnita
• in ostali gradbeni material
Delovni čas od 7. do 16. ure.
• zelo ugodne cene • dobava takoj • večje količine dostavimo na dom brez plačilo

Premakljivi prazniki

Pust, torek, 12. februar
Pepelnica, sredo, 13. februar
Velika noč, nedelja, 31. marec
Vnebovohod, četrtek, 9. maj
Binkošti, nedelja, 19. maj
Telovo, četrtek, 30. maj

Vestnikov koledar

10. januar, četrtek, VILJEM
11. januar, petek, MATILDA
12. januar, sobota, TATJANA
13. januar, nedelja, VERONA
14. januar, ponedeljek, SREČKO
15. januar, torek, PAVEL
16. januar, sredo, MARCEL

Po toplem vremenu v minulih dneh se bo po poslabšanju v soboto ohladilo.

Pregovora
Če Pavla dan je čist in jasen, bo zemlje sad v tem letu krasen.
Če Pavla sneži in deži, bo letina slaba in huda preti.

VREME

Krmljenje krav pozimi
Vse o krmil in krmnih mešanicah

Priloga:

KMETIJSKA PANORAMA

str. 9-12

POLITIČNI BAROMETER

Leto 1990, ki se je pravkar izteklo, je bilo — tako kot vedno — za ene pač bolj srečno, za druge manj; odvisno pač od okoliščin ter političnih in gospodarskih razmer. To velja tako za posameznike kot narode. Prišlo je do velikih sprememb, ki bodo zaznavale ne le minulo leto, ampak tudi desetletja, pa najsi gre za svetovno dogajanje ali za našo stvarnost.

Med najbolj srečnimi so brez dvoma Nemci, saj se jim je izpolnila velika želja, da končno oblikujejo enotno državo. Po padcu Berlinskega zidu so se namreč odprle neslutene možnosti za prebivalce nekdanje Vzhodne Nemčije, ki so se lahko svobodno povezali s svojimi zahodnimi brati. Mnogi označujejo to leto kot eno najbolj srečnih v nemški zgodovini. Med manj srečnimi pa so, na primer, prebivalci Sovjetske zveze, saj se morajo ubadati s tem, kako bi preživeli že sicer skromno življenje. Se bolj obupani so po vsej verjetnosti prebivalci sosednje Albanije, ki množično bežijo čez mejo, saj ne zaupajo reformam, ki jih obljublja njihov voditelj. Zato si na vse kriplje prizadevajo, da bi čimprej našli svojo obljubljeno deželo, kjer bodo lahko zaživelé boljše življenje in brez strahu pred prihodnostjo. Nič boljše se ne godi prebivalcem Romunije, Bolgarije in še nekaterih drugih držav, nad katerimi visi Damoklejev meč strahu zaradi razpleta procesa demokratije.

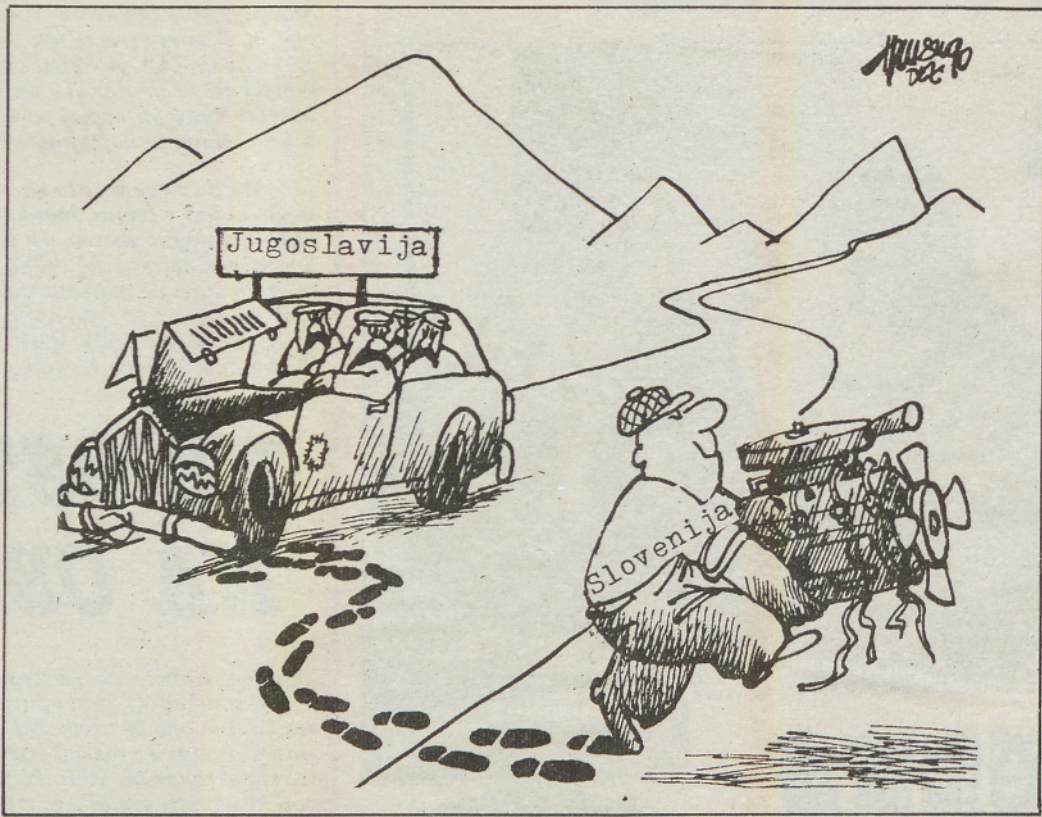
LETO VELIKIH SPREMEMB

Kot v posmeh vsem prizadevanjem svetovne skupnosti po mirnem reševanju sporov med državami, napetost na Bližnjem vzhodu ne jenjuje. Nevarnost vojnih grozot pa se stopnjuje z iraško zasedbo Kuvajta, ki je po mnenju Sadama Huseina že od nekdaj iraški. Kljub vsem pozivom svetovne javnosti in resoluciji Varnostnega sveta OZN, da se mora do 15. januarja umakniti iz Kuvajta, Irak trmasto vztraja pri svoji odločitvi. Čeprav se je iraški predsednik v letošnji posrednici poslanci zavzel za mir, pa v njegovem govoru ni bilo niti besedice o možnostih kakršnega koli umika iraškega vojskovanja iz Kuvajta. Po drugi strani pa se spominimo, da so bališke države vse bolj odločno zahtevale odcepitev od Sovjetske zveze. Prva je neodvisnost razglasila Litva, sledile pa so ji še druge. Čeprav so mu republike druga za drugo bežale, pa si je Mihail Gorbačov, ki je dobil Nobelovo nagrado za mir, doma nabiral čedalje več oblasti. V pogovoru z ameriškim predsednikom Bushem v Helsinkih, ki ga označujejo za prelomenega, se je utrdila povezanost med Vzhodom in Zahodom, kar je velikega pomena za nadaljevanje mirovnih procesov v svetu.

Leto 1990 pa se bomo spomnili tudi po osvoboditvi Nelsona Mandele v Južni Afriki, ameriški akupaciji Paname, po tem, da je s politične scene odšla Margaret Thatcher in da je predsednik Poljske postal vodja Solidarnosti Lech Walensa, medtem ko je v Rimu v visoki starosti umrl Sandro Pertini, najbolj priljubljeni predsednik v italijanski zgodovini. Ob znanih prizadevanjih za povezovanje pa je Evropa čedalje pogostejše opozarjala, da je zaigrala vrvica do sode smodnika, kot že dolgo imenujejo Balkan, vse krajša.

In kje smo mi v tej posani mavrici? Lahko bi dejali: nekje v zlati sredini. Tam med Seilo in Karibdo — torej nekakšen jeziček na tehničarji med optimizmom in pesimizmom. Kako se je za Jugoslovane, kjer so prišlo do izraza prve povojne večstrankarske volitve in slovenski plebiscit o samostojnosti, izteklo leto 1990, je vsem dobro znano. V novo leto stopamo s 30-odstotno inflacijo, devalviranim dinarjem in z vedno bolj razpadajočo državo. Verovakoj za pretirani optimizem torej ni, toda nekako bomo že preživeli in bo tudi to leto, podobno kot druga, odšlo v ropotarnico zgodovine.

Milan JERŠE

Venezuela je resen partner

Možnosti za razširitev gospodarskega sodelovanja med Jugoslavijo in Venezuelo so bile poglavitna tema pogovora med zveznim sekretarjem za zunanje zadeve Budimirjem Lončarjem in voditeljem venezuelske diplomacije Renaldom Planchardom.

Venezuelski zunanji minister je bil na enodnevnem delovnem obisku v Jugoslaviji. Kot sta ugotovili obe strani, bi gospodarsko sodelovanje letos lahko presežilo pol milijarde dolarjev, medtem ko je lani dosegel vrednost zgolj 22,4 milijona dolarjev. Kaže, da bo Venezuela postala ena najpomembnejših gospodarskih partnerk v Latinski Ameriki. Med drugim naj bi gradili konferenčno središče v Caracasu in nakupili šest ladij.

Zoper vsiljeno oblast

Sovjetski zunanji minister Eduard Ševardnadze je v intervjuju za sovjetski časopis Moskovske novosti dejal, da je odstopil, ker ne odobrava uporabe sile za vzpostavljanje reda in miru v državi. V svojem prvem nastopu po decembrskem odstopu je Ševardnadze izrazil nestrinjanje z vsiljevanjem predsedniške oblasti kot metode reševanja krize v Sovjetski zvezi.

Irak se ne bo umaknil iz Kuvajta

Iraški voditelj Sadam Husein je izjavil, da se njegove čete do 15. januarja ne bodo umaknile iz Kuvajta, kot to zahteva resolucija ZN. V intervjuju za nemško televizijo je hkrati izrekel pripravljenost za pogajanja z ZDA, ni pa pojasnil, kako naj bi se pogajal. Napovedal pa je zmago svojih sil v morebitni zalivski vojni.

Luksemburg prevzema krmilo

Z manj kot 400 tisoč prebivalci bo Luksemburg, najmanjša članica evropske dvanajsterice, prihodnje pol leta vodil vse njene aktivnosti. Opozovalci ocenjujejo, da naloga sploh ne bo lahka, saj pada v čas velikih pogajanj in odločitev o nadaljnji usodi Evropske skupnosti, v čas, ko se ustanavlja njena enotna centralna banka in pričenjajo tiskati euje kot svojo skupno valuto. Dolžnosti, ki jih je v lanskem letu opravljal italijanski premier Andreotti, je prevzel predsednik luksemburške vlade Jacques Sante.

Če se predsednik in ljudstvo ne razumeta

Predsednik Bangladeša Husein Mohamed Eršad je v prizadevanjih, da bi se ubranil pritisku opozicije, v državi razglasil izredno stanje. Ukinil je vse državljanske pravice, uvedel cenzuro tiska in policijsko uro, poleg tega pa je ukazal tudi aretacijo enega od voditeljev vedno glasnejše opozicije. Poglavitna zahteva opozicije je, da mora predsednik Eršad odstopiti.

Napadi nanj prihajajo z več strani, vsak pa ima svoje vzroke. Kakor je znano, je prišel predsednik Eršad na oblast pred 8 leti, ko je izvedel nekrvavi državni udar. Ob osmi obletnici je zadovoljen ocenjeval rezultate svojega vladanja in dejal, da mu je uspelo utrditi demokracijo v Bangladešu, stabilizirati sistem ter državi in njenemu prebivalstvu omogočiti vsestranski razvoj. Očitno pa je, da se predsednik in njegovo ljudstvo ne razumeta preveč.

Država ima parlament, katerega mandat se bo iztekel leta 1993, vendar se njegov položaj močno maje. Opozicija trdi, da je volitni zakon v Bangladešu vse kaj drugega kot demokratičen, in opozarja na dejstvo, da je volitve pred dvema letoma bojkotirala vsa pomembna opozicija. Posledica tega je, da ima vladajoča stranka v parlamentu veliko večino in da v državi ves čas naraščajo nemiri ter očitki predsedniku Eršadu, da je uvedel avtokratsko vladavino. Eden od očitkov leti tudi na preveliko sodelovanje oboroženih sil v političnem življenju države. Podobne ukrepe je predsednik Eršad uvedel že na začetku novembra, potem ko so izbruhnili krvavi spopadi med muslimani in hindujci.

Začelo se je, ko so militantni muslimani v glavnem mestu Daki napadli hindujske tempelje v starem delu mesta, pred tem pa so menda hindujci napadli neko mošejo na severu države. Vedeti je treba, da korenine takega obnašanja segajo daleč nazaj. Čeprav se več kot polovica Bengalcev, prebivalcev Bangladeša, priznava za muslimane, so še nekaj desetletij nazaj veljali za resnično vladajočo kasto le hindujski govoreči Bengalci. Povsod po Aziji razlagajo ta odpor z domnevno tujim izvorom muslimanov, ki da so se priselili za mohamedanskimi misijonarji. Zelo malo pa tačas govorijo o dejanskih razlogih za nezadovoljstvo v Bangladešu.

To je ena najrevnejših držav na svetu, v kateri več kot polovica prebivalstva velja za permanentno podhranjenega. Okroglo 110 milijonov ljudi se vsak dan bojuje za golo preživetje. Medtem so prebivalci Bangladeša lahko pozdravili odstop predsednika Eršada, zmagovito opozicijo pa vodita sorodnici ubitih predsednikov Mudžiburja in Zie Rahmana.

Se kak mesec nazaj je mogočnega bangladeškega predsednika Eršada lahko kritiziral le novinar,

Kamboški mirovni sporazum

Predstavniki štirih kamboških skupin so v Parizu sprejeli načrt mirovnega sporazuma, ki ga je skupno oblikovalo pet stalnih članic Varnostnega sveta. Z doseženim dogovorom so izkoristili zadnjo priložnost za vrnitev miru v to azijsko državo. Hkrati pa so Združeni narodi dobili ključno vlogo pri pripravi prvih svobodnih volitev v Kambođi. Edina zakonita oblast do volitev bo vzhodni svet, ki ga sestavljajo predstavniki vseh skupin.

Vajeti za nemirno Korziko

Francoska vlada je bila primorana sprejeti več ukrepov kot odgovor na hitro slabšanje položaja na Korziki. To je doseglo vrhunec z umorom treh županov v zadnjih dveh mesecih in sedmimi bombnimi atentati na turistične objekte. Vlada je med drugim imenovala novega prefekta na Korziki in napovedala takojšnje kadrovske spremembe v policiji, sodiščih in finančnih državnih službah. Namen teh ukrepov je povečanje državne avtoritete, s čimer pa se ni odpovedala projektu, s katerim naj bi Korzika dobila veliko politično avtonomijo, njeni prebivalci pa bi dobili status »naroda v francoskem narodu«.

Bolgarija dobila večstrankarsko vlado

O sestavi kabineta in o tem, kdo bo zasedal posamezne ministrske stolčke, sta se med večdnevnimi pogajanjmi dogovorili Socialistična stranka in Zveza demokratičnih sil. Gre za novo koalicijsko večstrankarsko vlado, ki jo vodi Dimitar Popov, v njej pa so člani iz različnih strank in tudi taki, ki niso člani nobene stranke. Ključna gospodarska ministrstva sta si razdelili Socialistična stranka in Zveza demokratičnih sil, šest ministrstev pa vodijo ljudje iz prejšnjega kabineta Andreja Lukanova.

V žarišču dogodkov

menda ljubil ženske celo bolj kot zlato in oblast. Tisti, ki še vedo, kaj je dober okus, so objavili le fotografije 40 dam, s katerimi je imel Eršad ljubezensko razmerje. Gre za lepotic srednjih let, ki so bile menda predsedniku najbolj všeč. Dnevnik Milat je objavil fotografijo nagega predsednika v

družbi pomanjkljivo oblečenih žensk. Predsednik Eršad je skušal zbežati iz države v začetku lanskega decembra, ko je postalo jasno, da so njegovi diktatorski dnevi šteti in ko je nezadovoljstvo ljudstva doseglo vrh. Vendar se mu to ni posrečilo, saj se je vojska, na katero se je opiral od leta 1982, ko je z državnim udarom prišel na oblast, nenadoma obrnila proti njemu. Kljub vsemu pa je nekdanji general in predsednik iz zapora sporočil, da bo kandidiral na prihodnjih predsedniških volitvah 27. februarja. Vendar je težko verjeti, da bodo volitve odpuščili grehe predsedniku, ki povrh vsega ni prišel na oblast po njihovi volji, in pozabili na njegovo nemoralost, nad katero bi se zgražali tudi v veliko liberalnejših državah, kot je muslimanski Bangladeš.

JUGOSLOVANSKI PREBLISKI

Tudi Evropska ekonomska skupnost ni nastala zaradi političnih, temveč gospodarskih razlogov. Zato se tako tudi imenuje. Podobno je z Jugoslavijo. (Borba — Beograd)

Problem je samo v tem, da glede na značaj politične kulture volitve niso bile enakopravne ne regularne, saj je partija, ki je v Srbiji tačas na oblasti, na množičen in totalen način izkoristila to svojo oblast, da bi si pridobila prednost na volitvah. (Glas Amerike — Washington)

Zahodni in vzhodni sosedni so zainteresirani za trdno Jugoslavijo, predvse pa za miren prehod v novo obliko države. Razpad Jugoslavije bi Avstriji prizadejal več škode kot koristi, pri čemer je v ospredju trgovina in morebitnih šest trgov. (Die Presse — Dunaj)

Odstopil podpredsednik sabora

»Mojih upov za izboljšanje hrvaško-srbskih odnosov je bilo konec ob sprejemu hrvaške ustave«, je v odstopnem pismu med drugim poudaril podpredsednik hrvaškega sabora Simo Rajčić. V njem tudi sporoča razloge za nepreklicen odstop kot predsednik sabora. Sima Rajčića so za podpredsednika sabora izvolili 24. avgusta lani po znanih kninskih dogodkih. Rajčić je izstopil tudi iz vodstva (predsedstva) Stranke demokratičnih sprememb, vendar bo še naprej ostal njen član.

V Švici iraško-ameriški dialog

Vsa mednarodna skupnost z veliko pozornostjo pričakuje nadaljnji razvoj dogodkov, povezanih z Zalivsko krizo, še posebno pa iraški privolitvi v ministrske pogovore z ZDA. »Irak je pozitivno odgovoril na ameriški predlog iz spoštovanja do svetovnega javnega mnenja ter mednarodnih norm in prakse, ne pa zaradi stališča in slabe taktike ameriške administracije«, je pred odhodom na pogovore v Švico dejal iraški zunanji minister Aziz. Ob tem je hkrati treba poudariti, da ni nobenih znamenj o tem, da bi katerakoli od vpletenih strani popustila pri svojih zahtevah.

Sovjetska zveza, Francija, Nemčija in vrsta drugih držav so takoj pozdravile sklep Iraka o dialogu z Američani, vendar pa so opozorili, da mednarodna skupnost Iraku ne sme popuščati. Doseči mora namreč temeljni cilj: umik iraške vojske iz Kuvajta. Prav tako se Evropa ne strinja z iraško zahtevo, naj bi skupaj z Zalivsko krizo začeli reševati tudi bližnjevzhodni zaplet oz. palestinsko vprašanje. Povsem nasprotna so stališča Iraka, saj je minister Aziz sporočil, da se Irak ne bo umaknil iz Kuvajta in se o tem sploh ne namerava pogovarjati z ZDA. Medtem pa se je v Saudski Arabiji mudil jugoslovanski zunanji minister Budimir Lončar. V Taifu se je pogovarjal z najvišjimi predstavniki kuvajtske begunske vlade. Gre za mirovno pobudo neuvrženih držav, ki so mislijo dobre volje zaupali Jugoslaviji kot predsedujoči v gibanju.

SFRJ v programu ES Phare

Evropska skupnost izraža podporo Jugoslaviji in Markovičevemu programu, so sporočili na sedežu Evropske skupnosti v Bruslju, kjer se je nedavno mudil naš zvezni sekretar za zunanje zadeve Budimir Lončar. Ta je tudi podpisal dva sporazuma o sodelovanju Jugoslavije v programu Phare. Prvi memorandum obrav-

nava v splošnih potezah širše vidike tega sodelovanja na različnih področjih, za katera bi utegnili dobiti pomoč. Drugi memorandum pa se nanaša na 50 milijonov dolarjev, ki jih je SFRJ dobila kot nevrtačilno pomoč za rekonstrukcijo bančnih podjetij in za razvoj sektorja podjetij. Hkrati so Jugoslaviji odobrili posojilo v višini 1,1 milijarde dolarjev za gradnjo cestnih in železniških povezav v državi.

globus

PRETORIA — Vodilni v osvobodilnem gibanju Južne Afrike so vlado bele manjšine postavili pred novo preizkušnjo, da v letu 1991 dokončno odpravi apartheid v državi. Zavzemajo se za takojšen prenos oblasti z bele manjšine na črnsko večino.

VARŠAVA — Poljsko je za znakovito opozorilna stavka železničarjev, ki niso zadovoljni s svojimi plačili. Sindikati terjajo, naj bi imeli železničarji pol drugi milijon zlotov mesečnega dohodka, kar je okoli 160 dolarjev.

TIRANA — Albanija je, kot kaže, na tihem odprla meje in dopušča disidentom, nezadovoljnem in nasprotnikom zdajšnjega režima, da bežijo iz države. V Grčijo je prispelo že več kot tisoč beguncev, val beguncev pa se nenehno povečuje.

WASHINGTON — Ameriški predsednik Bush je čestital sovjetskemu ljudstvu za odločnost, s katero izvaja politične in gospodarske reforme, ter mu sporočil, da bo to vsekakor izboljšalo prihodnost sovjetskih državljanov.

MOSKVA — Parlament sovjetske zvezne republike Moldavije je sprejel ukaz predsednika Gorbačova o ukinitvi dveh enostransko razglašanih republik na moldavskem ozemlju. Hkrati je dodal, da z razumevanjem sprejema zaskrbljenost predsednika Gorbačova.

RIM — Po vrnitvi iz Bagdada se je zvezni sekretar za zunanje zadeve Budimir Lončar po telefonu pogovarjal z italijanskim zunanjim ministrom De Michelisom in predsedujočim v Evropski skupnosti Genscherjem. Še petim zunanjim ministrom je naložil poslanice za mirno rešitev Zalivske krize.

TEL AVIV — Izraelske zasedbene oblasti so uvedle vojaško blokado zašodnega brega reke Jordan in območja Gaze ter razglasile najstrožjo policijsko uro. S tem so preprečili demonstracije, Palestince ob dnevu osvoboditve Al Fataha.

globus

Samo- prispevek tudi v občini Gornja Radgona

Februarja 1991 se izteče občinski samoprispevek občine Gornja Radgona — V petih letih zgradili precej kilometrov cest, šolskih objektov in dvoran — Neuresničeni obnova lekarne in zdravstvene doma ter ureditev oskrbe z vodo v Apaški dolini.

Kljub težkim gospodarskim časom in skokovitemu naraščanju inflacije v obdobju od 1986 do 1990, ko smo izvajali referendumski program občine Gornja Radgona, se lahko pohvalimo, da so precej zadev uspeli uresničiti. Vrstni red izvajanja programa je bil že vnaprej določen, 36,7 odstotka zbranih sredstev naj bi porabili za obnovo in gradnjo šolskih objektov, 18,1 odstotka za gradnjo zdravstvenih, kulturnih in telesnokulturnih objektov ter kar 45,2 odstotka za gradnjo komunalnih objektov in posodobitev cest.

Že 1986. so začeli z zidavo II. etape Osnovne šole Videm ob Ščavnici, ki so jo končali 15. avgusta 1988. leta (sredstev občinskega samoprispevka je bilo manj kot četrtina). Tega leta so začeli graditi tudi prizidek k OŠ v Stogovcih, prvi del obnove so končali do 30. 9. 1990. več kot tridesetino potrebnih sredstev pa so dobili z občinskih samoprispevkov. S sredstvi občinskega samoprispevka so sofinancirali tudi obnovo kulturne doma v Gornji Radgoni, vile Hold (tu je bilo porabljenih kar 92,9 odstotka sredstev stanovanjske skupnosti), gradnjo večnamenske dvorane v Radencih, medtem ko sta ostali neuresničeni načrtovani obnovi lekarne v Gornji Radgoni in zdravstvene postaje v Radencih. Sredstva, ki so bila načrtovana za komunalne objekte, so porabili po načrtu, in sicer so sofinancirali posodobitve cest Police—Hercegovšak, na Staro gori, Negova—Ihova, prometne povezave v industrijski coni, cesto Dragotinci—Biserjane, Ščavnica—Lešane, Očeslavci—Ivanjševci in preplastitev cest v Radencih. Zaradi številnih problemov je neuresničena ureditev oskrbe z vodo v Apačah, za pridobitev ustrezne dokumentacije pa so minuli dve leti porabili čez 141 tisoč dinarjev. Oddelek za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj pa je poročilo o izvajanju referendumskega programa takole sklenil:

»Glede na dejansko doseženo inflacijo v letih 1985—1990 in doseženo rast osebnih dohodkov, ki so samo v letu 1990 zaostajali za rastjo inflacije za 40 odstotkov, lahko ocenimo, koliko manj sredstev se je zbralo, kot pa so načrtovali. Zato lahko kot glavni vzrok za nerealizacijo občinskih programov štejemo hitrejšo rast cen gradbenih materialov in opreme od rasti osebnih dohodkov. Drugi razlog je v tem, da predvideni so-investitorji zaradi splošnih gospodarskih razmer niso mogli zagotoviti sredstev za naložbe.«

Posebna komisija bo v kratkem pripravila predlog programa za naslednji referendumski program, saj je tudi v gornjeradgonski občini še veliko takih problemov, ki jih bodo lahko rešili le s skupnimi močmi.

Bernarda B. Peček

KOMU NEZAUPNICA?

Delegati soboškega DPZ nadaljevali lani prekinjeno sejo — Dnevni red ni obetal nič posebnega — Nezadovoljstvo Franca Horvata s sestavo komisij

To retorično vprašanje se ne hote vsiljuje po ponedeljkovi seji družbenopolitičnega zbora skupščine občine v Murski Soboti, ki je bila v bistvu nadaljevanje 26. decembra prekinjenega zasedanja zaradi nesklepčnosti. Govor pa je bil o volitvah in imenovanjih članov občinskih komisij ter sodnikov-porotnikov. Vse skupaj se je začelo z izraženim nezadovoljstvom delegata Franca Horvata s Tišine glede kadrovske sestave občinske volilne komisije, v kateri ni nobenega predstavnika Kmečke zveze ali kmetov. To ni v njihovem interesu, je opozoril, hkrati pa je to tudi nezaupnica delovanju velikega dela prebivalstva, ki je iz kmečkih vrst. Če se bo to nadaljevalo, mu kmetje, kot je dejal, ne bodo več zaupali kot delegatu. Po njegovem mora priti do sprememb v kadrovski politiki, sicer se bo Kmečka zveza odločila za izrekanje nezaupnice predsednikom občinskih

zborov kot predsedstvu skupščine občine.

Če je verjeti predsedniku DPZ Jožetu Kavašu, da so se o kadrovskih vprašanih dogovarjali člani posameznih strank in tudi v koordinaciji Demosa, kjer so navzoči tudi predstavniki Kmečke zveze, je na dlani, da delegat Franc Horvat ni dobro seznanjen z dogajanjem v svojem okolju. Predvsem pa ne s tistim, kar obravnavajo v KS Tišina, od koder izhaja in kjer mu očitno mečejo polena pod noge. Tam mu celo očitajo, da je premalo aktiven, vemo pa, da se v delegatskih klopih nenehno oglašajo in skušajo prodreti s svojimi idejami. In prav tu je nekaj narobe, zato se je treba najprej zediti v domači hiši.

Sicer pa bodo ob številnih pripombah morali v občini ponovno razpravljati o sestavi komisije za prošnje in pritožbe, manjka pa jim še okrog 90 kandidatov za

sodnike porotnike. Ali so ti res le figure na sodišču, bo moral razjasniti bližnji pogovor s predsednikom Temeljnega sodišča Murska Soboti. Ne bo pa odveč omeniti še nekaj delegatskih vprašanj in pobud. DPZ je sklenil, da republiškim organom pošlje poziv o čimprejšnjem odprtju mejnega prehoda v Marínju, cerkvenim oblastem pa, da rešijo problem slovenskega bogoslužja v Porabju. V kratkem se bo predsedstvo občinske skupščine izreklo o pobudi za ustanovitev medzborovske komisije. Že na tej seji je prevladovalo prepričanje, da bi se spričo pomembnosti njegovega delovanja, kot je poudaril Janko Halb, preimenovala v skupščinsko. Še posebno, kot je opozoril mag. Andrej Kralj, ker so zaradi negativne kadrovske selekcije v preteklosti zagrenjeni mnogi Pomurci.

Milan Jerše

Cesarju, kar je cesarjevega ...

Burno zadnje zasedanje gornjeradgonske skupščine v letu 1990 — Kaj vse bo prenesel občinski proračun? — Odlok o varovanju nepremične kulturnozgodovinske dediščine ne le sprejeti, ampak tudi oživiti

V Domu gasilcev in civilne zaščite v Gornji Radgoni so se 27. decembra 1990 zbrali delegati zborov občinske skupščine. Ker je bil to dan po uradni razglasitvi rezultatov plebiscita, je tudi v gornjeradgonski gasilsko-skupščinski dvorani vladalo slovesno vzdušje, k čemur so pripomogli rdeči nageljni ter bližajoči se prazniki. Vendar pa vsebina razprav (v nekaterih primerih pa tudi način) ni bila nič kaj primerna temu prazničnemu času.

Najprej je dal predsednik občine Alojz Vogrinčič kratko informacijo o izidu plebiscita v občini Gornja Radgona in o skupnih pripravah vseh političnih strank. »Upam, da tudi v prihodnje pri pomembnih političnih odločitvah ne bo bistvena strankarska pripadnost, temveč bomo vse akcije vodili enotno kot pred plebiscitom.« je poudaril predsednik Vogrinčič. In takšna skupna akcija bo v gornjeradgonski občini zelo potrebna, če bodo hoteli rešiti gospodarstvo in socialne probleme.

Pri točki, ko so bila na vrsti delegatska vprašanja in pobude, je za govorniški oder prišel najprej Miha Vodenik, predstavnik obrtnikov. Opozoril jih je na nepravilnosti na prejšnjem zasedanju ter med drugim vprašal, kdaj bo končno na vrsti tudi razprava o razvoju drobnega gospodarstva. Jože Čuš je opozoril, da podatki v volilnih imenikih niso povsem točni, predvsem tam ne, kjer je veliko lastnikov poimenovalih hišic. Tako imajo na območju Vidma ob Ščavnici v volilnem imeniku vpisanih tudi precej takih ljudi, ki pravzaprav živijo drugod. Zanimivo je bilo razmišljanje Petra Krefta, ki meni, da bi morali nameniti več sredstev za analize in raziskave v živilski industriji, številni nezaposleni, ki jih bo v občini vsak dan več, pa bi lahko dobili občasne zaposlitve v kmetijstvu, kjer je še kako potrebna fizična sila.

Poročilo o izvajanju referendumskega programa v letih 1986—1990 v občini Gornja Radgona, Poročilo o vzdrževanju melioracijskih sistemov v letu 1990 na območju občine Gornja Radgona in Poročilo o izvedbi melioracij in komasacij Sp. Ivanjševci—Sp. Ščavnica II so sprejeli brez dodatnih vprašanj in razprave, zanimive predloge pa smo slišali pri naslednji točki dnevnega reda, pri Predlogu odloka o razglasitvi nepremičnih kulturnih in zgodovinskih spomenikov na območju občine Gornja Radgona. Jože Čuš, ljubiteljski zbiratelj, je predlagal, da bi seznam vseh spomenikov poslali krajevnim skupnostim in turističnim društvom, ki naj ustanovijo posebne komisije, ki bi skrbele za ohranitev in obnovo teh spomenikov. Z njegovim predlogom se je strinjal tudi Vinko Rous, ki je še dodal: »Odlok

je tu, vendar pa ga je treba oživiti. Spomeniško varstvo mora reči, kaj je smotno, da se ohrani, obnova in financiranje le-tega pa je v rokah občine. Izvršni svet naj pripravi časovni načrt aktivnosti za oživitve odloka.« Za govorniški oder je še enkrat prišel Jože Čuš, ki je dejal, da bodo na reki Muri s skupnimi močmi ponovno postavljali mlino. Tudi v videmski krajevni skupnosti imajo mlin, ki je zgodovinske vrednosti — mlin na veter.

Največ razpravljavec pa je imel Predlog odloka o spremembi odloka o proračunu občine Gornja Radgona za leto 1990. Vsebinsko več kot desetih razprav je bila približno taka: na eni strani smo slišali obtožbe, češ da v sedanjem težkem položaju še do-

datno obremenjujejo gospodarstvo, da se upoštevajo le želje tistih, ki trošijo, in da je bilo preveč proračunskih sredstev namenjenih političnim strankam (več kot delovanju krajevnih skupnosti); na drugi strani smo slišali pojasnilo, da je sprememba proračuna nujna, da je gornjeradgonska občina ena od treh v Sloveniji, ki je ob koncu leta znižala prispevno stopnjo, ter da je takšen način obračuna še vedno dediščina iz preteklosti. Predsednik izvršnega sveta Anton Tropenauer je hotel biti čim bolj prepričljiv in je dejal: »Vedno je bilo tako, da je bilo potrebno dati cesarju, kar je cesarjevega, in bogu, kar je božjega.«

Bernarda B. Peček

IZ SKUPŠČINSKIH KLOPI

V Lendavi radovedni poslanci

Poslanci vseh treh zborov so na zadnjih zasedanjih občinske skupščine zastavili več vprašanj in na večino njih je izvršni svet (in drugi) že pripravil odgovore. Pa jih še mi preberimo, saj poslanci menda niso obvezni dajati povratnih informacij svojim volilcem.

Železniška povezava Lendave z Redičem na Madžarskem. V družbenem planu Slovenije je predvidena gradnja proge od Murske Sobote proti Madžarski preko Martinja. Neuradno je »v ognju« še možnost preko Hodoša. Slovensko gospodarstvo pa ne nasprotuje tudi obnovitvi proge med Lendavo in Redičem, saj bi bilo treba nanovo zgraditi le 3 kilometre proge. Tudi ŽTP je za to, vendar pa je treba prej ugotoviti donosnost take povezave in zagotoviti denar. To pa je že druga pesem!

Prejemniki socialnih pomoči. Ker kar 25 odstotkov gospodinjstev lendavske občine prejema eno ali več oblik socialnih pomoči, nekateri pa menijo, da prav vsi niso upravičeni, poleg tega pa v krajevnih skupnostih nimajo pregleda, kdo vse je prejemnik, bo na pobudo poslanca občinske skupščine center za socialno delo poslal v krajevne skupnosti sezname prejemnikov. O njih pa naj ne bi govorili preveč na glas, ker so podatki zaupni.(?)

Onesnažena Ledava. Poslanec Štefan Lutar je na seji DPZ pokazal steklenico z onesnaženo vodo iz potoka Ledava. Lendavskega občinskega izvršnega sveta o nesnagi ni treba prepričevati, pa tudi ne o povzročiteljih. Ve se, da vse prihaja iz Murske Sobote. Tam so že izdelali idejne rešitve za čistilno napravo in so zdaj v strokovni presoji. Lendavska občina bo še naprej pritisкала na inšpekcijo, ne bo pa protestirala pri občini Murska Soboti, kot je sicer predlagal poslanec.

Parkiranje cistern. Mnogi prevozniki nafte in njenih derivatov se s cisternami radi ustavljajo pri svojih hišah, včasih celo na dvoriščih (zlobneži pravijo, da zato, da bi »natankali« v svoje rezervoarje), čisto pa vozila stojijo tudi v bližini vaških črpališč vode. Z zakonom o prevozu nevarnih snovi je prepovedano ustavljanje vozil na vozišču ceste in parkiranje v naselju. Tudi drugi zakoni tega ne dovoljujejo! Nazadnje tako zapovedujejo interni predpisi podjetij. Ker pa uradne osebe ne morejo biti vselej na mestu prekrška oziroma kaznivega dejanja, je na potezi občan, da zavrti telefon. Tega pa seveda proti sosedu ne bo storil. Pa smo tam!

Razporeka. Če se bo lendavska občina razdelila (na dve?), katera bo potem pravni naslednik premoženja iz referendumskega programa? Ali lahko imajo posamezne vasi svoje žiro račune? Pa odgovori? O lokalni samoupravi bo zapisano v ustavnem zakonu in če bodo občino razdelili, potem bi tudi premoženje ustrezno porazdelili. O ločenih računih pa tole: posamezne vasi ne morejo imeti svojih, kajti le krajevna skupnost je pravna oseba (nosilec pravic in obveznosti).

Š. Sobočan

Blokiranih 80 odstotkov žiroračunov

O poraznem stanju soboškega gospodarstva na zasedanju občinske skupščine — Edini svetli točki sta razbremenitev in izvoz — Le o tezah kmetijske razvojne usmeritve — Družbeno varstvo na srednješolskem centru

Uvodno dejanje zadnjega skupnega zasedanja vseh treh zborov skupščine občine v Murski Soboti v minulemu letu je bilo nadvse slovesno. Predsednik občinske skupščine Andrej Gerencner je namreč razglasil uradne rezultate plebiscita v soboški občini, ki so za 3 odstotke boljši od slovenskega povprečja. S tem so občani, kot je poudaril, pokazali zrelostni odločitvi za samostojno in neodvisno Slovenijo, kar so delegati in gostje pozdravili z gromkim aplavzom in zapeli Zdravljico.

Malce pa se je zataknilo pri določanju dnevnega reda zasedanja, saj sta delegata Geza Farkaš in Franc Vratarič menila, da je gradivo o doseženi predelavi in razvojnih usmeritvah soboškega kmetijstva preškrto in premalo ambiciozno; tudi v odnosu do republike, če pravimo, da je Pomurje kmetijska pokrajina. Tako so to gradivo opredelili le kot teze, kar ozadje razpravo o kmetijstvu, ki je ena najpomembnejših gospodarskih panog v občini, tudi na naslednjih sejah skušajo občine in širše.

Sicer pa so delegati najprej prisluhnili informaciji o gospodarskih gibanjih in javni porabi v soboški občini v letu 1990. Kot je navedel uvodničar, predsednik izvršnega sveta, Ivan Obal, so v podjetjih premalo upoštevali politične spremembe, predvsem pa pogoje gospodarjenja, ki so se v drugem polletju poslabšali in je inflacija nezadržno naraščala. Po njegovem mnenju je skrb zbujajoči padec proizvodnje za 4,6 odstotka, pridružuje pa se mu poslabšanje odnosa med terjatvami do kupcev in obveznostmi do dobaviteljev, kar je za enkrat višje. »To se navezadnje kaže v tem, da je pri SDK-ju blokiranih 80 odstotkov žiroračunov naših firm v družbenem ali zasebnem sektorju, pri čemer gre za približno 200 milijonov dinarjev. Poleg tega so se povečale izgube, ki so višje od akumulacije, nelikvidnost podjetij pa otežuje nepokrite lanske izgube. Porazen je tudi podatek o naložbah, ki so skoraj vse usmerjene v infrastrukturo, ni pa nobene nove za delovna mesta in ustrezno proizvodnje, o čemer moramo resno razmišljati.« Kot edini svetli točki je omenil razbremenitev gospodarstva za okrog 40 milijonov dinarjev in naraščanje izvoza.

Ravno o gospodarskih problemih se je na ločenih sejah zborov razvila živahna razprava. V zboru združenega dela so se med drugim zavzeli za večjo finančno disciplino ter zmanjšanje prometnih davkov in prispevkov, pa tudi za boljše razvojne programe, trdnje socialne programe za najbolj ogrožene delavce in od republike zahtevali nacionalni kmetijski program. Slednje je bilo slišati tudi v zboru KS, kjer so bili delegati za uvedbo prednostnega vrstnega reda v kmetijski politiki, da se ne bi odločali na pamet. In še misel iz DPZ-ja, ki jo je izrekel delegat Janez Štol: »Danes se vse gospodarstvo ukvarja samo s tem, kako preživeti. Ker je v nemogočih razmerah, je nujen konstruktiven pristop. Banke se sicer maksimalno vključujejo v reševanje problemov, toda zato so tudi maksimalno na psu!«

Precej razgreta je bila razprava o predlogu ustanovitve mešanega podjetja za sodobnejši odvoz odpadkov z avstrijskim partnerjem Saubermacher, kar so nazadnje sprejeli, kot tudi rebalans občinskega proračuna. Zaradi kršenja samoupravnih pravic, in ker v pol leta niso mogli imenovati disciplinske komisije, so na soboškem srednješolskem centru uvedli začasni ukrep družbenega varstva in za predsednico začasnega organa imenovali podpredsednico izvršnega sveta, Brigito Bavčar.

Milan Jerše

Množično kupovanje obveznic — in posledice

V začetku novembra je Republika Slovenija izdala obveznice — vrednostne papirje v skupni vrednosti 200 milijonov mark, ki jih je odkupila Ljubljanska banka in jih ponudila državljanom. Zapletlo pa se je, ko so banke prenehale prodajati devize in je bila napovedana devalvacija dinarja. Ker so obveznice edini vrednostni papir, ki ohranja realno vrednost, so se ob grožnji za devalvacijo mnogi odločili po-

lo različne načine. Nekatere so pribile večodstotne dividende, druge jih enostavno niso hotele prodajati z izgovorom, da še vedno razpravljajo, kako bi problem rešili, slišati pa je bilo celo o namenih, da bi obveznice kupovali po starem tečaju, torej tistem, ki je veljal pred 31. decembrom, prodajali pa bi jih po novem.

Takšni dogodki prav gotovo povzročajo, da ljudje izgubljajo zaupanje v naš denarni in bančni

AKCIJA

Ko je Ljubljanska banka po novoletnih praznikih odprla svoja vrata, nas je zanimalo, če se bo Ljubljanska banka — Pomurska banka držala svojih obljub in odkupovala obveznice po veljavnem tečaju dinarja. Čakalo pa nas je presenečenje, ko nam je uslužbenka v banki povedala, da obveznic začasno ne odkupujejo. Ko sem vprašal, kdaj bom lahko obveznice spet vnočil, mi je odgovorila, da ne ve. Ker je sogovornici postalo nerodno ob dejstvu, da je še na nekaj vprašanj morala odgovoriti z »ne vem«, mi ni preostalo drugega, kot da sem se obrnil in odšel mimo plakatov, ki vabijo k nakupu obveznic.

skrbeti za svoje prihranke z nakupom teh vrednostnih papirjev. Vrednost obveznic je namreč označena v nemških markah, odgovorni v Ljubljanski banki pa so obljubljali, da bodo odkupovali v tej vrednosti, preračunani po veljavnem deviznem tečaju v dinarje, vendar z 1,5 odstotka provizije. Tako je pred novim letom v bankah obveznic hitro zmanjkalo. Nekaj ob dejstvu, da so jih občani pokupili, nekatere banke pa so jih preprosto prenehale prodajati.

Ko pa so hoteli nekateri kupci obveznic po novem letu »prodati banki«, so se te znašle na ze-

sistem. Kljub dejstvu, da pri nas vrednostne papirje kot finančni instrument šele uvajamo, si banke ne bi smele dovoliti, da kupce obveznic puščajo v taki negotovosti — ob govorih o spremenjanju pravilnikov. Tako bi se namreč državljanji, ki so Republiko Slovenijo posodili denar, čutili prevarane. Na drugi strani pa je bilo slišati obtožbe, da so spekulirali občani, ki so kupili obveznice pred devalvacijo. Čudna logika! Najprej te prosijo, da obveznice kupuješ, ko to narediš, pa te razglasijo za spekulanta.

J. Gabor

V ŠOLSkih ZBORNICAH SE DVIGA PRAH

Čedalje jasneje postaja, da se slovenskemu šolstvu obetajo nekatere bistvene spremembe, da bi šole postale to, kar so v svetu — ne-profitne organizacije, namenjene izobraževanju in vzgoji mladih ljudi, oblikovanju njihove celostne osebnosti. To je osnovno izhodišče novega Zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja. Prihodnji model pa je nakazan v Konceptiji in strategiji razvoja, vzgoje in izobraževanja. In kaj bo (naj bi bilo) drugače?

»Program modernizacije vzgoje in izobraževanja do leta 2000 nakazuje bistveno preobrazbo tega področja, in sicer tako, da se spreminja vloga in položaj otroka in mladostnika v njem. Učenec mora postati avtentičen subjekt in ustvarjalen soudeleženec v procesu vzgoje in izobraževanja. Premagati je treba odtujenost učenca in učitelja v tem procesu. Vsakemu posamezniku je treba omogočiti optimalni razvoj njegovih sposobnosti ter zagotoviti, da se uveljavijo in razvijajo individualne razlike. Zato mora biti vzgojno-izobraževalni sistem odprt in dinamičen, prožno mora povezovati stopnje, smeri in oblike izobraževanja. Eno od temeljnih izhodišč vzgojno-izobraževalnega procesa je tudi priprava človeka za boljše in bogatejše življenje v pluralni in demokratični družbi. Ravno tako ga mora pripravljati za enakopravno in učinkovito vključevanje v razviti svet in mednarodno delitev dela.« (Franc Huber, v. d. predstojnika Organizacijske enote Zavoda za šolstvo Republike Slovenije, Murska Sobota). In konkretne spremembe?

Vrtec 3, OŠ 9 let

V predšolski vzgoji je najprej govor o tako imenovanih družinskih vrtcih, namenjenih otrokom do 3. leta starosti, ko morajo biti otroci čim bolj vključeni v družinsko okolje. Nato je predvidena redna 3-letna predšolska vzgoja. Sprejem v 1. razred obvezne osnovne šole bo praviloma s 6. letom otrokove starosti (lahko tudi prej ali pozneje, glede na zrelost otroka za vstop v šolo in odločitev staršev). Tako kot je to v večini evropskih držav, bo trajala osnovna šola 9 let. Razdeljena bo na posamezne sklope razredov, in to predvidoma na triade. V prvi triadi od 1. do 3. razreda bo opuščena 45-minutna usmerjena organizacija pouka, uveden pa bo integriran pouk, tako da se bodo posamezni predmeti prepletali. Osnovna oblika učenja bo didaktična igra. V 4. in 5. razredu (druga triada) se bo postopno uvajal predmetni pouk ter se delil na naravoslovno in družboslovno področje. Poudarek bo na jeziki, matematiki, logiki in metodologiji. Učenci od 6. do 9. razreda pa bodo imeli klasični predmetno-urni sistem s posameznimi učitelji za posamezne predmete. Pouk bo zasnovan na vseh didaktičnih sistemih, s prevladovanjem hevrstičnega (učenec sam poišče izsledke in se sam poučuje) in problemskega. Posebej nadarjeni učenci bodo imeli možnost končati šolo v osmih letih. Z njimi naj bi se ukvarjali tudi posebni mentorji.

Predmetnik v nižjih razredih bo obsegal materinščino, matematiko, spoznavanje narave in družbe, glasbeni in likovni pouk (kot že zapisano, bo to pravzaprav združitve vseh teh predmetov, ki se bodo pri pouku prepletali). V drugi in tretji triadi pa bodo postopno uvajali izbirne skupine predmetov, lahko pa tudi še en tuji jezik, pa tudi uporabne vede naravoslovnega in družboslovnega področja ter praktične predmete. Posebno področje bo športna vzgoja, ki je bo več kot doslej, predvsem pa bo morala biti boljša.

Glede šolskega koledarja pa se avtorji Konceptije in strategije vzgoje in izobraževanja zavzemajo za uvedbo trimestrov v šolskem letu. Takšen način dela prav zdaj preskušajo v 23 slovenskih osnovnih šolah.

Trimestri že kot poskus

Kako lepo bi bilo, če bi se vsi učenci, dijaki in študenti učili zato, da bi si pridobili čimveč znanja, ne pa zato, ker se morajo, če želijo končati obvezno osnovno šolo, si pridobiti poklic v srednji šoli ali pa nadaljevati in končati univerzo! In kako lepo bi tudi bilo, če bi bil cilj vsakega učitelja oziroma profesorja dobiti učenca, dijaka ali študenta pri znanju in ne neznanju! Tedaj bi dobilo ocenjevanje povsem drugačen pomen. Zdjaj pa je to ena od najbolj vzornih sestavin izobraževanja. To še posebej velja za osnovno in srednjo šolo, kjer mora dobiti vsak učenec najmanj po dve oceni v vsakem ocenjevalnem obdobju (redovalni konferenci) v prvem in drugem polletju. Zato niso redki učitelji, ki po vsej sili »lovijo« ocene s kontrolkami, in to običajno pred redovalnimi konferencami. S tem pa navajajo učence h kampanjskemu učenju, poleg tega pa to povzroča pri njih hude psihične pritiske in težave. Namesto da bi šli v šolo z veseljem in vedoželjnostjo, jo obiskujejo s strahom in odporom.

Naposled kaže, da se bo tudi tu nekaj spremenilo. V tem šolskem letu so uvedli poskus 3 ocenjevalnih obdobji na 23 osemletnih v Sloveniji, med katerimi sta tudi Osnovna šola Dane Šumenjak in Murska Sobota.

njak Murska Sobota in Vzgojno-izobraževalni zavod Verzej. Prva redovalna konferenca se je končala na teh šolah 21. decembra, torej tik pred novoletnimi počitnicami.

»Ko smo se na učiteljski konferenci pogovarjali o izkušnjah našega dela po novem, jih je bila večina mnenja, da imajo sedaj dejansko več časa za delo z učenci in da spremembe, ki jih uvajamo v naš vzgojno-izobraževalni sistem, vodijo k temu, da bo šola res skupen drugi dom učencev in učiteljev, da jo bodo imeli res vsi radi. Učitelji trdijo, da imajo sedaj dober pregled nad znanjem učencev, ker jih drugačen način dela sili v sprotno preverjanje. Prav tako jih poskus sili, da se ne prestopajo poglabljajo v svoje delo, iščejo nove oblike in pristope, se dodatno izpopolnjujejo in izmenjujejo svoje izkušnje. Večina jih je povedala, da drugače ne bi želeli delati. Naše izkušnje so torej pozitivne. Tudi učenci 6., 7. in 8. razreda so v anketi odgovorili, da se počutijo v šoli sedaj boljše kot lani, ker je več preverjanja in manj ocenjevanja. Učijo se bolj sprotno in se manj bojijo spraševanja za ocene.«

Podobno kot ravnateljica Vzgojno-izobraževalnega zavoda Verzej, Angela Fras, nam je o prvih izkušnjah novega načina dela

Spet gimnazije in poklicne šole

Tudi srednje šolstvo čakajo nekatere korenite spremembe. Ta proces spreminjanja se je pravzaprav že začel v tem šolskem letu, ko so bile ponovno uvedene (splošne) gimnazije. Grotorej za splošnoizobraževalni program, ki vključuje vsebine, opredeljene kot podlaga za uspešno nadaljnje izobraževanje na univerzi. Ta program bo trajal 4 leta in se bo delil na obvezni del (jezikovna, matematična, naravoslovna, družboslovna in druga

znanja) in izbirni del (klasično-humanistična, jezikovna, družbeno-ekonomska, naravoslovno-matematična, tehnološka in druga znanja). Poleg obveznega in izbirnega dela pa učenci prostovoljno uresničujejo še druge interese (šport, umetnost, socialno delo idr.). Poleg gimnazije spadajo v ta sklop tudi srednje šole za umetniškimi programi (glasba, ples, oblikovanje...). Drugi sklop pa so strokovne srednje šole, ki bodo trajale 4, 3 ali 2 leti.

Dajale bodo temeljna tehnološka in strokovna znanja za delo, 4-letni programi pa tudi za nadaljnje izobraževanje na višjih in visokih šolah ter na univerzi.

Srednje izobraževanje se bo po 4 letih končalo praviloma z maturo, v nekaterih primerih tudi z zaključnim izpitom, na nižjih stopnjah (3- in 2-letne šole) pa z zaključnim izpitom. Za končanje srednje šole torej ne bo potrebno še pripravništvo, kot je to nujno zlo: sedaj.

Vrtci in šole javni zavodi

Poleg teh in še nekaterih drugih novosti v šolskih zbornicah in še kje te dni največ govorijo o nekaterih določilih, ki jih prinašata nov Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja in Zakon o zavodih. Tudi na pomurskih šolah so dvignila precej prahu. Gre predvsem za to, da bodo vrtci, osnovne, srednje in glasbene šole, zavodi za usposabljanje otrok in mladost-

nikov z motnjami v razvoju, višje in visoke šole ter fakultete in akademije, pa tudi delavske univerze, izobraževalni centri in drugi zavodi, katerih osnovna dejavnost je vzgoja in izobraževanje oziroma izobraževanje in raziskovalno delo, poslej delovali kot javni izobraževalni zavodi. Vodili jih bodo ravnatelji (razen višjih in visokih šol ter univerz), ki jih bodo na podlagi javnega

žijo nenapisani spiski novih ravnateljev. Le-ti bodo imeli tudi večje pristojnosti kot dosedanjaj bodo sami izbirali kandidate po javnem razpisu za sistemizirano delovno mesto, sami bodo oblikovali predlog letnega delovnega načrta in drugega gradiva, predlagali pedagoški režim: na šoli in zato bodo tudi odgovorni za pedagoško vodenje šole ter strokovnost dela. Če ustanovitelj

Pouk v prvih treh razredih naj bi bil didaktična igra ob prepletanju posameznih predmetov in brez 45-minutne časovne omejitve. V 4. in 5. razredu se bo postopno uvajal predmetni pouk, ob didaktični igri pa bo osnovna oblika učenja tudi didaktični sistem (problemski, eksperimentalni, hevrstični, ex chatetra), učenci od 6. do 9. razreda pa bodo imeli klasični predmetno-urni sistem s posameznimi učitelji za posamezne predmete. Te in še druge novosti naj bi prispevale, da bi otroci radi hodili v šolo. (Foto: J. G.)

povedal tudi ravnatelj OŠ Dane Šumenjak v Murski Soboti, Jože Brumen.

»Ker je bilo prvo konferenčno obdobje tokrat daljše za več kot mesec dni, so imeli učitelji več časa za preverjanje znanja, učenci pa za popravno oceno, če so to želeli. Prav gotovo pa vsi pedagoški delavci še niso dovolj izkoristili novih možnosti za drugačen način dela. V našem kolektivu so tudi pobude, da bi bilo še boljše, če bi bili samo dve ocenjevalni obdobji. Tudi sam se bom zavzemal za to, ker se mi zdi, da bo tretja konferenca prekratka in da se bomo ob koncu leta spet srečevali s stisko zaradi predpisane števila ocen pri posameznem predmetu.

Primerjava lanskega in letošnjega prvega ocenjevalnega obdobja sicer ni realna zaradi različnih dolžin, vendar pa vse kaže, da gre za pozitivne spremembe. To nam potrjuje tudi učni uspeh, ki je bil v prvi lanski konferenci 92,4, sedaj pa 95,5 odstotka.«

Kaže še omeniti, da učenci ne bodo dobili polletnih izkazov, o njihovem uspehu in napredovanju pa učitelji sproti seznanjajo starše na mesečnih govorilnih urah in roditeljskih sestankih. Če je potrebno (ko komu preveč slabo kaže), pa šola obvešča tudi pisno.

razpisa in dokazil o izpolnjevanju pogojev imenovali izvršni sveti ustanoviteljev — za vrtce, osnovne šole, glasbene šole in zavode za usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v razvoju občinski, za srednje šole in domove za učence pa republiški izvršni svet. Na podlagi tega določila naj bi bili do novega šolskega leta na novo imenovani vsi ravnatelji. In tako menda že kro-

ugotovi, da ta in ta ravnatelj ne opravlja svojega dela zadovoljivo, ga lahko predčasno razreši funkcije. Kako se bo to ugotavljalo in kdo bo imel pri tem odločilno besedo, je še marsikaj nedorečeno. Obstaja bojazen, da bo prihajalo do strankarskih iger, kar pa nikakor ne bi bilo dobro; prav tako ne, če bodo ravnatelji izrabljali svoj položaj.

JOŽE GRAJ

GOZDNO IN LESNO
GOSPODARSTVO
MURSKA SOBOTA

ARH. NOVAKA17

OBJAVLJA

PROSTO DELOVNO MESTO
računovodje

DELOVNE ORGANIZACIJE

Kandidati, ki bi želeli opravljati objavljena dela, morajo izpolnjevati tale pogoje:

a) imeti morajo visoko ali višjo izobrazbo ekonomske smeri, b) imeti morajo vsaj 3 leta delovnih izkušenj pri enakih ali podobnih delih oz. opravilih.

Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev morajo kandidati poslati najpozneje v osmih dneh od dneva objave na naslov: Gozdno in lesno gospodarstvo Murska Sobota, Arh. Novaka 17. Izbrani kandidat bo nastopil delo takoj.

Sen

števanovske

noči

No, zdaj bi se pa zares moralo počasi začeti. Nekaj valovati in se spreminjati. Najprej smo namreč, kakor se najbrž še spominjate, upali, da se bo začelo gibati po volitvah. Pa se ni. Potem smo rekli, da je potrebna sprava. Da bodo šele po pravem shodu ljudje stopili za pluge in trdno prijeli za ročaje. Nihče pa niti po spravi ni stopil v brazdo in začel plitvo obračati zemljo. Plitvo, da bi se k soncu obrnile koreninice plevela, da bi jih sonce izžgalo. Globoko je namreč neprimerno orati, ker globoko oranje prinaša na dan jalovo zemljo. Globoko orjejo kulturne revolucije, to pa smo že imeli in vemo, kaj prinaša. Sprava je torej šla mimo brez haska. Skoda. In zdaj je tukaj plebiscit. Prav klapoušno bi bilo, če bi tudi to šlo mimo brez koristi.

Ko bo prvi »do pethektarski kmet« prodal enega od svojih dveh, treh traktorjev, se bo začelo premikati. Prodal recimo kam na Madžarsko, v Medjmurje, na Slovaško, kakor so nam včasih prodajali avstrijski in nemški kmetje. Za izkupiček pa bo začel, na primer, graditi sušilnico sadja, sirarnico ali kaj podobnega, če je srečni prodajalec Goricanec. Obmurski kmet, prodajalec odvečnega traktorja, pa bo mogoče hodil okrog in se ogledoval za primernim rokavom, ki bi ga poglobil in preuredil v ribogojnico. Še prej pa bo moral obrestii ustanove, ki bodo, nekoliko tudi na njegove stroške, zapovedale čiščenje odpadkov iz tega jarka. Splašalo pa se mu bo klub temu, ker ga dovoljenje za izkop ribogojnice ne bo nič stalo, pa še posojilo bo dobil, ker se je spravi h koristnemu delu...

Ko sem to napisal, sem se prebudil. Bilo je na števjanje zjutraj. Od nekod se je slišala lepa globokogrla prekmurščina, prav pomirjujoče sicer, pa sem se vendar v zadregi nakremžil. Menil sem, da so v kuhinji polaziči, ki jih je spustila v stanovanje katera od domačih žensk. In zdaj se zabavajo na moj račun, na račun zaspanca. Polaziči so rekli tistim moškim, ki so na števjanje zjutraj prihajali k hiši, poiskali na dvorišču kak nerazklan panj ter ga vsega blatnega in zasneženega prinesli v kuhinjo. Poklekli so okrog njega kakor okrog božanstva. Slovani smo v mitologiji sploh znani po tem, da smo častili stara drevesa in dele starih dreves. V omotici prvega prebujanja sem torej domneval, da v kuhinji okrog panja, ki ga v svojo sramoto nisem razsekal in pripravil za kurjavo, klečijo polaziči. Klobuke imajo v rokah in razglavi ponavljajo za prvimi častilcem lesenega prabožanstva: boug van daj telko korčičov maka, kak je na našij glavaj vlasov... boug van daj telko akouov vina, kak je na našij glavaj vlasov...

Niso bili polaziči. Bil je Marjan Dora v brazdi radijskih valov. Daljnosežni uresničevalec plebiscitne setve, ki je začel govoriti po prekmurško. Valovati je torej že začelo. Kot zahvaljiv upor proti centralizaciji. Vsekakor boljše kakor niso, kar nameravajo tukajšnji prvaki kmečke stranke: preseliti sem ministrstvo za kmetijstvo — najbrž v Panonkin sarkofag.

DRUŽINSKA POLITIKA

Podprta le z besedami

Čeprav spet pišemo novo leto, je še svež spomin na to, da so nekateri stranke v svoj program pred volitvami postavile tudi družino in drugačno družinsko politiko, da so povzdignile otroke kot naše največje bogastvo, obsodile splav kot veliko družbeno zlo, ki ga je treba in možno omejevati z večjim prispevkom družbe za blagostanje družine in otrok. Stranke so dobile glasove in postavljena je bila vlada. Še nekaj časa po volitvah je bila zelo obdelovana tema o družini in družinski politiki. Na naslovnicah smo lahko brali zagotovila sekretarke za zdravstvo in socialno varstvo, doktorice Katje Boh, da otroški dodatek bo, da ga je treba čim prej obnoviti, ker je to eden najpomembnejših ukrepov družinske politike. Sedanje družbene pomoči namreč ne prejemajo vsi otroci, ampak temelji na gmotnem položaju družine.

In zakaj prav tokrat ali v tem času obujamo spomine (svežimo spomin na obljube), ko je vendar za drugačno, celovito družinsko politiko odgovoren sekretariat in se načelno z vsemi usmeritvami strinja tudi slovenska vlada (tako so povedali na svoji prvi seji tega leta)? Zato, ker je samo načelno strinjavanje še manj kot obljubljanje, ker ne daje poti in ne pričakovanj, ker je še bolj prazno kot laž. S tem pa si prizadeži (ti, ki se jih ukrepi družinske politike tičejo) ne morejo pomagati, čeprav prav v družini družbeni problemi šele postanejo osebni, človeški (stvarni). Vlada bo torej za družinsko politiko in ukrepe odmerila toliko, kolikor pač bo (pravi, da v odvisnosti od gospodarskih možnosti), da pa je njen odmerek preskromen, smo lahko brali že konec decembra. V republiki je pre malo denarja za denarna nadomestila med poročniškim dopustom ter za družbene denarne pomoči. Republika je dolžnik občinam, te pa (vsaj nekatere) podjetjem, saj po-

Med programi, ki sestavljajo obstoječi sistem družbenega varstva otrok v Sloveniji, ne prevladujejo univerzalni. Splošna je le pravica do zavika za novorojenca in priprave na šolo.

V družbeno organizirano varstvo je vključenih 65 odstotkov predšolskih otrok, 10 odstotkov pa jih dobiva denarno pomoč. Pravica do nadomestila za poročniški dopust je vezana na zaposlitev in prispevek dohodek matere.

Za primerjavo: V Avstriji traja poročniški dopust 8 tednov pred porodom in toliko po njem (s 100 odstotnim nadomestilom) ter se dopust za nego do drugega leta starosti otroka (175 šilingov dnevno). Otroški dodatek dobijo vsi otroci, vendar je razdeljevanje progresivno. Na Madžarskem traja 20 tednov poročniški dopust (100-odstotno nadomestilo), dopust za nego do otrokovega tretjega leta. Nadomestilo za prvega 800 forintov, drugega 900 in tretjega tisoč forintov. Otroški dodatek prejemajo razen edincev vsi otroci, razdeljevanje je progresivno.

Svedska ima leto poročniškega dopusta z 90 odstotnim nadomestilom. Otroški dodatek prejemajo vsi otroci — razdeljevanje je progresivno.

nekoč razmišljajo celo o tem, da bi delavkam prenehali izplačevati osebni dohodek, ker pravočasno ne dobijo povrnjenega denarja.

V ustreznih službah v Ljubljani pa spet pripravljajo spremembe pri izračunavanju osebnih dohodkov med poročniškim dopustom — in še druge. O tem, ali se bo pravica razširila (tudi za matere, ki je sedaj niso prejemale, saj pravica do poročniške izhaja iz dela, oziroma je vezana na zaposlitev in osebni dohodek matere), sedaj še ne vemo. Prav tako ne, ali bodo spremembe ugodnejše za matere in otroke. Ko jih bodo dali na mizo, pa bomo lahko spet presojali, kaj so obljube in kaj je resničnost.

Majda Horvat

VSAKOMUR SVOJA RESNICA

Občinske skupščine se bodo zadušile, če ne bomo čim prej nekaj storili. Poleg že tako prenatrčenih dnevnih redov so se seje napihale še z vso papirnato navlako bivših skupščin interesnih skupnosti. Prve seje so jasno opozorile, da se v kratkem nekaj mora zgoditi: ali bodo o posameznih področjih morali začeti odločati tisti, ki se na stvari spoznajo, ali pa bo treba sedanjim občinski parlamentarizem temeljito spremeniti.

Zadnja seja soboške občinske skupščine je dovolj zgovoren dokaz za to. Večurne razprave, ki žal mnogokrat posegajo celo v osebne stvari posameznikov, o čemer bi morali odločati na drugih ravneh pravne države, spravljajo v slabo voljo delegate, ki za zdaj ne vidijo pravega učinka svojega delovanja v poslanskih klopetih. Poleg tega so jezni na marsikaterega poklicnega razpravljalca, ki jim odžira dragoceni čas. Nič čudnega, če so mnogi že opozorili na možnost, da se ne bodo več udeleževali takih sej. Poleg tega je soboški parlament pokazal svojo šibkost. Ta se je pokazala v težavah s sklepčnostjo, kajti ljudje so ob izčrpljujočih debatah preprosto zapustili delegatske klopi, pokazalo pa se je tudi, da nekateri delegati ne znajo pretehtati, kako težke in pomembne probleme obravnavajo in kakšne odločitve sprejemajo na svoja ramena.

Odveč je omenjati, da na trenutke to ni bil več občinski parlament, ampak tarnanje posameznikov, kaj vse je narobe prav pred njihovim pragom. Pri tako imenovanih materialnih proizvodnjah pa se je spremenila v skupščino nekdanje cestne skupnosti. Kar naenkrat je namreč postal pomemben vsak pločnik, vsaka luknja na cesti, napovedovali so zapore te in one ceste. Rekli boste, da za vse to vendarle niso krivi le delegati, ki so se razgovorili tam, kjer jih stvar žuli, in o zadevi, ki jo kolikor toliko dobro poznajo. Toda ob selitvi vseh odločitev v občinsko skupščino vendarle ne moremo pristajati na to, da bodo tam obravnavali le probleme, ki jih delegati slučajno poznajo, ne pa vseh. Parlament mora biti secirnica vseh problemov in ne le slučajno zbranih cvetk s svojega območja. Kam bi prišli, če bomo še nekaj časa nadaljevali s staro prakso, pa si ni težko predstavljati!

Milan Jerše

V občinski upravi 30 delavcev manj

V soboški občini so se lotili racionalizacije del — Za okrog 15 odstotkov manj delavcev — Večina odšla v pokoj.

Ko je novo občinsko vodstvo v Murski Soboti lansko pomlad napovedalo, da bo v bližnji prihodnosti v občinski upravi zmanjšalo število zaposlenih za skoraj sedmino, so se mnogi namrdnili. Izkazalo pa se je, da so bile napovedi blizu resnice. Ob prihodu novega vodstva je bilo v soboški občinski upravi zaposlenih okrog 220 delavcev, ko pa so se ti po novem letu spet sešli, jih je ostalo le še okrog 190. V pol leta so tako število zaposlenih zmanjšali za približno 30 delavcev ali 15 odstotkov. Prav na cesti sicer niso postavili nikogar — večina jih je odšla v pokoj, nekatere pa so prerazporedili.

— še

Ženske dvigujejo svoj glas

Prvič smo slišali za njih ob javni razpravi o osnutku nove slovenske ustave. Imenujejo se preprosto in kratko: žensko gibanje. Na tej javni razpravi so povedale svoje zahteve, ki bi morale priti v ustavo, gre pa za enakopravnost žensk, njihovo socialno varnost in varstvo otrok. Kdo oz. kaj je žensko gibanje? Za pojasnilo in predstavitev smo prošli Janjo Ljubec, ki vodi občinski odbor v Ljutomeru:

»Odbor neodvisnega gibanja žensk Slovenije smo v Ljutomeru ustanovile že v začetku novembra. Na ustanovnem zboru se nas je zbralo 16. Po tem smo se sestale še dvakrat in na vsakem sestanku nas je bilo več, saj smo vabile vse napredno misleče ženske, ki bi se bile pripravljene boriti za pravice, ki smo jih doslej že imele, vendar pa ugotovljamo, da z osnutkom nove ustave te pravice izginjajo.«

So kakšne omejitve za članstvo v gibanju?

»V našem odboru imamo sedaj 38 članic in omejitve nobenih ni za včlanjevanje. Lahko so različne starosti, političnega prepričanja, izobrazbe...«

Kljub uveljavljeni enakopravnosti pa zadnje čase ženske, kjerkoli že so, ugotavljajo, da je ta enakopravnost bolj na papirju kot v resnici. Kje vidite osnovni problem zapostavljenosti žensk?

»Gibanje za enakopravnost žensk se je začelo oblikovati že med volitvami, vendar pa takrat še nismo bile tako organizirane, kot smo danes. Naša največja želja je, da pri novih parlamentarnih volitvah v poslanskih klopetih sedi vsaj polovica žensk, saj je danes recimo v ljutomerski občinski skupščini od 66 poslancev samo osem žensk.«

Politična enakopravnost pa ni edini cilj, ki ste si ga zadali v svojem programu?

»Res je. Številčna zastopanost v parlamentu je le ena od poti za doseg našega cilja. Če bomo močne v parlamentu, bomo zlahka dosegle enakopravnost tudi na drugih področjih življenja. Sicer pa so naše zahteve in cilji zapisani v razglasu Za pravno in socialno državo Slovenije.«

Če razglas ne bo upoštevan — kakšne oblike boja boste uporabili za doseg cilja?

»Če ugotovimo, da na naše zahteve ne pristajajo oz. da jih predlog ustave ne bo vseboval, bomo ženske z različnimi protestnimi akcijami skušale uveljaviti naše zahteve.«

Se povežete tudi z drugimi odbori?

»Točnih podatkov nimam, ampak odbori so organizirani v večini slovenskih občin, imamo pa tudi republiški odbor, v katerem imamo svojo zastopnico. Tako lahko usklajeno delujemo.«

Poleg vašega razglašala pa pripravljate tudi druge akcije?

»Na zadnjem sestanku smo se dogovorile, da bomo skupaj s člani Društva prijateljev mladine organizirale novoletno rajanje za šolsko mladino, vključile se bomo v republiško akcijo za primestno praznovanje 8. marca, Dneva žena in pripravljamo še nekaj drobnejših nalog.«

Dušan Loparnik

Za pravno in socialno državo

Ženska ima pravico, da svobodno odloča o rojstvu otrok. Ta pravica vključuje tudi pravico do splava, ki je lahko omejena le iz zdravstvenih razlogov.

Republika mora organizirati splošno in obvezno socialno zavarovanje (starostno, invalidsko in zdravstveno ter zavarovanje za primer materinstva in brezposelnosti), zagotoviti mora sredstva za preživetje, če si jih prizadeži zaradi starosti, nezmožnosti za delo, opravilne nesposobnosti ali brezposelnosti ne morejo zagotoviti sami.

Zahtevamo enakopravnost vseh oblik življenjske skupnosti in prepoved diskriminacije izvenzakonskih in istospolnih življenjskih skupnosti.

Zahtevamo, da se bo republika obvezala, da bo poleg varstva mater zagotovila tudi delovno varstvo ženske in varstvo zaposlenih žensk pred diskriminacijo.

Zahtevamo pravico delavk in delavcev, da sodelujejo pri upravljanju podjetij, v katerih so zaposleni, in da se ta pravica lahko omeji samo z ustavnim zakonom.

Zahtevamo tudi, da republika prevzame obvezo, da bo pomagala pri vzdrževanju in izobraževanju otrok.

»Spodnji in zgornji gris« spet središče

Ponovno oživiljeno Turistično društvo Gornja Radgona — Povrniti sijaj mestu, predvsem pa sodišču na »spodnjem in zgornjem gris« — Ocenjevanje najlepših lokalov, trgovin, ulic.

Konec leta 1990 so tudi v Gornji Radgoni ponovno ustanovili turistično društvo. Je bila to pobuda ministrice za turizem ali pa jih je spodbudilo uspešno delo društva v Radencih? V resnici to niti ni pomembno, ampak nas zanimajo bolj njihove ideje in ali

bodo te tudi uresničene? Sestava članov v izvršnem odboru je dovolj pestra, da bi lahko pripravili pester program in že v letu potegnili nekaj odločilnih »turističnih« potez.

Ena prvih presenetljivih odločitev novoustanovljenega dru-

štva v Gornji Radgoni je bila, da ne sodelujejo na novoletnem sejmju na sejmšiču. Vzrok: niso še dovolj organizirani, da bi se lahko predstavili kakovostno, prav tako pa se ne strinjajo s krajem, kjer je sejem organiziran. Predlagajo, da ga v prihodnje pripravijo na prostoru med E-marketom, Borovom in knjigarno.

Gornjeradgončani so še vedno brez tržnice (je mesto brez tržnice sploh mesto?), zato predlagajo, da načrtovane lesene hišice (kioske) postavijo na prostoru, kjer je bila načrtovana tržnica in ne po vsem mestu.

»Mnenja smo, da leseni kioski niso prava rešitev za iskalce primernih lokalov v mestu. Tudi socialnih problemov s tem ne bomo rešili, saj je končna vsota, ki jo je potrebno odšteti za opravljanje dejavnosti v kiosku, precej visoka. Boljša rešitev za vse iskalce lokalov je v Jurkovičevi in Kerencičevi ulici. Tam je nekaj hiš še v občinski lasti, nekatere pa imajo v pritličju primerne prostore, v katerih so nekoč že bili lokali.« menijo člani izvršnega odbora.

Oživiti stari del mesta pa ne bo tako lahko. Nekdanji center Gornje Radgone na »spodnjem in zgornjem gris« (današnja Kerencičeva in Jurkovičeva ulica) je bolj podoben prometni cesti ali zapuščeni ulici.

Seveda pa bo moralo turistično društvo najprej pridobiti čim več članov. To bo mogoče le z dobrim programom, ki ga bodo tudi sproti uresničevali. Le tako bodo lahko povrnili mestu Gornja Radgona stari sijaj. Pozabljanja, da je to obmejno mesto nekoč znalo dosti bolje izkoristiti sijaj in slavo penečih se vin. Po njihovem mnenju bi moral gost že takoj ob prihodu v mesto vedeti, da je tu doma šampanjec, to pa bi moral čutiti tudi v vsakem lokalni in javnem prostoru.

V okvirnem načrtu delovanja društva pa je še zapisano, da bodo organizirali akcijo za izbiro najlepše urejene ulice v mestu, najlepše urejene izlozbe, najboljšega gostinskega lokala in najuspešnejše turistične agencije. Med načrte pa spadajo tudi pravila izdaje turistične razglednice mesta, ustanavljanje turističnega podmladka na osnovnih solah in razpis natečaja za najboljši domiselni turistični spominček in maskoto na temo »šampanzizacija«.

Bernarda B. Peček

Za 56 odstotkov višja splošna poraba

Z občinskim odlokom v soboški občini povečali sredstva za proračunske porabnike — Dodaten denar za presežke v državnih organih.

S spremembo odloka o proračunu soboške občine za leto 1990 se dosedanj obseg sredstev za splošno porabo povečuje za 56 odstotkov. S tem denarjem bodo zagotovili financiranje dela državnih organov, pokrivanje materialnih stroškov postaj milic, ki so porasli, ostanejo pa sredstva za funkcionalno delovanje krajevnih skupnosti in za obvezne proračunske rezerve, dodaten denar pa bo namenjen za pokrivanje stroškov volitev in financiranje novonastalih strank. V okviru tega dela proračunske porabe so zagotovili tudi dodatna sredstva za reševanje problema tehnoloških presežkov delavcev v državnih organih, kjer je bil storjen bistven premik, saj so število zaposlenih zmanjšali za 30 ali za okrog 15 odstotkov. Razbremenitev tega dela proračuna pa bo vidna šele v letu 1991, saj se je večina omenjenih delavcev upokojila šele ob koncu leta 1990.

M. Jerše

MERKURJEVO LETO 1991

Leto 1991 je Merkurjevo leto. Merkur je Soncu najbližji planet z redko, po sestavi še neznan atmosfero.

MERKUR (Mercurius) je je tudi rimski bog trgovine (grški Hermes). Njegova značilnost pa, da je hiter, zvit, dobičkonosen; simboli, s katerimi je po navadi narisana ali opisan, so peruti na gležnjih ter krilata palica, ovita z dvema kačama.

Kako bo Merkur to leto naklonjen slovenskim trgovcem? Lani smo bili priča povečanju števila trgovin, zasebnih in družbenih, povečanju izbire in zmanjšanju cen. Slednje ni bilo tolikšno, da bi zmanjšalo število nakupov čez mejo, pa tudi kakovost ponujenega je le redkokdaj ustrezala označeni ceni. Že lani so trgovci govorili, da je za njih leto 90 katastrofalno, da je kupna moč slaba, da jih pesti nelojalna konkurenca doma in po »zaslugi« ukrepov zvezne vlade močna konkurenca avstrijskih in italijanskih trgovcev. Marže so zniževali, kljub vsemu pa ne toliko, da bi pritegnili kupce. Največji padec prodaje so občutili v prodaji tekstilnega blaga in pohištva.

Kako bo letos? Bosta inflacija in ukinitve prodaje deviz v bankah rešila trgovine? Ali pa bomo mogoče dočakali letos, v Merkurjevem letu, zares velike obrate? Na primer: propadanje velikih sistemov, predvsem neuspešnih, konkurenca tujih trgovin na naših tleh, zmanjšanje davkov... Cene se prosto oblikujejo na trgu, zato bodo Merkurjeve značilnosti: hitrost, zvitost, dobičkonosnost zelo pomembne pri poslovanju slovenskih trgovcev.

bbp

Manj zdravic in več dejanj

Srečanje monostrškega in soboškega župana — Izmenjava izkušenj na vseh področjih — Tudi skrb za obe narodni manjšini

Po volitvah, ki so bile v Sloveniji in tudi na Madžarskem, sta se v Murski Soboti prvič sestali delegaciji vodstev monostrške in soboške občine. Oba župana, Károly Bauer in Andrej Gerenčer, sta ugotovila, da je bilo sodelovanje že doslej dobro razvito, kljub temu pa obstajajo možnosti, da se le-to razširi. V obeh državah se je v zadnjem obdobju veliko spremenilo in se še spreminja, zato bi bilo dobra izmenjava izkušenj na različnih področjih delovanja in ustvarjanja ljudi ob meji.

In kakšno naj bi bilo to konkretno sodelovanje? Poleg kulturnikov in športnikov bi morali zdaj navezati stike tudi gospodarstveniki. Že spomladaj naj bi se srečali tisti, ki skrbijo za načrtovanje in razvoj v obeh občinah, beseda pa bi morala teči tudi o podjetništvu in razvoju drobne gospodarstva. V kratkem naj bi se sestali kmetijci in predstavniki lovskih zvez ter se dogovorili, kako rešiti skupni problem, se pravi omejiti divjad, ki dela v obmejnih krajih veliko škode. Pri stikih različnih komisij, institucij in ustanov pa ne bi smeli pozabiti tudi na interese obeh narodnih manjšin. Izboljšanje življenjskih razmer in razvejeni stiki bodo gotovo pomagali, da bodo tudi pripadniki narodnosti živeli boljše.

Za Slovence v Porabju je še posebno pomembno, da se odpre mejni prehod Martinje-Gornji Senik. Sedaj, ko ni več nobenih političnih ovir, se stvari vendarle premikajo, čeprav ne tako hitro, kot bi si prebivalci ob meji želeli. Največji problem je zdaj denar. Kljub temu pa so na naši strani že začeli dela, predvsem po zaslugi vodilnih in soboški občini, ki so poskrbele za izdelavo projekta in začetek nekaterih del. Gre predvsem za napeljevanje kablov za telefonijo, elektriko, in vodo, pa tudi za posodobitev ceste od Martinja do mejnega prehoda. Tudi gradbeno dovoljenje je že pripravljeno, sedaj je potrebno le še dovoljenje iz Beograda, na madžarski strani pa iz Budimpešte.

Nekaj besed je bilo izrečeni tudi o železniški povezavi med Mursko Soboto in Močnoštom. To naj ne bi bila le medsebojna vez, ampak tudi pomembna tranzitna pot, ki bi kraje na obeh straneh meje približala evropskim prometnim tokovom, na ta način pa bi tudi lažje prišli do kapitala in vlaganj v gospodarski razvoj krajev, ki so še vedno manj razviti.

Madžarska stran je gostitelje obvestila tudi o razveseljivi novici — izboljšanju položaja na področju telefonije. Monošter in Porabje sta namreč praktično odrezana od sveta, saj je skoraj nemogoče poklicati sosede po telefonu. To naj bi se zdaj spremenilo, in to tako, da se bodo prek avtomatske telefonske centralne v Sombotelu vključili v mednarodni telefonski promet. Poleg Monoštra naj bi vsaj en tak telefonski priključek dobila tudi vsaka vas v Porabju.

Silva Eöry

Kadrovske vođe so v zadnjem času dokaj razburkane. Zaposlene nosijo sem ter tja da je kaj — ali v drugo podjetje ali na skupnost za zaposlovanje ali pa kar domov.

Se posebno zanimivo sliko tega valovanja imajo pri Splošnem gradbenem podjetju Pomurje. Minulo poslovno leto so začeli s 1120 zaposlenimi, končali pa z 925, ne da bi šlo za odpuščenje delavcev, kot je to v zadnjem času marsikje nujen razlog. Delavci so večinoma zapustili to podjetje po lastni želji, in to v glavnem takšni, ki bi jih še naprej najbolj potrebovali — dobri zidarji, železokrivci, tesarji idr. Precej si jih je uspelo najti boljši zaslužek v Avstriji, Nemčiji in Švici, okrog 50 pa se jih je upokojilo. Tako jih je odšlo skupaj iz Pomurja 225, prišlo oziroma se na novo zaposlilo pa le 39. Fluktuacija se je tako približala 20 odstotkom, medtem ko je bila pred leti le 10-odstotna, in že to je bil skrb zbujajoč podatek. Poleg po-

Kadrovska valovanja

slabšanih splošnih razmer na tržišču gradbeništva zaradi občutnega padca gradbenih del je gotovo tudi to eden od vzrokov za dokaj neugodno stanje Pomurja. Brez zadostnega števila ustreznih usposobljenih kadrov se je namreč težko kosati z močno konkurenco na tržišču. V gradbeništvu je namreč vse več novosti, novih načinov in postopkov gradnje, zato mora zidar vedeti veliko več kot nanašati malto in zlagati opeko. Vendar so zadnja leta skoraj zaman razpisovali kadrovske štipendije za gradbeno šolo v Mariboru, saj so dobili le nekaj prijav. Zato so bili prisiljeni na hitro usposabljanje gradbene delavce s tečajji, ki jih je organizirala delavska univerza. Tu je bilo prijavi sicer dovolj, saj so imeli po 50 kandidatov, ki bi radi na hitro postal zidarji, toda kasneje se je pokazalo, da s tako pridobljenim znanjem ne morejo uspešno delati.

Odhajali so tudi inženirji, gradbeni tehniki in drugi strokovni delavci — ali niso bili zadovoljni s plačo ali s svojim položajem v podjetju. Zanimivo pa je, da se je lani pri teh kadrih ta proces skoraj ustavil, saj je podjetje zapustil le 1 gradbeni inženir, z višjo ali visoko izobrazbo pa se je na novo zaposlilo 6 pripravnikov. Vsi so bili tudi študenti podjetja. Tudi za to šolsko leto je Pomurje razpisalo sorazmerno veliko kadrovskih štipendij (skupaj 38). Vse so podelili za 5., 6. in 7. zahtevnostno stopnjo, za 3-letno šolo za gradbenice pa so spet dobili toliko prijav, da bi jih lahko prešteli na prste ene roke.

Prav gotovo bi bilo stanje precej ugodnejše, če bi se lahko gradbeni šolali kje bližje kot v Mariboru, kjer je zdaj najbližja tovrstna srednja šola. Zato kaže podpreti razmišljanja in tudi že konkretne predloge, da bi že v prihodnjem šolskem letu spet imeli gradbeno šolo v okviru Srednješolskega centra tehniško-pedagoške usmeritve Murska Sobota. To ni le potreba Splošnega gradbenega podjetja Pomurje, temveč tudi drugih pomurskih gradbenih podjetij in obrtnikov. Zato si v tej smeri veliko prizadeva tudi Medobčinska gospodarska zbornica za Pomurje.

Jože Graj

Muri dobro kaže tudi za letos

Murin zaključni račun bo pozitiven — Letos zmanjšanje števila zaposlenih (brez odpuščenja) — Poslej 40-urni delovni teden — Milijon mark za marketing

Okrog 6.600-članski kolektiv družbenega podjetja Mura je dosegel v 11 mesecih preteklega leta nekaj čez 50 milijonov dinarjev neto dobička. Le-ta se je sicer v zadnjem mesecu nekoliko zmanjšal, vendar zdaj je že jasno, da bo zaključni račun za leto 1990 pozitiven. Od dokaj številnih novicah o izgubah in stečajih podjetij tudi v Pomurju, je to vsekakor spodbudno. Kako so lahko donosno gospodarili kljub zmedeni domačem tržišču, precenjenemu dinarju in drugim negativnim okoliščinam jugoslovanske gospodarske politike?

Ko je v drugem polletju lanskega leta tudi Muri pretilo bistveno poslabšanje stanja, so vključili tako rekoč še zadnji alarmni sistem. Predvsem so sprejeli ukrepe za boljšo organizacijo dela, racionalizacijo poslovanja, večjo produktivnost in še večji prodor na tuja tržišča. Tako so povečali fizični obseg izvoza za 13 odstotkov in ustvarili presežek izvoza nad uvozom v višini okrog 70 milijonov mark,

na domačem trgu pa so dosegli okrog 800 milijonov dinarjev realizacije. Uspešno so se vključili v dva projekta (prodaja znanja) v Sovjetski zvezi in nadaljevali z deli v Egiptu, kjer so jim za leto dni podaljšali pogodbo. Zaradi precenjenosti dinarja pa so bili ob precejšen zaslužek. Bil pa so med tistimi, ki so vztrajno zagovarjali spremembo tečaja dinarja ali spodbude za izvoznike. Na srečo se je vsaj nekaj premaknilo na bolje.

In kakšna so njihova predvidevanja za letos? Količinske podatke so lahko pripravili že sredi decembra, glede vrednostnih pa je bilo treba počakati na nove ukrepe Markovičeve vlade. Zdjaj so znani, ne ve pa se, kakšen bo odnos sveta do slovenskega trga po plebiscitu o samostojni državi in kako bo z delitvijo blagovnih kvot ZDA in Evropske skupnosti (uvoznih licenc) za leto 1991. Vse to bo odločilno vplivalo na strategijo Murinega poslovanja v tem letu. Njihov cilj pa je jasen že zdaj, in to je kar največji pro-

fit. Ker imajo zmogljivosti tako rekoč razprodane do konca prvega polletja, so optimisti. Še naprej bodo maksimalno vlagali v tehnologijo, bolj kot v minulih letih pa tudi v marketing, v razvoj blagovnih znamk, marketinške in komercialne službe, izdelavo analiz idr. V ta namen namenjajo okrog milijon mark.

Na nedavni tiskovni konferenci, ki jo je vodil direktor Mure, Božo Kuharič, smo tudi zvedeli, da bodo imeli poslej 40-urni delovni teden in da bodo nekoliko zmanjšali število zaposlenih, vendar ne z odpuščenjem, temveč le z delnim nadomeščanjem naravne fluktuacije delavcev (upokojitve) in zaposlovanjem tistih mladih, ki bodo po rezultatih dela in učenja dosegali največje rezultate. Kot kaže, bodo potrebne tudi premestitve že zaposlenih delavcev iz programov posameznih tovarn, ki niso dovolj donosni, v tiste, ki imajo trg in ustrežnejšo ceno.

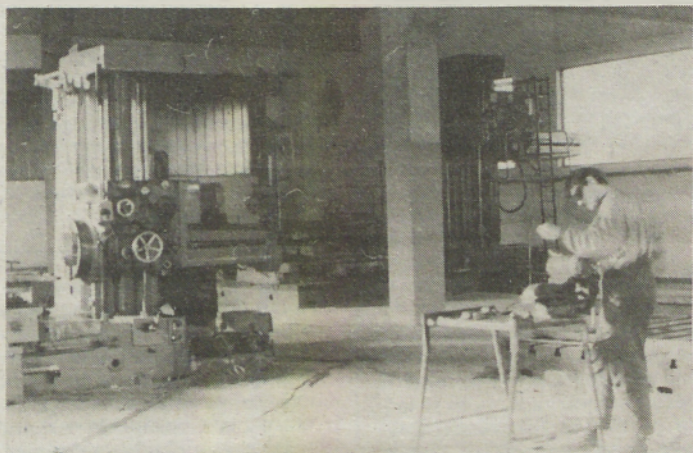
Jože Graj

LEKOP, d.o.o. VELIKA POLANA

Težka industrija na vasi

Družba z omejeno odgovornostjo Lekop Velika Polana je prvo zasebno podjetje v Pomurju (ustanovila sta ga zakonca Tompa), ki je bilo ustanovljeno po določilih novega zakona o pod-

mo, da imajo take stroje le v velikih industrijah, kot sta Metalna Maribor in Litostroj Ljubljana. Vrednost naložbe je ogromna; nekaj denarja je primaknilo podjetje Lekop, del ga je prišlo iz ta-

Pogled v izdelavno halo Lekopa v Veliki Polani, kjer so pred kratkim montirali težke obdelovalne stroje.

Foto: Š. S.

jetjih. Ni ostalo zgolj pri ustanovitvi (kot je to množica drugih papirnatih podjetij), ampak se je razvilo v pravi gigant. Te dni je namreč Lekop odprl izdelavno halo, veliko 800 kvadratnih metrov, v kateri so mogočni stroji za obdelavo (struženje, rezkanje, vrtanje ...) velikih obdelancev iz vsakovrstnih kovin in »plastike«. Za primerjavo naj navede-

ko imenovanega razvojnega dinarja Republike Slovenije, dobro voljo pa so pokazala tudi podjetja Jeklotehna, Slovenijales, Adriacommerce in druga, ki so tod združila denar, ki bi ga sicer morala nakazati v sklad za nerazvite republike.

V novih prostorih Lekopa bo delalo 17 delavcev.

Š. S.

TOKO ŽIŽKI VSI ZA STROJI

Občasno se oglašam v obratu Toka v Žižkih, kjer je vedno kaj novega. Tokrat mi je direktor tega 60-članskega kolektiva povedal, da jim dela ne manjka, saj za kupeca iz Italije šivajo damske torbice, za kupeca iz Nemčije pa drobno usajeno galanterijo (drobne potrebščine). V obeh primerih gre za dodelavne posle, kar pomeni, da kupeca sama poskrbita za surovine, v obratu Toka v Žižkih pa dobijo plačilo za delo (šivanje). Izkupiček je menda kas v redu; zdaj, po razvednotenju dinarja, pa bo še boljši, s tem pa se bo kolektiv nekoliko gmotno okrepil, saj že nekaj časa ni vlagal v razvoj, pa tudi osebni dohodki niso bili zavidljivi. Sicer pa si v Toku prizadevajo, da bi bilo kar najmanj režijskih delavcem in imel sem občutek, da so šli celo (pre)daleč: v pisarni je ostal samo še vodja obrata oziroma direktor. To pa seveda ne pomeni, da ni administrativnih in knjigovodskih del, vendar jih (za zdaj) opravljajo v matičnem podjetju v Domžalah.

V prihodnje (ko se bodo organizirali v delniško družbo) bodo dela, ki bi bila predragra, če bi jih opravljali sami, dali tistemu, ki bo cenejši. Pa ne le knjigovodstva, ampak tudi nekatere druge dejavnosti, ki jih imajo zdaj še v svoji sestavi. Taka poslovna politika pa ni noheno šikaniranje, ampak zahteva podjetništva, še posebno tistega, kjer je/ho naložen taji kapital.

Š. Sobočan

VESTNIK po Sloveniji

V bodoče lahko dobite VESTNIK tudi v naslednjih slovenskih krajih:

- KOPER** (kiosk pri zavarovalnici)
- KRANJ** (lokal DELO na Koroški, kiosk na avtobusni postaji)
- LJUBLJANA** (Maksi market, Klinični center, železniška postaja, lokal EMONA, kiosk pri Kora baru)
- CELJE** (avtobusna postaja)
- MARIBOR** (avtobusna postaja, pred bolnišnico, pred Modno hišo, v Merkurju)
- PTUJ** (avtobusna postaja, kiosk v centru)
- ORMOŽ** (avtobusna postaja)

Prevoz potnikov doma in v tujino

Tržne razmere prinašajo nekaterim podjetjem hude probleme, za Avtobusni promet Murska Sobota pa bi lahko rekli, da si je še utrdil svoj položaj, tako da precej dobro gospodari, čeprav se vozi na delo in z njega manj potnikov. Na to so tudi računali, ko so se začeli stečajni in odpuščenja delavcev zaradi presežkov delovne sile. Zato so se podali tudi v turistično dejavnost. Ustanovili so agencijo Klas, ki daje zelo dobre rezultate in omogoča boljše izkoriščenost avtobusov ob koncu tedna, ko ni delavskih in šolskih prevozov, pa tudi sicer. Proge v Dunaj, Trst, Bratislavo in Budimpešto so postale skoraj redne — najmanj enkrat mesečno. Prodrli pa so tudi v Španijo in Francijo. V ta namen, za daljše vožnje so kupili tudi nov avtobus znamke Mercedes, ki spada v višji kakovostni razred, poleg tega pa še 7 avtobusov, ki so prav tako opremljeni po evropskih standardih. Eden od poslovnih korakov je tudi avtomehanična delavnica, v kateri popravljajo in obnavljajo svoja vozila, po konkurenčnih cenah pa opravljajo tudi kleparska in ličarska dela na vseh vozilih za stranke. Prav te dni pričakujejo iz Belgije opremo za novo lakirnico, ki bo omogočala še kakovostnejše storitve. Prislubnili so tudi potrebam po prevozu študentov in dijakov ob nedeljah v Maribor in Ljubljano. Tako so s 1. septembrom uvedli novo progo Lendava—Dobrovnik—M. Sobota—Maribor—Ljubljana in dogaja se, da imajo potnikov kar za tri avtobuse.

Vse pa le ni tako, kot bi si želeli v Avtobusnem prometu in tudi potniki. Ena od črnih točk je avtobusna postaja v Murski Soboti, kjer ni sodobne čakalnice, slabo deluje služba za informiranje, nekateri peroni so nepokriti, okolica je neurejena in še kaj bi se dalo izboljšati. Prav tako ne bi mogli reči, da imajo vsi zaposleni pravi odnos do potnikov oziroma strank, da so že osvojili podjetniško kulturo. Glede postaje si sicer že okrog 5 let prizadevajo, da bi dobili ureditveni načrt, s katerim bi bilo določeno, kako naj se razvija ta predel mesta, vendar se zadeva še ni premaknila z mrtve točke. Zakaj tako, jim ni jasno.

In kakšna je njihova nadaljnja strategija? Odločili so se, da bodo postali delniška družba z mešanim kapitalom, še bolj se nameravajo uveljaviti s turističnimi prevozi po Evropi, dvigniti podjetniško kulturo, poslovati z dobičkom in imeti evropske plače ter posodobiti materialna sredstva in storitve.

Jože Graj

Od kioska do Zvezde

Radenska—Zvezda Murska Sobota, d.o.o., je poleg Diane (ki prav tako spada v Radensko) največji ponudnik gostinsko-turističnih storitev v murskosoboški občini. Poleg Grajskega brama (ki bo verjetno moral v kratkem menjati način ponudbe in poslovanja ali pa lastnika), Prekmurskega hrana, Kavarne Jelša in beltiške Zvezde sta najbolj znana dva lokala: kiosk za pomfrit in piščance in hotel Zvezda.

Prvi ima v neprimernih prostorih dobro ponudbo in veliko prodajo, drugi pa v lepih prostorih v središču mesta neprimerno ponudbo.

300 kilogramov krompirja na dan

Marsikdo je verjetno že izrekel kakšno pikro na račun kioska v bližini avtobusne postaje v Murski Soboti, iz katerega se ves dan kadi in diši (nekaterim smrdi) po ocvrtem krompirju, piščancih in langašu. Ko so podrti in odstranili ruševine še zadnjih stavb na tem območju,

ge in kot najprimernejšega so izbrali načrt Komune-Projekta Maribor (ti so prejeli tudi nagrado 15 tisoč dinarjev). Nato so na podoben način razpisali ponudbo za glavnega projektanta. Izbrali so Projektntim 2000 Maribor, ki že pripravlja vse potrebne načrte in bo z deli končal do konca februarja. Ker gre za velik poseg, načrtujejo,

Veličastna zgradba hotela Zvezda v središču Murske Sobotne bo prihodnje leto obnovljena, izkoriščene pa bodo tudi podstrešne sobe.

sta postala osamel kiosk in njegov smrdeči zabojnik že prav moteča. Vemo pa, da vodstvo Zvezde že dolgo načrtuje gradnjo novega kioska. Zakaj ta še vedno ni postavljen? »Razlog, da smo tako pozno začeli z gradnjo, je pomanjkanje dokumentacije. Že pred leti smo hoteli narediti nadomestni kiosk, vendar pa nismo mogli dobiti lokacijskega dovoljenja, ker še vedno ni bil sprejet zaidalni načrt. Ko so podrti še to zadnje domačijo, se je končno naredil prostor, tako da smo jeseni 1990 dobili lokacijsko in gradbeno dovoljenje. Dobavitelj opreme je Merctor-Investa, gradbena dela pa bo opravilo Pomurje,« je dejal direktor Franc Plej. Celotna naložba jih bo stala 400 tisoč dinarjev, ki-

da bodo dela potekala etapno. Hotel Zvezda naj bi po obnovi dobil 90 postelj v sodobno urejenih sobah (s sanitarijami, telefoni in televizorji) in štiri zvezdice. Njihova osnovna usmeritev je, da bi Zvezdo spremenili v hotel za poslovne goste in izletnike. Prej se seveda morajo otresti strahu, da ne bo dovolj gostov in s tem premalo dohodka, ter se rešiti »šankistov«. Dnevni gostom bo namenjen poseben prostor s posebnim vhodom in posebno ponudbo—hitro pripravljenimi jedmi.

In kako bodo dobili 40 novih sob? V glavnem tako, da bodo upravo, ki sedaj kraljuje v prvem nadstropju, izselili. Prav tako bodo uredili podstrešja, v kletnih prostorih, ki sedaj

V Zvezdinem kiosku pri avtobusni postaji v Murski Soboti spečejo dnevno 100 piščancev in ocvrejo 300 kilogramov krompirja.

osk pa bo v celoti narejen v tovarni. Torej ga bodo postavili na temelje in uredili nadstreške in okolico. Velikost prostorov bo približno enaka kot v sedanjem kiosku, le da bo novi sodobno opremljen in bolj čist. Namesto sedanjih šestih delavk bodo zaposlene le štiri, v eni izmeni dve. Krompirja ne bodo več pripravljali v istem prostoru, kot ga bodo cvrli, ampak v kuhinji Zvezde. In zakaj je ta kiosk za Zvezdo tako zelo pomemben? Podatek, da v njem dnevno spečejo in prodajo 100 piščancev in 300 kilogramov krompirja, verjetno pove dovolj.

4 zvezdice za Zvezdo

Kako spremeniti »železniško postajo« v ugleden hotel s štiri-mi zvezdicami? To ni nagradno vprašanje, ampak konkretna naloga vodstva Zvezde, ki jim je v zvezi že precej časa. Najprej pohvala: so med redkimi, ki so se odločili, da bodo izbrali najboljše z natečajji. Tako so spomladi 1990. leta objavili javni natečaj za idejni projekt obnove Zvezde. Prejeli so tri predlo-

prav tako niso izkoriščeni, pa načrtujejo nočne lokale.

Na sedanjem parkirnem prostoru za hotelom je le malo prostora za avtomobile hotel-skih gostov — tudi to naj bi se izboljšalo s podzemnimi garazami. Pomembnejša novost pa bo tudi, da bodo v obnovljenem hotelu izkoriščali toplo vodo, ki izvira pri hotelu Diana (vrtino so namreč sofinancirali). Tako bodo s toplo vodo lahko ogrevali celotni hotel in zmanjšali stroške, gostom pa ponudili tudi sprostitve v savni ali kopeli.

Murska Sobota si zasluži, da ima v središču mesta hotel, ki si zasluži to ime. Tudi »šankisti« svoje »železniške postaje« verjetno ne bodo pogrešali, saj je iz dneva v dan več »kafičev« in gostinj, ki so primerni za popivanje.

Upajmo pa, da vodstvo ne bo pozabilo še na nekaj: poleg hotela bi morali obnoviti tudi osebje!

Bernarda B. Peček
Foto: Nataša Juhnov

S PREKMURSKÉ RAVNINE NA HIMALAJU

Marinka Jerič

3

Tudi naša skupina je najela 8 nosačev, sirdarja in pomočnika sirdarja. Slednja skrbita za gibanje na odrejenem področju, komunicirata med nosači in nami in skrbita, da vse poteka po načrtu.

Prva dva dni je bilo sorazmerno vroče, pestila nas je žejta. Kot da bi se norčevali iz nas, so z obeh strani padali čudoviti slapovi in potoki v reko. Skratka, vode v izobilju, vendar je pitje vode v nižinskih predelih tvegana stvar, ker se v reke izteka fekalne vode z višjih predelov. Žejto smo gasili s čajem v tako imenovanih lodgih (neke vrste čajnice), ki so v vsaki vasi. V vaseh je mogoče dobiti skromno prenočišče in hrano. Naša pot nas je vodila najprej skozi tropske pragozdove, po dolinah Chalang Pači do naselja Dimsa na višini 3254 m. Vseskozi nas je spremljalo šumenje reke Trisuli Khola. Relief pokrajine je zelo razgiban, vsi strmi bregovi so obdelani v terasah, na katerih gojijo riž, ki ga žanjejo dvakrat letno. Riž gojijo do nadmorske višine 1800 m, naprej do 3500 m pa gojijo ajdo in koruzo ter tako imenovani kodo, t. j. neke vrste prosena kaša. Od živine se po travnikih pasejo koze, ovce, bivoli, v višje ležečih predelih pa zobki in jaki. Poleti se jaki pasejo do višine 5000 m. Jak je za domačine tudi znak premoženja, uporabljajo pa ga še kot transportno sredstvo.

Še na višini 4000 m je flora lepa, raznolika, pašniki so kot našaš za jake. Svet je neobljuden in nismo videli žive duše, razen redkih popotnikov in naselij, v katerih smo prenočevali. Kadar smo se ustavili, se je zbrala vsa vas, starši so prišli z bolnimi otroki, z njimi pa tudi starčki in vsak je pričakoval, da ga ozdravimo, da mu kaj damo. Med nami sta bila tudi višja medicinska sestra in študent pred koncem študija medicine, ki sta domačine obvezovala, namazala kakšne ranice, dala zdravila in podobno. To jim je že veliko pomnilo.

Otroci dobijo v zgodnjem otroštvu v starosti od 3 do 4 let koške in jermen čez čelo, da se učijo nositi tovore, saj je Nepalec vezan na nošnje tovorov od rojstva do smrti. Ljudje so prijazni in ni se zgodilo, da ne bi odzdravili na naš pozdrav «NAMASTE». Otroci v

Pogled na bazni tabor, kjer nam je kosilo izredno prijalo.

vsaki vasi prosijo za bonbone in svinčnike. Zgodilo se je tudi, da otrok ni vedel, kaj bi z bonbonom. Trgalo se mi je srce in priteklo so mi solze, da so v nekaterih predelih sveta še območja, kjer otrok še ni videl bonbona. Težko je, ko jim nimaš nič več dati. Lahko jim samo rečeš «Cajna», kar pomeni nič.

Največkrat smo se prehranjevali pri domačinih, pri katerih smo v glavnem jedli riž. Riž zjutraj, riž opoldne in zvečer, pripravljen na različne načine, močno začnjen. Riž sem kar vzljubila, saj vem, da rešuje danes marsikaterega človeka pred gladom in da se z njim prehranjujeta 2/3 prebivalstva na svetu. S primitivnimi orodji spreminjajo divjo pokrajino v riževa polja, delajo terase. V času setve in žetve nepalskega človeka ne zanima drugo kot ta opravila. Mnogo domov je takrat zaprtih, vse je na poljih in takrat je za odprave in trekkingarje problem dobiti nosače. Pri delu si pomagajo z enostavnimi mlaticami in mlini na vodni pogon. Riževa slama je za kurjenje in kritine hiš ter hrano živalim, iz nje pa izdelujejo tudi rižev papir.

Nepal ima razvito živilsko industrijo, predelavo sadja, sokov, mlekarstvo, predelavo kovin, posode in drugo. V Nepalju se križajo različni gospodarski in politični interesi: Kitajske, Japonske, ZDA, Sovjetske zveze in drugih držav.

Za aklimatizacijo smo se povzpeli do višine 4380 m v Gosainkundu, kjer so čudovita jezera, modrina neba, ki je v Evropi ni, in prostranstva, da ti zastaja dih. Spet smo se spustili do višine 2230 m in prenočili v vasi Syabru. Bila je skoraj prazna, ostale so v glavnem ženske, otroci in starci, možje pa so odšli kot trgovci za 3 mesece v Tibet, ki leži na drugi strani neukrotljive himalajske divjine, tibet je najvišja planota na svetu, ki od nekdanj zveni mistično. Dežela snega in zvezd na strehi sveta, prepovedana dežela, dežela pravilic trgovcev na svileni poti, zastražena z najvišjimi gorskimi vrhovi, dostopna le prek nekaj prelazov. Od tu so ti ljudje — tako drugačni, zakaj tako drugačni?

Buda je pred 2500 leti pripovedoval, da Tibetanci izvirajo iz zveze opičjaka in gorske ljudožerke velikanke. Stare legende iz tibetanske religije razlagajo nastanek sveta kot združenje zemlje, vode, ognja, zraka in prostora, ki so se združili v kozmično jajce, ki se razcepil na 18 jajc, in da tibetanski rod izhaja iz enega od teh. Budizem naj bi uvedel predvsem iz praktičnih političnih potreb po verskih in kulturnih odnosih z Indijo. Tibetanski menihi so vse do kitajske okupacije svojemu ljudstvu po dolinah pridigali, da je vsako življenje drugačno, da v sebi nosimo vse pogoje svobode in blaženosti. Tako so vojaki bežali med menihe, opuščali so lov in ribolov. V vseh vaseh so zrasle gampe (samostani), četrtina prebivalstva je šla med menihe. Strokovnjaki so prepoznali kakih 4000 tibetanskih in indijskih svetnikov in najvišji naj bi bil dalaj lama, ki so ga prvič prepoznali v 17. stoletju. Dal je zgraditi fantastično palačo Potala blizu Lhase, od koder so vladali vsi dalajlame. Ti so postali verski vodje vseh budistov od Kitajske do Mongolije. Tibet je integralni del Kitajske. To je izključno Kitajski notranji problem in kitajska armada je potovala proti zlati prestolnici. Ne gre samo za podjarmljanje naroda z drugim narodom, pač pa tudi za nasprotno pogled, tako z duhovnega kot materialnega vidika. Kitajci verjamejo, da je komunizem rešitev za vse, Tibetanci pa verjamejo, da trud samo za materialno eksistenco ne more pripeljati do končne potešitve, da je potrebno razvoj duha. Pred 40 leti se je kitajsko vodstvo zneslo nad Tibetanci in na najbolj grob način poskušalo uničiti narod. Uničenih je bilo okrog 7.000 samostanov, pobitih 80.000 ljudi.

Strokovne analize so pokazale, da se Tibetanci rasno in kulturno povsem razlikujejo od Kitajcev in da Tibet nikoli ni bil sestavni del Kitajske. Tibet ima 6 milijonov prebivalcev, prirodna bogastva mineralov, premoga, lesa, velika nahajališča urana. Kitajski komunisti so se hoteli polastiti najpomembnejše strateške pozicije v vsej Aziji. Tibet je največja in najvišja planota na svetu, s katere je možno s sodobno tehniko napasti ali braniti katero koli deželo v Aziji.

(Nadaljevanje prihodnjič)

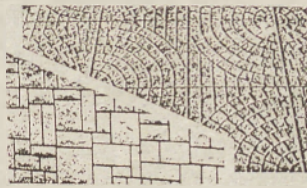
"KOVINOPLASTIKA"

Pavlinjek ing.Štefan, ing. Irena
MURSKA SOBOTA, TEMLINOVA 4, TELEFON 069-25 174, 21903

Modeli za vlivanje betona po sistemu naredi sam

Koristno izkoristite svoj prosti čas v zimskem obdobju in prihranite denar. Ponujamo vam modele za betonske izdelke, s katerimi enostavno pridete do lepih fasadnih ploščic, talnih plošč ter drugih betonskih izdelkov.

plošč za tlakanje stez in dvorišč, modele za betonske ograje, cvetlična korita, cvetlične škarpe, robnike itn.

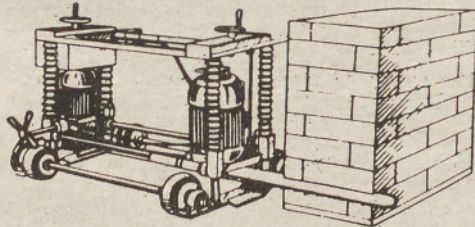

Imamo:

Modele za vlivanje betonskih fasadnih plošč (umetni kamen), deset različnih tipov talnih

POKLIČITE NAS PO TELEFONU ŠT. (069) 25 174 IN POSLALI VAM BOMO PROSPEKT.

- Izolacije vlažnih zidov z vrtnjem in injiciranjem
- S strojnim rezanjem

- Izolacije prostorov, ki jih zaliva voda
- Izolacija ravnih streh
- Zunanja izolacija temeljev proti vodi in vlagi izvaja:

**GRADBENE HIDROIZOLACIJE HAK
69223 DOBROVNIK št. 244
Tel.: (069) 79 166**

PROFIL d.o.o.

podjetje za raziskovanje poslovnih procesov in poslovno svetovanje

Terčeva 52, 62000 Maribor

Inovativno poslovanje pomeni predvsem uporabo izboljšanih ali povsem novih organizacijskih pristopov. Gre predvsem za:

- reorganizacijo obstoječih podjetij, vključno z vrednotenjem podjetij,
- ustanavljanje novih podjetij,
- skupna vlaganja,
- strateške povezave.

VSE INFORMACIJE DOBITE PO TELEFONIH ŠT. (062) 27-271, (int. 336 in 337) ali 221-309 pri Branku Tomelju ali Mirjani Perko.

SMUČANJE V KRANJSKI GORI

ZIMSKI POČITNIŠKI KLUB, TUDI ZA OTROKE BREZ SPREMSTVA STARŠEV.

Polpenzion + tedenska smučarska vozovnica že za 2.800 din otroci in 3.200 din odrasli.

APARTMAJI za 4-5 oseb, tedenski najem 4.200 din. Prijave in informacije v agenciji ali po telefonu št. 74 325 (do 15. ure), zvečer po 20. uri pa po telefonu št. 74 131.

Podjetje za marketing in turistični servis Gornja Radgona, d.o.o., Kerenčičeva 2, telefaks (069) 74-325

MARK & TOURS

Rekli so . . .

»Nevzdržno je, da v občinah z največjim odstotkom nezaposlenih ljudi odpuščamo, drugje pa se drugače obnašajo. V Sloveniji moramo vsi enotno deliti usodo. S tistimi podjetji, ki so slaba, se je treba čimprej pogovoriti, da nam ne izničijo še tistega, kar je dobro. Sem pa proti lovu na čarovnice, ko pravimo, da smo glede na trenutno položaj vsi slabi!«

Andrej Gerenčer, Predsednik SO Murska Sobota

»Naše kmetijstvo je preobremenjeno s številom prebivalstva. Zato je treba velikosti kmetij prilagoditi dohodkovno zanimivejši ravni. Tako predvidevamo uvedbo proizvodnje zdravih rastlin, zelenjadništvo in semenarstvo, zlasti na manjših kmetijah. Zaradi mizke ravnih prašičereje razmišljamo o razselitvi farme Nemščak.«

Slavko Horvat, kmetijski minister v IS SO Murska Sobota

VABIMO K SODELOVANJU

Izbiramo Pomurca meseca

Že v novoletni številki Vestnika smo napovedali začetek akcije za Pomurca meseca. K temu nas je spodbudil odziv na že drugo leto zapored objavljeno novoletno smreko s fotografijami in hudomušnimi mislimi. V uredništvu smo se odločili, da ta izbor nekoliko razširimo. Tako bi vsak mesec posebej objavljali lestvico naj Pomurke ali Pomurca v pozitivnem ali v negativnem smislu.

Za to pa seveda potrebujemo vašo pomoč, spoštovane bralke in spoštovani bralci Vestnika, če želimo, da bo takšna podoba čimbolj objektivna. Pričakujemo, da nam vsak teden na kuponih posredujete vaše mnenje o najbolj ali najmanj popularnih Pomurcih, ki žive v pokrajini ob Muri ali kje drugje; pomembno je le, da so rojeni v Pomurju. Vaš predlog je treba konkretno utemeljiti vsaj z nekaj besedami.

Za najbolj vztrajne in uspešne predlagalce pripravljamo presenečenja.

NAJ POMUREC (POMURKA) MESECA 1.

GLASUJEM ZA

iz

ker je

(Ime in priimek predlagatelja ter naslov)

MILAN KUČAN — LANSKA OSEBNOST LETA '90

Gotovo je zanimiva lestvica najpopularnejših osebnosti v letu 1990, ki je nastala na osnovi pogovora s poslušalci Radia Murska Sobota. V novoletni oddaji smo sprejeli klice 90 poslušalk in poslušalcev, ki so največ glasov namenili našemu rojaku, predsedniku predsedstva Republike Slovenije, Milanu Kučanu. Prejel je 57 glasov. Drugo in tretje mesto sta si s 7 glasovi razdelila ljubljanski nadškof in slovenski metropolit, dr. Alojzij Šuštar, in mlada traktoristka, Blanka Bukvič, ki uspešno premaguje svoje moške kolege. V tej ostri konkurenci si lahko štejemo v čast, da je na visokem četrtem mestu novinar Radia Slovenija, Marjan Dora, za katerega se je odločilo 5 poslušalcev. Po 2 glasova pa so dobili član predsedstva SFRJ, dr. Janez Drnovšek, predsednik slovenskega izvršnega sveta, Lojze Peterle, in dobri človek iz Negove, Ivan Kramberger.

KOMPAS

- S KOMPASOM NA VELIKA POTOVANJA — Z LETALOM V:

- Egipt, Šri Lanka, Maldivi, Brazilijo, Amazonijo
- **NOVO! DARILO V OVOJNICI!**
Podarite svojim najdražjim Kompasovo potovanje, izlet počitnice . . .
Takšnega darila bodo gotovo veseli!
- **POČITNICE PO DOMOVINI IN TUJINI**
— Rovinj, Novigrad, Poreč, M. Lošinj
— Kanarski otoki vsak ponedeljek — 6.700 din
— Ciper vsako sredo — 4.500 din
- **ZIMA 90/91 — PESTER KATALOG S CENAMI**
- **PREVOZI OB ODHODU IZ G. RADGONE**
- **NOVO! RENT-A-CAR TUDI V G. RADGONI**
- **OBROČNO ODPLAČILO**
- **INFORMACIJE: KOMPAS G. RADGONA**
tel. št. 74 741, 74 285

SVET JE LEP

POTUJTE Z NAMI!

AKCIJSKA PRODAJA POHIŠTVA:

- stolov ● miz ● in kotnih klopi
- od 15. do 25. januarja.
- Izbirate lahko med ostanki izvoza in opuščeni domačim programom.

UGODNOSTI:

- plačilo na tri obroke ● 30 odstotni plog
 - minimalne obresti
- Obiščite nas v Ljutomeru, Kolodvorska 3, vsak delavnik od 7. do 15. ure. Dodatne informacije po telefonu (069) 81 301.
- Priporoča se MURALES Ljutomer

V BEŽIGRAJSKI GALERIJ

Najnovejše slike Vlada Potočnika

Po uspešni predstavitvi del akademskega slikarja-specialista Vladimira Potočnika (retrospektiva zadnjih petih let) v galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec v Murski Soboti leta 1989, ki je sodila v program lastnih študijskih razstav soboške galerije o sodobnih likovnih umetnikih iz Pomurja (tako smo doslej že obdelali Jožeta Horvata-Jakija leta 1981, Štefana Hauka 1982, Vero Horvat in Franca Vrtačnika 1983, kiparja Franca Kuharja 1984, Ladislava Danca 1984, Franca Mesariča 1986, panonsko motiviko v delih prve domače šolane generacije Ludvika Vrečiča, Karla Jakoba, Franca Kuharja in Lajčija Pandurja 1986, Stefana Galiča 1986, Slike Sandija Čerkeva, Nikolaja Bera, Marjana Gumilarja, Zdenka Huzjana in Franca Mesariča 1987 in Mlade ustvarjalce, rojene po letu 1950, 1988. leta), se Potočnik tokrat predstavlja z najnovejšimi deli v Bežigrasjski galeriji v Ljubljani.

Dejstvo je, da nas je Potočnik z razstavo slik in risb leta 1986 v soboški mali galeriji presenetil z novo ustvarjeno ekspresijo. Ta se je kazala med drugim, predvsem v agresivnem, sunkovitem vdoru barvnih čačk, lis, črt, iz križcev spletenih dekorativnih mrež v površino barvnega polja, kjer so le-ti z izmenjajočim se ritmom intenzitete barvnih nanosov po-

magali graditi telesnost slike. V najnovejših delih Vladimira Potočnika, ki so nastala letos po avtorjevem študijskem obisku Pariza in sodelovanju na 18. Mednarodni likovni koloniji v Lendavi, se kontinuiteta njegovega dosežanega ustvarjanja krajine, ki lebdi na meji abstrakcije in v kateri si njen avtor prizadeva v popolnosti izraziti genius loci sveta Prlekije (razstava v Ljubljani je obogatena z motivi reke Soče), nadgrajuje z novo senzibilnostjo v več smereh.

Ze dalj časa je opaziti, da zanimanje ljudi za kulturne prireditve v lendavski občini upada. Zato so propadli tudi poskusi zadnjih let, da bi zgradili kak objekt, ki bi bil namenjen predvsem kulturnim prireditvam, čeprav se vsi zavedajo, da so ustrezni prostori prvi pogoj za razcvet kulturnega življenja na nekem prostoru. Vedno je bil izgovor pomanjkanje finančnih sredstev oziroma nujnost usmerjanja sredstev v projekte, ki so se zdeli v tistem trenutku pomembnejši od kulture.

Posledica je bilo tudi upadanje zanimanja ljudi za redke kulturne prireditve v lendavski občini. Padec potrebe po kulturi pa se je opravičeval s padanjem življenjskega standarda ljudi. Dejstvo pa je, da obubožanje duha zaradi pehanja za materialnimi dobrinami ohranja tudi življenjski standard ljudi na nizki ravni. Duhovne in materialne potrebe so preveč medsebojno povezane in odvisne druga od druge, da bi katero koli za nekaj časa lahko pustili ob strani.

V Lendavi je, po trditvah kulturnih delavcev, opaziti, da tudi tisti, ki so pred leti zagovarjali interese kulture, zagovarjajo misel, da je ljudem potrebno najprej dati kruha, šele potem skrbeti za kulturo. Zato predlogu za zgraditev kulturnega doma nasprotujejo tudi

Negotova prihodnost kulture v Lendavi

nekateri politične stranke, ki so ob volitvah v svojih programih obljubljale, da se bodo zavemale za izboljšanje kulturne ponudbe v občini in za zgraditev doma.

O nujnosti kulturnega doma priča mnogo dejstev, pred katerimi si ni mogoče dolgo zatiskati oči. Dvorana Našte že več let ne ustreza standardom, kinodvorana pa prav tako ne bo več dolgo primerna za prikazovanje filmov. Knjižnica je v prostorih, ki niso last kulturne skupnosti. Skratka, vsa lendavska kultura se bo lahko kmalu znašla na cesti. In to dobesedno. Edina izjema je muzejska in galerijska dejavnost, ki je v gradu za zdaj dobro urejena.

Kljub katastrofalnim razmeram se zato še niso odločili, ali naj zgraditev kulturnega doma vrstijo v referendumski program za naslednje srednjeročno obdobje, saj se bojijo, da zaradi takih predlogov program ne bi bil sprejet.

Dom je tudi med projekti republike Slovenije za naslednje srednjeročno obdobje in bi stal predvidoma 40 milijonov dinarjev. Od tega bi dobili 80 odstotkov sredstev od republike, v občini pa bi morali prispevati le 20 odstotkov sredstev. Če bi prodali objekte, ki sedaj rabijo kulturni dejavnosti, bi zbrali že polovico občinskih sredstev, s samoprispevkom občanov pa bi morali zbrati le 10 odstotkov denarja.

S takim objektom ne bi poskrbeli le za kulturo v občini, ampak bi prostore lahko uporabljali tudi za dejavnosti mladih, za turistične namene in različne prireditve. Dejstvo je namreč, da v Lendavi ljudje v prostem času nimajo kam, če odštetjem gostilne in bifeje.

Ko gre za vprašanje kulture, je maloduske ljudi potrdila tudi javna razprava o kulturi v Lendavi pred tedni. V kriznih razmerah ljudje razmišljajo zelo kratkoročno. Obenem pa sodobni človek zahteva več ugodja tudi ob kulturnih in družabnih prireditvah. Polomljeni stoli in mize, umazane, razpadajoče stene, pa tega prav gotovo ne omogočajo. Zato so tudi redke prireditve za obiskovalce vse prej kot privlačne.

Zdi se, da se v lendavski občini, pa tudi marsikje drugje po Sloveniji kultura giblje v krogu nezmožnosti, iz katerega bo v trenutnih gospodarskih razmerah težko najti izhod. Tako se Lendavi obeta, da bo vse bolj »mesto brez duše«, kakršnih je vedno več. Zato tudi želja kulturnika Rajka Stuparja, da bi se tisti, ki nasprotujejo gradnji kulturnega doma, podpisali, da bi znanjci videli, kdo so bili, ni tako napačna.

J. Gabor

3000 SLIK MARIJE ZRIM

— MED NJIMI TUDI ZA LOJZETA PETERLETA

Med Prekmurci, katerih ime kaj pove, je tudi slikarka Marija Zrim. V Murski Soboti živi »črv«, ki vrta v prekmurske motive. Pozna jo mnogi ljubitelji slikarstva, kolegi in bralci številnih zapisov o njej.

Mnogo je slik z motivi prekmurske pokrajine, na katere je z oljnimi barvami, tempero, pa tudi v gvašu in akvarelu za zmeraj ujela umirajoče cimprane kme-

materijale Marija Zrim. Pri 76 letih še zmeraj rada poprime za čopič; naslikala je prek 3000 slik, ki visijo po stenah številnih ljubiteljev v domovini in širom po

Slika Kmečka domačija, ki jo je Marija Zrim podarila LOJZETU PETERLETU.

ke hiše in za pokrajino znane tople. Seveda pa je slikala in še slika tudi portrete, poskusila se je s slikanjem aktov, predvsem pa jo privlači domača prekmurska krajina. Eden od priljubljenih motivov ji je soboški grad med stopenjastimi hrasti. Poslikanje poljskih opravil — in rože zaradi svojega barvnega bogastva. Mariji, ki stika realistično, so pri srcu tople barve, zato so njene slike barvno bogate. Našteli smo le drobce »znanj« in zanimanja, ki jih prenaša na platno, papir in druge

svetu. Mnoge so pri naših rojakih v Ameriki in Kanadi, ki jim domači motivi nadomeščajo pomanjkanje vezi z rodnim krajem in lajšajo domotožje.

Vsekakor pa bodo Marijine slike verna slika našega življenja in časa zanamcem še takrat, ko bomo mi v grobovih, ko ne bo več štorkelej na prekmurskih ravninah, ko ne bo več mogočnih mlinskih koles in brodov na Muri. Prihodnjim generacijam bo tako le ostalo, čeprav le na platnih,

nekaj starega življenja ob Muri. Marija se zato trudi, tudi zdaj, ko je bolna, ko ji je že močno opesal vid, da naredi čim več, preden bomo vse, kar je lepega, pokončali in pokopali pod betonskimi nebotičniki. O kakovosti njenih slik ne pričajo le pri- znanja s številnih razstav in slikarskih kolonij v Murski Soboti, Radencih, Ljutomeru, Mariboru, Ljubljani, Zagrebu, Varaždinu in drugod. Pred časom, ko je bil na obisku v Pomurju, je Marijo obiskal predsednik IS Slovenije Lojze Peterle. V spremstvu predsednika IS SO Murska Sobota Ivana Obala in drugih spremljevalcev so bili pri Mariji vsi dobro pogosteni. Postanek pa so izkoristili tudi za pogovor o Marijinem slikarstvu.

Ob tej priložnosti je Lojze Peterle od Marije Zrim prejel sliko s prekmursko krajino, kar je za 7. maja 1913. leta v Murski Soboti rojeno Marijo posebno priznanje. Njen deklisli priimek je Wohlfahrt. Oče, po rodu Poljak, je bil gradbeni inženir, mati je bila iz Prage. Marija je bila tretji otrok v družini. Nagnjenost k umetnosti je kazal tudi brat Ludvik, ki je bil znan pevec na soboški gimnaziji, najstarejša sestra Jolanka pa se je poročila z akademskim slikarjem Cvetkom Ščuko. Prav poroka sestre Jolanke s profesorjem risanja na soboški gimnaziji pa je imela odločilen vpliv, da se je Marijin naranj talent razvil do visoke stopnje, saj je imela priložnost, da se je stikanja učila pri svaku.

Marija je bila poročena z znanim kulturnim delavcem v Murski Soboti Jožetom Zrimom, ki je vodil dramsko skupino. Pri njegovem delu je sodelovala kot igralka, maskerka, pevovodkinja in kot vodja baleta.

Tako Marija Zrim še aktivno pomaga, da krošnja na prekmurskem kulturnem drevesu kljubuje viharjem sodobnih gibanj uničevanja tako naravnih lepote kot običajev Prekmurja.

Boris Hegeduš

VOJNA IN REVOLUCIJA Franka Bükviča

V Ljubljani je pred kratkim izšel prvi slovenski oporečniški roman *Vojna in revolucija*, katerega avtor je prekmurski rojak doktor Frank Bükvič. Avtor je kot emigrant še posebno dobro znan tistemu delu bralcev, ki so prebirali tudi emigrantsko literaturo in ohranjali stike z znano kulturno ustanovo za Slovence v Argentini in po svetu Slovensko kulturno akcijo (SKA).

Roman v štirih delih *Vojna in revolucija*, ki ga je ponatisnila že založba M Q M je pri SKA v Buenos Airesu izšel že pred sedmimi leti. O delu, ki so ga doslej skrbno shranjevali v zaprtem oddelku Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in zamolčevali slovenski javnosti, več v nadaljevanju, zdaj pa nekaj besed o avtorju.

Rodil se je leta 1923 v Puconcih, šolal se je v Gradcu, od koder je pred gestapom pobegnil na Madžarsko.

Po vojni je nadaljeval študij na ljubljanskem vseučilišču, vendar mu nova oblast ni priznala opravljenih semestrov iz medicine na graškem vseučilišču. Razočaran nad komunistično diktaturo je 24. maja 1946 pobegnil čez železno zaveso.

V Gradcu je leta 1951 promoviral za doktorja državnih ved. Istega leta se je tudi izselil v ZDA, čez osem let pa je na newyorški univerzi doktoriral še iz nemške literature.

Zdaj dela kot profesor za nemški jezik in nemško literaturo na jezuitski univerzi v Fairfieldu v zvezni državi Connecticut v ZDA.

Doktor Frank Bükvič, ki je pripravo na tisk knjige lahko spremljal le po telefonu in telefaxu, je za popotnico svojemu najboljšemu delu — obsega 570 strani, je velikega formata in vezana v platno — poslal nekaj svojih misli:

»Vojna in revolucija je zrasla iz novele 22. junij ali zadnji dan v življenju Franca Ščapa«. Z vojno in revolucijo sem dvignil veliko prahu. Komunisti doma so me seveda ignorirali, beli v zdomstvu pa so jo razen redkih izjem zavračali. Od izida te knjige me argentinski izseljenci ignorirajo.

Zamolčali so me tudi še pred kratkim na okrogli mizi v Ljubljani, kjer so se razni »poznavalci« zdomske literature sestali s Tinotom Debeljakom mlajšim. Tema je bila: knjige, ki jih še dolgo ne bomo brali.

Kaj je narobe s to knjigo, da me oba tabora tako sovražita in zaničujejata?

V svojem delu opisujem mlade slovenske domoljubne partizane, ki se borijo za svobodo svojega naroda, in partijce, ki te idealiste izkoristijo in se polastijo vse oblasti. Belih se dotaknem samo obrobno. Nedolžni so trpeli in plačevali s svojimi življenji na obeh straneh. Krivi so oboji. Rdeči veliko bolj, ker so sprožili morijo, tudi po vojni.

Z resnico sem se seznanil šele po vojni. Pravi komunizem sem spoznal s prihodom Rdeče armade in bil resnično pretresen. Komunistične perverzности moji možgani niso prenesli, zato sem kot 22-letni mladenič prestopil železno zaveso,« je knjigi na pot med slovenske bralce v naši državi napisal dr. Frank Bükvič.

Avtor, ki se ga drži prekmurska pridnost, je doslej izdal roman Brezdomci in napisal tudi številne novele, ertice ter razprave, prav tako pa se je preskusil tudi v dramatik. Knjiga, ki je pred nami, pa bo za vsakogar od nas zanimiva, ne le zato, ker je pisana tekoče in neposredno ter prepričljiva, ampak tudi in predvsem zato, da bomo v času »velikih zgodovinskih dogodkov«, ki smo jim priča v naši slovenski državi, lahko znova podoživeli medvojno obdobje in številne dogodke iz bratomorne vojne, ki je poglajala prenekaterega našega pametnega človeka v širni svet.

Skratka Vojna in revolucija je knjiga, ki nas bo obogatila, če jo bomo prebrali med vrsticami in iz nje znali potegniti vzporednice z današnjim oziroma z današnji čas.

Milan SKLEDAR

MOHORJEV KOLEDAR

Letošnje mohorjevke so izšle v nakladi 22.835 izvodov, od teh so jih dobrih 1000 vzeli ljudje iz Pomurja. V zbirki je tudi knjiga našega rojaka, duhovnika in pisatelja Lojzeta Kozarja iz Odrancev, Neuničljivo upanje. Ker pa nas v tem zapisu zanima Mohorjev koledar, pogledimo, kaj prinaša!

V koledarskem delu so lepe barvne slike cerkvene likovne umetnosti (stavbe, kiparstvo, umetna obrt), takoj nato pa tekstni in notni zapis Presernove Zdravljice, sedanje himne slovenske države. Alojz Rebula dokazuje, da se Zdravljica ni rodila iz revolucijske evforije 1848. leta, ampak štiri leta prej, in sicer v srcu osamelega pesnika, odrinjenega advokata, v pomemčenem Kranju. V nadaljevanju je obsežen in dokumentiran članek o Kostanjevici pri Novi Gorici (cerkev, samostan z znano knjižnico, grobnica Burbonov), za kar skrbe že 180 let tamkajšnji franciskani. Zelo zanimiv je tudi komentar o srednjeveških samostanih, za katere avtor Jože Maček trdi, da so bili predhodniki tovarn. Stanko Ojnik piše o ekumenizmu (povezovanje ločenih cerkva) kot civilizacijski osnovi za sožitje med narodi in narodnimi manjšinami in pri tem navaja nekaj svojih smernic: spreobrnjenje srca, prenova lastne skupnosti, medsebojno poznavanje, medsebojni dialog, vzgoja za sožitje, sodelovanje. Za pisocje je zanimivo pisanje Janeza Kebra o frazeologiji — rečenicah, značilnih za slovenski jezik. Nekaj zgledov: kupiti mačka v zaklju, iti rakom žvižgat, dati komu košarico... V letošnjem Mohorjevem koledarju je, podobno kot vsako leto, več zapisov o znanih Slovencih, kot so škof Slomšek, arhitekt Jože Plečnik, kartograf Blaž Kocen, jezikoslovec Franc Miklošič, pisatelj Janez Jalen, koreograf France Marolt, pomurski skladatelj Slavko Osterc... Zelo zanimiv je potopis s poti po Rusiji ob 1000. obletnici pokristjanjenja. V koledarju je veliko vesti o pomembnejših dogodkih na Slovenskem. Bralce bo našel tudi nekaj praktičnih nasvetov, na koncu pa tudi nekaj novel — kratkih zgodb.

Š. Sobočan

Kulturni koledar

RAZSTAVE

LENDAVA: V galeriji lendavskega gradu je na ogled razstava slikarskih in kiparskih del 18. mednarodne likovne kolonije. Odrpta bo do konca januarja.

LJUTOMER: V galeriji Anteja Trstenjaka je na ogled razstava del slikarja Sandija Čerkeva.

MURSKA SOBOTA: Na študijskem oddelku Pokrajinske in študijske knjižnice Kulturnega centra Miško Kranjec je na ogled razstava o življenju in delu Lojzeta Kozarja ob njegovi 80-letnici.

MURSKA SOBOTA: V galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec je na ogled razstava slik — objektov akademskega slikarja Ignaca Medena z naslovom Tokovi mesta.

RADENCI: Do konca tedna bo še na ogled razstava slik slikarja Antona Wolfa.

USPEŠNICE TEDNA

V knjigarni Dobra knjiga so ta teden uspešnice: Tomo Cesen: Sam Branko Žužek: O goslaču in zvezdah Janez Bitenc in Jelka Reichman: Glasbeni koledarček 1991

SOBOŠKA MALA PLASTIKA V MOSKVI

V moskovski Novi Tretjakovski galeriji so 8. januarja odprli razstavo jugoslovanske male plastike. Izbor je pripravil sekretariat jugoslovanskega bienala male plastike v okviru sodelovanja med Kulturnim centrom iz Murske Sobote in Zvezo umetnikov ZSSR oziroma širše izmenjave na likovnem področju med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Konkretno gre za predstavitev 57 avtorjev z več kot 100 skulpturami, ki so jih razstavili na zadnjem (9.) jugoslovanskem bienalu male plastike v Murski Soboti in Ljubljani. Od Slovencev sodelujejo: Barši, Bezlaj, Bojka, Bratuša, Čadeževa, Černe, Demšar, Zdenko Huzjan, Kovačič, Lojze Logar, Lovko, Posega, Purg, Rusjanova, Smerdujeva, Špenkova, Tušek, Vecciet in Vrščaj.

R. N.

VESTNIK KMETIJSKA PANORAMA

KRMLJENJE KRAV POZIMI

V Pomurju je 30 odstotkov površin travnikov in pašnikov, veliko voluminozne krme pa pridelamo tudi na njivah, predvsem koruzo in travne silaže. Če bi imeli travnike dobro izkoriščene, pravilno pognojene in pravočasno košene, bi imeli velike naravne danosti za prirajo mesa in pridobivanje mleka.

Cilj govedorejske službe je, da bi čim bolj izkoristili genetski potencial, ki ga ima naša svetlo lisasta pasma, za prirajo mesa in pridobivanje mleka. Če želimo te cilje doseči, moramo poskrbeti za dobro osnovno krmo in živalim dati vse tiste hranilne snovi, ki jih potrebujejo za mleko in meso. Če ne bo pravilne prehrane, bo manj mleka in bodo težave s plodnostjo.

Krava potrebuje za vzdrževanje, mleko, prirast in rast plodu določeno količino hranilnih snovi, rudnin in vitaminov. Z normativi je precej natančno določeno, kolikc posameznih snovi potrebuje za vse to. Na drugi strani poznamo hranilno vrednost posameznih krmil in vsebnost rudnin, ki jih ocenimo na osnovi tabel ali pa določimo z analizo. Pri sestavljanju obroka izračunamo, koliko posamezne krme in krmil naj žival dobi, da vrednost obroka v vseh snoveh ustreza normativom.

Obrok naj bo sestavljen tako, da žival ne dobi samo dovolj hranilnih snovi za ustrezno mlečnost, temveč tudi druge potrebne snovi, da ostane plodna in zdrava.

seno

V Pomurju je seno še vedno najpomembnejša voluminozna krma za zimo, zanj je značilno, da hranilna vrednost od kmetije do kmetije precej niha, to pa zaradi časa košnje, sestave travne ruše, gnojenja in načina spravila. Povprečne hranilne snovi v senu so 280–320 g škrobnih enot v 45–60 g prebavljivih beljakovin. Iz teh podatkov vidimo, da je koncentracija hranilnih snovi v senu zelo majhna, saj krava lahko da ob srednje dobrem senu le 5–6 l mleka na dan.

Samo seno ali seno z repo se krmi predvsem na manjših kmetijah, kjer krmljenje silaže zaradi premajhnega odvzema ni mogoče. Takih kmetij pa imamo na našem terenu še precej. Seno ima slabo hranilno vrednost, vendar brez njega ne moremo načrtovati obrokov za krave molznice, saj s svojo fizikalno sestavo zagotavlja zdravo prehrano govedu, ki se kaže v normalnem delovanju prebavnega sistema, predvsem vampa. Obrok z veliko sena je tudi odlična osnova za dopolnilno krmo, predvsem koncentrate, ki nimajo ustreznih fizikalnih lastnosti.

Kakovost sena v Pomurju (inž. Pen 89)

SENO	suha snov %	suha vlaknine %	sor. beljak. %	s. preb. beljak. %	energ. (Š. V. %)	fosfor P (g/kg)	kalcij Ca (g/kg)	natrij Na (g/kg)
1. Odlično	87,76	25,59	9,35	38,18	3,13	8,60	1,52	
2. Zelo dobro	88,44	27,43	7,60	35,66	3,04	6,33	0,91	
3. Dobro	87,93	29,01	5,93	31,51	2,65	5,58	0,52	
4. Zadovoljivo	87,76	30,13	4,62	27,93	2,28	5,39	0,53	
5. Slabo	89,20	31,92	3,56	24,08	1,83	4,82	0,70	
6. Neprimerno	90,09	34,01	2,47	17,69	1,49	3,75	0,15	

Krmni obrok z dobrim senom in krmno peso ali belo repo:

	količina	suhih snovi, kg	prebavlj. beljak., g	škrob. enot, g	Ca g	P g	Na g
seno, dobro	10	8,60	760	3.600	60	30	10
kr. pesa ali bela repa	20	2,0	160	1.200	10	8	6
koruza, zrnje	2	1,8	130	1.600	0,4	7	0,02
bovisal	0,1			17	11	7,5	
skupaj		12,4	1.050	6.400	87	56	24

Zadostuje za 12 l mleka.

Krmni obrok s slabim senom in krmno peso ali belo repo:

	količina	suhih snovi, kg	prebavlj. beljak., g	škrob. enot, g	Ca g	P g	Na g
seno, slabo	10	8,6	380	2.500	48	18	7
kr. pesa ali bela repa	20	2	160	1.200	10	8	6
koruza, zrnje	2	1,8	130	1.600	0,4	7	0,02
bovisal	0,05			8,5	5,5	3,7	
skupaj		12,4	670	5.300	67	38,5	16

Zadostuje za 6 l mleka.

travna silaža

Dobra osnova krma za krave molznice, bogata s hranilnimi snovmi, je travna silaža. Pri nas čedalje več trave, posebno prve košnje, siliramo, to pa zaradi ranjivosti prve košnje in manjših izgub pri siliranju.

Dobra travna silaža ima okrog 35 % suhe snovi, 180 g škrobne vrednosti in 32–35 g prebavljivih beljakovin. Pomembno je, da je dovolj prebavljiva. Glavni problemi naših travnih silaž so slaba botanična sestava, prepozna košnja in površno siliranje.

Krave travno silažo radi jedo, vendar ne vsako. Iz literature je znano, da krave lahko pojedjo dnevno 10–11 kg suhe snovi iz travne silaže, najraje iz uvele pravočasno pokošene trave, to je v začetku lalenja. Z uvelo vlažno travno silažo pa krave pojedjo le 7–8 kg suhe snovi. Odlična travna silaža omogoča pridobivanje 15–17 l mleka, vendar ne v prvih tednih po telitvi. Ob krmljenju večjih količin travne silaže ne smemo pozabiti, da potrebuje krava za boljše prebavo tudi nekaj kg sena. Zmeren dodatek sena ne zniža uživanja silaže, temveč se izboljša prebava v vampu in izloča večja količina sline ob krmljenju in prežvekanju, ki razkisa kislino, ki jo dobi krava s travno silažo.

Na nekaterih manjših kmetijah je težko organizirati uspešno krmljenje krav in drugih živali, ki so v hlevu, z dvema različnima silažama, to pa zaradi majhnega odvzema silaže. Za manjše kmetije je priporočljivo prilagoditi velikost silosov. Možna rešitev je, da siliramo aprila ali v začetku maja in silos dobro pokrijemo s plastično folijo. Jeseni silos odkrijemo in ga napolnimo s koruzno silažo. Kombinirana silaža je za krave mnogo boljše kot pa samo koruzna silaža.

Druga možnost je, da siliramo zadnji odkos, to je v septembru, če trava oveni, jo lahko siliramo dan prej, drugi dan pa siliramo koruzno silažo. Če trava ne oveni, pa siliramo po plasteh skupaj z koruzno silažo, ki mora biti tudi bolj suha, vsaj 30 % suhe snovi. Ob odvzemu jemljemo obe silaži od vrha do tal. Na ta način ni potrebno imeti odprtih dveh silosov, mešani silaži pa sta po hranilnih snoveh bolj usklajeni, zato je tudi uživanje sušine nekoliko večje. Če imamo le stolpni silos, pa siliramo skupaj s koruzno silažo le jesensko travo.

Obrok z dobro uvelo travno silažo

	količina	suhe snovi, kg	prebavlj. beljak., g	škrobnih enot, g	Ca g	P g	Na g
trav. sil., dobra	25	8,7	825	4.500	65	32	8
seno	4	3,5	240	1.240	22	10	2
koruza, zrnje	2	1,8	130	1.600	0,4	7	0,2
bovisal	0,07			12	8	5	
sol	0,05						19
skupaj		14	1195	7340	99,4	57	34

Obrok zadostuje za 15 l mleka.

Obrok z slabo uvelo travno silažo

	količina	suhe snovi, kg	prebavlj. beljak., g	škrobnih enot, g	Ca g	P g	Na g
trav. sil., slaba	20	4,8	460	2.600	34	16	5
seno	6	5,2	360	1.800	33	16	3
koruza	2	1,8	130	1.600	0,4	7	0,2
bovisal	0,05			8,5	5,5	3,5	
sol	0,05						19
skupaj		11,8	950	6.000	75,9	41,5	30,7

Obrok zadostuje za 10 l mleka.

koruzna silaža

Hranilna vrednost koruzne silaže je predvsem odvisna od stopnje zrelosti koruzne rastline med siliranjem. Koruza je edina krmna rastlina, pri kateri se z dozorevanjem zvečujeta prebavljivost in krmna vrednost, to pa zaradi večjega deleža storža v vsej koruzni rastlini. Največja napaka je, če koruzo prezgodaj siliramo. Raziskave so pokazale, da vsebuje koruza v mlečni zrelosti za 30 % manj sušine oziroma hranilnih snovi kot v polni voščeni zrelosti. Temu primeru se tudi spreminja škrobna vrednost koruzne silaže. Koruzna silaža je energetsko bogata krma, primerna za pitanje, manj primerna pa je za prehrano krav molznic. Za pridobivanje mleka potrebujemo razmerje beljakovine:energija 1:4,6, koruzna silaža pa ima to razmerje 1:14. Pri pokladanju koruzne silaže kravam molznicam moramo obvezno dodajati razne beljakovinske koncentrate, kot so sojine tropine, sončnične tropine, sončnične pogače, bučne pogače. Usklajen obrok za krave molznice je tudi, če koruzni silaži dodamo dobro travno silažo.

Obrok iz koruzne silaže

	količina	suhih snovi, kg	prebavlj. beljak., g	škrobnih enot, g	Ca g	P g	Na g
koruzna silaža	30	8,4	360	5.700	30	15	1,5
seno	4	3,5	240	1.240	22	10	2
sol	0,05						19
bovisal	0,05			8,5	5,5		
skupaj		11,8	600	6.940	60,5	30,5	22,5

Zadostuje za 4,5 l mleka.

Hranilne vrednosti koruzne silaže v Pomurju (inž. Pen 89)

	suha snov %	suha vlaknine %	s. preb. belj. %	energ. (Š. V. %)	fosf. P (g/kg)	kalcij Ca (g/kg)	natrij Na (g/kg)
35—	37,71	7,40	1,53	23,80	0,76	1,29	0,05
30—35	31,88	6,49	1,33	19,96	0,63	1,08	0,05
25—30	27,80	6,17	1,16	17,02	0,51	0,99	0,05
20—25	23,01	5,59	0,94	13,53	0,38	0,94	0,10
—20	17,59	5,19	0,79	10,10	0,47	0,78	0,06

Krmni obrok iz same koruzne silaže in malo sena ima zelo malo beljakovin saj krava ob tem obroku lahko da le 4,5 l mleka, ker pa krava lahko da več mleka, mora razliko dajati iz lastnih rezerv, kar pa privede do izčrpanosti živali in plodnostnih motenj. Ravno tako ima ta obrok iz koruzne silaže premalo rudnin, predvsem fosforja in vitaminov.

Krmni obrok za krave molznice koruzna silaža + sojine tropine

	količina	suha snov, kg	prebavlj. belj., g	škrobnih enot, g	Ca g	P g	Na g
koruzna sil.	30	8,4	360	5.700	30	15	1,5
seno	4	3,5	240	1.240	22	10	2,0
sojine trop.	1,5	1,3	570	1.000	7	10	0,03
bovisal	0,1			17	11	7,0	
sol	0,05						19,0
skupaj			1.170	7.940	76	46	30

Zadostuje za 14 l mleka.

Krmni obrok za krave molznice kor. silaža + sončnične tropine

	količina	suha snov, kg	prebavlj. belj., g	škrobnih enot, g	Ca g	P g	Na g
koruzna sil.	30	8,4	360	5.700	30	15	1,5
seno	4	3,5	240	1.240	22	10	2,0
sonč. tropine	2	1,8	540	940	19	23	0,02
bovisal	0,1			17	11	7,0	
sol	0,05						19,0
skupaj			1.140	7.880	88	59	30

Zadostuje za 13,5 l mleka

Krmni obrok za krave molznice travna silaža + koruzna silaža

	količina	suha snov, kg	prebavlj. belj., g	škrobnih enot, g	Ca g	P g	Na g
travna silaža	20	7,0	660	3.600	60	26	6,0
koruzna silaža	10	2,8	120	1.900	10	5	0,5
seno	4	3,5	240	1.240	22	10	2,0
bovisal				17	11	7,0	
sol							19,0
skupaj			1.020	6.740	109	52	34,5

Zadostuje za 11,5 l mleka.

DRUGA ŽITA V PREHRANI DOMAČIH ŽIVALI

JEČMEN

Od drugih žit se v prehrani največkrat uporablja ječmen. Ječmen je najbolj razširjena krmna kultura tudi v drugih predelih Jugoslavije in Evrope. Ker med žiti najprej dozori, navadno pred poletno sušo, da nekoliko večji pridelek od drugih žit, predvsem ovska, ki ga pospravljamo pozneje. Pri nas poznamo dve vrsti ječmena, in sicer spomladanski, ki ga navadno uporabljamo za pivo in daje nekoliko nižje pridelke od ozimnega ječmena. Zato se za prehrano živine seje večinoma ozimni ječmen. Vsebuje več skupnih hranilnih snovi kot oves in nekoliko manj kot koruza. Vsebuje pa več beljakovin kot koruza in boljše beljakovinsko razmerje, zato ga zelo radi uporabljajo za krmljenje prašičev, ker daje čvrstejšo slanino. Ječmen vsebuje več beljakovin kot koruza, zato je energetska vrednost nekoliko nižja, vendar pri govedu kot prežvekovalcu, ki dobro izkorišča tudi vlaknino, je ječmen zelo dobra krma. V zimski prehrani krav molznic ob krmljenju koruzne silaže da ječmen boljše rezultate kot koruza v zrnu, čeprav z ječmenom ne moremo nadomestiti beljakovin, ki jih koruzna silaža vsebuje zelo malo. Za pitanje je ječmen vreden nekoliko manj kot koruza. Pri pitanju s koruzno silažo pa je vrednost ječmena enaka koruznemu zrnu, še boljši izkoristek pa dosežemo, če pitancem mešamo polovico ječmena in polovico koruze. Hranilna vrednost ječmena je lahko različna in je odvisna od sorte ječmena, gnojenja, vrste zemlje in drugih faktorjev, ki vplivajo na pridelek in kakovost. Po naših analizah vsebuje ječmen 9,5%–12% surovih beljakovin, 4,5–7% surove vlaknine in 65–75% škrobnih vrednosti. Hranilna vrednost ječmena je odvisna od vsebnosti surovih vlaknin, ki pa so odvisne od sorte ječmena in pogojev rasti. V krmnih mešanica ga zelo uspešno uporabljamo za vse vrste živali. Za odstavljenja teleta, ki slabše izkoriščajo vlaknino, nekoliko manj kot za odrasle pitance in krave molznice. Zelo dobro ga izkoriščajo plemenske živali.

OVES

Včasih je bil oves najbolj udomačena krma za krmljenje vseh vrst živali. Oves ne zahteva obilnega gnojenja in uspeva tudi v bolj skromni zemlji, zato daje tudi slabše pridelke, predvsem zaradi poznejšega dozorevanja ga večkrat prizadene poletna suša. Zaradi nizke hektolitrske teže in večje vsebnosti vlaknin je hranilna vrednost ovska manjša od vrednosti ječmena. Tudi pridelki so navadno nižji, zato ga je ječmen praktično izpodrinil z njiv. Hranilna vrednost ovska je odvisna od količine vlaknin, ki jih oves vsebuje od 10 do 12%, beljakovin vsebuje približno toliko kot ječmen in pšenica od 10 do 11% škrobnih vrednosti, kar je manj od vseh vrst žita, in sicer od 56–58%. Kljub njegovi nizki energetski vrednosti je za govejo živino zelo dobra krma. Ker je zelo okusen, ga živali rade žrejo. Pri pridobivanju mleka, predvsem pozimi, daje oves boljše rezultate kot koruza. Seveda je pa odvisno od sestave obroka. Če je v njem preveč vlaknine, se oves slabše izkorišča.

Za proizvodnjo mesa je oves lahko zelo dobra krma, predvsem pri intenzivnem pitanju goveje živine, ko imamo v obroku veliko koruzne silaže ali koncentrirane krme brez sena. V tem primeru lahko uporabljamo v mešanica tudi do 3% ovska. Oves zelo dobro izkoriščajo plemenske živali, ko niso potrebni visoki prirasti. Skoraj nenadomestljiv je oves za krmljenje plemenskih bikov, ki mu pripisujejo poseben pomen, predvsem za krmljenje konj, zato je cena ovska na tržišču navadno večja od njegove vrednosti.

PŠENICA

Se večinoma uporablja za peko kruha. Ker daje nekoliko slabše pridelke od koruze, sejemo za krmljenje živali raje koruzo. S pšenico dosegamo visoke pridelke, ki se včasih lahko primerjajo s koruzo. Ker pšenica vsebuje 20–30% več beljakovin od koruze, nam daje pri krmljenju koruzne silaže boljše rezultate kot koruza. V krmne obroke pa navadno vključujemo odpadlo pšenico oziroma pšenico, ki ne ustreza mlinski industriji. Trde sorte pšenice imajo navadno več beljakovin 12–13%, mehke pa le 10–11%. Škrobna vrednost pšenice je 72–76%, torej je 5–6% manjša od vrednosti koruze. Vsebuje malo kalcija in 3–4% več fosforja kot koruza. Živali jo navadno boljše izkoriščajo predvsem pri krmljenju s koruzno silažo. Pri krmljenju nam da pšenica navadno enako vrednost kot krmilo TL pit 2, zato rejci živine namesto krmila TL pit 2 večkrat uporabljajo pšenico. Vendar imajo ob pomanjkanju beljakovin v obroku pšenični otrobi 40–50%

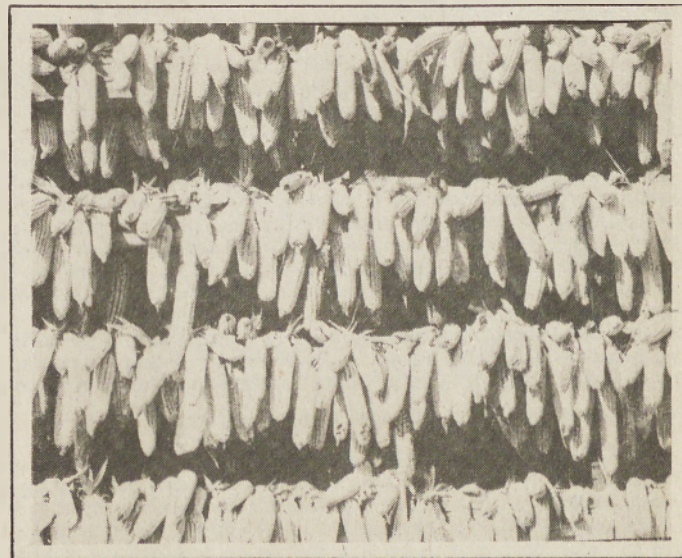
večjo vrednost kot pšenica, zato je boljše pšenico predvsem pozimi, ko imamo v osnovnem obroku koruzno silažo, prodati oziroma zamenjati za otrobe. Mlinska podjetja večkrat dajejo 1 kg pšenice za 2 kg otrobov, kar je izredno ugodna zamenjava, če upoštevamo beljakovinsko vrednost otrobov, ki vsebujejo 12% prebavljivih beljakovin. 1 kg otrobov pa da 2 l mleka. Otrobi vsebujejo tudi do 3-krat več fosforja kot pšenica, kar je izredno pomembno pri prehrani krav molznic, ki jim fosforja primanjkuje predvsem pozimi ob pokladanju koruzne silaže. Če dodajemo ureo koruzni silaži oziroma ob krmljenju silaže v jasti, je mleka navadno več, kar je zaradi pomanjkanja fosforja lahko usodno za reprodukcijo krav molznic. Pšenični otrobi so zelo primerni za krmljenje vseh vrst živali, zato jim cena včasih naraste tako, da je enaka ceni pšenice. Otrobi vsebujejo 14–15% surovih beljakovin oziroma 12% prebavljivih beljakovin, 6–8% surove vlaknine ter 48–50% škrobnih vrednosti. Otrobi so zelo okusni in jih živali rade žrejo, dajo pa boljše rezultate, če jih dajemo v raznih mešanica z drugimi žiti, kot so koruza, ječmen ali oljne tropine. Večkrat dobimo namesto otrobov v trgovini krmilno moko, kar je mešanica otrobov in odpadle pšenice pri mletju. Energetska vrednost krmilne moke je večja, saj vsebuje manj vlaknine, 7–9%, in 70% škrobnih vrednosti. Vrednost surovih beljakovin pa je približno enaka kot otrobov, 13–15%, odvisno od količine primešanega zrnja. Glede na visoko vsebnost vlaknin, tako v otrobih kot krmilni moki, jih boljše izkoriščajo krave molznice in plemenska živina kot teleta in pitanci, predvsem ob koncu pitanja, zato jih za teleta in pitance mešamo med druga žita, 15–30%. V takem razmerju se boljše izkoriščajo in take mešanice so zelo okusne.

RŽ

Ni zahtevna za zemljo in gnojenje, zato jo sejemo tam, kjer druge kulture slabše uspevajo. Pri nas je razširjena v Prekmurju, predvsem na Goričkem. Večji del rži se uporabi za kruh, le manjši del za prehrano živine. Po hranilni vrednosti je rž podobna pšenici, vendar jo zaradi svoje sestavine živali slabše izkoriščajo kot pšenico. Tudi okusnost rži je slabša od drugih žit, zato jo kot edino sestavino v obroku nikoli ne uporabljamo, ampak pomešano z drugimi žiti največ do ene tretjine rži. Če v obroku ne presega 40% sestavine, je njena energetska vrednost enaka ječmenu ali slabši koruzi in daje v mešanica dobre rezultate za krave molznice in pitano živino. Rženi otrobi so slabši od pšeničnih, tudi manj okusni, zato jih navadno uporabljamo v mešanica s pšeničnimi otrobi in drugimi žiti. Rženi otrobi vsebujejo manj fosforja kot pšenični, vsebujejo pa nekoliko več energije.

TRITIKALE

je križanec med ržo in pšenico. Pri nas se je začela širiti pred nekaj leti, vendar se ni uveljavila v širšem obsegu, ostalo je le pri nekaj poskusih. Hranilna vrednost in okusnost je boljše od rži, tudi pridelki so večji. Ker dobro uspeva tudi v slabši zemlji, bi kazalo razvoju te kulture nameniti več pozornosti. Tritikale je izrazito krmno žito, vsebuje 13–14% surovih beljakovin, 3,2% surove vlaknine, 2,1% surove maščobe in 65,7% BES-a. Iz analize je razvidno, da vsebuje manj vlaknin od pšenice, zato je energetska vrednost višja. Tudi okusnost je boljše kot pri rži. Čeprav je bilo opravljenih le nekaj analiz, so podatki zadovoljivi. Čeprav do sedaj še ni posebnih rezultatov, priporočamo krmljenje v različnih mešanica, kjer se vse vrste žit boljše izkoriščajo, kot če jih krmimo same.

KONCENTRIRANA KRMILA V PREHRANI GOVEJE ŽIVINE

Rentabilnost prehrane goveje živine sloni na dobri voluminozni krmu. Vendar ugotavljamo, da je take krme malo. Seno, ki naj bi bila osnovna voluminozna krma, je slabo. V laboratoriju Živinorejsko-veterinarskega zavoda v M. Soboti že vrsto let ugotavljamo nespremenjeno kakovost sena. Tudi s travno silažo nismo dosegli bistvenega napredka. Posebno na kmetijah z 8–12 glavami goveje živine, ki jih je pri nas največ, ni kakovostne travne silaže. Če siliramo travo z več suhe snovi je fermentacija pozneje, če je ob siliranju manj suhe snovi pa je silaža slabše kakovosti. Koruzna silaža se je v zadnjih letih zelo zboljšala.

Vendar je jasno, da samo z njo ne moremo pridobiti mleka in mesa. Zato živinorejec težko shaja brez koncentrirane krme, posebno če se odloči za rejo več krav molznic oziroma za intenzivno pitanje goveje živine za zunanje tržišče, ki zahteva hitro spitano govedo in svetlo meso. Tudi visoke obresti pri nakupu telet ne dovoljujejo podaljšane pitanja, ki ga dosegamo samo z voluminozno krmo, posebno če je ta slabša.

Odstavljena teleta potrebujejo za razvoj več koncentrirane krme, ki pa je zelo draga in se kmetje izogibajo nakupa teh krmil, zato krmijo doma pridelana žita, ki pa za razvoj mladega teleta niso primerna oziroma gre zaradi neizravnanih obrokov veliko energije v izgubo. Pri današnji ceni koruze je zgrešeno tako pitanje telet. V Pomurju se je v zadnjem času razširilo izdelovanje domačih krmnih mešanic. So veliko cenejše in mnogo primernejše za izravnavo krmnih obrokov, ker poleg sestave poznajo tudi njihovo prebavljivost, brez katere praktično ne moremo določiti količine in vrste mešanic k osnovnemu obroku (seno, silaža). Velikokrat pa zadostuje za posamezno vrsto osnovne krme določeno žito, s katerim izravnavamo osnovni obrok. Zato je prav, da poznamo sestavo vseh vrst žit, ki jih pridelujemo na kmetiji, njihovo hranilno vrednost in izkoristek ob posamezni voluminozni krmu.

Za vse vrste žit, ki jih pridelujemo pri nas, je značilno, da imajo veliko škrobno vrednost, manj beljakovin, več fosforja kot kalcija, malo vitamina D in razen koruze, ki vsebuje veliko ksantofila, ne vsebujejo večje količine vitamina A. Vsebujejo pa večje količine vitamina E, ki je predvsem v kalčkih žit. Poleg tega je za vse vrste žit značilno, da so okusne, kar je zelo pomembno za živali. Zrnce žit sestavlja tudi največji del koncentratov, ki jih uporabljamo za prehrano živali. Del koncentratov pa navadno dopolnimo z oljnimi tropinami, otrobi in drugimi beljakovinskimi dodatki, kot so mesna in ribja moka, soja itd. Ob pomanjkanju beljakovinskih dodatkov oziroma njihovi visoki ceni pa lahko del beljakovin zamenjamo z ureo — v različnih izvedbah in pod različnimi imeni, ki jih izdeluje INA iz Kutine. V naslednjih sestavkih bomo prikazali hranilne vrednosti posameznih vrst žit, njihove stranske proizvode ter druge dodatke, ki jih dobimo na našem tržišču in jih uporabljamo za prehrano domačih živali oziroma za sestavo krmnih mešanic.

KORUZA

Koruzna je pri nas najbolj razširjena krmna rastlina. Zasejana je na 30 do 40 % njivskih površin. Od tega gre 50 % za silažo cele rastline in 50 % za zrno ali koruzni storž. V zadnjem času se velik del koruznega zrna in storža silira, le manjši del storža se pospravlja v koruznjake. Ker vsebuje koruzno zrno ob spravilu precej vlage, ga moramo pred uskladiščenjem posušiti do določene vlage. Ker je sušenje zaradi energije drago, se suši le del koruznega zrna, ki je namenjen prodaji. Večji del pridelane koruze se silira bodisi kot cela rastlina ali koruzni storž oziroma koruzno zrno. Silirano koruzno zrno vsebuje nad 90 % škrobne vrednosti v suhi snovi in koruzni storž nad 80 % škrobne vrednosti, zato ima siliran koruzni storž večjo prebavljivost kot suh in je prav, da se pridelovalci koruze oziroma živine odločajo za siliranje. Pospravilo koruznega storža v koruznjake ni priporočljivo, posebno ob spravilu storža z večjo vlažnostjo. V tem primeru koruzni storž v koruznjaku začne plesniti in zgublja hranilno vrednost.

Velik del storža uničijo ptiči, miši in druga golazen.

Kljub siliranju koruznega storža oziroma zrna in velikemu izdatku za sušenje se pojavlja na tržišču dovolj koruznega zrna iz drugih republik. Zato je v naših krmnih mešanicah koruzna kljub temu, če že ne edina, vsaj osnovna sestavina žit. Ker vsebuje koruzno zrno med žiti največjo energetsko vrednost in ima visoko prebavljivost, je kljub

pomanjkanju beljakovin najbolj cenjeno zrnce žit. Vsebuje zelo malo surovih vlaknin, zato ima visoko prebavljivost organske snovi, nad 80 %. Od vseh vrst žit vsebuje največ škroba in najmanj beljakovin, pa še te so slabše kakovosti, in to zaradi manjših količin aminokislin, predvsem triptofana in lizina. Posebno hibridne sorte koruze — zobanke, ki jih v zadnjem času na veliko gojimo, vsebujejo zelo malo beljakovin.

Koruzno zrno ima tudi zelo malo kalcija (0,05–0,1 %) ter manj fosforja kot druge vrste žit. Vsebuje pa precej vitamina A oziroma karotina, ki je v rumenih delih. Sorte z izrazito rumeno barvo imajo več karotina kot sorte s svetlejšo barvo. Če koruzo shranjujemo več kot eno leto oziroma če jo shranjujemo v koruznjakih, izgubi več vitamina A oziroma karotina kot sorta s svetlejšo barvo.

Zato je najboljši način shranjevanja koruze siliranje s primerno vlažnostjo. Koruzo lahko pokladamo živalim v različnih oblikah, in sicer suho koruzno zrno in silirani koruzni storž. Suho koruzno zrno je sestavni del vseh vrst mešanic. Krmimo ga vsem vrstam živali. Izkoristek koruznega zrna je odvisen od vrste krme in kakovosti ter vrste živali, ki jim ga krmimo. Suho koruzno zrno vsebuje 12–13 % vlage, 2–3 % surovih vlaknin, 5,5–6,5 % surovih prebavljivih beljakovin, 80–83 % škrobnih vrednosti, 0,1–0,15 % Ca in 0,20–0,25 % fosforja.

Iz sestave hranilnih snovi in mineralov je razvidno, da koruzno zrno vsebuje zelo malo beljakovin in ima veliko škrobno vrednost. Zato koruzno zrno kombiniramo z beljakovinskimi krmili, predvsem tam, kjer je v krmnih obrokih zelo malo beljakovin. Ker vsebuje malo vlaknine, jo goveja živina slabše izkorišča.

Koruzno zrno zelo dobro izkoriščajo mlada teleta in krave molznice, če je v obroku dovolj kakovostne travne silaže. Koruzno zrno se zelo dobro izkorišča v krmnih mešanicah za govejo živino s sončničnimi tropinami in otrobi, ki imajo veliko vlaknin. V krmilih za teleta je koruzno zrno kot energetska krma skoraj nezamenljivo, predvsem za TL starter, ki mora biti okusen in ne sme vsebovati preveč vlaknin. Za pitance uporabljamo koruzno zrno pretežno v krmnih mešanicah, kot je urea super, kjer je urea, ki je učinkovita ob lahko prebavljivih ogljikovih hidratih. Koruzno zrno se dodaja tudi drugim krmnim mešanicam za govejo živino, čeprav je ob krmljenju koruzne silaže, ki je najpogostejša krma za pitanje goveje živine, koruzna slabše izkoriščena.

KORUZNI STORŽ

Koruzni storž krmimo takoj po obiranju koruze pa vse do pomladi oziroma jeseni. Po obiranju koruze vsebuje storž 70 ali več odstotkov vlage, ki jo počasi izgublja in v poletnih mesecih vsebuje le še 10–13 % vlage. Zato je hranilna vrednost storža različna in je odvisna predvsem od suhe snovi v njem. Po obiranju koruze, ko je v storžu 35–40 % suhe snovi, vsebuje 3–4 % surovih prebavljivih beljakovin, približno 50 % škrobnih vrednosti in 4–5 % surove vlaknine. Po 5–6 mesecih skladiščenja v aprilu pa pribl. 60 % suhe snovi, 4,5–5 %

surovih prebavljivih beljakovin in pribl. 60 % škrobnih vrednosti ter 6–7 % surove vlaknine. S povečanjem suhe snovi v koruznem storžu se povečuje hranilna vrednost storža in surove vlaknine v njem. V suhem koruznem storžu je surova vlaknina težje prebavljiva, zato je koruzni storž za prehrano telet po odstavitvi in za krave molznice manj primeren. Za krave molznice z manj mleka in pitanje pa je koruzni storž zelo dobra krma. Predvsem pri pitancih lahko del vlaknine nadomestimo s koruznim storžem, v tem primeru dajemo v krmne obroke manj sena. Mleti koruzni storž uporabljamo v različnih krmnih mešanicah. Vendar moramo upoštevati vlažnost koruznega storža.

Koruzni storž z večjo vlažnostjo mešamo med druge sestavine vsak dan sproti, sicer se začne mešanica greti in dobi neprijeten vonj, zato jo živali odklanjajo.

SILIRAN KORUZNI STORŽ

Večjo prebavljivost kot suh koruzni storž ima siliran storž. Ob pravilnem siliranju se hranilna vrednost ne spreminja. Seveda pa moramo paziti, ob kakšni zrelosti in na kakšen način ga bomo silirali. Iz koruznega storža dobimo dobro silažo, če ob siliranju vsebuje 60–65 % suhe snovi. Če je suhe snovi manj, je silaža slabša, ob višji suhi snovi, pa nastopa fermentacija in se storž ob krmljenju greje in začne leseneti, zato ga živina noče. Za siliranje koruznega storža je vlažnost zelo pomembna. Če je presuh, mu dodajamo vodo oziroma druge dodatke z večjo vlažnostjo, kot so sveži pesni rezanci, mlada trava ali detelja, listje sladkorne pese in drugo.

Silirani koruzni storž z vlažnostjo 60–65 % vsebuje 4–5 % suhih prebavljivih beljakovin, 50–60 % škrobnih vrednosti in 4–5 % surove vlaknine. Silaža koruznega storža zaradi večje prebavljivosti vsebuje v suhi snovi 85 in več odstotkov škrobnih vrednosti. Primerna je za krmljenje vseh vrst goveje živine. Zaradi večje prebavljivosti jo lahko pokladamo tudi teletom in kravam molznicam z več mleka. Seveda pa se silirani koruzni storž in suhi koruzni storž mnogo boljše izkoriščata, če ju krmimo k zeleni krmni oziroma travni silaži in senu kakor koruzni silaži. Dobri koruzni silaži koruznega storža ne dodajamo, razen za višjo mlečnost in pri intenzivnem pitanju goveje živine, kjer ga dajemo poleg beljakovinskega koncentrata 2–3 kg/dan.

SILIRANO KORUZNO ZRNO

Zaradi vedno višje cene energije se namesto sušenja koruzno zrno silira. Tako kot za siliranje koruznega storža je tudi za siliranje koruznega zrna potrebna primerna vlažnost. Če zremo da mora biti za siliranje koruznega storža minimalna vlažnost 35 %, mora biti pri siliranju koruznega zrna minimalna vlažnost 30 %, ob nižji vlažnosti moramo tudi koruznemu zrnu ob siliranju dodajati vodo. Silirano koruzno zrno pri 65–70 % suhe snovi vsebuje 4–5 % surovih prebavljivih beljakovin, 62–68 % škrobnih vrednosti in 2–3 % surove vlaknine. Organska snov v siliranem koruznem zrnu ima visoko prebavljivost, zato je primerno za krmljenje vseh vrst in kategorij živali. Silirano koruzno zrno zelo dobro izkoriščajo tudi teleta in ga lahko začnemo pokladati pri teži 120–130 kg, seveda ob pokladanju beljakovinskega koncentrata, ki mora vsebovati 25–30 % surovih beljakovin.

Zelo primerna krma je za dobre krave molznice. Tako kot silirani koruzni storž tudi silirano koruzno zrno mešamo s koncentratom tik pred krmljenjem oziroma krmimo ločeno. Kot vse vrste silaže, je tudi silirano koruzno zrno mešano s koncentratom tik pred krmljenjem oziroma krmimo ločeno. Kot pri vseh vrstah silaže prihaja pri siliranem koruznem zrnu do fermentacije, ki nastopa ob manjšem odvzemu silaže oziroma preveliki sušini ob siliranju. Fermentacija je lahko tudi zaradi slabega tlačenja ali nepravilnega pokrivanja silaže.

Vsem vrstam koruzne silaže lahko dodajamo ob siliranju nebeljakovinske dušične spojine, kot je amoniak, sečnino ali razne pripravke s sečnino. Nebeljakovinske dušične spojine dajemo navadno v silaže, ki jih krmimo goveji živini, ker le govedo lahko izkorišča prek bakterijske flore v vampu nebeljakovinske dušične spojine. Pri nas v ta namen največ uporabljamo sečnino (ureo) oziroma njene sestavine, kot so buneral 60, UBEA-70, benural, ki vsebujejo poleg uree še benol (bentonit), na katerega se ob razkroju veže amoniak. Namen benola je, da se amoniak ob razkroju ureje veže nanj, zato ne pride do večje koncentracije amoniaka, ki bi lahko bil nevaren za žival. Vse vrste koruzne silaže nam dajo veliko lahkotopnih ogljikovih hidratov, ki so nujno potrebni za razvoj bakterij v živalskem organizmu, zato je tudi izkoristek uree v živalskem organizmu večji. Koliko je dodajamo koruzni silaži je odvisno od vrste silaže in kakovosti. Čim več energije je v silaži, več ureje lahko dodamo. Silaži iz celotne koruzne rastline dodajamo 0,4–0,5 % uree, ali 1 % benurala 60, siliranemu koruznemu storžu oziroma zrnu dodajamo do 0,7 % uree ali 1,5 % benurala 60.

Seveda morajo biti vse vrste silaže primerno vlažne, pri celi koruzni rastlini približno 30 % suhe snovi in pri koruznem zrnu 55 do 60 % suhe snovi ob siliranju. Z dodajanjem uree v silažo povečamo količino beljakovin od 50 do 100 %.

Če uree oziroma dodatkov z ureo nismo dodajali silaži, lahko njo oziroma njene dodatke dodamo ob krmljenju. Koruza in silaže iz koruze vsebujejo dovolj lahko prebavljivih ogljikovih hidratov, zato se

urea in njeni dodatki dobro izkoriščajo. V obrok s koruzno silažo in siliranim koruznim zdrobom ali storžem lahko dajemo 30–35 g uree na 100 kg telesne teže živali. Boljši od čiste uree je benural, ki poleg dušika vsebuje še benol in druge mineralne in vitaminske dodatke, ki jih živali potrebujejo.

Če dodajamo ureo ali druge urejske dodatke, ki ne vsebujejo mineralov, moramo minerale posebej dodajati. V voluminozni krmni navadno primanjkuje fosforja, ki ga uspešno dodajamo z biofasom (izdelek Leka Ljubljana, obrat Lipovci) ali fosflanolom, izdelek INE iz Kutine. Več o mineralnih dodatkih preberite v sestavkih o domačih krmnih mešanica.

ZRNATI STRNIŠČNI POSEVKI ZA KRMO

PROSO

V Pomurju pogosto sejemo po strnišču oljne repice, ječmena, pa tudi pšenice, proso. Proso uspeva na skromnejši zemlji. Zelo dobro prenaša sušo in uspeva tudi na lažjih zemljah. Kot strniščni posevek nam lahko da dober pridelek, od 20 do 30 stotov zrnja na hektar. Del prosa predelamo v kašo, drugi del pa pokrmimo živini. Hranilna vrednost prosa je 10–15 % manjša od vrednosti koruze in pri 86 % suhe snovi vsebuje 10–12 % surovih beljakovin, 2–3 % vlaknin in 70–75 % škrobnih vrednosti. Za prehrano živine moramo proso mleti, ker se nemleto slabše izkorišča, krmimo pa ga lahko vsem vrstam živali.

Če proso zaradi jesenskega mraza oziroma drugih razmer ne dozori, lahko siliramo celo rastlino. Silaža je zelo okusna in jo živali zelo radi zjedo. Pri 30–32 % suhe snovi vsebuje silaža iz prosa 3,7–4 % surovih beljakovin oziroma 2,2 prebavljivih beljakovin, 15,60 % škrobnih vrednosti ter 8–9 % surove vlaknine. Po naših analizah je silirano proso vsebovalo 2,19 % mlečne kisline in je bilo ocenjeno s 100 točkami po Fliegu. Ker je beljakovinsko razmerje v proseni silaži manjše kot v koruzni silaži, so dajale krave molznice ob krmljenju silaže iz prosa več mleka kot pri krmljenju s koruzno silažo. Torej, če proso ne dozori, ga lahko siliramo, zato proso lahko sejemo tudi v pšenično strnišče. Če ne dozori, ga lahko siliramo in dobimo odlično silažo.

V Pomurju se kot strniščni posevek seje bela repa, ki lahko nadomesti del krme ob siliranju in kisanju koruzne silaže. Bela repa nima veliko hranilnih snovi, saj vsebuje 90 % vode, vendar je boljše, kot da je zemlja po spravilu pšenice prazna. Bela repa je lahko primerna za krmljenje goveje živine. Ne zahteva posebne nege in gnojenja, pri gnojenju z gnojevko oziroma hlevskim gnojem lahko pridemo čez 30 ton repe na ha. Hranilna vrednost je zaradi velike vlage niska in ima pri 91 % vlagi 0,8–0,9 % prebavljivih beljakovin in 5,5–6,0 % škrobnih vrednosti. Večjo hranilno vrednost ima listje bele repe, zato je prav, da belo repo krmimo skupaj z njim. Vrednost repe z listjem je pri 89 % vlagi 1,3 % surovih prebavljivih beljakovin in 6,4 % škrobnih vrednosti. Torej ima enako beljakovin kot koruzna silaža, škrobnih enot pa za 3-krat manj. Prebavljivost bele repe je visoka, zato da v kombinaciji s senom ob pokladanju koruzne silaže več mleka kot v obroku s čisto koruzno silažo. Vendar se hranilna vrednost repe in okusnost z daljšim skladiščenjem zgubljata, zato je prav, da jo čimprej pokrmimo, in to z listjem takoj po spravilu. Ker vsebuje listje repe več nitratov kot vse križnice, ne priporočamo krmljenja same repe z listjem, ampak skupaj s senom, koruzno silažo ali kako osnovno krmo. V zadnjem času je repo kot strniščni posevek izpodrinila ljujka, ki je zelo dobra krma, potrebuje pa boljše nego in gnojenje za večjo pridelke. Tako je z grašljivko in drugimi voluminoznimi krmili.

AJDA

Kot strniščni posevek se v zadnjem času vedno bolj opušča. Daje zelo nezanesljive pridelke, kar pripisujejo uporabi velikih količin umetnih gnojil in herbicidov. Ker ima zelo kratko vegetacijsko dobo, zahteva skromno zemljo, je zanimiva kultura, ki je včasih dala lepe dohodke. Uporablja se predvsem v živilski industriji za ajdovo moko in kašo. Vrednost ajde za krmljenje živine je podobna vrednosti ovsu. Vsebuje 10–12 % surovih vlaknin, 7–8 % prebavljivih beljakovin in približno 62 % škrobnih vrednosti. Ker se za krmljenje govedi uporablja ajda slabše kakovosti, je njena vrednost 10–15 % manjša od vrednosti ovsu. Boljšo prebavljivost dosežemo z mešanjem ajde z drugimi žiti. Zato jo uporabljamo za prehrano živali le v mešanica.

SOJA

Zaradi izrednega pomanjkanja beljakovinske krme se je pred leti začela soja tudi pri nas močno širiti. Pri nas je soja poznana še iz predvojnih in medvojnih let, vendar je takrat zaradi nekompletne tehnologije in problema spravila proizvodnja padla. Zaradi pomanjkanja deviz za uvoz beljakovinskih sestavin smo v Pomurju pred leti začeli sojo ponovno širiti. Kljub sorazmerno dobrim pridelkom, ki smo jih dosegli v Pomurju, saj je v nekaterih primerih dajala tudi čez 5 ton na ha, smo setev soje spet začeli opuščati. Res nam da soja kljub dobremu pridelku manj škrobnih enot na hektar kot korusa, vendar dobimo z enega hektarja 10- do 15-krat več beljakovin kot od korusa. Ker so snovi z visoko vsebnostjo beljakovin vedno dražje in je vedno večje pomanjkanje na tržišču, ne bi smeli soje popolnoma izključiti iz pridelave. Poleg visoke vsebnosti surovih beljakovin (32—38%), vsebuje 15—20% masti in malo vlaknine (4—6%). Zaradi visoke vsebnosti masti je energetska vrednost sojinlega zrna večja od energetske vrednosti korusa. Soja pa ima kot vse druge stročnice določene pomanjkljivosti, predvsem pri krmljenju neprežvekovalcev in odstavljenih telet, dokler nimajo popolnoma razvitega vampa. Sójina krma vsebuje inhibitor tripsin, ki negativno deluje na prebavljivost soje, zato priporočajo kuhanje oziroma praženje sojinlega zrna za neprežvekovalce. To je verjetno tudi osnovni vzrok za opuščanje setve soje, kar pa je seveda škoda, če upoštevamo njene odlične hranilne vrednosti in lastnosti soje v njivskem kolobarju. Sójino zrno je za krave molznice, predvsem pozimi ob krmljenju koruzne silaže, najboljša beljakovinska krma. Krave molznice, pa tudi goveji pitanci jo zelo dobro izkoriščajo. Odrasle živali krmimo do 1 kg sojinlega zrna dnevno. Boljše rezultate dobimo z mešanjem 25—30% sojinlega zrna in 70 do 75% korusa ali drugega žita. Ob spravilu vsebuje sojino zrno veliko vlažnost in ga brez sušenja praktično ne moremo shraniti. Zato je priporočljivo siliranje sojinlega zrna s koruznim zrnem ali storžem v sestavi 35—40% sojinlega zrna in 60—65% korusa. Tako dobimo mešanico silaže, ki vsebuje 11—12% surovih prebavljivih beljakovin in okrog 60% škrobnih vrednosti, kar pomeni, da 1 kg take mešanice zadostuje glede na prebavljive beljakovine in škrobne vrednosti za 2 l mleka. Mešanico bi dopolnili s kalcijem, ki ga je v sojinem zrnju malo, in natrijem, ki ga je potrebno dodajati vsem krmnim obrokom. S siliranjem sojinlega zrna bi verjetno ublažili tudi inhibitorsko delovanje tripsina in tako zboljšali uporabo soje v prehrani neprežvekovalcev brez dodatne obdelave (kuhanje, praženje). Tudi stroškov sušenja, ki so v sedanji energetske krizi zelo visoki, v tem primeru ni. Siliranje soje skupaj s koruznim zrnem ali storžem je enostavno in lahko izvedljivo.

Istočasno z drobljenjem koruznega zrna se drobi tudi soja, nikakor pa ne moremo drobiti same soje, ker se sita zaradi velike vsebnosti masti zamašijo.

Če soja jeseni ne dozori, bodisi zaradi pozne setve, velike količine dušika ali pozne sorte, lahko vso rastlino siliramo. Ker se soja zaradi vsebnosti večje količine beljakovin težje silira, jo siliramo skupaj s koruzno rastlino. Mešanica soje in kompletne koruzne rastline je izredno kakovostna krma za govejo živino, predvsem za krave molznice. Mešamo jo s koruzno rastlino v razmerju 1 del soje in 2 do 3 dele koruzne rastline. V tem primeru dobimo silažo z 2—2,5% surovih prebavljivih beljakovin in 17,0—17,5% škrobnih vrednosti. Za silažo pospravljamo sojo, ko je v voščeni zrelosti. Silira se boljše, če jo zremo na dolžino 2—4 cm.

STRANSKI PROIZVODI V INDUSTRIJI OLJA

Seme oljnic ter kački zrna žit vsebujejo večje količine masti in beljakovin in jih zaradi visokih cen za prebrano živino redko uporabljajo. Sele po izločanju maščob se kot oljne tropine v prehrani živali pogosto uporabljajo, saj predstavljajo glavno beljakovinsko krmo rastlinskega izvora, ki jo krmimo samo, oziroma mešamo z doma pridelanimi žiti. Zaradi različne vsebnosti hranilnih snovi, predvsem beljakovin in drugih sestavin, je prav da se bolj podrobno seznanimo s posameznimi vrstami tropin. Za pridobivanje olja se seme oljnic mora predhodno pripraviti, zaradi boljšega izločanja olja. Pripravljamo ga z luščenjem, čiščenjem, mletjem, praženjem, stiskanjem itd., kar je odvisno od vrste semena in postopka predelave.

Pri predelavi oljnic uporabljamo dve osnovni metodi:

1. Metoda stiskanja in mehaničnega ekstrahiranja, pri katerem se olje izloča pod pritiskom. To je tudi najstarejši način pridobivanja olja, vendar je danes že tako izpopolnjen, da dostikrat prekaša sistem pridobivanja olja z raznimi topili. Pri tem načinu dobimo navadno oljne pogače, ki vsebujejo še 5—10% olja. Z dvojnimi prešanjem in kombinacijo stiskanja in ekstrahiranja dobimo tropine, ki vsebujejo 2,5—3,5% olja.

2. Metoda ekstrahiranja s topili. Pri pridobivanju olja z ekstrahiranjem in uporabo različnih topil dobimo oljne tropine, ki vsebujejo le do 1% olja. Po tehnološkem postopku pridobivanja olja v oljnih tropinah ne bi smelo biti več kot 10—12% lusk, ki se z naknadno predelavo še zmanjšajo in dobimo tropine z visoko beljakovinsko vrednostjo in manjšo sestavo vlaknin. Navadno pa tovarne še dodajajo luske in tako zmanjšujejo hranilno vrednost tropin in količino beljakovin v tropinah. Predvsem za teleta in neprežvekovalce tropine z večjo vsebnostjo vlaknin niso primerne.

TROPINE OLJNE REPICE

Pri nas se v zadnjem času močno širijo tropine oljne repice, ki vsebujejo od 89—92% suhih snovi, 28 do 36% surovih beljakovin, 1,8 do 4,7% maščobe, 7,7 do 13,2% surove vlaknine, 31,9 do 38% BEŠ, oziroma povprečno 28,2% surovih prebavljivih beljakovin, 58,3% škrobnih vrednosti, 10,7% vlaknine, 9,7% kalcija, 10% fosforja in 4,5% magnezija. Zaradi določenih snovi (eruka kisline, glukozidi), ki jih vsebujejo repične tropine in ki negativno delujejo na živalski organizem, jih uporabljamo v omejenih količinah. Tudi okusnost repičnih tropin je slabša od ostalih tropin in jih živali slabše jedo. V svetu obstajajo že določene sorte, ki vsebujejo manj glukozidov in kislin, zato jih lahko uporabljamo v prehrani živali v večjih količinah. Za krmiljenje goveje živine priporočamo večjim živalim, kot so krave molznice in pitanci, do 1 kg repičnih tropin na dan. V zimskem obroku pri krmljenju koruzne silaže lahko z repičnimi tropinami izravnamo krmni obrok (10—12 l mleka), za večjo proizvodnjo pa dodajamo doma izdelane krmne mešanice žit in sončničnih, bučnih ali sojinih oljnih tropin in otrobov, vendar o teh krmnih mešanicah pozneje.

Kljub temu da so beljakovine repičnih tropin bogate na aminokisljinah, razen metionina, ki pa ga delno lahko nadomesti cistein, katelega je v repičnih tropinah veliko, jih za izdelavo TL starterja in krmiljenje mlajših telet ne uporabljamo zaradi grenkega okusa in že omejenih sestavin. Za krmiljenje govejih pitancev jih začnemo uporabljati pri teži 160—170 kg, vendar v začetku manj, nikoli pa ne več od enega kg dnevno.

Tropine oljne repice vsebujejo tudi dovolj mineralnih snovi, predvsem so bogate na fosforju od 11—12 g/kg. Če se pojavijo na tržišču pogače oljne repice, jih nikakor ne smemo namakati v vodi, ker se z vlaženjem aktivira ferment, ki razkraja glukozide v strupene snovi, zato jim meljemo in krmimo le suhe.

SOJINE TROPINE

So gotovo ena od najboljših beljakovinskih komponent, ki se uporabljajo v prehrani živali. Predvsem za prehrano prašičev, perutnine, telet in krav molznic z večjo mlečnostjo. S sojinimi tropinami lahko pri perutnini zamenjamo beljakovine živalskega izvora. Sojine tropine in pogače kot ostanek pri predelavi sojinlega zrna predstavljajo v svetu eno najpomembnejših beljakovinskih krmil rastlinskega izvora v prehrani vseh vrst živali in jih pretežno uvažamo iz različnih držav, največ iz Amerike in Brazilije.

V promet prihajajo kot sojine tropine in pogače ter sojine tropine luščene soje. Razlikujejo se v glavnem po sestavi beljakovin, surove masti in surovih vlaknin (lupljeno seme soje). Po naših analizah vsebujejo sojine tropine od 39,7 do 49,4% surovih beljakovin, 1,33 do 1,89 surove masti, 5,33 do 7,26% surove vlaknine in 26 do 35,1% brezdušičnih ekstraktnih snovi, oziroma povprečno 41,79% surovih prebavljivih beljakovin, 72,11% škrobnih vrednosti, 5 g kalcija, 6,8 g fosforja, 2,7 g magnezija, 18,68 g kalija in le 0,07 g natrija. Sojine tropine so zelo bogate na aminokisljinah (razen metionina 2% in cisteina 1,9%). Zato je kombiniramo s krmili, ki vsebujejo več cisteina in metionina (primer pšenica, ki vsebuje cca 4%). Sojine tropine vsebujejo malo vitaminov, vitaminov C in D praktično ni v sojinih tropinah. Zelo malo je tudi vitamina A, ki se izgubi pri ekstrakciji olja. Vsebujejo tudi manj kalcija kot fosforja, zato je potrebno ob krmljenju sojinih

tropin kalcij posebej dodajati. Prebavljivost organskih snovi je v sojinih tropinah predvsem pri prežvekovalcih visoka (cca 96%), tudi prebavljivost beljakovin je okrog 90%. Kljub temu, da je biološka vrednost beljakovin sojinih tropin visoka (cca 75%), imajo sojine tropine isto kot sojino zrno določene inhibitore, ki zmanjšujejo prebavljivost beljakovin. Poleg tega določene sestavine sojinih tropin vplivajo še na slab okus. Take nezaželjene sestavine so inhibitori tripsina, encim ureaze, zaponin in podobno. Predvsem zaradi znatne količine ureaze, ki se s pomočjo sečne kisline spreminja v NH_3 , sojinih tropin ne priporočajo krmiti skupaj z ureo.

Da bi uničili aktivnost nezaželenih snovi oziroma zmanjšali njihovo delovanje, so začeli s posebnimi predelavami z visoko temperaturo in gretjem na pari (tastiranjem) izboljševati okus in povečevati biološko vrednost sojinega zrna in tropin. Tako se v zadnjem času pojavljajo različni izdelki iz soje, ki jih izdeluje Sojaprotein iz Bečeja. Pri nas sta razširjena predvsem sojin gres, ki je namenjen za krmiljenje odstavljenih pujskov in ekstrahirana sojina moka za prehrano telet.

Sojine tropine se za krmiljenje goveje živine redko uporabljajo, predvsem zaradi visoke cene. So pa zelo dobro krmilo za krave molznice z visoko proizvodnjo in za prehrano telet. V te namene uporabljamo sojine tropine v različnih mešanicah z doma pridelanimi žiti in ostalimi oljninami tropinami. Za goveje pitance sojinih tropin navadno ne uporabljamo niti v mešanicah, ker večinoma dopolnjujemo obroke z urejskimi koncentri ali ureo v koruzni silaži, iz katere dobimo za 2–3 × cenejše beljakovine kot iz sojinih tropin. Sojinih tropin v kombinaciji z urejskimi dodatki ne uporabljamo zaradi ureaze, ki jo vsebujejo sojine tropine. Pri uporabi sojinih pa tudi vseh ostalih tropin oljnic je potrebno vedeti količino in ceno beljakovinske enote v tropinah, biološko vrednost beljakovin v tropinah in vrsto živali ter kategorije, za katere bomo uporabljali določene oljne tropine.

KORUZNI KALČKI

Pri nas na tržišču se večasih pojavijo tudi tropine in pogače od koruznih kalčkov, ki so stranski proizvod pri pridobivanju olja iz koruznih kalčkov. Pri nas poznamo predvsem dva postopka izdvajanja kalčkov iz koruznega zrna. Makro odvajanje kalčkov izvajamo pri proizvodnji škroba in piva, suho odvajanje pa v mlinski industriji. Pri suhem odvajanju so kalčki navadno polomljeni, zato običajno pridejo v promet kot pogače, pri mokrem odvajanju pa kot tropine.

Koruzni kalčki bi po DLG predpisih morali vsebovati od 14,6–27,7 % surovih beljakovin in 3,3 % pepela, vendar so po naših analizah enajstih vzorcev vsebovali le 12,5–14,95 % surovih beljakovin in 4,5 do 5,9 % surove vlaknine. Torej po prebavljivih beljakovinah jih lahko primerjamo s pšeničnimi otrobi, vsebujejo pa večjo energetsko vrednost zaradi visoke vsebnosti maščob (od 14–20%). Zaradi visoke vsebnosti maščob so podvrženi naglemu kvarjenju (predvsem pogače). Uporabljamo jih za krmiljenje vseh vrst živali, saj jih živali radi žrejo zaradi prijetnega okusa, če ni posebnih primesi, ki jih tovarne večkrat primešajo kalčkom. Zato je prav, da jih pred uporabo analiziramo, zaradi realne vrednosti, predvsem če jih kupujemo večje količine.

OLJNE TROPINE SONČNIC

Danes je sončnica pri nas najbolj razširjena kultura za pridobivanje olja, zato je na voljo veliko sončničnih tropin za krmiljenje domačih živali. Od skupnih količin oljnih tropin zavzamejo sončnične tropine 85 %. Glede na pogoje pridelave sončnic, kakor tudi z ekonomskega stališča, se pridelava širi. Zato sončnica zavzema posebno mesto v živinorejski proizvodnji.

Oljne tropine sončnic vsebujejo od 30–40 % beljakovin, kar je odvisno od vsebnosti lusk. Tropine luščenih sončnic vsebujejo tudi do 48 % surovih beljakovin, presejane najmanj 44 % beljakovin. Zaradi večje vsebnosti masti imajo manjši odstotek beljakovin (do 36 %). Navadno pa sončničnim tropinam dodajajo luske, tako da vsebujejo najmanj 32 % surovih beljakovin (kot predpisuje pravilnik o kakovosti krmil). Beljakovine sončničnih tropin vsebujejo manjšo količino amidov, ostalo so čiste beljakovine, ki vsebujejo ca. 4 % metionina in imajo skupaj s cisteinom veliko vrednost v prehrani živali. V kombinaciji s sojinimi tropinami se zaradi izenačene vsebnosti arginina in lencina zelo dobro izkoriščajo pri vseh vrstah živali. Vsebujejo malo lizina, zato ga predvsem pri krmiljenju prašičev in perutnine dopolnjujemo z mesno in ribjo moko. Od mineralnih snovi vsebujejo veliko fosforja, manj kalcija in skoraj nič natrija. Po naših analizah vsebujejo sončnične tropine povprečno 17,3 % sur. vlaknine, 29,8 % surovih prebavljivih beljakovin, 47,9 % škrobne vrednosti, 9,6 % Ca, 11,7 % P in 6,2 % Mg. Dosti večjo beljakovinsko vrednost vsebujejo sončnične pogače, ki vsebujejo tudi manj vlaknin, zato so bolj primerne za krmiljenje telet in molznic z visoko mlečnostjo. Predvsem v zimskem času, ko nam primanjkuje v obroku beljakovin, lahko s sončničnimi tropinami oziroma pogačami zelo dobro izravnamo obrok. 1 kg sončničnih pogač nam ob krmiljenju koruzne silaže poveča prirajo mleka tudi do 6 l, 1 kg sončničnih tropin pa za 4–5 l mleka. Ker vsebujejo 11–12 g

fosforja, lahko s sončničnimi tropinami zelo uspešno izravnamo zimski obrok tudi s fosforjem. Z 1–1,5 kg sončničnih tropin lahko pri krmiljenju pitancev s koruzno silažo izravnamo krmni obrok. V tem primeru dodamo obroku le sol in 20–30 g apnenca dnevno. Oljne pogače sončničnih tropin skupaj z mesno moko in sojinimi tropinami dajo zelo kakovostno mešanico za krmiljenje odstavljenih telet.

BUČNE POGAČE

Bučne pogače so po hranilni vrednosti na 1. mestu. So zelo okusno beljakovinsko krmilo, ki jih uporabljamo za vse vrste živali. Bučne pogače iz semena golic po odvzemu olja vsebujejo 50–58 % surovih beljakovin, 79–81 % škrobni vrednosti, 17–18 % fosforja in 9–10 % kalcija. Kot vidimo iz analiz, so bučne pogače zelo dobra beljakovinska krma, ki je lahko krmimo kot dopolnilno krmno obroko s koruzno silažo, oziroma krmno mešanico za vse vrste živali. V krmne mešanice jih dajemo 15–30 %, odvisno od vrste in kakovosti osnovne krme. Bučne pogače iz golic so zelo dobra krma za krave molznice, ki dajejo veliko mleka in za odstavljen teleta, ker vsebujejo 4–5 % vlaknin. Iz 1 kg bučnih pogač dobimo 7 l mleka. Ker vsebujejo veliko fosforja, moramo ob dodajanju bučnih pogač obrok izpopolniti s kalcijem.

KRMNE MEŠANICE ZA GOVEDO

Večkrat posamezne vrste žit ne ustrezajo kot dodatek k določeni voluminozni krmi in se odločamo za nakup oziroma doma izdelane kompletne krmne mešanice. Kompletna krmna mešanica vsebuje poleg hranilnih snovi določene minerale in vitamine, ki jih govedo potrebuje, posebno pozimi, ko jih v osnovni krmi zelo primanjkuje. Kompletna krmna mešanica, ki jih kupujemo v trgovini, so sestavljene po enotnih recepturah in večkrat ne ustrezajo osnovni krmi, ki jo v določenem času uporabljamo. Tudi kakovost osnovne krme je od rejca do rejca zelo različna, zato je večkrat težko izravnati krmne obroke s kupljeno krmno mešanico. Zaradi tega se v zadnjem času kompletne krmne mešanice vse pogosteje pripravljajo na kmetiji, kjer jih uporabljamo. Vse surovine, ki jih potrebujemo za izdelavo kompletnih krmnih mešanic, se dobijo na tržišču, v zadnjem času celo po nižjih cenah, kot v mešalnicah.

Krmne mešanice, ki jih uporabljamo za krmiljenje goveje živine in se pojavljajo na tržišču, so naslednje:

TL starter je mešanica za krmiljenje odstavljenih telet. Začnemo ga krmiti že pred odstavitvijo. Na TL starter začnemo navajati teleta že v tretjem tednu starosti. Čim prej navadimo teleta nanj, tem cenejši je njegov prirastek. Za 1 kg prirastka porabi teleta 10–12 l mleka oziroma 2,5–3,5 kg TL starterja. Pri sedanji ceni mleka in ceni TL starterja je krmiljenje s slednjim več kot enkrat cenejše. Zato je prav, da teleta čim prej navadimo na TL starter in tako pocenimo proizvodnjo. Ob pokladanju TL starterja ne smemo pozabiti na dodajanje vode, ki mora biti vsak dan sveža. Vodo moramo dodajati zaradi manjših količin mleka, ki ga omejimo na 6 l dnevno. TL starter je sestavljen iz 40–50 % zrnja žit, 10–15 % otrobov, 10–15 % sojinih tropin, 10–15 % sončničnih tropin, 5–10 % beljakovin živalskega izvora, 5–8 % lucernine moke, 2–3 % mineralnih mešanic.

Sestavljamo ga tako, da mora imeti 18 % surovih beljakovin. Teletom ga krmimo po volji, čim več ga pojejo, večji so prirastki.

TL grover je krmna mešanica, ki jo krmimo teletom od teže 150 oziroma 160 kg. Teleta pri tej teži že jedo koruzno silažo in seno. TL grover vsebuje minimalno 15–16 % surovih beljakovin, zato pokrmi najmanj 3 kg/dan. Če mešamo grover z zrnjem žit ali siliranim koruznim zrnjem, je v obroku premalo beljakovin in ga živali slabše izkoriščajo. Grover je sestavljen iz 55–60 % zrnja žit, 25–30 % oljnih tropin, 5–10 % otrobov in 2,5–3 % vitaminsko-mineralnih mešanic. Krmimo ga 3–4 kg/dan na žival. Ker vsebuje malo beljakovin, groverja ne mešamo z doma pridelanimi žiti ali siliranim koruznim zrnjem.

Kompletne krmne mešanice za govedo do teže 250 kg. V to skupino spadajo teleta, ki so stara do 6 mesecev. Take mešanice imenujemo TL pit I ali gov I in vsebujejo najmanj 14 % surovih beljakovin. So kompletne krmne mešanice, ki jih uporabljamo za pitanje do teže 250 kg, in sicer 3–4 kg/dan na pitanca. Ob krmiljenju ne uporabljamo drugega zrnja žit oziroma siliranega koruznega zrna. Tudi to mešanico lahko naredimo doma, če mešamo 50–60 % zrnja, 25–30 % oljnih tropin in 2,5–3 % vitaminsko-mineralne mešanice.

Za pitanje nad 240 kg težkih pitancev lahko uporabljamo že ureo, ki jo mešamo v 1–2 % mešanice, v začetku krmiljenja 1 % uree, pozneje lahko 2 %. Ob uporabi uree zmanjšamo oljne tropine na 15–20 %, odvisno od količin uree, ki jo bomo dodali mešanici. Če imamo ureo v koruzni silaži ali dodajamo drug urejski koncentrat, potem je v mešanico ne dajemo.

Kompletna krmna mešanica za pitanje nad 250 kg teže. TL pit 2 ali gov 2

Te mešanice malo uporabljamo, ker vsebujejo le 12 % surovih beljakovin in so za osnovni obrok, kot je koruzna silaža, neprimerne zaradi pomanjkanja beljakovin v obroku. Če bi hoteli izravnati obrok z mešanico TL pit 2, bi morali pokriti 5–6 kg na pistanca, kar podraži pitanje za več kot 50 %. Zato uporabljamo za pitanje goveje živine dopolnilne krmne mešanice z visokim odstotkom beljakovin.

Krmne mešanice za krave molznice

Količina mleka je odvisna od genetskih sposobnosti krav in prehrane. Veliko mlečnost ne moremo doseči z dobro krmo in nizko genetsko sposobnostjo niti s slabo krmo in veliko genetsko sposobnostjo. Krava z 20 do 30 l mleka dnevno ima 2- do 3-krat večje potrebe po energetski hrani, beljakovinah, mineralnih in drugih sestavinah kot krave za vzdrževanje. Za krave molznice se izdelujeta 2 vrsti krmilnih mešanic.

1. Krmna mešanica za krave molznice z 18 % surovih beljakovin, ki jo imenujemo tudi KZ krmilo, kar pomeni kompletne zimske krmne mešanice za krave molznice. Vsebuje najmanj 18 % surovih beljakovin ter vitamine in minerale, ki so potrebni za krmljenje krav molznic pozimi.

Vendar ob krmljenju koruzne silaže v večjih količinah težko izravnavamo obrok pri molznicah, ki dajejo manj kot 20 l mleka na dan. Takim kravam navadno izravnavamo obroke z oljnimi tropinami, do 1 kg, in nato dajemo kompletne krmne mešanice, in sicer za vsaka 2–2,5 l mleka 1 kg krmne mešanice. Zgled: krava da pozimi ob krmljenju koruzne silaže, sena in 1 kg sončničnih tropin 10–11 l mleka, za 15 l mleka moramo dodati poleg sončničnih tropin še 2 kg kompletne krmne mešanice, če hočemo izravnati krmni obrok.

Kompletne krmne mešanice z 12 % surovih beljakovin ali KL krmilo uporabljamo poleti ob krmljenju z zeleno krmo ali travno silažo. Ta mešanica vsebuje manj beljakovin in vitaminov in več energije. Vrednost teh mešanic je enaka kot kompletne krmne mešanice za pistanje z 12 % surovih beljakovin. Ker so to navadno slabe mešanice, jih raje zamenjamo z doma pridelanimi žiti, ki imajo večkrat boljše sestavo od mešanic KL. V tem primeru krmimo poleg zrnja žit še vitaminsko-mineralne mešanice.

Dopolnilne krmne mešanice za govedo. To so mešanice, ki imajo večji odstotek beljakovin in jih uporabljamo kot dodatek doma pridelani krmi. Če imamo doma dovolj žita oziroma druge energetske krme, dokupujemo le dopolnilne krmne mešanice, ki jih mešamo med doma pridelana žita. Od dopolnilnih mešanic za goveda sta najbolj znani mešanici TL pit 25 in urejski koncentrat.

Dopolnilna krmna mešanica TL pit 25 vsebuje najmanj 25 % surovih beljakovin in se uporablja pri mlajših pitancih in kravah molznicah, ki jim pokladamo bodisi koruzno silažo ali zrnje žit. Sestavljena je iz 60–70 % oljnih tropin in 30–40 % zrnja žit. Dopolnilna krmna mešanica s 25 % surovih beljakovin ne vsebuje uree oziroma le v neznatnih količinah, 0,5–1 %, zato je primerna za krmljenje pancev ob prehodu od TL starterja na krmljenje z urejskim koncentratom.

Dopolnilna krmna mešanica za goveda vsebuje najmanj 32 % surovih beljakovin kot vse potrebne mineralne snovi in vitamine, ki so potrebni za živalski organizem. V promet prihaja največkrat pod imenom urea super, ker vsebuje ureo. V to mešanico dajemo različno količino uree, od 6 do 10 %. Če je v mešanici 10 % uree, pomeni, da 80 do 85 % beljakovin izvira iz neproteinskega dušika, to je iz uree. Take mešanice niso priporočljive za krmljenje krav mlekaric in krmljenje telet, dokler se ne navadijo na neproteinski dušik. Urejske koncentrate uporabljamo predvsem za pistanje gov. živine, kjer imamo v obrokih veliko energije ob dobri koruzni silaži in večjih količinah žitnega zrnja.

Mešanice z 32 % beljakovin dajemo živalim 1–1,5 kg na dan. Lahko jih mešamo z domačimi žiti 1:2,5, en del uree super in 2–3 dele zrnja žit. Lahko jih pa potrosimo po žitnem zrnju oziroma koruzni silaži v jaslih. Vse krmne mešanice, ki so omenjene v sestavku, lahko izdelamo tudi sami, če imamo zrnje in razne beljakovinske dodatke. Navadno pa mešamo doma le TL starterje in beljakovinske koncentrate, s katerimi nato dopolnjujemo krmne obroke.

V naslednjih tabelah je prikazano nekaj krmnih mešanic, ki jih izdelujemo na posestvu:

Sestavine	vrsta TL starterja		
	I	II	III
koruza	40,0	40,0	40
druga žita	29,0	29,0	39
otrobi (krmilna moka)	8,5	8,0	—
sončnične tropine	15,0	14,0	14,0
mesna moka	—	6,0	4,5
ribja moka	5,0	—	—
vit. min. mešanica	2,5	—	2,5
premix GTB	—	0,5	—
apnenec	—	1,5	—
sol	—	1,0	—
	100,0 %	100,0 %	100,0 %

V začetku krmljenja TL starterjev lahko dodajamo malo sladkorja oziroma mešamo 1–2 % v mešanico, da teleta raje žro.

Premikse GTB za TL starterje dobimo v tovarni Lek Lipovci, vse druge sestavine pa v vseh skladiščih oz. trgovinah v Pomurju. Vitaminsko-mineralne mešanice mešamo, če imamo manj kot 10 telet, pri večjem številu pa dobimo cenejše mešanice, če uporabljamo premikse.

Še nekaj zgledov za dopolnilne mešanice z 32 % surovih beljakovin:

Sestavina	I	II	III
koruza	30	41	31
zrnje žit	28	20	25
oljne tropine	15	15	10
otrobi	10	10	15
urea	—	8	8
benural	20	—	—
sol	1	2	2
apnenec	1	2,5	2,5
premix GJ	—	1,5	1,5
vit. min. mešanica	5	—	5
	100,0	100,0	100,0

Premix GJ se dobi v Leku Lipovci, vse druge sestavine v skladiščih kmetijskih zadrug. Beljakovinski koncentrat krmimo 1–1,5 kg na dan na enega pistanca. Ker vsebuje precej neproteinskega dušika oziroma uree, moramo paziti, da koncentrat pred krmljenjem ne pride v stik z vodo.

Še nekaj o uporabi vitaminsko-mineralnih mešanic, ki jih uporabljamo pri krmljenju oziroma izdelavi krmnih mešanic. Na tržišču se pojavlja veliko različnih vitaminsko-mineralnih mešanic, ki imajo različne vrednosti. Pri nakupu vit.-mineralnih mešanic moramo upoštevati potrebe živali in ceno mešanic. Mineralne mešanice z več fosforja so dražje od mešanic z manj fosforja. Ker fosforja navadno primanjkuje, posebno pri živalih, katerim ne krmimo otrobov oziroma drugih beljakovinskih dodatkov, to je predvsem med brejstjo, ko je molznost krav nižja, potrebujejo pa določeno količino fosforja za razvoj teleta v živalskem organizmu, bi morali dodajati mešanice z več fosforja in drugih elementov, ki so potrebni pred telitvijo. Posebno pri uporabi ureje bodisi ob trošenju v jasli ali pomešane med koruzno silažo potrebujemo dodatke z več fosforja. V zadnjem času se veliko govori o pomembnosti selena v mineralnih mešanicah, zato je v večini mineralnih mešanic. Pri večjem pridobivanju mleka na usmerjenih kmetijah, kjer uporabljajo večjo količino fosfornih gnojil, večkrat prihaja do prevelikih količin fosforja v osnovni krmi. V takih primerih moramo uporabljati mineralne mešanice z manjšimi količinami fosforja, posebno če kot beljakovinske dodatke krmimo otrobe ali sončnične tropine oziroma bučne pogače, ki vsebujejo večjo količino fosforja.

V naslednji tabeli bomo prikazali nekaj mineralnih mešanic, ki se na naših tržiščih pogosteje pojavljajo:

Vrsta mešanice	Ca	P	Na	Mg	N	Zn	Cu	J	Co	Fe	S	A/E	D/E	Eg
kalmin	150	100	95	16,5	6,0	2,7	0,7	1,0	0,7	2,0	5,0	400.000	50.000	0,1
biofos	100	140	70	30	6,0	2,7	0,7	1,0	0,7	3,0	5,0	500.000	80.000	0,25
vitaredin	150	85	65	9,86	2,0	5,13	1,23	2,0	0,945	3,66	10,00	500.000	52.000	0,10
kostovit	120	80	50	20	3,6	2,2	0,30	0,03	0,074	3,0	—	500.000	50.000	0,5
povisaj	160	110	100	18	3,0	0,4	0,3	0,04	0,020	—	—	200.000	80.000	—
dobredej	110	70	150	30	3,0	4,0	0,7	0,03	0,010	0,8	—	400.000	60.000	0,3
orvit	70	50	125	35	2,5	8,0	2,5	4,5	1,4	5,0	5,0	600.000	60.000	0,2

Poleg omenjenih mineralnih mešanic se dobi na tržišču več vrst drugih mineralnih mešanic in lizalnih kamnov, ki so namenjeni predvsem za dodajanje natrija. Kalmina, ki ga izdeluje Lek Ljubljana v Lipovcih sta 2 vrsti, in sicer kalmin L, ki se uporablja v letnih obrokih — zeleni hrani in kalmin Z, ki se uporablja v zimskih obrokih (s koruzno silažo). Tudi mineralnih mešanic dobredeji imamo več vrst, in sicer k različni krmi oziroma k različni kakovosti krme različne vrste mešanice dobredeja. Zato je prav, da rejci poznajo vse vrste mineralnih mešanic, ki se pojavljajo na tržišču, seveda pa morajo najprej vedeti, kakšni osnovni krmi pripada določena mineralna mešanica. Poleg vitaminsko-mineralnih mešanic izdelujejo posamezne mešanice še različne premikse, ki poleg mikromineralov vsebujejo še različne vrste vitaminov. Premikse uporabljamo za izdelavo krmnih mešanic doma. Krmnim mešanicam se dodajajo v manjših količinah, 0,5–1,0 %, odvisno od koncentracije hranilnih snovi, predvsem beljakovin v koncentratih, in količine koncentratov v dnevni obrokih. Premiksov je več, in sicer za krave molznice, odstavljen teleta, pistanje itd. Ker se premiksi uporabljajo v manjših količinah, jih v trgovinah ni dobiti, zato so na voljo v tovarni Lek z naročilnico skladišča oziroma trgovine. Vrste premiksov pa svetuje terenski svetovalac oziroma strokovnjak za govedorejo.

Prispevke za KMETIJSKO PANORAMO je pripravila svetovalna služba Živinorejsko-veterinarskega zavoda za Pomurje (mag. Ernest Omar, dipl. inž. agr., in Jože Puhnan, dipl. inž. agr. Ureditelj Ludvik Kovač, Oblikovalci Endre Gönter.

MORSKI PRAŠIČEK IN MUCA

Doma imamo morskega prašička. Ime mu je Miki. Vsak dan mu nosim hrano. Vsako soboto ga kopam. Že me dobro pozna. Ko je lačen, cvili. Ko spustim k njemu muco, skačeta in se podita. Imam ga rada.

Naša muca je poredna. Ime ji je Pika. Ko se igram z njo, me grize in mijavja. Pije mleko, je miši in meso. Juhe in krompirja ne mara. Miši si ne lovi sama, ampak njena mama.

Andreja Kočar, 2. b, OS Cankova

LJUBO DOMA, KDOR GA IMA

Vsak otrok, ki ima topel dom, je lahko srečen. Srečen je lahko tudi, če ga imata očka in mamica rada in mu pomagata pri domačih nalogah, posebno še, pri tem, če kaj ne razume.

Tudi jaz sem med temi srečnimi otroki. Imam topel dom, ljubčo mamico in očeta, ki nikdar ne pozabita name ko imam rojstni dan, ko je konec šolskega leta ali ob večjih praznikih. Na primer ob božiču, novem letu in veliki noči.

Tudi jaz nikoli ne pozabim, ko onadva praznujeta. Takrat mam

bolj ubogam, ji pomijem posodo, zlikam perilo, pospravim sobo in še na vrto ji pomagam. Pri nas doma je vedno polno smeha in prijaznih besed.

Ko pridem iz šole, me že čaka na dvorišču moj pes Lisko, maha mi z repom v pozdrav, skače po meni in me lovi za hlače. Grem še malo naprej in zaslišim iz hleva meketanje ovč, ki me pozdravljajo. V naglici se preoblečem in oddrvim v sadovnjak, kjer me čaka moja mala opica Nina, mali srnjaček in morská prašička.

V mojem majhnem živalskem vrto bi bila cele dneve; pripovedovala bi pravljice, če ne bi bilo šole. Pa kaj morem zato, saj v šolo moram hoditi. Ko vsakega od živali malo pobožam, se mu že naslednji hip posvetim dalj časa. S kužkom Liskom tekava in se klobacava po travi, da jo vso poveljava. Ko mu pobegnem na drevo, je zelo hud, ker ne more za mano.

K veselemu lajanju se pridruži še ovčki. Na njiju jašem in tekam za njimi. Tudi mala opica Nina je vedno pri meni. Kadar ji kaj ne odgovarja, me vedno s svojimi tačkami malo oprasne, naj vem, da je že spet nekaj narobe. Oh, kje pa je moj srnjaček, ki tako lepo preskakuje ovire. Lepo se je udomačil, čeprav je pri nas le štirnajst dni. Po dolgem iskanju sem

ga komaj našla. Bil je zvit v grmovju in sladko spal. In moji majhni morská prašički, ki so zaprti v hlevu se nenehno mmožijo. Bila sta samo dva, zdaj pa jih je že dvajset. Zelo so plašni, in ko se jih dotaknem, tekajo iz kota v kot. To bi bil moj živalski svet, v katerem živim od jutra do večera.

Kako mi je težko pri srcu, ko gledam televizijo in vidim otroke sveta, kjer ni toplote, ne veselja ne smeha otrok ne ljubezni, ki smo je mi otroci tako potrebni. Tam je samo streljanje, prelivanje krvi, lakota in trpljenje. Ti otroci nimajo mame in očeta, ki bi jih toplota pobožala in poljubila; nimajo doma, kjer bi se lahko v miru naspali in zjutraj z lahkoto vstali.

Tem otrokom želim, da bi čimprej dobili topel dom z velikim dvoriščem in da bi lahko tekali in se igrali po velikih sadovnjakih; da bi imeli mnogo igrač in dosti živali, da bi bilo dosti smeha in radosti in da bi imeli skrbne in ljubee starše.

Sebi pa želim, da bi še dolgo lahko bila v tem toplem domu pri mojem malem živalskem svetu, pri ljubeeh starših, ki me razumejo in mi pomagajo.

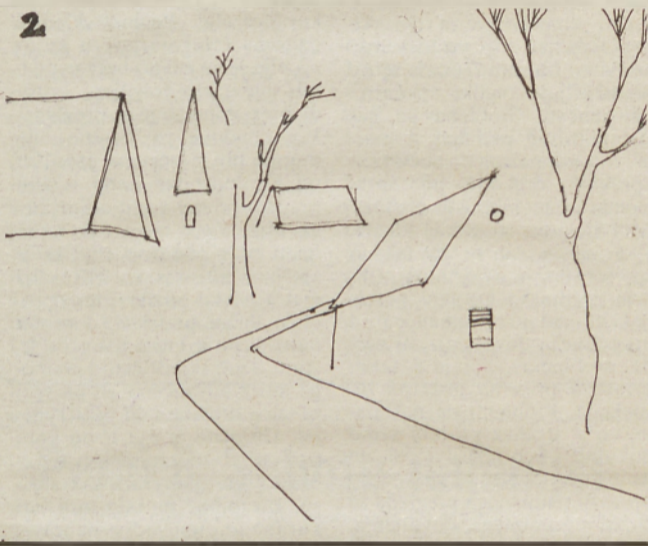
Brigita Hauptman, 7. a, OS Ivan Cankar, BOGOJINA

SKRITA RISBA

V noveletni številki Vestnika smo vam zastavili tudi slikovno uganko — nekaj delčkov risbe, ki jih je bilo treba povezati in oblikovati, kot to počno slikarji. Sodeč po vaših rešitvah ste nekateri že pravi mojstri. To sta dokazala tudi Urška Kovač, ki obiskuje 2. razred OS Drago Lugačič v Lendavi, na Florijan Sukič, tretješolec osemletke v Gornjih Petrovcih.

Naš tehnični urednik Endre Gönter pa je že pripravil skico za drugo slikovno uganko. Odkrijte, kaj ima v mislih in nam rešitve pošljite (na dopisnici ali v kuverti) do prihodnjega četrtka, s pripisom Skrta risba.

Koline

Nekoč so bile koline družinski praznik, danes pa so nekaj čisto vsakdanjega. Tudi klanje prašiča se je namreč od nekoč do danes zelo spremenilo.

Moja babica se je letos odločila, da bomo imeli koline kot nekoč. Zgodaj zjutraj so se zbrali moške pred hlevom in izvabili ven prašiča. Vrgli so ga na tla in stric ga je zabodel z velikim nožem. Teta je držala lončeno skledo, v katero je tekla kri. Nato smo prašiča odnesli za skedenj, kjer je bil pripravljen velik kup slame. Pokrili smo ga s slamo in jo prižgali. Počasi smo kurili na prašiču, da se je ta lepo osmodil. Ko je bil na hrbtno lepo rumen, smo ga obrnili na trebuh in ga tudi tu lepo opekli. Nato smo celega temeljito oprali z mlačno vodo in sirkovo krtačo, nazadnje pa smo ga otroci zajahali — tako nam je velič stric. Prašič je bil tako lepo rumen, da so se vsem pocedile sline od lakote. Med tem časom je babica že spekla kri z jajci, zato smo se malo okrepčali in nato nadaljevali z delom. Babica je delo skrbno nadzorovala in za vsak kos mesa povedala, kam bo šel: ta v zamrzovalnik, ta za dimnico in tako naprej. Ko je bilo delo zunaj končano, smo sedli za bogato obloženo mizo ter jedli, pili in se smejali raznim šalam, ki so jih pripovedovali starejši. Večkrat je besedo prevzela prababica, ki je kar naprej ponavljala: »Ja, včasih od prašiča nismo nič stran vrgli, vse smo porabili in to koristno, zelo koristno...«

Dan se je hitro prevesil v večer. Bil je kar prekratek, saj je bil poln lepih doživetij, ki so potrjevala mojo misel, da je bilo nekoč življenje na vasi kljub vsem težavam veliko lepše kot danes.

Suzana Fras, 7. a, OS Bakovci

Frajer in pol

Boris je sedel pri mizi in pisal domačo nalogo. Kazalci na uri so kazali pol osem. Hiteel se je obuvat, a ni našel svojih že dotrajanih superg. Končno jih je zagledal med maminimi čistili za pohištvo. Kako so prišle tja, mu ni bilo jasno. Obul jih je, ne da bi jih zavezal. Čas je tekal, tako da ni mogel v miru pozajtrkovati. S kruhom v roki je odšel v šolo in jedel kar na ulici. Ko je vstopil v razred, so vsi že sedeli in napeto poslušali učiteljico. Brez opravičila je sedel na svoj stol in potegnil iz torbe zmečkane in popackane zvezek, ki so mu rasla vedno večja ušesa. Učiteljica ga je zmerjala, on pa se še zmenil ni zunjo. Napihnil je žvečilni gumi, a ga je raje iz previdnosti prilepil na klop. Naenkrat je bil poklican pred tablo; pet let so čakali, da se je prizibal pred njo in vzel kredo v roke. Videti je bil grozen: na njem so visele raztrgane kavbojke, vsi so opazili, da je obul dve različni nogavici, popackana majica je izdajala njegovo malomarnost, na zobeh pa so sijali ostanki čokolade. Učiteljica mu je napisala račune. Ni vedel, če naj množi ali deli, ali pa bi moral seštevati. Postala ga je v klop. Pri vseh urah je bil kot goreč vulkan. Komaj je čakal na odredilni zvonec. Prvi se je pognal iz razreda, podrl nekaj mlajših šolarjev, preklet vse učitelje in tiste, ki so izmislili to presneto šolo. Zunaj je čudovito pljunil in stekel za vetrom.

Larisa Šinko, 7. a, OS E. Kardelj, Murska Sobota

ALI VESTE?

Čeprav je bil rok za naše nagradno vprašanje zaradi noveletnih praznikov mogoče prekratek, pa smo vseeno dobili kar precej odgovorov — vsi so pravilni. Pri Pomurski založbi je torej izšla nazadnje knjiga z naslovom Hoja po travi, njen avtor pa je pomurski rojak Branko Šomen. In kot smo obljubili, bo nekdo prejel vsak teden nagrado. Žreb je tokrat izbral RENATO KRPIČ iz Vadarec. Nagrada je priložnik POMURJE A-Z, ki je prav tako lani izšel pri Pomurski založbi, prispeva pa jo Knjigarna in papirnica Dobra knjiga Murska Sobota. Čestitamo!

2. vprašanje: Koliko ljudi živi v Pomurju?

Številko lahko zaokrožite, odgovore pa pošljite do vključno 17. januarja na naslov: VESTNIK, Titova 29, 69000 M. Sobota, s pripisom »Ali veste«.

»Kaj je, Valentin? Ničesar ne rečeš. Menda nisi oglušil?« reče Halmoš.

»Saj, saj«, odvrne izgubljeno, ne da bi vedel, kdo ga je nagovoril.

»Schnell! Schnell!«

»Herr Fröhlich, moja dva sinova sta med jetniki!« pokaže na Igorja in Kurta. »Kot Boga vas prosim, pomagajte mi! Rešite ju! Z zlatom vas bom zasul.«

Fröhlich pogleda otroka, se okrene k njemu in odkima: »Žal ne gre. Walzer je med nami.«

»Prosim, Herr Fröhlich! Prosim.«

»Četudi Walzerja ne bi bilo tukaj, ne bi šlo. Blaznost je, da sploh mislite na rešitev.«

Kot utopljenec, ki se lovi za rešilno bilko, stopi pred Walzerja. Na smrt prestrašen niti ne ve, kaj mu obljublja in pripoveduje. Le toliko ve, da bo za Walzerja napravil vse, kar bo od njega zahteval, samo če podari njegovima sinoma življenje. Še nadaljnjih sto tisoč Judov bo ukanil in jih zvalil pod prhe, samo če ga zdaj usliši.

Otroka sta se medtem slekla. Z milom v roki pogledujeta proti očetu in se med zadnjimi v gruči pomikata proti kopalnici.

Walzer se preneha smehljati. Očitno ne more razumeti, da se je Jud sploh drznil stopiti predenj in ga nagovoriti. Ko pa vidi Igorja in Kurta, se mu precej posveti, za kaj gre in se spet hinavsko sladko smehlja.

»Das ghet nicht, Glatstein! Alle Juden müssen unter die Duschen. Sie sind lange genug hier und wissen, dass bei uns nur saubere Juden weiterbefördert werden,« pravi in se mu kar naprej smehlja.

Kot blazen bulji nesrečni oče v Walzerjev nesramni obraz, mu hoče nekaj reči, a samo nekaj nedoločnega zagrga. Med jok, ki je podoben smehu blazneža, meša besede brez vsake zveze. Ves zmeden pohti k otrokoma in se zopet vrne k Walzerju.

»Bitte, bitte, Herr Komandant! Für's ganze Leben können Sie mich als Ihren Sklaven behalten.«

Walzerjev nesramni smehljaj se vtopi v njegovih solzah.

»Igor! Kurti! Tukaj ostanite! Nikar ne hodite v kopalnico!« plane zdajci k otrokoma in se s svojo mogočno postavo zrine med njiju in med esesovce.

»Was ist hier los?«

Glatstein se ne zaveda več, kaj počenja. Samo to ve, da mora svoja otroka obraniti smrti, naj ga stane, kar hoče. V smrtnem strahu za otroka ne ve, kdaj je sunil esesovca v prsi, ker je ta rinil Igorja in Kurta v kopalnico. Krdelo esesovcev ga pri priči obkolil. S palicami ga mlati po glavi in s pestmi ga suvajo v obraz. Igor in Kurti na vse glas zajočeta. Njun jok je tako boleč, da se človeku trga duša. Očetov obraz je ves zbit in krvav. Udarci kar naprej padajo po njem. Z nadčloveškimi močmi se brani, brani otroka in vrača udarce. Delavci-jetniki se prestrašeno umaknejo. Prepričani so, da je Glatstein zblaznel. Tak se kar naprej upira in bije s pestmi po esesovcih, ki ga le z muko obvladajo in vržejo v celico. Za njim zletita vanjo Igor in Kurti.

Glatstein, ki je padel na tla, se hitro pobere in plane k vratom. Ko vidi, da so vrata zapahnjena, zarjove kot smrtno ranjena zver. Dvakrat, trikrat udari s pestjo po vratih, potem pa se ves nesrečen vda v svojo usodo. Pohlevno kot ovca stopi k sinovoma, ki vedno bolj jočeta.

Ko se je v oblačilnici uprl esesovcem, je še upal, da mu bo srenja priskočila na pomoč. V gneči v tesnem prostoru bi esesovcem strgali brzostrelke iz rok in jih pobili. Potlej bi osvobodili vse taborišče. Bile so blazne misli, daleč od vsake stvarnosti in porojene iz golega strahu za njegova otroka. Srenja sploh vedela ni, za kaj je šlo. Nesrečneži, ki so Glatsteina poznali, so bili prepričani, da je znozel, in ga samo gledali. Nacistične potegavščine niso spregledali niti potem, ko so esesovci zapahnili vrata. Z milom v roki so stali v prostoru in čakali, kdaj bo brizgnila topla voda iz prh.

Nesrečni oče objame sinova okrog glave in ju potegne k sebi, da ne bi bila priča prihajajoče groze.

Nekdo le spregleda nacistično potegavščino, zažene krik in jame s pestjo mlatiti po vratih. Nekaj jetnikov se mu pridruži, dokler se vsi do zadnjega ne zavejo, kakšna usoda jih čaka.

Kol od ba-lei-vav pe-ni-ma
ne-fesh Ye-hu-di ho-mi-ya.

zapoje Glatstein iz polnih pljuč, da bi preglasil vpitje na smrt prestrašenih rojakov.

U-le-fa-a-tel miz-rach ka-di-ma,
a-yin le-tsi-yon tso-fi-ya.

36

Od prevelikega razburjenja in od strahu za otroka se mu tresne glas. Tako lepo kot zdaj ni pel še nikdar v življenju. Njegov bariton doni mogočno kot orgle in preglasi vpitje rojakov, ki drug za drugim utihnejo in posluhnejo prelepi pesmi.

V stropu se odpre line. Esesovec se skloni nad odprtino in ves zamaknjen nad petjem pozabi vreči kroglice v celico.

Glatsteinov glas je vse bolj mogočen in pretresljiv. Nekdo se mu pridruži. Najprej pojeta dva, potem trije, še nekaj trenutkov, pa poje vsa srenja kot en mož.

Od lo a-ve-da tik-va-tel-nim,
ha-tik-va she-not al-pa-yim,
li-he-yot am chof-shi be-ar-tsei-nu,
be-e-rets tsi-yon vi-ru-sha-la-yim.

Prekipevajoč od neizmerne očetovske ljubezni objema Glatstein svoja sinčka. Stiska ju k sebi, da ne bi videla smrti, ki jima je položila svojo koščeno roko na grlo in ju pričela daviti. Poje tudi potem, ko ga pričnejo strupeni hlapi praskati po grlu, mu trgati pljuča in ga dušiti.

Pesem je zamrla šele potem, ko se je zrušil in potegnil za seboj svoja otroka. Njegovo težko telo je obležalo na njiju, kot da bi ju je po smrti hotel obraniti pred nasiljem.

KONEC

BIM Podjetje za proizvodnjo in dodelavo v tekstilni industriji. Notranja in zunanja trgovina, turizem, špediterstvo in transport, d.o.o., 69000 Murska Sobota, Ciril-Metodova 50

razpisuje prosto delovno mesto

direktorja komerciale in pomočnika direktorja.

Pogoji:

- visoka izobrazba ekonomske smeri,
- 1 leto delovnih izkušenj na vodilnih mestih,
- aktivno znanje dveh svetovnih jezikov,
- da se je z delom izkazal kot sposoben organizator in strokovnjak

ali

- višja izobrazba ekonomske smeri,
- 3 leta delovnih izkušenj na vodilnih mestih,
- aktivno znanje dveh svetovnih jezikov,
- da se je z delom izkazal kot sposoben organizator in strokovnjak.

Delovno razmerje je za nedoločen čas. Kandidati naj svoje prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov: BIM, d.o.o., Murska Sobota, Ciril-Metodova 50, 69000 Murska Sobota. Kandidata bomo v 15 dneh obvestili o sprejemu sklepa o izbiri.

Butik

INKOM

MURSKA SOBOTA

Prežihova 7 a
(za starimi avtobusnimi garažami)
Tel.: (069) 23 652

Naj vam bo leto
1991
zdravo in srečno!

PROMETNA VARNOST

Na pomurskih cestah lani 33 mrtvih

Prometna varnost se je na pomurskih cestah lani izboljšala, vendar pa stanje še zdaleč ni takšno, kot bi si želeli, saj je še smrtni davek vedno velik. V Pomurju se je lani zgodilo 314 prometnih nezgod s smrtnim izidom ali telesnimi poškodbami. To je za 25 odstotkov manj kot leta 1989, ko je bilo 423 prometnih nezgod. S smrtnim izidom pa se je končalo 33 prometnih nezgod, kolikor jih je bilo tudi leto poprej. Prometnih nezgod z lažjimi telesnimi je bilo 278, leto 360-to je za 22 odstotkov manj. Z večjo materialno škodo pa so bile lani registrirane le tri prometne nezgode, medtem ko je bilo takih primerov v prejšnjem letu 30. Posledice teh prometnih nezgod so 33 mrtvih ali eden manj kot prejšnje leto, 134 hudo telesno poškodovanih ali 20 odstotkov manj kot prejšnje leto, ko jih je bilo 167. Lahko telesno poškodovanih je bilo lani 209, prejšnje leto pa 285, kar je za 26 odstotkov manj. Med vzroki za prometne nezgode je na prvem mestu neprimeren hitrost (92), sledita alkohol (62) in izsiljevanje prednosti (60). Zanimivo je, da se je povečalo število prometnih nezgod zaradi alkohola, ki se je iz tretjega prebil na drugo mesto, medtem ko je ta vzrok v drugih delih Slovenije manjši. Zanimiva je tudi ugotovitev, da tokrat med mrtvimi ni bilo traktorista, k čemur je gotovo pripomogla obvezna uporaba kabine. Najbolj so bili ogroženi kolesarji, saj jih je na cestah umrlo 10. Sledijo pešci (9) in vozniki osebnih avtomobilov (8). Poleg tega so umrli 4 so-

potniki in 2 voznika koles z motorjem. Največ nezgod so povzročili vozniki osebnih avtomobilov, sledijo vozniki koles z motorjem in kolesarji. Prometne nezgode pa se največkrat zgodijo na lokalnih cestah, manj pa na regionalnih in magistralnih. Omeniti še velja, da so lani v prometnih nezgodah na pomurskih cestah umrli 4 otroci ter da je bilo 11 hudo in 16 lažje telesno poškodovanih. Poleg tega je bilo hudo telesno poškodovanih še 6 mladoletnikov, 12 pa laže. K boljši prometni varnosti v lanskem letu v primerjavi z letom prej je vsekakor prispevala preventivna prometna akcija minus 10 odstotkov, pa tudi več preventivnega dela delavcev milice.

F. M.

Usposabljanje v zimskih razmerah

Pri Vidmu ob Ščavnici je bila na večdnevem usposabljanju protidiverzantska enota teritorialne obrambe iz soboške občine. Namen usposabljanja je bil, preveriti usposobljenost in priprav-

vljenost teritorialcev za izvajanje nalog v najtežjih razmerah. Pripadniki teritorialne obrambe so se preizkusili v osebni oborožitvi, zavarovanju in obrambi različnih objektov, v hitrih premikih,

angažiranju v različnih razmerah ter lastni zaščiti in zavarovanju. Del časa pa so tudi namenili urjenju v borbenih veščinah in spoznavanju novega orožja. Seznanili so se z novo puško kalibra 5,56 mm, ki naj bi v prihodnosti nadomestila polavtomatsko in avtomatsko puško. Prav tako so teritorialcem predstavili orožje MG V 176, ki so ga pred kratkim že predstavili na slovenski televiziji in so z njim že oborožene nekatere enote milice in teritorialne obrambe v Sloveniji. Novo orožje pa so tudi praktično prekusili na strelišču v Biserjanah. Usposabljanje, ki je potekalo v pravih zimskih razmerah, saj je tri dni snežilo, kar pa ni vplivalo na potek izvajanja nalog, so v celoti uresničili. Pri izvajanju borbenih veščin so imeli teritorialci na razpolago telovadnico osnovne šole, dobro pa so tudi sodelovali s prebivalstvom.

F. M.

Teritorialci se seznanjajo z novim orožjem.

Atentat na Krambergerja

Nesojeni oče slovenskega naroda, dobitnik od Negove, Ivan Kramberger, često sam poskrbi, da o njem pišejo časopisi. Zda pa so, kot kaže, za to poskrbele višje sile (interesi), kajti prejšnji teden je na tiskovni konferenci v Ljubljani povedal, da so mu stregli po življenju. Nekdo naj bi ga poskušal spraviti na oni svet z atentatom.

Na sam božič okrog 21. ure je nekdo povabil Krambergerja v Ljubljano, da bi prihodnji dan ob 8. uri sodeloval na tiskovni konferenci pred Prešernovim spomenikom. Neznanec je obljubil 5 tisoč mark nagrade. Organizator je želel, da se tja pripelje s svojim starinskim avtom bugattijem, model iz 1929. leta, katerega vrednost naj bi bila 200 tisoč mark. Kramberger, ki rad prireja tiskovne konference in shode, je povabil sprejel in se na Stefanovo zgodaj jutraj podal od Negove proti Ljubljani. Na začetku avtomobilske ceste v Mari-

boru je opazil italijanski avto, ki se je takoj podal za njim, nato pa zapeljal pred njega. Voznik naj bi se iz avta večkrat pogovarjal prek avtomobilske telefona. Ko se je Kramberger pripeljal kakih 10 kilometrov iz Celja, je pri bencinski črpalki opazil še en avto italijanske registracije, ki je brž nato zapeljal čez cesto in preprečil vožnjo citroenu, ki je z veliko hitrostjo pripeljal iz (Krambergerju) nasprotne smeri. Voznik citroena je, da bi preprečil trčenje z »Italijanom«, zavil v levo in trčil v Krambergerjev bugatti. Oba avta sta poškodovana.

Sam pa je odnesel celo kožo, in sicer najbrž zato, ker je imel med jopičema kos pločevine. Kramberger je prepričan, da trčenje ni naključno, ampak ga je organiziral nekdo, ki mu ni po volji njegovo politično in humanitarno delovanje.

Š.S.

Z UPRAVE ZA NOTRANJE ZADEVE

Želeli bi, da bi bilo letos manj nesreč

Število prometnih nesreč lani ni bilo majhno, tudi človeških žrtev ni bilo malo. Nasploh se s prometno varnostjo v lanskem letu ne moremo hvaliti. Upajmo, da bo letos bolje, da bo manj zveržene pločevine, predvsem pa manj mrtvih. Prvi teden novega leta je spodbuden, bilo je malo nesreč, žal pa je ena oseba izgubila življenje.

Nevestnega voznika izsledili

28. decembra lani se je zgodila prometna nesreča v naselju Paričjak. Voznik osebnega avtomobila Zvonko Žnidaršič z Račjega Vrha se je peljal s Kapele proti Radencem. V Paričjaku mu je nasproti pripeljal kolesar Darko Kavčič iz Paričjaka. Zaradi vožnje obeh po sredi cestišča sta trčila. Pri tem se je kolesar hudo poškodoval. Voznik Žnidaršič je odpeljal s kraja nesreče in so ga doma izsledili delavci milice iz Radenc.

Trčenje v Satahovcih

30. decembra se je zgodila prometna nesreča v Satahovcih. Sianko Serec iz Satahovca se je z osebnim avtomobilom peljal proti Krogu. Zaradi vožnje po sredi cestišča in domnevne vinjenosti je v Satahovcih trčil v nasproti vozeči osebni avtomobil, ki ga je vozil Anton Ilič iz Bakovec. Hudo se je poškodoval sopotnik Serca Jože Perkič iz Satahovca, laže pa voznik Ilič.

Umrli teden dni po nesreči

20. decembra se je v Lendavi zgodila prometna nesreča, v kateri se je hudo poškodovala S.K. iz Lendave. 27. decembra je zaradi poškodb umrla v bolnišnici.

Nevarno prečkanje ceste

4. januarja se je zgodila prometna nesreča pri Lipovcih (gostišče Rajbar). Voznik osebnega avtomobila Marjan Tratnjek iz Bratonec se je peljal iz Rakičana proti Beltincem. Na avtobusnem

postajališču pri gostišču Rajbar, je stal avtobus, iz katerega so izstopali potniki, med njimi tudi Martin Vinkovič iz Lipovca. Vinkovič je prečkal cesto, medtem pa je z neprimerno hitrostjo po njej pripeljal Tratnjek. Pri trčenju se je Vinkovič hudo poškodoval in še istega dne umrl v bolnišnici.

Pokalo je kot v vojni

Cakanje novega leta je bilo letos značilno po pokih petard in strelnega orožja. Poznavalci pravijo, da so ljudje prekoračili vse meje dobrega okusa, na srečo pa ni bilo poškodb. Objestneži so se ponekod spravili na okna, jih razbili, ponekod pa na prometne znake in jih poškodovali. Upati je, da so se ljudje stregli in da bodo v novem letu zavihali rokave, saj nas čakajo hudi dnevi, ko bosta razsodnost in treznost zelo potrebni.

JD

BOJAN FARIČ — POŽARNI INŠPEKTOR

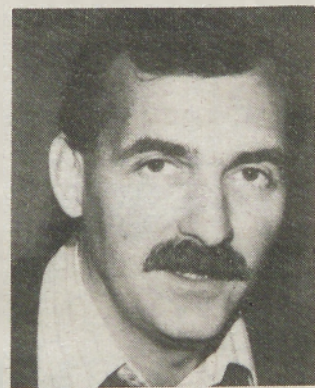
OBJEKTI BREZ TEHNIČNIH PREGLEDOV

Po podatkih požarne inšpekcije pri Upravi za inšpekcijske službe v Murski Soboti, ki opravlja nadzor nad stanjem požarnega varstva v vseh štirih pomurskih občinah, je bilo letos v Pomurju registriranih 51 požarov z materialno škodo 5.456.400 dinarjev. Večina požarov je bila v zasebnem sektorju. To je v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta nekoliko manj požarov, medtem ko je materialna škoda nekoliko večja. O stanju in problematiki požarnega varstva v Pomurju smo se pogovarjali s požarnim inšpektorjem Bojanom Faričem.

— Večina letošnjih požarov je bilo v zasebnem sektorju. Kje so poglaviti vzroki za nastajanje požarov?

»Za Pomurje, ki je kmetijsko usmerjeno območje, se vlagajo ogromna sredstva v gradnjo usmerjenih kmetij. Po dograditvi teh objektov ni opravljenih tehničnih pregledov in s tem tudi ne ugotovljenih pomanjkljivosti. Od 30 objektov usmerjenih kmetij v Pomurju imajo le štiri izdano uporabno dovoljenje. To pa pomeni, da so ti objekti zgrajeni z večjimi ali manjšimi napakami pri elektroinštalacijah, svetlobnih inštalacijah in ozemljitvah. Večina teh objektov tudi nima ustreznih gasilnih sredstev za začetno gašenje. Ti objekti so tudi slabo vzdrževani. Za takšno stanje imajo poleg lastnikov objektov veliko odgovornost kmetijske organizacije, ki dajejo družbena sredstva za gradnjo usmerjenih kmetij, ter pomanjkljivo nadzorujejo gradnjo in dajo objekte brez izdaje uporabnega dovoljenja v uporabo. Po opravljenih inšpekcijskih pregledih v delovnih organizacijah pa ugotovljamo identične pomanjkljivosti: slabo vzdrževanje energetskih in delovnih naprav, prostorov in objektov; opuščenje osnovnih požarnopreventivnih ukrepov zaposlenih v neposredni proizvodnji ter malomaren odnos do gasilskotehničnih sredstev.«

— V zadnjem času naglo nastajajo nove zasebne obratovalnice, zlasti zasebne trgovine. V mnogih primerih gre za preuranjanje starih objektov. Kako pa

je v teh primerih poskrbljeno za požarno varnost?

»V letošnjem letu je izredno velik interes po ustanavljanju novih zasebnih obratovalnic, v večini primerov gre za trgovske organizacije oziroma zasebne trgovine. Moram reči, da te ne predstavljajo velike požarne ogroženosti. Problemi pa nastajajo zaradi različnih kriterijev posameznih občinskih upravnih organov pri sprejembi namembnosti obstoječih objektov v trgovske lokale. V primerih, ko se za takšno spremembo namembnosti zahteva predpisan upravni postopek za izdajo gradbenega in uporabnega dovoljenja, ni večjih problemov, ker je v takih primerih prisotna požarna inšpekcija. Problemi pa nastajajo, ko si stranka pridobi samo dokument o priglasitvi del, na osnovi katerega ni potrebno opraviti tehničnega pregleda in izdati uporabnega dovoljenja. V tem primeru namreč požarna inšpekcija ni vključena v upra-

vni postopek. Sicer pa predstavlja inšpekcijski nadzor nad objekti zasebnih obratovalnic glede na kadrovske zasedenost požarne inšpekcije poseben problem. Zato posamezna opravila po dogovoru opravlja inšpekcija dela, in to v primerih, ko gre za pristojnosti, ki se med seboj pokrivajo. Prav tako se v preventivne preglede vključujejo v dogovoru s požarno inšpekcijo tudi gasilska društva.«

— Pred nami je kurilna sezona. Kaj bi svetovali za varno ogrevanje stanovanjskih in drugih prostorov?

»Ob povečani uporabi kurilnega olja v individualnih stanovanjskih hišah bi rad opozoril na pravilno skladiščenje oziroma izvedbo rezervoarjev za kurilno olje. Večina skladišč oziroma rezervoarjev za kurilno olje je izvedeno brez ustreznih soglasij in dovoljenj ter tudi brez poprejšnjega pregleda. Vse deponije za kurilno olje morajo biti v ločenem prostoru od kurilnice ter imeti lovilni prag za primer razlitja kurilnega olja. Vsak rezervoar mora imeti tudi oddušno cev, ki je speljana na prsto v višini 2,5 metra od tal objekta, ter opravljen tlačni preizkus, o čemer mora lastnik imeti ustrezno listino. Tudi skladiščenje premoga mora biti ločeno ali pa vsaj premog oddaljen od peči I metra. Občasno je potrebno kontrolirati temperaturo skladiščenega premoga zaradi samovžiga. Brezhibne morajo tudi biti kurilne in dimovodne naprave, očistiti in pregledati jih mora dimnikar.«

F. Maučec

Pomurskemu društvu za boj proti raku so prispevali

Na mesto cvetja na grob pokojnih

Prispevke nakazujte: 51900-678-48545 Pomursko društvo za boj proti raku.

Vse delovne organizacije in druge člane vlijudno prosimo, da poravnajo članarino za tekoče leto. Članarina znaša 100 din. Hvala za sodelovanje!

POMURSKO DRUŠTVO ZA BOJ PROTI RAKU

Polijski sindikat za poplavljenice

V akcijo za zbiranje pomoči prizadetim v poplavih v Sloveniji so se vključili tudi na upravi za notranje zadeve v Murski Soboti. Člani območne sindikalne organizacije policijskega sindikata, so zbrali in nakazali 22 tisoč dinarjev. Tudi v prihodnje se nameravajo vključevati v vse humanitarne akcije ter tako pomagati ljudem v nesreči.

JD

ROGAŠOVCI

Čez 40 tisoč za poplavljenice

Podružnica kmečke zveze iz Rogoševca je v Serdici, Nuskovi, Ocínju, Kramarovic, Juriju, Sotini in Rogoševcih organizirala akcijo prostovoljnih prispevkov za poplavljenice. Zbrali so 40.671 dinarjev.

F.M.

- OOS »MURA« M. SOBOTA, tovarna ženskih plaščev za pok. Izidorja MAUČECA Bogojina 123 — 1.000,00 din;
- OOS ABC POMURKA—AGRO—MERKUR M. Sobota za pok. mamo Kolomana DRAVCA, M. Sobota, Ul. 14. divizije 400,00 din;
- OOS ABC POMURKA-AGROMERKUR M. Sobota za pok. mamo Helene OŠLAJ, Filovci 400,00 din;
- DRUŽINA ing. Vilija ŽIŽKA, M. Sobota, N. Tesla za pok. mamo Leopolda POLAKA, M. Sobota 400,00 din;
- OOS Ljub. banka—Pomurska banka d.d. za pok. očeta Vande FRIŠKIČ, M. Sobota, A. Kardoša 500,00 din;
- OOS LB Pomurska banka d.d. M. Sobota, za pok. očeta Marije JENEŠ, Lipovci 500,00 din;
- DRUŽINA Emila KUZMIČA, Vidonci, za pok. Franca FICKA, Radgovci 500,00 din;
- OOS SO M. SOBOTA, za pok. sodelavca Jožeta ERJAVCA, Satahovci 600,00 din;
- Marta in Dejana DRAVEC M. SOBOTA, za pok. moža GJEREK Marte Martjanci 97/b 300,00 din;
- DELAVCI Galenskega laboratorija, M. Sobota, za pok. mamo sodelavke Jožice IVANIČ M. Sobota 1.200,00 din;
- Delavci oddel. za LO in TO obline Gor. Radgona za pok. Franca ERLIHA, G. Radgona 950,00 din;
- STANOVALCI bloka VRTNE ul. 22 G. Radgona za pok. Franca ERLIHA, G. Radgona 1.000,00 din.

- OOS ABC POMURKA-AGROMERKUR za pok. moža Frída KOŠALIN, Radovci, 400 din;
- OOS ABC POMURKA—AGROMERKUR za pok. očeta Dragice BENKIČ, M. Sobota 400 din;
- Obč. odbor RK M. SOBOTA za pok. Janka KUKLJA, M. Sobota, 400 din;
- OOS Pomurska banka — LB, za pok. očeta sodelavke Marije GLAVAC iz Beltincev, 300 din;
- Sindikat uprave SO M. Sobota — za pok. mamo sodelavca Slavka VUKANA, M. Sobota, 400 din;
- Sindikat uprave občine M. Sobota za pok. očeta sodelavca Janeza BOTA, 400 din;
- OOS Zdravstveni dom M. Sobota za pok. očeta sodelavke Majde DJURINEK, Moravske Toplice, 300 din;
- Sindikat uprave občine M. Sobota, za pok. očeta sodelavca Bogomirja ROLE, 300 din;
- OOS ABC POMURKA AGROMERKUR M. Sobota, za pok. očeta sodelavke Marjete LENARČIČ, M. Sobota, 400 din;
- SOŠEDJE tov. Marjanke KRAMARIČ, G. Radgona, Delavska pot 13, za pok. mamo 1000 din.

Vsem darovalcem iskrena hvala!

BDS LJUTOMER, d.o.o. TRGOVINA NA VELIKO IN DROBNO KNJIGARNA IN PAPIRNIKA LJUTOMER, GROSMANOVA 3 NASPROTI PETROLA

V zalogi po konkurenčnih cenah: ● vse vrste neskončnih obrazcev za računalniško obdelavo ● fotokopirni papir ● prisalne kasete in trakovi ● računalniške diskete, kasete ● šolski in pisarniški material ● učbeniki in učila

OBNAVLJAMO VSE VRSTE PISALNIH KASET
Delovni čas od 7.30 do 12.00 in od 13.00 do 17.00.

KONJENIŠKI KLUB LJUTOMER

Ljutomerčani zopet najboljši v Sloveniji

Ljutomerski kasači v preteklem letu niso ponovili uspehov iz prejšnjih let, vseeno pa so z doseženim lahko zadovoljni, saj so obdržali naziv najboljšega slovenskega kluba. V tekmovalstvu je sodelovalo 28 vozačev z 32 kasači, ki so dosegli 29 zmag, 29 drugih, 18 tretjih in 28 četrtih mest. Med 19 zmagovalci ljutomerskega konjeniškega kluba je bil zopet najuspešnejši Marko Slavič mlajši iz Ključarovec, saj je sedemkrat zmagal. Za njim se je uvrstil mladi vozač Bojan Kukolj iz Krapja s tremi zmagami in enim drugim mestom. Po dve zmagi pa so dosegli: Marko Slavič starejši iz Ključarovec, Mirko Hanžekovič iz Veržeja, Franc Zorko iz Križevca, Jože Osterc iz Bunčan in Milan Kukolj iz Krapja. Po enkrat so zmagali Slavko Jureš iz Bunčan, Marko Galunder iz Veržeja, Vlado Žnidarič iz Stare Nove vasi, Dušan Jureš iz Ljutomera, Anton Slavič iz Šalinca, Rájko Grantaša iz Ljutomera, Jože Sagaj iz Ključarovec in Tonček Slana iz Bolehneč. Med zmagami velja posebej omeniti Marka Slaviča mlajšega, saj je z Alfó MS zmagal na republiškem prvenstvu dvehletnikov v Mariboru z odličnim kilometrskim časom 1:22,8 na državnem prvenstvu pa je bil drugi. Kobilica je last Janka Slaviča. Zmagal je tudi z Atiko MS na republiškem prvenstvu triletnikov v Radgoni z dobrim kilometrskim časom 1:23,2, medtem ko na držav-

nem prvenstvu ni nastopil. Boja Kukolj pa je zasedel na državnem prvenstvu triletnikov v Beogradu tretje mesto. Posebej velja omeniti tudi Branka Slano, ki sicer ni zmagal, je pa zasedel s kobilico Fru-Iru na jugoslovanskem kasaškem derbiju četrto mesto z odličnim kilometrskim časom 1:26,5. Sicer pa so bili Ljutomerčani uspešni tudi kot rejci. Zmagovalka jugoslovanskega kasaškega derbija Larin Larina II s Francem

saj so dvehletniki zmagali, kar 10-krat. Naj jih naštejemo: Alfa MS, Marko Slavič mlajši, in Dočineja, Marko Slavič starejši, po dve zmagi ter Reed, Matko Galunder Verzej, Lalita, Branko Sršen Banovci, Fina As, Anton Slavič Šalinci, mendo, Milan Kukolj Krapje, Duras, Joško Sagaj Ključarovci, Firlindi, Mirko Sonaja iz Veržeja. To so izredni kasači, od katerih lahko pričakujejo odlične rezultate tudi letos. Dobre

Lovrenčičem je namreč last Darje Fras iz znane družine Galunder iz Veržeja. Treba je tudi povedati, da Ljutomerski kasači v najhitrejših dirkah niso veliko nastopali, sicer bi bila bera točk večja. Med najhitrejšimi kasači je le dvakrat nastopil Marko Slavič mlajši z Duhanom MS ter dosegel eno tretje in eno četrto mesto. Da pa so Ljutomerčani obdržali prvo mesto v Sloveniji, gre predvsem zaslugi mladim kasačem,

kilometrskemu času pa so lani dosegli še nekateri drugi kasači: Perzej, Aško, Letja, Legulas, Atol in še nekateri. Omeniti pa kaže tudi nekaj uspešnih nastopov Marka Slaviča mlajšega na Dunaju, ki je z Adam Adonom (last Lojzeta Laha iz Komen-de) trikrat zmagal, na dirki v Ljutomeru pa postavil rekord steze 1:16,8, kar je eden najboljših kilometrskih časov v državi.

Feri Maučec

NAMIZNI TENIS

Rihtarič in Kus uspešna

Na letošnjem republiškem mladinskem prvenstvu za posameznike in dvojice, ki je bilo v Hrastniku, so trije Pomurci osvojili štiri medalje in tako nadaljevali uspehe iz prejšnjih let, saj sta se Rihtarič in Kus tudi uvrstila na državno prvenstvo, ki bo aprila v Crikvenici.

Med posamezniki je bil odličen Rihtarič iz G. Radgone: osvojil je drugo mesto: v polfinalu je nepričakovano premagal prvega favorita državnega mladinskega reprezentanta Ignjatoviča z 2:0 ter v finalu izgubil z drugim državnim reprezentantom Škafarjem z 0:2. Drugo mesto je zanj največji uspeh na republiških mladinskih prvenstvih. Nič slabši ni bil Kus, ki je osvojil tretje mesto: v polfinalu je izgubil z novim republiškim prvakom Škafarjem z 0:2 in tudi zanj je to najboljša uvrstitev na republiških prvenstvih. Sapač je izpadel v predtekmovalju, ko je v svoji skupini zasedel četrto mesto. Uspešna je bila tudi dvojica Rihtarič - Kus z osvojenim drugim mestom, po porazu v finalu z dvojico Ignjatovič - Škafar z 0:2. Tretje mesto pa je osvojil Rihtarič v mešanih dvojicah skupaj z Guzeljevo (Kemičar), Kus pa se je s Karničnikovo (Petovica) uvrstil med osmerico. Sicer pa smo lahko z rezultati Rihtariča in Kusa popoizna zadovoljni. Regijsko člansko prvenstvo, ki je bilo v Murski Soboti, je prineslo največ uspeha Sobočanom ter Mariborčanom, ki so si razdelili najboljša mesta. Tudi presenečenj ni manjkalo. Najbolj preseneča poraz Benkoviča s Plohonom, tako da se ni uspel uvrstiti niti med osmerico. Samo dobri volji regijskega kapetana se ima zahvaliti, da ga je določil na republiško prvenstvo, saj si z uvrstitvijo tega ni zaslužil. Sicer je po pričakovanju zmagal Benko pred Ungerjem, zelo dober tretji je bil Rihtarič. V dvojicah je slavila mariborska dvojica Hribar - Plohl, ki je v finalu premagala dvojico Rihtarič - Kus z 2:1, tretja je bila dvojica Unger - Benko, ki sta ju v polfinalu gladko premagala Rihtarič - Kus z 2:0. Regijski kapetan je določil poleg Benka, Ungerja, Rihtariča, Benkoviča na republiško prvenstvo še poškovdanega Orija, Kus je druga in Kuzma tretja rezerva.

M. U.

STRELSTVO

Prva zmagala Ljutomerčanov

V sedmem kolu tekmovalstva v prvi republiški strelski ligi je Ljutomer v Hotinji vasi premagal ekipo Fran Lešnik-Vuk s 1463:1452 krogi. Najboljši posameznik je bil Robnik s 377 krogi. Tišina je premagala Steklarja s 1465:1448 krogi. Najuspešnejši je bil Bukovec s 376 krogi. NTU Slovenj Gradec pa je v Murski Soboti premagal Noršince s 1461:1437 krogi. Najboljši pri Noršincih je bil Balaško s 368 krogi. Vodita ekipi Avgust Majerič Maribor in Tišina s po 12 točkami.

V drugi republiški strelski ligi sever pa so pomurske ekipe dosegle tele izide: Elrad: SCT 1441:1369, ABC Pomurka: Jovo Jurkovič 1481:1427 in Panonija: Boris Kidrič 1471:0. Vodi Prvi Pohorski bataljon s 14 točkami pred Panonijo, Pomurko in Jovom Jurkovič, vsi imajo po 10 točk.

V tretji republiški strelski ligi je ekipa Štefana Kovača iz Turnišča premagala Kajuh TAM s 1418:1405 krogi.

Po petem kolu tekmovalstva v republiški dopisni strelski ligi invalidov je ekipa DI Radgona na petem mestu, Društvo paraplegikov Pomurja pa na enajstem. Pri posameznikih je Slavko Dunaj na četrtem mestu.

F. Matko

Pertoci najboljši

Ob praznovanju 30-letnice Strelske družine Impol je bil v Slovenski Bistrici peti tradicionalni novoletni strelski turnir. Od 33 ekip iz vse Slovenije je kar 25 izpolnilo normo za nastop na državnem prvenstvu. Zmagala je ekipa 29. oktobra iz Grosuplje s 1115 krogi. Lep uspeh pa je dosegla ekipa Tišine, saj se s 1106 krogi zasedla tretje mesto. Njihov tekmovalec Drago Pertoci pa je s 370 krogi izenačil rekord strelšča in bil hkrati najboljši.

Noršinci in Maučec

Strelska družina Sebeborci je pripravila tradicionalno novoletno tekmovalstvo v streljanju z zračno puško. Sodelovalo je 15 ekip. Zmagala je ekipa Noršincev s 548 krogi pred Planiko Turnišče in Pomurko, 529 krogov. Pri posameznikih je bil najuspešnejši Jože Maučec (ŠK) s 186 krogi pred Ljubom Špinlerjem, 184, in Janijem Horvatom (oba Nor.), 183 krogov.

KARATE

Ternarjeva in Kopsa prva

V Murski Soboti je bil tradicionalni novoletni turnir v karateju, ki ga je pripravila karate sekcija soboškega Partizana. Sodelovalo je 93 tekmovalcev in tekmovalk iz osmih klubov severovzhodne Slovenije. Med njimi so bili tudi tekmovalci iz Radence, Radgone in Sobote. Največ uspeha so imele Sobočanke v konkurenci mladink, saj so zasedle prva tri mesta. Zmagala je Tanja Ternar pred Gabiko Bočkar in Eriko Žagar. Lep uspeh je dosegel tudi Miroslav Kopsa iz Radence, ki je zmagal pri mlajših pionirjih. Uspeh pa je tudi drugo mesto Sabine Jakovljevič pri starejših pionirkah in Borisa Baranje pri mladincih. Zdravko Horvat je bil pri mladincih tretji, Anita Bunderla in Vesna Zadravec, vsi Soboti, pa sta bili četrta pri starejših in mlajših pionirkah. Tekmovalje so omogočili pokrovitelji: H&R Murska Soboti, Gostišče Štaus Dokležovje, Belinka Belintini, ABC Pomurka, Lončarstvo Bojnci Filovci, Gostišče Denko, Avtotehna in Jeklotehna Murska Soboti. Milan Maučec slikar z Gorice in Mura-Murska Soboti.

S. Rozman

KAJAKAŠTVO

Horvat drugi v Zagrebu

Na 12 km dolgi progi na reki Savi od Podsuseda do Zagreba je bil tradicionalni novoletni spust za pokal Sportskih novosti. Sodelovalo je okrog 60 kajakašev in kanuistov iz Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Slovenije. Med njimi so bili tudi tekmovalci BD Mure iz Kroga in dosegli dobre uvrstitve. Najuspešnejši med njimi je bil Iztok Horvat, ki je zasedel v C-1 pri mladincih drugo mesto. V K-1 pri članih je bil Simon Kuzmič četrta, Roman Kovačič sedmi in Simon Kovačič deveti, pri mladincih pa Darjan Borovič deveti in Borut Horvat deseti.

ATLETIKA

Grabar tretji

Na prednovoletnem teku v Topolšici je sodelovalo čez 200 tekačev iz Slovenije in Hrvaške. Sodelovali so tudi Pomurci Geza Grabar je bil tretji, Slavko Kumeč pri veteranih šesti, Roman Klančar pa deveti.

Na tradicionalnem novoletnem teku v Varaždinu, ki je bil točno ob polnoči, je sodelovalo blizu 200 tekačev iz vse države. V finišu je bil najmočnejši Madžar Szeman, Geza Grabar pa je kot najbolje uvrščen slovenski tekač zasedel četrto mesto.

G. G.

ROKOMET

Šešir: Pomurka Bakovci 0:10

Neodigrano prvenstveno tekmo prve republiške moške rokometne lige med Šeširjem iz Skofje Loke in Pomurko Bakovci je tekmovalna komisija Rokometne zveze Slovenije registrirala brez igre z 10:0 v korist Bakovčanov. Tako so Bakovčani po prvem delu tekmovalstva na drugem mestu, kar je doslej največji uspeh. Spomladanski del prvenstva se bo nadaljeval 16. februarja.

Občni zbor NK Mura

Nogometni klub Mura iz Murske Sobotice bo imel v soboto, 12. januarja 1991, ob 17. uri letni občni zbor kluba. Na njem bodo ocenili stanje v klubu ter se dogovorili o nalogah. Ljubitelji nogometa vabijo, da se udeležijo občnega zbora v hotelu Zvezda.

Feri Maučec

JUDO

Pionirji Sobote najboljši

V Slovenski Bistrici je bilo tradicionalno tekmovalstvo v judu za memorial Pohorskega bataljona. Sodelovalo je 275 tekmovalcev. Med njimi so bili tudi Sobočani in Lendavčani ter dosegli lep uspeh. To še posebej velja za Sobočane, ki so v pionirski konkurenci ekipni zmagovalci, osvojili pa so tudi nekaj prvih mest. Najbolje so se odrezali: Hašaj, Cuk, Lazar in Vehab, ki so v svojih kategorijah zasedli prva mesta. Tretji so bili: Babič in Tratnjek iz Lendave ter Žilavec iz Sobote Rancigaj in Erniša (oba Soboti) sta bila peta, Rukelj sedmi, Ramovič osmi in Doma deveti, vsi Lendava ter Lesjak in Šeruga B. oba Soboti deseta. Pri mlajših mladincih sta bila najuspešnejša Sobočana Pavlič in Brozovič, ki sta zmagala v svojih kategorijah. D. Vehab je bil drugi, Mazouzi in Šadl tretja, Horvat, A. Šeruga in Sapač pa peti. Pri članih sta Šimonka in Kos zasedla sedmi, Vehab pa osmo mesto.

T. Kos

ŠAH

Zmagal Gruškovernjak

Šahovsko društvo Lendava je pripravilo novoletni hitropotezni turnir. Sodelovalo je 29 šahistov, ki so se v predtekmovalju pomerili v treh skupinah. Zmagal je Tomi Gruškovernjak z 8,5 točke pred Ivancem in Gaberjem po 8, Gerencerm in Hajošem po 6,5, Žilavcem 5,5 ter Cofkom in Toplakom po 4,5 točke.

V Čakovcu pa je bil ekipni hitropotezni turnir. Med osmimi ekipami je sodelovala tudi Lendava (Gerencer, Gaber, Božič in Ligeti) ter s 16 točkami zasedla tretje mesto. Zmagal je Varaždin z 20,5 točke.

J. Gerencer

Drugič zmagal A. Kelemen

Šahovsko društvo Radenska Pomurje iz Murske Sobotice je pripravilo decembrski hitropotezni turnir za mladince in mladinke. Sodelovalo je 12 šahistov. Zmagal je Peter Kelemen z 9,5 točke pred Alenom Kelemenom, 9, in Leo Štefanec, 8 točk. Skupni zmagovalci vseh lanskeoletnih hitropoteznih turnirjev je postal drugič zapored Alen Kelemen s 97 točkami pred Petrom Kelemenom, 87, Jožetom Sedonjo, 70, Leo Štefanec, 63, in Katarino Marič, 60 točk.

Judo — slovenska liga

Olimpija	10	10	0	113:33	20
Drava	10	8	0	101:39	16
Impol II	10	8	2	88:52	16
Gorišnica	10	5	1	75:65	11
Branik	10	5	0	74:62	10
I. Reja II	10	5	0	75:65	10
M. SOBOTA	10	5	0	71:69	10
Zelenci	10	5	0	65:75	10
Colovec	10	2	0	49:100	4
Koper	10	1	1	38:100	3
Sl. Gradec	10	0	0	31:109	0

ROKOMET

Sedemmetrovke v Bakovcih

Rokometni klub Pomurka Bakovci organizira v nedeljo, 13. januarja 1991, ob 9. uri tradicionalno tekmovalstvo v streljanju sedemmetrovke. Tekmovalje bo v dvorani vaškega doma v Bakovcih. Vabijo k sodelovanju.

MALI NOGOMET

Zmagal Domino iz Beltincev

Klub malega nogometa Lipovci je v telovadnici Srednješolskega centra v Murski Soboti pripravil novoletni turnir v malem nogometu. Sodelovalo je okrog 30 ekip. Zmagala je ekipa Domino iz Beltincev pred Pobrežjem Makom iz Maribora, Vietnamom iz Vanče vasi in Magnifikom iz Lipovca.

Zmagali plastikarji

Društvo Partizan Ljutomer je pripravilo tradicionalni novoletni turnir v mini nogometu. Sodelovalo je 12 ekip. Zmagala je ekipa Plastikarji s Cvena, ki je v finalu premagala lanskeoletnega zmagovalca Meteorja I iz Ljutomera z 2:1. Tretje mesto pa je zasedla druga ekipa Meteorja.

T. F.

I. ZNTL

JESENSKI DEL					
Partizan	9	9	0	45:4	18
Industrogradnja	9	7	2	38:21	14
Vojvodina	9	6	3	38:26	12
Crvena zvezda	9	5	4	35:28	10
Vjesnik	9	5	4	31:39	10
Metalac—Oit	9	4	5	27:32	8
K. Olimpija	9	4	5	29:33	8
SOBOTA	9	3	6	26:38	6
Priština	9	2	7	25:37	4
Unirea	9	0	9	6:45	0

SRL — moški

JESENSKI DEL					
SIT Rudar	12	11	0	1 337:252	22
P. BAKOVCI	12	9	1	2 314:247	19
Inles Rika	12	8	2	2 293:262	18
Jadrana	12	8	0	4 301:274	16
Grosuplje	12	6	2	4 268:250	14
Predvor	12	6	2	4 259:285	14
Drava	12	6	1	5 325:295	13
Šešir (-1)	12	6	1	5 246:234	12
Ferotehna	12	6	0	6 288:328	12
V. Nedelja	12	5	0	7 251:285	10
Ormož	12	3	0	9 227:250	6
Dobova	11	3	0	8 260:290	6
Kriško	11	1	1	9 252:289	3
Dol (-3)	12	0	0	12 190:310	0

I. SOL — moški

JESENSKI DEL					
Granit	11	10	1	31:6	20
Topolšica	11	9	2	29:13	18
E.C. LJUTOMER	11	8	3	27:19	16
Bled	11	7	4	27:18	14
Tehno Mobil	11	7	4	24:21	14
T.O. Brezovica	11	6	5	27:21	12
Sempeter	11	5	6	20:24	10
Izola	11	4	7	20:24	8
Mislinja	11	4	7	15:28	8
V. Celje	11	3	8	17:30	6
PDMURJE	11	2	9	15:28	4
Mežica	11	1	10	11:30	2

MALI NOGOMET — VETERANI

Prvi del Mlajtincem

Skenili so prvi del tekmovalstva v ligi veteranov, kjer sodeluje šest moštev. Organizatorji pa bodo vključili v tekmovalstvo tudi nove ekipe že v drugem delu tekmovalstva. Vse potrebne informacije dobijo po tel. št. 48-382.

JESENSKI DEL					
Mlajtinci	5	3	1	24:16	7
Pucenci	5	3	1	20:15	7
A. Kardoša	5	3	1	18:16	7
Slovan	5	1	2	11:12	4
Beltrans	5	1	3	17:22	3
Rakičan	5	0	2	3:11	2

Radijski in televizijski spored od 11. do 17. januarja

PETEK SOBOTA NEDELJA PONEDELJEK TOREK SREDA ČETRTEK

RADIO MURSKA SOBOTA RADIO MURSKA SOBOTA RADIO MURSKA SOBOTA RADIO MURSKA SOBOTA RADIO MURSKA SOBOTA RADIO MURSKA SOBOTA RADIO MURSKA SOBOTA

5.00 Prebujajte se z nami! (Jutranja oddaja z murskega vala — sporočamo vam točen čas, govorimo o razmerah na cestah in vremenu). 7.00 Druga jutranja kronika, 7.15 Dopoldanska oddaja (leto 91 je leto program-ske širitve, skupaj bomo do desetih), 10.00 Spored RS, 16.00 Zimsko popoldne (V treh urah boste lahko peli in plesali, posebej ob glasbeno-kontaktne oddaji 21-232!), 19.00 Spored RS

5.00 Prebujajte se z nami! (Čprav še niste navajeni, pa je vendarle res: murski val vas prebujata tudi ob sobotah, ker ste VI tako želeli. Dobro jutro!), 7.00 Druga jutranja kronika, 7.15 Dopoldanska oddaja (ob sobotah dopoldan bomo skušali biti sproščeni, predvsem glasbeno obarvani, da bi se konec tedna vsem lepše začeli!), 10.00 Spored RS 16.00 Zimsko popoldne — s čestitkami, poročili in reklamnimi sporočili, 19.00 Spored RS

9.00 Nedeljska kuhinja (glasba — Srečanje na pomurskem valu, govor — ekskluzivni gost, glavni kuhar), 12.00 Spored v madžarščini, 13.00 Panonski odmevi, 13.30 Minute za kmetovalce, 14.00 Poročila, 14.10 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi

5.00 Prebujajte se z nami! (Začetek tedna na murskem valu prejže ob petih. Prve pol ure skrbimo za ljubitelje domače — ljudske in narodnozabavne glasbe), 7.00 Druga jutranja kronika, 7.15 Dopoldanska oddaja (ob 8.30 boste deležni pregleda novic, še naprej bodo na vrsti servisne informacije, pa seveda tudi vse druge, če se bo v obmurnju kaj pomembnega zgodilo!), 10.00 Spored RS, 16.00 Zimsko popoldne (Triurni spored kot lani predvsem za majhne in mlade v oddaji To sem jaz, ki bo enkrat mesečno tudi javna prireditev.), 19.00 spored RS

5.00 Prebujajte se z nami! (Nekateri ste komaj pričakali ta datum, saj boste dobili plače. Drugi jih žal ne boste, ker gre vaši firmi slabo — poslušajte raje murski val, ta je zastoj!), 7.00 Druga jutranja kronika, 7.15 Dopoldanska oddaja (odslej imate še več priložnosti, da sodelujete z murskim valom — telefoni so odprti za vse vas!), 10.00 Spored RS

5.00 Prebujajte se z nami! (Med sporočili, ki vam jih bo podal moderator, boste ob pol šestih slišali tudi prvo jutranjo kroniko), 7.00 Druga jutranja kronika, 7.15 Dopoldanski spored (gotovo vas zanima, katera tema bo tokrat na vrsti. Naj ostane skrivnost, velja le to, da bo gotovo zanimiva in vas bo pritegnila!), 10.00 Spored RS 16.00 Zimsko popoldne (V novi preobliki bo tudi priljubljena rubrika Poslušamo vas, čas pa ostaja: od 18.15 do konca oddaje v sredo, to je do 19.00), 19.00 Spored RS

5.00 Prebujajte se z nami, 7.00 Druga jutranja kronika, 7.15 Dopoldanska oddaja, 10.00 Spored RS 16.00 Zimsko popoldne (novice so na sporedu ob 17.00, oddaja Zaigramo in zapojmo po domače pa ob 18.00), 19.00 Spored RS

TV SLOVENIJA

9.00 Delfin Flipper, amer. nanizanka, 9.25 Vojne usode, angl. nadaljevanka, 15.00 Žarišče, 15.30 Sova, ponovitev nanizank, 17.00 Tv dnevnik 1, 17.05 Tednik, 18.10 Lutkovna igrice, 18.30 Cirkuske živali, švicar. nanizanka, 19.00 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 19.59 Zrcalo tedna, 20.20 Midasov dotik, angl. serija, 21.15 Zakon v Los Angelesu, 22.00 Tv dnevnik 3, 22.25 Sova: Družinske vezi, amer. nanizanka: prostor v visoki družbi, angl. film (čb).

DRUGI PROGRAM: 16.00 Satelitski programi, 16.30 SP v plavanju, posnetek iz Perha, 17.30 Studio Maribor, 19.00 Ansambel Štirje Kovači, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Koncert simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije, prenos iz CD, 21.40 Oči kritike, 22.20 Skupščinska kronika, 22.50 Yutel, 23.50 Satelitski programi.

HTV

Prvi program 9.15 Ponovitve, tv v šoli, mladinske oddaje, 19.30 Dnevnik, 20.00 Zgodba o Ann Jillian (f), 21.35 Zabavnoglasbena oddaja, 22.20 Dnevnik, 22.45 Kultura

TV SLOVENIJA

8.40 Angleščina za najmlajše, 9.00 Radovedni Taček, 9.15 Lonček, kuhaj: Čokoladna zmrzlina, 9.25 Čebelica Maja, 9.30 Kapa Nevidnica, 10.05 Lutkovna igrice, 10.20 Alf, amer. nanizanka, 10.45 Medvedek Uhec, 11.00 Zgodbe iz školjke, 12.00 Slovenska kuhinja z ansambelom bratov Avsenik, 12.20 Večerni gost: dr. Vid Pečjak, 13.00 Oči kritike, 13.50 Francija v šansonu, 14.20 Mañuel, kanadski mladinski film, 15.40 Arsen Dedič (Šanson Rogaška), 16.20 Sova, ponovitev nanizank, 17.00 Tv dnevnik 1, 17.05 DP v košarki, prenos, 18.25 Divji svet živali, 19.05 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 19.59 Utrip, 20.20 Žrebanje 3 x 3, 20.35 Križkraž, 22.10 Tv dnevnik 3, 22.30 Sova: Zlata dekleta, amer. nanizanka; Ulica strahu, angl. nanizanka; Spet nazaj, ameriški film.

HTV

Prvi program 8.15 Tv v šoli, ponovitve, mladinske oddaje, 19.30 Dnevnik, 20.15 Umor do smrti (f), 21.45 Dnevnik, 22.10 Zgodovina hrvaškega sabora, 22.40 Svet, 23.25 Sport

TV SLOVENIJA

8.30 Živ zav, 9.20 Cirkuske živali, 9.50 Zgodovina smeha, franc. serija, 10.40 Mati in sin, humor. serija, 11.10 Alpski kvintet z Ivanko in Otom, 11.40 Obzorja duha, 12.00 Druga godba: Trio Bulkarka, 12.35 Show Rudija Carrella, 14.10 Alternative 4, poljska nadaljevanka, 15.30 Sova, ponovitev nanizank, 17.00 Tv dnevnik 1, 17.05 Kasetna ljubezen, švicarski film, 18.40 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 Dve poti do izvira, film, 20.55 Zdravo, 22.15 Tv dnevnik 3, 22.35 Sova: Spet ti?, amer. nanizanka; Ulica strahu, angl. nanizanka. **Drugi program:** 9.25 Maribor: Slalom (ž), prenos 1. teka, 10.20 Kitzbühel: Slalom (m), prenos 1. teka, 11.55 Slalom (ž), prenos 2. teka, 12.55 Slalom (m), prenos 2. teka, 13.45 Vaterpolo, posnetek, 15.00 SP v plavanju, posnetek, 16.00 Planica: Skoki, posnetek, 16.20 SP v alpskem smučanju: večer, danes, jutri, 16.50 Športno popoldne, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Žival-zlovec, amer. serija, 20.50 Jezuiti se vračajo, dokum. oddaja, 21.30 Posnetek smučanja, 23.15 Športni pregled.

HTV

Prvi program 10.00 Mladinsko dopolnje, 12.00 Kmetijska oddaja, 13.05 Nadaljevanka, 13.55 Družinska oddaja, 14.25 Nedeljsko popoldne, 18.45 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Dramski spored, 20.50 Dok. f., 21.40 Dnevnik, 22.05 Glasbena oddaja.

TV SLOVENIJA

9.00 Alice v deželi risb, 9.15 Ciciban, dober dan, 9.30 Tamburaši iz Artič in folklorna skupina Emona, 10.00 Utrip, Zrcalo, Mernik, 15.30 Sova, ponovitev nanizank, 17.00 Tv dnevnik 1, 17.05 Zdravo, 18.30 Radovedni Taček, 18.45 Čebelica Maja, 19.10 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 Ž. Žilnik: Grešne ovčice, drama, 20.55 Osmi dan, 21.45 Tv dnevnik 3, 22.05 400 let slovenske glasbe, 22.35 Sova: Avtoštopar, amer. nanizanka; Ulica strahu, angl. nanizanka. **Drugi program:** 16.00 Satelitski programi, 17.30 Studio Ljubljana, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Žarišče, 20.30 Po sledih napredka, 21.00 Sedma steza, športna oddaja, 21.20 Francija v šansonu, 21.45 Kraj v Evropi: Ulica v Bardeju, dokum. oddaja.

HTV

Prvi program 9.15 Tv v šoli, ponovitve, mladinske oddaje, 19.30 Dnevnik, 20.00 Drama, 21.00 Zunanjca politika, 21.30 Dnevnik, 21.55 Kinoteka

TV SLOVENIJA

9.00 Zgodbe iz školjke, 10.00 Šolska tv: Človekovo telo, 10.30 V hribih se dela dan..., 11.00 Kvaliteta življenja, 11.35 Športna oddaja, 11.55 Osmi dan, 15.00 Žarišče, 15.30 Sova, ponovitev nanizank, 17.00 Tv dnevnik 1, 17.05 Šolska tv, 18.10 Zgodovina Vatikana, 19.10 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 Prepričevanje, angl. nadaljevanka, 21.00 Danny Kay s newyorškimi filharmoniki, 22.05 Tv dnevnik 3, 22.25 Sova: Policijski oddelek, amer. nanizanka; Ulica strahu, angl. nanizanka. **Drugi program:** 16.00 Satelitski programi, 17.30 Studio Koper, 19.00 Naša pesem, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Žarišče, 20.30 Žrebanje lota, 20.35 Shakespeare na tv: Kraj Henrik VI, 0.10 Yutel.

HTV

Prvi program 9.15 Tv v šoli, ponovitve, mladinske oddaje, 19.30 Dnevnik, 20.00 Nadaljevanka, 20.50 V ospredju, 22.20 Dnevnik, 22.45 Kino-klub

TV SLOVENIJA

9.00 Živ zav, 9.55 Grešne ovčice, drama, 10.40 Prepričevanje, angl. nadaljevanka, 15.00 Žarišče, 15.30 Sova, ponovitev nanizank, 17.00 Tv dnevnik 1, 17.05 Jezuiti se vračajo, Po sledih napredka, 18.20 Klub Klub, 19.00 Risanka, 19.30 Tv dnevnik 2, 20.05 Film tedna: Iztrebljevalec, ameriški film, 22.05 Tv dnevnik 3, 22.25 Okno: Povratek k Staku, 23.20 Sova: Alf, amer. nanizanka; Ulica strahu, angl. nanizanka; Zgodovina smeha, franc. serija.

HTV

Prvi program 9.15 Tv v šoli, ponovitve, mladinske oddaje, 19.30 Dnevnik, 20.00 Filmski večer, 22.00 Dnevnik, 22.55 Pogovor

TV AVSTRIJA

Prvi program 9.00 Ponovitve, tv v šoli, 14.00 Mladinske oddaje, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Čez morja in gore (n), 19.30 Čas v sliki, 20.15 Akti X, Y — nereseno, 21.25 Model in vohiljač (n), 22.20 Filmske novitete, 23.00 Črni sokol (f).

TV AVSTRIJA

Prvi program 9.00 Ponovitve, tv v šoli, 14.20 Mladinski spored, 18.30 Šport, 19.00 Kolo sreče, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Kdor reče A..., 22.15 Sam proti vsem (f), 0.50 Volkovi v noči (f).

TV AVSTRIJA

Prvi program 9.00 Ponovitve, 12.00 Šport, 14.00 Mladinski spored, 18.30 Čez morja in gore (n), 19.30 Čas v sliki, 20.15 Eho Svetega Petra (tv f), 21.50 Eho in Narcis (linična drama), 23.35 Ivo Pogorelič

TV AVSTRIJA

Prvi program 9.00 Ponovitve, tv v šoli, 14.00 Mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Glavni zdravnik (n), 19.30 Čas v sliki, 20.15 Škotsko višavje (dok. f), 22.00 Srečanje s smrtjo (f).

TV AVSTRIJA

Prvi program 9.00 Ponovitve, tv v šoli, 14.00 Mladinske oddaje, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Glavni zdravnik (n), 19.30 Čas v sliki, 20.15 Škotsko višavje (dok. f), 22.00 Srečanje s smrtjo (f).

TV MADŽARSKA

8.40 Kralj Lear, angleški film, 11.45 Televideo, 16.05 Videonovice, 16.20 SP v plavanju, 16.55 Vprašanja kristjanov, 17.00 Za upokojenje, 17.30 Teka, 17.40 Reportaža, 18.00 Okno, 19.10 TV kino, najava, 20.05 Dallas, ameriška serija, 20.55 Panorama, svetovna politika, 21.55 Resna glasba, 22.00 TV kino: Lepotica Alhambra, kubanski film, 23.50 TV dnevnik, 0.05 Dnevnik BBC-ja.

TV MADŽARSKA

6.30 Vaška TV, 7.00 Sončnica, 9.05 Za otroke, 9.40 Dallas, pon. 11.25 Panorama, pon. 12.25 Unser Bildschirm, narodnostna oddaja, 14.30 Naše koronice, 15.15 Videoklipi, 15.55 Barkochba, 16.40 Domoznanstvo, 17.00 SP v plavanju in vaterpolu, 18.00 Sosedje, pon. 97. dela, 18.35 Delta, 19.30 TV dnevnik, 20.10 Music Hall, francoska serija, 21.10 Poklic — igralec, András Kozák, 22.00 Film za odrasle, 23.45 TV dnevnik.

TV MADŽARSKA

8.00 Biblijsko sporočilo, 10.35 Šibenik, 1. del, 11.10 Corbusier, pon. 15.05 SP v plavanju in vaterpolu, 16.40 Verske minute za evangelijane, 17.00 Walt Disney vam predstavlja: Račje pravljice, Australian ekspres, Chip 'N Dale, 19.00 Teden, 20.00 Dnevnik, 20.15 Moderni Pimpernel, angleški čb film iz leta 1941, 22.15 Večer s tenoristom Fanosom B. Nagyem, 22.55 Telešport, žensko sabljanje, 23.55 Videostrani.

TV MADŽARSKA

14. januar — ponedeljek 9.05 Teden, pon. 10.05 Žena morja, norveški film, 12.05 Delta, pon. 13.55 Prenos zasedanja Parlamenta, 17.50 Katoliška kronika, 18.00 Koledar, poljudnoznanstveni magazin, 19.00 Cimbora, pravljica dežela, 19.30 TV dnevnik, 20.05 V uniformi, 8. del serije z naslovom: Kompiuterski manever, 21.10 Novi val, 21.55 Umetnina tedna, 22.00 Devetnajst vbovov z nožem, TV igra, 23.00 TV dnevnik, 23.15 Dnevnik BBC-ja.

TV MADŽARSKA

7.55 Temni madež v travi, angl. film, 8.45 Telovadba za invalide, 8.55 Prenos zasedanja Parlamenta, 16.50 Panonska kronika, 17.05 Naš ekran, v srbohrvaščini, 17.40 Četr ure za gospodarstvo, 17.55 Novi reflektor, 18.40 Spored madžarskih Židov, 19.15 Angleščina za najmlajše, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Risanka, 20.15 Klinika, nemška serija, 21.05 Studio '91, 22.05 Iz Parlamenta, 22.35 Fotografije, 23.10 TV dnevnik, 23.25 Dnevnik BBC-ja.

TV MADŽARSKA

9.10 Tretji kanal, 9.55 Klinika, nemška serija, pon. 10.40 Studio '91, pon. 16.35 Videonovice, 16.50 Sotrpini, 17.10 Lepa madžarska pesem, 17.15 Hipnoz, kratki film, 18.15 La SEPT, Paiete, francoski film, 19.00 Gledališki večer, razgovor pred predstavo, 19.30 TV dnevnik, 20.05 Gledališki večer, Dostojevski: Zločin in kazen, tragedija, prenos iz gledališča Veszprem, 23.05 Novi svet, 23.50 TV dnevnik, 0.05 Dnevnik ZDF—a.

TV MADŽARSKA

8.00 Magazin za menedžerje, 9.05 Walt Disney vam predstavlja, pon. 10.50 Telovadba za invalide, 16.45 Panonska kronika, 17.00 Poklicna posvetovalnica, 17.50 Tretji kanal, 18.35 Gospodinjini tečaj, 19.00 O veri — za otroke, 19.15 Žrebanje lota, 19.30 TV dnevnik, 20.05 Prebijajo se med vejami, angleški TV film, 21.40 G. Solti in čikaški simfoniki v Budimpešti, 22.00 Domače ogledalo, 23.00 TV dnevnik, 23.15 Dnevnik BBC-ja.

ZVEZDE VAM MEŽIKAJO

Ona: V zapleteni osebni zadevi se boš ravnala predvsem po svojem občutku. Čas pa bo povedal, ali je bila ta odločitev pravilna. Toda nikar se preveč ne zanašaj na svojo srečno zvezdo, raje si srečo prisluži.

On: Naj ti ne bo žal denarja, kajti posli so se začeli obračati na bolje. Vsekakor pa je še daleč čas, ko si boš lahko privoščil kakšen bolj konkreten oddih in se posvetil svojemu konjičku.

Ona: Nekdo te zelo pogreša, vendar pa ti tega na noben način ne bo hotel priznati. Konec tedna boš »pristala« na divji zabavi. V prijetnem razpoloženju boš izdala nekaj, za kar bi bilo bolje, da bi ostalo skrivno.

On: Dozivel boš izreden konec tedna, saj boš končno našel kompromis med svojimi željami in možnostmi. Nikar pa ne poskušaj do konca vztrajati na svojih načelih, kajti posli se lahko tudi prav hitro izjalovijo.

Ona: Všeč si nekemu, ki je dovolj resen in zrel, da bi te lahko osrečil. Pokaži nekoliko več zanimanja in lahko bo še prav zanimivo. Osrečila boš tako sebe kot tudi osebo, ki ti bo v prihodnosti še marsikaj pomenila.

On: Prihajajo ugodno obdobje, da se poskušaš na področju, ki te že dolgo mika. Zajela te bo prava delovna mrzlica. Toda nikar ne pozabi na prijatelje, saj ti lahko dober nasvet, še bolj pa pomoč, izdatno pomagajo pri uresničevanju načrtov.

Ona: Tvoja reakcija na nepričakovano novico bo vse preveč impulzivna, da bi lahko dosegla kakršnokoli razumno rešitev. Poskusi se zbrati in trezno razmisliti, pa se bo rešitev pokazala kar sama od sebe.

On: Vse ima svoje meje — tvoj problem pa je v tem, da jih ne znaš pravilno določiti. Partnerka si lahko kaj hitro premisli, potem pa ti bo še žal izrečenih besed. Odidi raje malo v naravo in o vsem skupaj pošteno razmisli.

OVEN

LEV

DEVICA

TEHTNICA

SKORPIJON

Ona: Preveč skrbi si delaš s tem, kako ustreči drugim. Zakaj ne bi enkrat najprej pomislila tudi nase. Svoja zanimanja boš razširila na povsem nova področja, kjer te čaka še marsikatero neprijetno presenečenje.

On: Dosegel boš tudi tisto, kar si že dolgo želiš. Prav tako pa ti bo poslovni uspeh prinesel ugoden razplet tudi na ljubezenskem področju, ki si ga zadnje čase preveč zamarnjal. Bo pa sedaj zato lepše.

Ona: Izredno čustveno obdobje se ti bo še stopnjevalo, tako da se ti obeta obilo zanimivih doživetij, ki pa ne bodo vsa tudi prijetna. Prišla boš v položaj, ko se boš morala odreči nekemu, za katerega si se še pred kratkim pošteno borila.

On: Se vedno si nisi na jasnem, kaj si v resnici želiš: ali staro ustaljeno ljubezensko zgodbo ali pa vročo avanturo. Jasno ti je le eno: na dveh stoliš se pač ne da sedeti. Pohiti, saj bo kmalu prepozno!

Ona: Prijatelj, ki si mu sicer izredno naklonjena, niti ne sluti o tvojih čustvih, zato je najbolje, da mu poskušaš odpreti oči. In nikar se preveč ne obotavljaš, saj se ti izgubljena priložnost zlepa ne bo ponovila.

On: Vsaj se nekaj časa boš moral biti zadovoljen z mlim, zato si nikar ne delaj gradov v oblakih. Le zakaj bi tako hitel, če pa dobro veš, da je trenutna pot popolnoma napačna. Saj vendar obstajajo tudi druge alternative!

Ona: Dolgo si varovala svojo skrivnost, sedaj pa je prišlo na dan tudi tisto, na kar si že zdavnaj pozabila. Le stežka ti bo uspelo prikriti tvoja čustva, kar pa se lahko izkaže kot izredno tvegana zadeva.

On: Sicer se boš poskusil umiriti, a ti to ne bo ravno najbolje uspelo. Novo prijateljstvo ti bo prineslo prijetno presenečenje, vezano na poslovno življenje. Presenečen pa ne boš samo ti, ampak tudi ona...

STRELEC

KOZOROG

VODNAR

RIBI

Ona: Neka zadeva ti bo najprej sicer spodletela, ko pa boš poskusila znova, boš dosegla prav neverjeten uspeh. Presenetljiv uspeh te bo spraval v odlično razpoloženje, neuspeh iz preteklosti pa bo v hipu pozabljen.

On: Vse predelalo si bil prepričan, da si popolnoma neobčutljiv na ljubezenske namige določene osebe, sedaj pa se je izkazalo ravno nasprotno. Toda vseeno raje malo počakaj, saj si boš morebiti še premislil.

Ona: Dozivila boš izredno prijeten konec tedna. Fant, ki ga že dalj časa opazuješ, ti bo predlagal nekaj povsem konkretnega. Toda kaj bo k temu rekel tvoj dosedanji partner — toda to je že druga zgodba...

On: Zaradi splošnega nezaupanja v tvojo sicer posrečeno pogruntavščino, boš porabil ogromno energije, preden se bodo za podoben korak odločili tudi ostali. Nikar prehitro ne obupaj, ampak poskušaj vztrajati do konca.

Ona: Potovanje ti bo prineslo obilo prijetnih doživetij, prav tako pa si boš pridobila moči za nove naloge, ki te čakajo. Razvoj dogodkov bo odvisen predvsem od tebe same in prav lahko se ti bo zgodilo, da se boš resnično zaljubila.

On: Nikar se ne jezi na tiste, ki niso prav nič krivi za tvoj sicer dokaj neprijeten položaj. Raje najprej pometi pred svojim pragom. Konec tedna se ti obeta prav prijetna avantura, ki se je boš še dolgo spominjal.

Ona: Če ne boš ničesar naredila za svoje dobro, ničesar prijetnega ne moreš pričakovati. Potrudi se in hodi predvsem odkritosrčno, saj se ti sprenevedanje doslej ni kdo ve kako obrestovalo. In nikar ne čakaj!

On: Znašel si se sredi velikega dela, ki mu ne vidiš konca, vendar boš, ko bo končano, resnično zadovoljen. Ko boš odkril cilj vse te zmešnjave, boš z lahkoto premagoval vse težave. In nikar ne zavrnij denarne pomoči!

kino

SPORED FILMOV V KINU PARK M. SOBOTA OD 10. 1. DO 17. 1.

10. jan. ob 17. uri amer. drama **STAR GRINGO**

10. jan. ob 19. uri amer. akcijski

film **KARATE KID, II. del**

11. jan. ob 17. uri amer. avanturistični film **SHIRLEY VALENTINE**

11. jan. ob 19. uri trdoerotični film **SLUGE SLASTI**

12. jan. ob 17. uri amer. akcijski film **KARATE KID, II. del**

12. jan. ob 19. uri amer. avanturistični film **SHIRLEY VALENTINE**

13. jan. ob 17. uri amer. trdoerotični film **SLUGE SLASTI**

15. jan. ob 17. in 19. uri amer. akcijski film **KRI NI VODA**

16. jan. ob 17. uri amer. akcijski film **KRI NI VODA**

16. jan. ob 19. uri amer. grozljiva **STRELJAJ, DA UBIJEŠ**

17. jan. ob 17. in 19. uri amer. grozljiva **STRELJAJ, DA UBIJEŠ**

KUD KINO ŠALOVCI

11. jan. ob 19.30 amer. film **SHIRLEY VALENTINE**

12. jan. ob 19.30 amer. trdoerotični film **SLUGE SLASTI**

KINO SVOBODA GOR. RADGONA

Četrtek, 10. 1. ob 17. uri — amer. akcijska grozljiva **LOV NA RDEČI OKTOBER**

ob 19.15 — amer. mlad. ljubezenski film **TAKO KOT OČKA REČE**

Petek, 11. 1. ob 17. uri — amer. akcijski film **SLEPI BES**

ob 19. uri — amer. akcijska grozljiva **LOV NA RDEČI OKTOBER**

ob 21.15 — amer.-nemška črna drama **ZADNJI ODCEP ZA BROOKLYN**

Sobota, 12. 1. ob 19. uri — amer. akcijski film **SLEPI BES**

Nedelja, 13. 1. ob 17. uri — amer. akcijska grozljiva **LOV NA RDEČI OKTOBER**

ob 19.15 — amer.-nemška črna drama **ZADNJI ODCEP ZA BROOKLYN**

Sreda, 16. 1. ob 19. uri — angleška komedija **DOLGIN**

prodam

MOTORNA VOZILA

ZASTAVO 101, letnik 1980, prodam. Sotina 73. M-2995

SIMCO 1000 in **LADO 1200 S**, delno karambolirano, prodam. Sever, Lendavska 10. M-3000

ZASTAVO 750, registrirano do junija, letnik 1978, prodam. ☎ 87 808 — Milan, M-Pop

JUGO KORAL 55, letnik 1988, prevoženih 28.000 km, prodam. ☎ 60 502. IN-14536

OPEL ASCONA 1600, letnik 1973, prodam. ☎ 87 282. IN-12286

DIANO, letnik 1977, registrirano do decembra 1991, prodam. ☎ 74 571. GR-14533

WARTBURG LIMUZINA, dobro ohranjen, prodam. ☎ 87 148 — Sijanec, M-12280

JUGO KORAL 45, letnik 10/1988, garažiran, prodam. ☎ 70 055. M-3875

GOLF BISTRO, letnik 1988, prodam. ☎ 77 749. M-MM

GOLF JXB 1.3, rdeče barve, prevoženih 33.000 km, prodam. ☎ 23 895 ali Vegova 13, M. Sobota, M-24160

JUGO SKALA 55, letnik 1989, ugodno prodam. ☎ 24 587. M-24172

JUGO 45 AX, star 3 leta, garažiran, prodam. Milan Pelcar, Kuzma 101. M-24180

ZASTAVO 101, staro dve leti, prodam. ☎ 26 502. M-24182

JUGO 55, star dve leti, prodam. Gaberje 19. M-24192

ZASTAVA 101 KONFORT, karamboliran zadnji del, prodam v celoti ali po delih. Kajuhova 5, M. Sobota, ☎ 23 435. M-24193

JUGO KORAL 45, star f,5 leta (7.500 DEM), videorekorder Bondstec (800 DEM), barvni tv Funo, nov, ekran 51 cm (800 DEM), prodam. ☎ 36 591 — v soboto in nedeljo. M-24197

JUGO 55, star 2 leti, registriran do 20. decembra 1991, prodam. ☎ 72 046. M-2198

AVTO MATRA SIMCA RANCHO, letnik 1983, prevoženih 152.000 km, ugodno prodam. ☎ 23 370. M-3005

JUGO KORAL 55, dobro ohranjen, star dve leti, prodam. Poznanovci 66. M-3008

LADO RIVO 1300, staro dve leti, registrirano do decembra 1991, prodam. ☎ 24-916, po 18. uri. M-3012

PASAT KARAVAN GL DIZEL, letnik 1985, prodam. ☎ 24 474. M-3014

FIAT 126 PGL, letnik 10/1988, 12.500 km, dodatno opremljen in dobro ohranjen, prodam. ☎ 22 230. M-3025

FIAT 126 PGL, star 4 leta, prodam. ☎ 72 152, po 15. uri. M-3028

SKODO MB 100, komplet ali za rezervne dele, in kozo prodam. Šeruga, Prosečka vas 27 a, ☎ 87 183. M-3031

FIAT 126 P, letnik 1977, motor letnik 1984, prodam. Skakovci 60. M-3037

GOLF JGL, letnik 1981, registriran do decembra 1990, dobro ohranjen, prodam. Cena po dogovoru. ☎ 77 659. M-3038

FORD SIERA 1.6 prodam. Puževci 36. M-3039

ZASTAVO 101 GTL, letnik 1987, prodam. Kidričeva 3, Murska Sobota. M-3041

JUGO GVX, letnik 1989, prodam. FORD SERVIS. VEŠČICA, M-MM

JUGO KORAL 45, letnik 1988, december, prevoženih 22.000 km, prodam. Bračko, Simoničev breg 6

☎ 68 008, od 7. do 15. ure, ob delavnikih. M-GR

VW 1303 S, letnik 1972, obnovljen, registriran, prodam. ☎ 23 087. M-3052

ZASTAVO 128, letnik 1988, karambolirano, ugodno prodam. Kupšinci 23. M-3053

JUGO KORAL 60, letnik 1989, prodam. Nuhovič, Gančani 25 c. M-3054

AMI 8, prodam. Otovci 26. ☎ 77 218. M-3055

MAZDO 323, prva registracija 6. 1988, prevoženih 32.000 km, prodam. ☎ 21 886. M-3056

RENAULT 4H, letnik 1977, v odličnem stanju, ugodno prodam. ☎ 78 035, zvečer. M-3059

126 P, letnik 1978, v voznem stanju, motor obnovljen, in plastenjak s folijo (15 x 4 m) ugodno prodam ali za menjaj za razno drugo blago ali posojilo. Terezija Lutrov, Križevci 3 a pri Ljutomeru (nad Ljubljansko banko). M-12228

KUPIM

ALFA SUD, močno karamboliran, lahko starejši letnik, tudi samo karoserijo ali motor (v okvari) kupim. ☎ 87 808. M-Pop

KMETIJSKA MEHANIZACIJA

TRAKTOR IMT 577 prodam. ☎ (062) 718 131. M-12279

TRAKTOR ZETOR 51 II, letnik 1900, prodam. Marjan Zadravec, Vučja vas 29. ☎ 87 258. M-12283

UNIMOG, registriran kot traktor, v voznem stanju, letnik 1952, motor Mercedes, prodam. ☎ 23 266. M-3004

TRAKTOR IMT 565, na prednji pogon, star 18 mesecev, prodam. Vidonci 45. M-3040

TRAKTOR ZETOR KRISTAL 80 KM, in **STEYR 18 KM**, prikolico, 5-tonsko, prekucnik, enosno, trosilnik hlevskega gnoja in prikolico za živino prodam. Tovornjak T 60, letnik 1979, prodam. Milan Vogrinčič, Vadarci 35. M-24175

IMT 549, **ZETOR 6011** in **URSUS 902** prodam. Ščančar, Partizanska 6, Rakičan. M-24176

TRAKTOR TORPEDO 6006 S ugodno prodam. Nedelica 72. M-24181

SLAMOREZNIČO NA PUHALNIK, železno, z zgornjo in spodnjo vlečno verigo, prodam. Brezovci 66. M-AK

KOMBAJN DURO ĐAKOVIČ M 770 in več razvrstnih delov za kombajn in traktor **IMT 577** prodam. Noršinci 62. M-3015

* **KUPIM***

SILAŽNI KOMBAJN kupim. 125 P prodam ali menjaj. ☎ 60 022, po 18. uri. M-3003

GOSPODINJE!

Če vam zamrzovalna šrnjina izloči vodo ali ledeni, pokličite **IZOLACIJSKI SERVIS F. Hajdinjak**, Gornji Slaveči 6, Kuzma (069) 78-271

Popravilo z garancijo na vašem domu.

POSEST

45-arsko parcelo in 45 arov zemlje, 10 km iz Murske Sobotice, ugodno prodam. Turnišče, Št. Kovača 54, popoldan. M-3016

NADSTROPNO HIŠO V SREDIŠČU LJUTOMERA prodam. NASLOV V UPRAVI LISTA. m-fh

SOBO s kopalnico ali enosobno stanovanje v Murski Soboti vzajem v najem. Naslov v upravi lista. M-3043

GARSONJERO v centru Murske Sobotice prodam. ☎ 24 681, v petek popoldne. M-3058

ZAZIDLJIVO PARCELO v Renkovich, 20 arov, komunalni priključki do parcele, ugodno prodam. ☎ 72 130. M-3060

GASILSKO DRUŠTVO ŠALOVCI SE ZAHVALJUJE VSEM VAŠANOM ŠALOVCIM IN OKOLICE ZA POMOČ PRI ORGANIZACIJI MEDPOKRAJINSKEGA TEKMOVANJA V GASILSKIH VEŠČINAH, KI JE BIL 15. JULIJA 1990, IN PRI PREGLEDU POŽARNO-VARNOSTNIH NAPRAV TER PRI DELITVI KOLE-DARJEV. OBENEM VAM ŽELIJO SREČNO 1991. LETO.

NEDOGRAJENO HIŠO V KROGU UGODNO prodam. ☎ (063)

ZDOMCI! Takoj vseljivo stanovanjsko hišo in nekaj zemlje v mirnem, a dostopnem kraju v Vidoncih prodam ali dam v najem. ☎ (061) 445 247, zvečer. M-PP

VSELJIVO STANOVANJSKO HIŠO v okolici Ljutomera prodam. ☎ 87 153. IN-12284

V BLIŽINI KAPELE (Rožički Vrh) prodam majhno počitniško hišico z vrtom in nasadom sadnega drevja. Parcela leži na lepi sončni legi ob asfaltni cesti. Vse informacije dobite po ☎ (062) 302 820. GR-14531

PET LET STAR VINOGRAD, 8,5 arov (šipon), v Dolini pri Lendavi, prodam. ☎ 75 437. LE-13221

TROSOBNO STANOVANJE V LENDAVSKI ULICI v Murski Soboti prodam. Naslov v upravi lista. M-24151

VINOGRAD, sadovnjak, staro zidnico in 2 aro novega vinograda v Bogojini, prodam. ☎ 47 266. M-24163

GOZD, 22 arov, drobilnik koruze in kultivator Honda F 42 s prikolico, koso in priključki prodam. Šavel, Dolina 21, p. Puconci. ☎ 45 394, popoldan. M-14164

ZA DALJŠI ČAS najemem manjše stanovanje. **DAM PREDPLAČILO.** ☎ 21 474. M-24168

17-arsko parcelo za vinograd, traktor **BEFORUS 80 KM**, obračalnik, pluge **Vogelna**, 3-brazdni, in čelni traktorski nakladalnik **1000** za Zetor prodam. Jakša, Dolina 16. ☎ 45 148. M-24174

HIŠO na 1 ha 63-arski parceli, farma, 65 m dolgo in 12 m široko, nadstropno, za piščance, in 40 arov travnika prodam. Milan Vogrinčič, Vadarci 35. M-24175

STANOVANJE V GORNJI RADGONI ali okolici iščem. Plačilo mesečno 2.500 ATS. Zorjan, Traute 6, Gornja Radgona. M-24177

VINOGRAD, star 1 leto, 300 trsov, s sadovnjakom, in gradbeno parcelo na Bukovnici prodam. Bukovnica 28. M-24188

ZAMRZOVALNO OMARO BAUKNECHT OBOD, staro 3 leta, dobro ohranjeno, prodam za 2.500,00 din. Tel.: 81 654.

ZIVALI

MALE PUJSKE prodam. ☎ 46-604, Kolesarska 14, Tropovci. M-2997

MALE PUJSKE prodam. Šebjanič, Vaneča 14. ☎ 45-428. M-24167

VEČ BREJH SVINJ in **hkonov** prodam. Vadarci 35. M-24175

KRAVO prodam. Velika Polana 88, ☎ 70-617. M-24189

PUJSKE prodam. Satahovec 38. M-24190

PUJSKE in **MOKSVIČ** po delih prodam. Markišavci 24. M-24295

MALE PUJSKE prodam. Gradišče 46, p. Tišina. M-24200

PLEMENSKO TELICO, brejo 8 mesecev, kontrola A, prodam. Krajna 36. M-3001

MALE PUJSKE in telico, brejo 9 mesecev, kontrola A, prodam. Partizanska 30, Bakovci. M-3002

MALE PUJSKE prodam. Krajna 37. M-3006

MALE PUJSKE prodam. Bakovci, Poljska 3. M-3010

KRAVO s telenom prodam. Sodišinci 28. M-3011

KRAVO, mlado, kategorije A, prodam. Rogoševci 72. M-3015

TELICO, brejo 9 mesecev, prodam. Zohar, Dolič 30. ☎ 78-335. M-3020

TELICO, brejo 3 mesece, pregledano, prodam. Drago Potočnik, D. Slaveči 153. ☎ 77-719, po 17. uri. M-30498

MLADO KRAVO, kontrola A, s telenom, prodam. Puconci 78. M-3061

TRI NEMŠKE OVČARJE, dobre čuvarje, zaradi selitve v tujino prodam. Mladinska 14, Murska Sobota. M-3062

STORITVE

PREKLIČ! Preključujem veljavnost zaključnega spričevala, izdanega na CPS v Murski Soboti, smer zidar, v šol. l. 1970/71 na ime Milan Baranja, Serdica 115. M-24173

REGAL ZA DNEVNO SOBO prodam. Franko, Titova 16, M. Sobota, ☎ 24-783. M-MM

DELNO KARAMBOLIRANO ŠKOLJKO s šasijo in troje novih vrat za R 4 GITL prodam. Branko Senčar, Bolehnečiči 20, p. Videm ob Ščavnici. IN-12277

80-BASNO HARMONIKO DELICJA in termoakumulacijsko peč prodam. ☎ 75-113, int. 25, od 7. do 13. ure. LE-13186

PLANIRNO DESKO prodam. ☎ 23-020. M-3047

VOZ Z GUMIJASTIMI KOLESI prodam. Ulen, Rankovci 12. M-3048

BASS OJAČEVALEČ ACOUSTIC nujno prodam. ☎ 77-102. M-3057

SMUČI, vezi Tirolia in čevlje prodam. Gornja Bistrica 188. ☎ 70-314. M-24152

KOMPRESOR, zmogljivosti 25 l/min, star eno leto, prodam. ☎ 77-063. M-24157

HARMONIKO HOHNER ATLANTIC, 120-basno, prodam. Rogoševci 75. M-24159

CISTERNO CREINA, 1700 l, prodam. Gjerjek, Grad 26. ☎ 77-688. M-24169

DVA FOTELJA IN TRISED prodam. ☎ 24-623. M-24179

PRIKOLICO ZA AVTO prodam. ☎ 27-236. M-24194

SEMENSKI KROMPIR igor-desire, prodam. Tropovci, Križna 13. M-24199

ZVOČNIKE JAMO 180 W, gramofon AKAI, kasetofon SANSUI in tuner HITACHI prodam. ☎ 24-832. M-3013

SEDEŽNO GARNITURO prodam. ☎ 21-828. M-3017

REZERVOAR ZA KURILNO OLJE, 2000 l, plastičen, črno-beli televizor in peč na olje, malo rabljeno, prodam. ☎ 45-387. M-3019

JESENOVE DESKE, 2,5 cm, 1,5 m², in štedilnik na trda goriva prodam. Budja, Rakičan, Štefana Kovača 25. M-3026

KOMBIPEČ, nerabljeno, in molzni stroj, ugodno prodam. Pod Logom 17, Turnišče. M-3030

PRIKOLICO ZA AVTO, novo, in elektronsko harmoniko HOHNER ELEKTRAVOX, 120-basno, prodam. Rudi Potočnik, Vadarci 31, 69265 Bodonci. M-3032

PEČ ZA CENTRALNO z radiatorji in vsem drugim, vse novo, prodam. Jožef Gomboc, Daneta Šumenjaka 8, Murska Sobota. M-3033

ŠIVALNI STROJ SINGER, namizni, električni pogon, ugodno prodam. ☎ 74-293. M-3035

KUPIM

BALIRANO SLAMO kupim. ☎ 43-116. M-3046

DELO

IŠČEM ČISTILKO, staro od 17 do 30 let. Naslov v upravi lista. M-3027

DELO NA VAŠEM DOMU, delovne izkušnje niso potrebne. Pošljite kratak življenjepis in kuverti z vašim naslovom in znamko na naslov: Štefan Lonec, Odranci, Gajska 16, 69232 Črenšovci. Nato hoste dobili dodatne informacije. M-3034

DELO NA DOMU nujno sprejemem. Sem delovni invalid brez zaposlitve. ☎ 74-293. M-3035

ČE STE STARI VEČ KOT 22 LET, z avtomobilom, potem ne čakajte na delo, ampak pridite 14. 1. 1991 ob 17. uri v kavarno hotela Diana v Murski Soboti na razgovor o zaposlitvi. M-3036

DELAVCA ALI DELAVKO ZA DELO NA KMETIJI IŠČEM. NASLOV V UPRAVI LISTA. M-3051

DELO NA VAŠEM DOMU, delovne izkušnje niso potrebne. Pošljite kratak življenjepis in kuverti z vašim naslovom in znamko. Dobili boste potrebna navodila. Ponudbe pošljite pod šifro: DOBER ZASLUŽEK. M-24153

ZAHVALA

Po težki in dolgotrajni poškodbi, ki jo je utrpela v nesreči, ki ni bila nikoli razjasnjena, nas je v 79. letu starosti za vedno zapustila draga mama in babica

Marija Horvat

iz Filovec

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem znancem, sosedom in botrini, ki so nam izrekli sožalje. Hvala za darovane sv. maše od botrine.

Posebej se zahvaljujemo g. kaplanu za pogrebno slovesnost in pevcem za občutno odpete žalostinke.

Zahvaljujemo se tudi osebjū doma oskrbovancev iz Rakičana.

Žalujoci: hčerka Rozi, sin Ivan, hčerka Olga in sin Štefan z družinami

ZAHVALA

Nepričakovano nas je zapustila draga žena, mama in stara mama

Juliana Kovač

roj. Jozlin

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam v najtežjih trenutkih priskočili na pomoč, nas tolažili, našo drago pokojnico v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje. Iskrena zahvala dr. Miklosu Tomki in zdravstvenemu domu iz Lendave za poslovilne besede ob odprtem grobu. Hvala g. župniku Bernardu za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Lendava, 22. 12. 1990

Žalujoci: vsi njeni najdražji

ZAHVALA

7. januarja je minilo 15 let, odkar naju je zapustil dragi sin in brat

Feri Andrejč

iz Rankovec

Spomin nate še zmeraj živi. Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki se ga še spominjate.

Žalujoca: mama Marija in brat Štefan

Minilo žalostno bo leto dni, odkur zapustil dom in drage si, na grobu tvojem rože ti cvetijo, ki grenke solze jih rosijo.

V SPOMIN

Boleč je spomin na 9. januar 1990, ko nas je nenadoma in brez slovesa zapustil naš dragi mož, oče, stari oče in tast

Franc Bertalanč

iz Krašč 66

Ni ure, ne dneva, da se te ne bi spomnili in čutili praznine, ki je nastala za teboj. Še sedaj ne moremo verjeti, da te ni več in boleča je resnica, da te nikoli več ne bo. Odšel si tja, kjer ni trpljenja in ne bolečin, le večni mir. Tvoja ljubezen in dobrota pa bosta živeli z nami do konca naših dni.

Žalujoci: vsi tvoji

Še nosim v sebi tvoje lepo lice, tvoj vroči smeh mi v vetru trepeti, dotika se me kot peruti ptice, v višinah copet v soncu se igra, in vendar, to je le privid resnice, ki se nad tvojim grobom lesketa.

(Vida Taufer)

Čeprav gre čas svojo pot, nam nihče ne more odvzeti bolečine

SPOMINA

na 1. januar 1990, ko te je kruta usoda odrgala od nas v cvetu mladosti

Ksenija Pavlič

študentka 4. letnika pravne fakultete 1967—1990

KSENIJA! S sabo si odnesla vso radost, za tabo je ostal le grenak občutek minljivosti. Tiho in nemo se sprašujemo ob tvojem grobu - Zakaj ti ni bilo usojeno živeti? Hvala vsem, ki ji posvetite trenutek spomina!

Tvoji dragi: očka, mama in brat Andrej

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in dedka

Janka Slaviča

iz Vučje vasi

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom, sovaščanom, prijateljem, znancem in vsem, ki ste z nami sočustvovali in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala g. župniku za lep obred, pevcem za odpete žalostinke, za odigrano Tišino in govornikoma za poslovilne besede ob grobu.

Hvala vsem za ustno in pisno sožalje ter darovane vence in cvetje.

Hvala za sočutje!

Žalujoci: žena Trezika, hčerka Mira in sin Janko z družinami

Moj spev je izzvenel, a nisem ga zapel, mladost je sla, a hlad starosti me še ni objel. Prerezana je nit, nikoli skana, živim in še je moja pot končana.

ZAHVALA

V 21. letu nas je za vedno zapustil dragi sin in brat

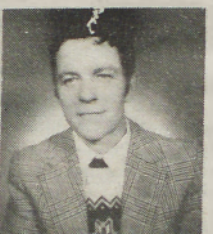
Dušan Peric-Vojko

iz Benice 19

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, botri, sosedom, prijateljem in znancem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na njegovi prerani zadnji poti, mu darovali cvetje in vence, nam pa pomagali in izrekli sožalje.

Hvala za darovane svete maše. Posebej se zahvaljujemo g. kaplanu, pevcem za čutno odpete žalostinke, NK Graničar, mladincem Pince-Marofa-Benice, godbi na pihala, Metki in Živku za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Žalujoci: mama, oče, sestra z družino in brat

Ne jokajte ob mojem grobu, le tiho k njemu pristopite, spomnite se, kako trpel sem, šopek rož mi prinesite in večni mir mi začelite!

ZAHVALA

Mirno in tiho nas je v 49. letu starosti po krajši, hudi bolezni za vedno zapustil dragi mož, oče, zet in stari oče

Silvo Sagadin

iz Križevac 34

Z bolečino v srcu se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom in prijateljem, ki so se prišli posloviti, nam izrekli sožalje ter darovali vence in cvetje. Priserčna hvala tudi dr. Kiršnerju za ves njegov trud.

Iskrena hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, gasilcem in govorniku za ganljive besede ob odprtem grobu in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti. Vsem še enkrat — hvala!

Zalujoci: žena Jolanka, hčerki Vesna in Silva z možem Marjanom, tast in tašča.

ZAHVALA

Mirno in tiho nas je v 65. letu starosti za vedno zapustil dragi mož, oče in stari oče

Franc Ščap

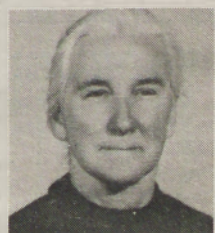
iz Mahovec

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste nam pomagali v težkih trenutkih, nam izrekli sožalje, darovali vence, šopke in za svete maše ter pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti.

Iskrena hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, Lovskemu društvu Apače za organiziran žalni sprevid, govorniku za poslovilne besede ter predstavniku KS Apače za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Zahvalo izrekamo tudi delovni skupnosti Uprave za družbene prihodke Gornja Radgona, Elektru G. Radgona in SNZ občine Murska Sobota.

ŽALUJOČI: vsi njegovi

Solza kane iz očesa, pred nami obraz je tvoj, odšla si tiho, brez slovesa, mirno spiš in čakaš nas. Imela težko si življenje, nikoli več ne čaka te trpljenje.

ZAHVALA

V 78. letu nas je zapustila naša draga mama, stara mama in prababica

Katarina Hajdinjak

s Hotize

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje ter darovali cvetje in za sv. maše. Vsem iskrena hvala!

Vsi njeni

Skrb, delo in trpljenje tvoje je bilo življenje. Oh kako hudo nam je, brez tebe, dobri mož in očka zlati, zakaj, zakaj si moral nam umreti, ko pa s teboj tako lepo je bilo živeti. Ponosni smo, ker smo te imeli, a nesrečni, ker smo te izgubili.

ZAHVALA

V 40. letu starosti nas je mnogo prezgodaj tragično zapustil naš dragi mož, očka, sin, zet, brat in bratranec

Mihael Šinko

iz Markovec 88

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, botrini, vsem dobrim sosedom, posebno obojim Časarjevim, vsem prijateljem in znancem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na njegovi prerani zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam pa kakorkoli pomagali, nam pisno ali ustno izrekli sožalje.

Posebej se priserčno zahvaljujemo g. župnikoma za ganljivo slovo, organistu, pevcem za čutno odpete žalostinke.

Iz vsega srca se zahvaljujemo tudi dragim bratom iz Kanade in bratu iz Švice ter družinama Duh in Banur ter firmi Bidlingmaier iz Nemčije, ki so nam v daljni tujini v najtežjih trenutkih stali ob strani, nas tolažili in nam pomagali. Iskrena hvala vsem drugim dobrim prijateljem iz Nemčije, ki ste se tam še zadnjič prišli posloviti od njega, mu darovali cvetje, nam pa izrekli sožalje.

Globoko žalujoci: žena Angelca, hčerka Mihaela in sin Stanko, mama, tašča, tast, sestra Justa in brat Stanko z družinama ter bratje Alojz, Ernest, Vili in Jože z družinami iz Kanade, bratranec Herman z družino iz Gradca.

DRAGEMU ATIJU V SLOVO

Naš topli dom je tukaj doma in v tujini, za teboj sta velika praznina in bolečina, zaman te bomo vsak večer nasmejanega čakali domov.

Umrle so nade sladke, umrla je ljubezen goreča, umrla življenja našega je sreča.

SAMO TVOJA NEUTOJAŽLJIVA MIHAELA IN STANKO

Ob grobu odprtem strmeli smo vate, pred resnico si zakrivali solzne oči, z grudo domačo pokrili so te, samo miren počitek želimo ti.

ZAHVALA

V 84. letu starosti je prenehalo biti srce nenadomestljivega moža, očeta, tasta, dedka in pradedka

Viljema Gjereka

s Kobilja

Ob boleči izgubi dragega se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih priskočili na pomoč, nam izrekli sožalje in sočustvovali z nami.

Prav posebna zahvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, predstavniku KS Kobilje pa za poslovilne besede na domu. Hvala vsem sorodnikom, botrini, sosedom, prijateljem, znancem, članom GD Kobilje in lovčem LD Dobrovnik za spremstvo pri pogrebu, izrečene poslovilne besede ob grobu, lovskim rogistom za odigrane žalostinke ter vsem drugim, ki ste pokojnega pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in šopke.

Posebna zahvala osebjū bolnišnice v Rakičanu in osebjū zdravstvene postaje Dobrovnik ter vsem, ki ste mu med boleznijo pomagali, posebno dr. Bojano Korošču in zdravstvenima delavcema Paliju in Marti, ki sta ga večkrat obiskala tudi na domu.

Še enkrat — vsem iskrena hvala!

Žalujoci vsi njegovi

Ob boleči izgubi našega dragega

Janeza Glažarja

iz Murske Sobote

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga pospremili na zadnji poti, mu podarili vence in šopke ter nam izrekli sožalje.

Posebno smo hvaležni celotnemu medicinskemu osebjū intenzivnega oddelka kirurgije soboške bolnišnice, ki se je dolge tedne trudilo za njegovo življenje.

Žalujoci: žena Tera, hčerka Olga, sinovi Jani, Feri in Lali ter brata Joži in Kajmi z družinami

*Povsod menim, da jo vidim,
da se ljubko mi, kot nekdanj
smeji, povsod roko po nji
stegam, a nje, a nje, nič
več tu ni.*

V SPOMIN
NAŠI LJUBLJENI

Metki

6. januarja mineva šest let, odkar Te ni več med nami, naš dom je prazen, bolečina neizmerna, a v mislih si vedno z nami.

Hvala vsem, ki se je spominjate.

V žalosti vsi Tvoji

*Dosti sveta si prebodil,
tupi kruh poskušal,
a zemljo rodno
najraje si imel.*

ZAHVALA

V hladnem zimskem jutru je prenehalo biti srce našega dragega življenjskega sopotnika, brata, strica in botra

dr. Kalmana Prelca

iz Murskih Črnc

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, botrini, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih izrekli sožalje, darovali vence, šopke in za svete maše ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter govorniku KS g. Kosednarju in prijatelju g. Glavaču za ganljive besede slovesa ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Murski Črnci, Ljubljana, Velbert, 23. decembra 1990

Žalujoci: vsi, ki smo ga imeli radi

*Življenje tvoje bilo je težko,
za vse si skrbel,
le zase časa nisi imel,
zato v naših srcih večno boš živel.*

V SPOMIN

18. januarja bo minilo leto žalosti in bolečine, ko je umrl dragi

Vendel Žido

iz Čepinec

Osamljeni in žalostni se ne moremo sprijazniti z resnico, da te ni več med nami. Teško je življenje brez tebe. Delo in trpljenje bilo tvoje je življenje. Veliko si žrtvoval za nas in nam dal, a nismo ti stisnili roke v zahvalo. Ostali sta nam samo praznina in velika bolečina.

Žalujoci: žena Helena in sinovi Vendel, Branko in Koloman z družinami, vnuki Vendel, Andrej, Dejan, Koloman, Darko in pravnukinja Sanjela

*Skrb, delo in trpljenje,
tvoje je bilo življenje.
Bolečine si prestal,
zdaj boš v grobu mirno spal.*

ZAHVALA

V 50. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče, sin, brat, stric in zet

Franc Vinčec

iz Renkovec 159

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, botrini, sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki ste ga pospremili na njegovi prerani zadnji poti, darovali vence, cvetje in za sv. maše, nam pa izrekli ustno ali pisno sožalje.

Iskrena hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govorniku Ferčaku za besede slovesa ter GD Renkovci.

Posebna hvala družini Antona Černija, Jožetu Zelku, Gustiju Magdiču in sodelavcem firme Holzhammer, kolektivu Planike ter 6. razredu s tovarišicami iz OŠ Turnišče.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: žena Veronika, sin Franc, hčerka Romana, oče, sestra in brata z družinami ter drugo sorodstvo

*V zemlji rodni mirno spi,
a v naših srcih še živiš.*

V 83. letu starosti nas je zapustila naša draga mama, tašča, babica, prababica in sestra

Marija Meolic

roj. Kreft
iz Kroga

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, botrini, znancem in vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, darovali vence in cvetje ter za svete maše, nam pa izrekli sožalje. Pristrčna hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govornici KS Jožici za poslovilne besede, sodelavcem ZSMH ter sodelavcem Platane.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: vsi njeni

ZAHVALA

V 89. letu starosti nas je za vedno zapustila naša ljuba mama in stara mama

Ana Panker

iz Pordašinec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, ki ste nam pomagali, darovali vence in šopke. Hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter govorniku KS za poslovilne besede.

Pordašinci, 23. 12. 1990

Žalujoci: sin Elemir z ženo Marto ter snaha Aranka in vse drugo sorodstvo

*Ni hujših bolečin,
kot nate je boleč spomin.
Le mirno, tiho spi,
naj roža, sveča tvoj grob krasi.*

ZAHVALA

Tiho in brez slovesa nas je v 72. letu starosti za vedno zapustil naš dragi mož, oče, dedek, brat in tast

Franc Ropoša

iz Dokležovja

Ob tej boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem za darovane vence in cvetje ter v druge namene ter vsem, ki ste ga v tako lepem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Pristrčna hvala dr. Carju, g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govorniku KS ter kolektivom Tobačne tovarna Ljubljana — Murska Sobota, PGP Ljutomer, Mure Murska Sobota in Komune Beltinci.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: žena Manja, hčerki Irena in Manja, sinovi Jakob, Bernard in Alojz z družinami ter brat in sestra

ZAHVALA

Tiho in brez slovesa nas je v 74. letu starosti za vedno zapustil naš dragi mož, tast in opapa

Anton Gregor

Ob boleči izgubi se pristrčno zahvaljujemo sosedom, ki so nam takoj priskočili na pomoč, sorodnikom, prijateljem in znancem za pisna in ustna sožalja, za podarjeno prelepo cvetje ter spremstvo na njegovi zadnji poti.

Iskrena hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in Elektru Murska Sobota.

Žalujoci vsi njegovi

*Ljubezen ne pozna smrti,
oh, kako je hiša prazna,
odkar te, dragi atek, v njej več ni.
Prej bila tako prijazna,
sedaj otožna, tuja se nam zdi.*

ZAHVALA

V 86. letu se je ustavilo plemenito in utrujeno srce našemu dragemu očetu, dedku in pradedku

Jožefu Hozjanu

iz Gomilice 98

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovo zadnjo pot.

Hvala duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govorniku KS za poslovilne besede in kolektivu Planike Turnišče za darovani venec. Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: hčerka Barbara z družino

*Zaspal si mirno, tiho,
utrujen od bolečin in boja.
Za teboj ostala je praznina
in v srcih naših bolečina.*

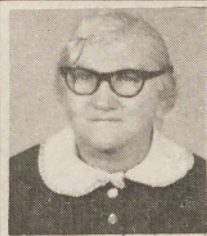
Umril je naš dragi

Matek Lukač

iz Gornje Radgone

Ob nenadomestljivi izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in prijateljem, ki so nam v težkih trenutkih pomagali, izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovi mnogo prerani zadnji poti. Posebna hvala zdravstvenemu osebju bolnišnice Murska Sobota in infekcijske klinike v Ljubljani, gospodu duhovniku, zborčku, govorniku ter učencem I. b razreda OŠ Gornja Radgona, pevcem žalostink in vaščanom Križevcem, ki so nam bili v pomoč.

Globoko žalujoci: mamica, ati, dedek, babica, prababica, teta Sidika, teta Majda in stric Marjan z ženo

*Pred letom dni smo zrl v tvoj obraz,
a letos nikjer več te ni,
zaman te iščejo naše oči,
zaman te kliče naše srce,
srce ljubeče v grobu zdaj spi,
nam pa rosijo se solzne oči.*

V SPOMIN

1. januarja mineva eno leto, odkar nas je nepričakovano zapustila draga žena, mama, stara mama, prababica in sestra

Emilija Kerčmar

roj. Županek-Breskoč
iz Peskovec

Osamljeni in žalostni se ne moremo sprijazniti z resnico, da te ni več med nami. Teško je življenje brez tebe. Delo in trpljenje je bilo tvoje življenje. Veliko si žrtvovala za nas in nam dala, a nismo ti stisnili roke v zahvalo. Ostali sta nam samo praznina in velika bolečina.

Žalujoci: mož Štefan, sin Emil z ženo Jolanko, sin Ernest z ženo Martino, vnukinja Olga in Sonja z družinama ter vnukinja Sandra in sestra Marija z družino

*Skrb, delo in trpljenje
tvoje je bilo življenje,
bolečine in trpljenje
si prestala, zdaj
boš v grobu mirno spala.*

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, tašče, babice in prababice

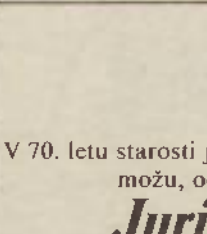
Terezije Štelcer

roj. Klemenčič
z Murskega Vrha 60

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem za darovano cvetje in za izrečeno iskreno sožalje, še posebej hvala gospodu župniku za opravljen obred, pevcem za odpete žalostinke ter govorniku za ganljive besede slovesa ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat — pristrčna hvala!

Žalujoci: sinovi z družinami, vnuki in pravnuki

*Bolečina da se skriti,
pa tudi solze ni težko zatajiti,
le dragega moža, očeta, dedija in
brata nam ne more nihče več vrniti.*

ZAHVALA

V 70. letu starosti je prenehalo biti dobro srce dragemu možu, očetu, dedku, bratu in tastu

Juriju Hajdinjaku

iz Rogaševca 3 a

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem dobrim sosedom, sorodnikom, botrini, znancem in prijateljem, ki so nam v najtežjih trenutkih priskočili na pomoč in ga v tako velikem številu pospremili k zadnjemu počitku ter darovali mnogo vencev in šopkov, za maše in v druge dobre namene ter nam izrekli sožalje.

Iskrena hvala g. župniku, čebelarjem in gasilcem za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter govorniku KS, SCPŠ in ČZ za poslovilne besede ob pokojnikovem grobu.

Posebej se zahvaljujemo tudi delavcem PTT-ja in SCPŠ iz Murske Sobotice ter delavcem HEUREKE iz Ljubljane.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Rogaševci, 22. 12. 1990

Žalujoci: žena Avgušтина, sinova Drago in Stanko z družino, brata Viktor in Ludvik z družinama ter sestra Marija z družino

SAVLOVI ČETVERČKI IZ MURSKIH ČRNEC — Aleš, Uroš, Sonja in Sandra so zdaj že pravi mali junaki, saj so 1. decembra dopolnili peto leto in se prav nič ne razlikujejo od vrstnikov v tišinskem otroškem vrtcu. Starša sicer pravita, da kakšnih posebnih težav z njimi nimata, saj so — potem ko so preboleli otroške bolezni — zdravi, ni pa se enostavno prebijati v časih, ko nas draginja vse bolj pritiska. Pa vseeno Savlovi malčki pomanjkanja ne čutijo, saj jim tu in tam kdo še prisloži na pomoč. Vsako leto se jih spominja v Službi družbenega knjigovodstva, kjer je zaposlen oče Slavko, pred dnevi pa so bili gostje Pomurskih mlekarov. Tam so Savlovim izročili darilni paket z izdelki te tovarne. L. K., foto: N. Juhnov.

—Beltinci—

POLNOČNICA V CERKVI SV. LADISLAVA

Župnijska cerkev sv. Ladislava v Beltincih, iz katere je soboški radio prenašal polnočnico, je bila nabito polna, tako da so mnogi verniki z Melinca, iz Ižakovec, Bratovec, Lipovec, Gančan in Beltince morali spremljati obred zunaj cerkve. Somaševanje župnika Jožeta Hozjana in kaplana Štefana Gaborja pa so popestrili z bogatim programom. V njem so sodelovali verniki z recitacijami pesmi beltskega rojaka, profesorja in dekana teološke fakultete v Ljubljani dr. Štefana Steinerja, otroški, mladinski mešani cerkveni pevski zbor, moški pevski zbor in tamburaši kuda Beltinci ter mešani zbor Štefan Kovač iz Murske Sobotice.

Foto: F. M.

Murska Sobota, Ciril-Methodova ulica 50, tel.: (069) 22 219, 22 809, 21 136, Telefaks: (069) 21 136, Za prvo osemetko — proti kanalu

Kidričeva 33 a, MURSKA SOBOTA

- Pestra prodaja v obeh trgovinah
- Ugodno odplačilo na 3 ali 6 mesecev
- Odprto od 7. do 19., ob sobotah od 7. do 13. ure

Podjetje BIM ponuja v svoji veleprodaji vsem podjetnikom oblačila za odrasle in otroke ter kozmetiko po veleprodajnih cenah.

Obiščite nas v Ciril-Methodovi ulici 50 v Murski Soboti ali nas pokličite po telefonu 22 219.

230 let krojaškega ceha v Turnišču

PREKMURCI NAJBOLJ TRDNI SLOVENC

Človek bi pričakoval, da je v Turnišču, kjer negujejo cehovstvo, seveda in posodobljeni obliki, najštevilnejši čevljarški ceh. Pa ni tako! V vasi imajo poleg čevljarškega in kovaškega še krojaški ceh, ki ima največ članov: 265. Predzadnje nedeljo je proslavil visoko obletnico: 230 let!

Člani, med katerimi je večina takih, ki jim je krojaški poklic tuj (tudi ženske so med njimi), so se najprej udeležili cehovske maše, nato pa je bilo slavlje v gostišču Matjašec. Član ceha Jože Matjašec je obširno predstavil zgodovino cehovstva, ki je združevalo obrtnike določenih poklicev, pa tako tudi Turniščane, katerim je cesarica Marija Terezija daljnega 1770. leta potrdila cehovska pravila. Zdaj se Turniščani, Lipljani in okoličani združujejo v krojaškem cehu predvsem zaradi negovanja tradicije in — družabništva. Pomen tega je poudaril tudi slavnostni govornik, ljudski poslanec Jože Magdič in še dodal, da s(m)o Prekmurci najbolj trdni Slovenci, saj s(m)o se obdržali na območju, kjer so vladali najhujši prepahi. Dokaz visoke zavesti o pripadnosti slovenstvu je tudi visok odstotek glasov na nedavnem plebiscitu.

Na slovesnosti (in pojedini) so počastili tudi spomin na umrle člane, pregledali prihodke in odhodke, nato pa se je oglasila pesem.

S. S.

Lastovka pod okrilje občinske skupščine

Božični in novoletni prazniki so minili in zdomci so se spet vrnili v tujino. Čeprav niso bili redki, ki so zaradi razmer pri nas doma oklevali, ali bi sploh prišli v domače kraje, jih je velika večina le prijadrala domov. Težko se je odpovedati teko lepim trenutkom, kot so prazniki v domovini! To prav gotovo še posebej velja za okrog 4500 zdomcev iz Pomurja. Pred leti smo v tem času pripravljali zanje množična srečanja s predstavniki občin, družbenopolitičnih organizacij, podjetij, skupnosti za zaposlovanje, carine, šol itd. Bila so v vseh večjih krajevnih središčih. Po letih je bilo za ta srečanja vse manj zanimanja, zato so jih skoraj povsod opustili. Letos so ga pripravili le v Murski Soboti (pretekli četrtek), udeležilo pa se ga je 5 gostov iz Ingolstadta v Zvezni republiki Nemčiji. Tam je tudi najštevilnejša skupina pomurskih zdomcev, in sicer okrog 150. V pogovoru so sodelovali najvišji predstavniki občinske skupščine in izvršnega sveta, beseda pa je tekla o aktualnih razmerah v domovini po slovenskem plebiscitu in Projektu Goričko, pa tudi o sodelovanju med Ingolstadtom in Mursko Soboto, ki sta partnerski mesti. Večina naših delavcev se v Ingolstadtu združuje v Slovenskem kulturnem društvu Lastovka, katerega pokrovitelj je bila Občinska konferenca SZDL Murska Sobota. Kaj sedaj, ko le-ta ne deluje več? Prevladalo je mnenje, da bi bilo najbolje, če bi prevzela pokroviteljstvo občinska skupščina kot nadstrankarski organ. To pa naj bi se formalno zgodilo ob letošnjem slovenskem kulturnem prazniku.

Jože Graj

Gerlinci

Borovo gostovanje

»Ka so v ton fašenskom cajti góronski pojge pa dekle niti ene ženitve nej vkúp spravili, do k špoti pa za štrof 10. febra 1991. leta mogli plooh vlečti.« To je bil vzrok za odločitev Gerlincanov, da priredijo tradicionalno prekmursko gostovanje. Nanj se že vsestransko pripravljajo, saj želijo ta prekmurski običaj prikazati čim bolj izvirno. Ker je letos pustni čas zelo kratek, se bodo že kmalu napotili vabil na gostovanje. Izkupiček s prireditve bodo namenili za gradnjo mrtnišnice in na nekatere druge potrebe v kraju.

A. Grah

MLADI KRŠČANSKI DEMOKRATI OBČINE LENDAVA

Med bolnimi, osamljenimi...

Čeprav starejši ljudje večinoma ne živijo ob pomanjkanju materialnih dobrin (drugo je, ali imajo ob sebi tudi človeško toplino), so se mladi krščanski demokrati lendavske občine odločili obiskati bolne, ostarele in osamljene ljudi v krajevnih skupnostih Polana, Odranci, Črenšovci in Turnišče. Oglasili so se pri 92 občanih, jim zaželeli v novem letu sreče in zdravja, ter izročili lastnoročno izdelane čestitke in denarni bon za nakup v vrednosti 100 dinarjev. Marsikateremu starostniku so se orosile oči, saj je spoznal, da nanj ne mislijo le domači, sorodniki, sosede ..., ampak tudi mladi ljudje iz bližnje okolice. Dejanje so lepo sprejeli tudi drugi občani, saj izpričuje ljubezen do bližnjega.

S. S.

Prihod dedka Mraza je za otroke vedno velik dogodek, če pride v popolni opravi, s kočijo in konji v središče Murske Sobotice, je to posebno doživetje, ki pritegne veliko otrok. Zato se je tudi zadnji dan starega leta ob prihodu dedka Mraza zbralo veliko otrok, ki jih je mož s kučmo in belo brado zabaval.

Foto: N. Juhnov

STROŽJI UKREPI NA MADŽARSKI MEJI

V Somboru so se sestali upravniki carinarnic Jugoslavije in Madžarske. Predstavniki Madžarske carinske uprave so na sestanku, kot je povedal upravnik carinarnice za Pomurje, dipl. oec. Janez Sever, povedali, da bodo dosledno upoštevali prepoved »vivozov« svežega mesa in mesnih izdelkov iz Madžarske. Prepoved bo tudi, če je naš državljani uradno menjal konvertibilno valuto in ima potrdilo.

Boris Hegeđuš

Murska Sobota

BO LETOS BABJE LETO?

Prvi otrok, ki je prišel na dan v letu 1991, je bila deklica. Mamici Metodi in očku Miranu Verešu iz Bakovec se je ob 5.13 (1. januarja 1991) rodila hčerka Nina. Težka je bila 2850 gramov in dolga 49 cm.

Drugača novorojenčka smo Pomurci dobili istega dne ob 9.50 in tudi to je bila deklica, ki jo je mama Nada Šek iz Gornje Radgone imenovala Dora. Ob porodu je bila težka 3250 gramov, dolga pa 52 cm.

Sicer pa je v lanskem letu v porodnišnici v Rakičanu prišlo na svet 1156 novorojenčkov, 635 jih je bilo moškega in 528 ženskega spola. Kar 7 mamic je rodilo dvojčke. V porodnišnici pa ugotavljajo, da se tudi v Pomurju manjša število rojenih. Še pred leti je bilo v porodnišnici rojenih več kot 1600 otrok.

Prvim trem novorojenčkom v letošnjem letu sta Matični urad iz Murske Sobotice in Radio Murska Sobota podarila knjigo Naš malček.

D. L.

Mama Metoda in hčerka Nina nekaj dni po rojstvu. Foto: N. J.

Kar bo naročeno, bo plačano

V delovanju vzgojno-izobraževalnih organizacij in ustanov — po novem javnih zavodov — mora biti več reda. To, kar se dogaja v zadnjem času v zvezi s plačami, je nevdružno, saj so za enako delo tako velike razlike, da je kaj. Nekateri osnovnošolski učitelji v Ljubljani dobijo višje plače kot univerzitetni profesorji. Z novim Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja — o čemer pišemo tudi v Aktualni temi — naj bi bilo marsikaj drugače. Financiranje bo enotno za vso republiko. Država bo naročila šolam, kakšen naj bo obseg njihovega dela, in za to bo zagotovila tudi denar po enakih kriterijih. Za razširjene oblike pa si bo moral vsak poiskati sredstva sam. Standardi in normativi ostanejo za osnovno šolstvo skoraj nespremenjeni. Povprečna učna obveznost učitelja bo 20 ur tedensko. Učitelji bodo lahko napredovali (mentorji in svetniki), vsi pa bodo morali imeti ustrezno strokovno izobrazbo. Pri ponovni verifikaciji se lahko zgodi, da bo treba katero šolo zaradi neustreznih kadrov zapreti. Osnovne šole s prilagojenim programom in glasbene šole ne bodo bistveno spremenile svoje organiziranosti. Ostale bodo tudi delavske univerze, saj mora postati izobraževanje odraslih splošni družbeni interes. Dokler ne bo sprejet nov zakon, pa ostaja financiranje po lanskim kriterijih. Precej drugačno vlogo bodo dobili tudi ravnatelji — osnovnošolske bodo potrjevali občinski, srednješolske pa republiški izvršni svet. Kdaj in kako se bo to izvedlo, je še več inatič.

Vse to smo zvedeli na medobčinskem posvetu, ki ga je minuli ponedeljek sklical v Murski Soboti minister Republiškega sekretariata za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, dr. Peter Vencelj.

J.G.

PRVI SILVESTER NA TRGU — TAKO IN DRUGAČE

Pravzaprav je pobuda, ki sta jo dala Turistično društvo Murska Sobota in Društvo vinogradnikov Goričko, hvalevredna. Pravo silvestrovanje na prostem, na Trgu Zmage v Murski Soboti, je privabilo okoli 2.000 Sobočanov in tudi drugih iz bolj ali manj oddaljenih krajev, celo z desnega brega Mure so prili. Že malo po 22.00 so se začeli zbirati in malo pred polnočjo je bil prostor pred Ljubljansko banko dobera napolnjen. Točno ob polnoči je soboški župan Andrej Gerenčer nagovoril zbrane in jim zaželel uspešno in zdravo leto 1991. Počil je šampanjski zamašek 3-litrski steklenice in rakete so osvetlile nebo. Tako so dočkali novo leto.

D.L.

Podjetni Prekmurec v Zagorju

»V začetku je bilo grozno. Ko sem se prvič pripeljal na obisk z vlakom in videl tiste skale, ki so dobesedno višele nad cesto, pa še vreme je bilo tako grdo, sem imel občutek, da bo vse skupaj zgrmel na mene. Resno. Občutek je bil strašen. Zdaj pa se mi pojavlja že nekaj drugega: ko pridem domov v Prekmurje, mi nekaj manjka. Vse je ravno. Tu vse razgibano, tam pa se dobesedno razlikuješ.« je pripovedoval Prekmurec v Zagorju, Vladimir Poredoš.

Doma je iz Beltincev in je že od nekdaj rad potoval, zato mu ni bilo težko ostati v drugem kraju. In če je postredi še ženska... Kot Prekmurec, doma iz Beltincev, pa se je Vlado znašel — zapustil je smrdečo in megleno kotlino in uredil domovanje svoji družini na hribu (Orleku).

Z ženo sta se spoznala 1976. leta, ko je še obiskoval srednjo šolo v Kranju. Danes sta oba obrtnika, in to kar podjetna. Vlado ima lokal, nad katerim je napis Videoklub in fotokopiranje, žena butik z oblačili. Pred kratkim sta kupila še en lokal v Trbovljah. Osemdeseta leta so bila kar naporna, saj sta gradila hišo in si ustvarjala svoj prostor pod (podjetniškim) soncem. Sin je star štiri leta, verjetno pa danes že lahko čestitamo za še enega potomca.

Vlado je zelo zgovoren in družaben, zato si je tudi v Zagorju kaj hitro ustvaril svoj krog znancev. Je član sveta slikarske koledarje, na tak ali drugačen način sodeluje s pomurskimi kulturniki (pomagal je organizirati premiero Roševga Slovenca), najbolj pa je vesel, da so končno dobili

Vlado Poredoš, prekmurski podjetnik iz Zagorja in naročnik Vestnika

prostor za prodajno galerijo v središču mesta Zagorja. V njem bodo pripravljali razstave prekmurskih slikarjev, dogovarja pa se tudi z lončarji in drugimi. Izvemo, da živi v Zagorju še več Prekmurcev, le da so to starejše generacije, njihovi otroci pa več ne govorijo prekmursko.

Vladimir Poredoš je tudi naročnik Vestnika, zato ga vprašamo, kaj najraje prebira:

»Če direktno povem — najprej pogledam osmrtnice, da vidim, kdo je še živ in kdo mrtev. Nekako sem pač navajen, da začnem prebirati časopis pri zadnji strani. Potem pogledam tudi šport, to me tudi zanima. Nav-

bivam ga redno ob petkih, no, včasih v začetku drugega tedna.«

Pogovarjamo se o usodi Prekmurja, razvoju... in zanimivo, da Prekmurec, ki živijo drugod, sploh ni vseeno, kaj se dogaja s tem koščkom zemlje. Nasprotno. Vlado meni, da bi morali v razvoj kmetijstva v pokrajini vložiti več, je pa popolnoma proti načrtovanim gradnjam elektrarn na reki Muri. Začeti morajo z zdravim pristopom do zemlje, jo nekako normalno izkoriščati in ne pretiravati.

»Od časa do časa se mi vžge nekakšna nostalgija... ko se to zgodi in me najbolj žge, pa vidim, da ne morem iti v Prekmurje, grem do Mikija, da se malo »pogučiva.« je pripovedoval Vlado. Ali si ne zapoje mogoče pesmi? Vsi so venci vejlji, ga zbudemo?

»Ah, ne. No, pa tudi to. Igram kitaro. Tudi sin ima majhno kitaro in tako včasih popoldne vževa kakšno prekmursko.«

Pozna ga ogromno Prekmurcev, saj je človek, ki hitro naveže stik in ne pozabi znancev in prijateljev. Mimogrede — pred kratkim ga je obiskal tudi Vlado Kreslin. Za konec pa še njegove želje vsem rojakom:

»Pretežno zdravja. »fajnoga« počutja, razumevanja in skupnega jezika; ni namreč vse tako črno, kot nam predstavljajo!«

Tudi mi želimo isto njemu — in njegovi povečani družini.

Bernarda B. Peček

PREDSTAVITEV ROČNIH DEL

Na osnovni šoli Prekmurske brigade v Murški Soboti že nekaj let deluje krožek, pri katerem otroci izdelujejo ročna dela. Ker pa jih pestijo finančne težave pri nakupu materiala in ker se zavedajo, da ustvarjalnost otrok težko pride v javnost, so se odločili, da rezultate svojega dela predstavijo tudi zunaj svoje šole in poskušajo tudi kaj prodati, da bi dobili denar za nadaljnje delo. Tako so za teden dni dobili za ta namen reklamne prodorne Agrotehniko v središču Murske Sobotice.

Predstavili so veliko različnih izdelkov, od igračk iz tekstila in prtičkov do keramičnih izdelkov ter broš, ki kažejo spretnost in domišljijo otrok te šole. Otroci pravijo, da so jim pri delu veliko pomagali tudi mentorji Ivo Kur-njek, Katica Benkovič in Terezi-ja Zver-Vučko, ki jih spodbujajo in dejavnost prilagajajo njihovim željam in zmožnostim.

Pri krožku sodeluje 40 otrok, ki imajo tedensko tri ure ročnega dela, nekateri pa se s tem ukvarjajo tudi v prostem času doma. Rezultate svojega dela predstavljajo tudi na razstavi v šoli ob polletju in na koncu šolskega leta.

Vsekakor pa je taka aktivnost na šoli, kot nam je povedala ravnateljica Marija Pavlič, zelo pomembna, saj si z njo učenci urijo ročne spretnosti. Za učence z oddelka za delno terapijo in oddelka rednega prilagojenega programa tako delo prav gotovo pomeni veliko spodbudo pri razvijanju delovnih zmožnosti. Otroci so srečni, ko vidijo lasten izdelek; ko njihovo delo ljudje nagradijo tudi z nakupom, pa je to zanje še posebej priznanje.

Za razstavo in prodajo so izkoristili predbožični in predno-

Učenci osnovne šole Prekmurske brigade s svojimi izdelki

voletni čas, saj so izdelki tudi zelo primerno novoletno ali božično darilo. Obenem pa prodaja prispeva k temu, da bi kljub finančnih težavam delo na šoli

normalno potekalo, še posebej ob dejstvu, da je težko dobiti primeren material za ročna dela, pogosto so morali zaposleni na šoli sami po podjetjih iskati primeren material, predvsem tekstilni. Pohvalno pa je, da so jim v preteklosti nekatera podjetja, kot je soboška Mura, pri nakupu materiala tudi sama pomagala.

J. Gabor
Foto: N. Julnov

ZLATI DA PRI SENČARJEVIH — Pred nekaj dnevi sta po petdesetih letih skupnega življenja ponovno stopila pred matičarja Vinko Senčar in njegova žena Ljudmila iz Zgornjega Kamensčaka. Kljub težkemu življenju sta še oba zelo čila. V zakonu sta imela 6 otrok, sedaj pa imata 14 vnukov in 3 pravnuke, ki so jima v veliko veselje. Zlatoporočno listino jima je izročil predsednik skupščine občine Ljutomer Mirko Prelog.

Foto: M. Tivadar

MIKLAVŽ NAS JE OBISKAL

Oskrbovanci doma v Rakičanu sino bili zelo veseli, ko nas je obiskal Miklavž z otroškimi pevskim zborom iz Martjanec. Zapeli so nam lepe cerkvene in druge pesmi. Obdarovali pa nas je Miklavž. Razveselili pa so nas tudi cicibani in Belinčani z Miškom Baranjo. Vsem se pristočno zahvaljujemo in si želimo, da nas tudi v prihodnje obiščejo in popestrijo naše enolično življenje v domu

Marija Kuhar

Srečen božič, Mariča!

Danes vem, da je bila duševno prizadeta. V šolo ni hodila, pisati in brati ni znala. Živela je na majhnem posestvu s svojim bratom, ki tudi ni bil poročen. Obdelovala sta nekaj polja, gojila dve kravi in dve svinji za domačo rabo. Vsi v vasi so vedeli, da sta drugačna, izjemna, osamljena. Vendar so ju sprejemali takšna, kot sta bila in ju imeli po svoje radi.

Njena majhna hišica je bila ob robu vasi. Ograjena je bila z zeleno gabrovo ograjo, tik ob njihovi meji je tekel potok, čez katerega je vodila dokaj široka brv. Tako so si vaščani močno skrajšali pot v zgornji konec vasi.

Bila sem revna deklica iz revne družine in polna bujne domišljije o velikem in lepem svetu. Vsak večer sem hodila k Mariči s kavglico po mleko. Polovico poti do njene hiše sem hodila ob potoku. Vem, da me je bilo vedno znova strah, ko sem stopala čez brv. Njena hišica se mi je zdela skrivnostna, majhna, še manjša, kot je bila naša. Mariča pa je bila visoka, močna, široka v temnem nagubanem krilu, temni bluzi in predpasniku do pasu. Na glavi je imela temno vzorčasto ruto, na nogah pa velike čevlje, še večje kot je bila njena velika noga. Hodila je rahlo upognjeno, z velikimi, nerodnimi koraki. Njen glas je bil globok, moški. Imela pa je dobre, modre oči.

Vedno sem prišla po mleko zgodaj, da sem lahko šla z njo v hlev, ko je molzla. Še danes čutim vonj po senu, ki so ga krave blastno zvečile, duh po gnoju in slami. Vidim posodo, v katero je molzla, bila je polna penastega mleka. Včasih mi je rekla, naj držim kravo za rep, ker je preveč optetala po njeni glavi. Potem sva šli v malo kuhinjo. Posadila me je za črno mizo, na kateri je bil pokrit kolač kruha. Nad mizo je s stropa visela petrolejka. Nalila mi je skodelico toplega mleka in prisedla. Nikogar ni imela, ki bi jo poslušal, in morda je zato meni, ki sem bila še otrok, pripovedovala, kako je sama, kako bi se rada poročila, kako bi želela, da bi jo imel kdo rad. Zamaknjeno sem poslušala njeno pripoved in smilila se mi je. Zvečer sem v kotu pri peči, kjer sem spala, premišljevala, kako bi jo razveselila in ji pomagala. V mislih sem obstala pri sliki starejšega fanta iz sosednje vasi, kjer je živela moja babica. Često sem ga videla, kako je osamljen stonel na starih vratih ob cesti in spremljal z očmi ljudi, ki so hodili mimo. Sam ni bil sposoben za nobeno delo. Ljudje so rekli, »da ni pri pravi«. Je pa redno hodil v cerkev. Doma so dobro skrbeli zanj.

Njena sem v svoji domišljiji namenila Mariči. Z nerodno roko otroka sem ji v njegovem imenu napisala pismo. Ne spominjam se več, kaj sem pisala, vem pa, kako srečna je bila, ko sem ji ga v njeni mali, topli kuhinji brala, kot najlepšo domačo nalogo. Ker sama ni znala pisati, me je prosila, naj mu odgovorim v njenem imenu.

Odgovor sem ji napisala doma, ko me ni nihče videl in ne motil. To je bil prostor v hlevu na stari postelji, kjer sta spala moja dva brata, saj »v hiši« ni bilo prostora za vse.

Kolikokrat so pisemca na koščku papirja brez kuverte romala od Martina do Mariče in nazaj, ne vem. Vem pa, da sem jo s temi pisemci osrečevala v njeni revščini in samoti.

Zadnje pismo sem ji prinesla dan pred božičem. Spominjam se, da je imela v kuhinji okrašeno majhno smrečico s keksi, zavitimimi bombončki in drobnimi krogljicami. Meni se je zdela nadvse lepa. Ob tem skrivnostnem, lepem večeru sem ji z vsem srcem sporočila Martinove pozdrave in pismo končala z gorečo željo: »Srečen božič, Mariča!«

Vrnila sem se v svoj revni dom, prepoln otrok in skritih, nikoli uresničljivih želja. Mariče nisem več srečevala, ker mleka niso več imeli. Sem pa njeno podobo ohranila v srcu in se često v življenju vračala v njeno malo, črno kuhinjo, kjer sem ji prebrala edina pisma, ki jih je dobila v življenju.

Takrat še nisem slutila, da bom vse svoje življenje posvetila delu z duševno prizadetimi ljudmi.

C. Dimc-Žerdin

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobotica obvešča obiskovalce, da so od 1. januarja 1991 vsi oddelki knjižnice odprti od 8. do 18. ure, ob sobotah od 8. do 12. ure.

Spoštovani sodelavci!

Zopet je za nami leto dni sodelovanja. Bili smo zadovoljni, da ste nam pomagali vsebinsko oblikovati naš in vaš časopis. Hvaležni smo vam za sodelovanje, bkrati pa vas vabimo, da nam ostanete zvesti tudi v prihodnje. Istočasno pa vabimo k sodelovanju tudi nove sodelavce — dopisnike. Veseli bomo vsake vaše novice iz kraja, krajevne skupnosti ali delovne organizacije. Z vašim sodelovanjem bo Vestnik postal za bralce še zanimivejši in privlačnejši. Pa čim prej se oglasite!

Uredništvo Vestnika

Murska Stanovanjska Zadruga, p.o.

69000 Murska Sobotica

Zvezna 12
Telefon: 25 006

- V letu 1991 bomo pričeli graditi v Černelavcih manjše vrstne hiše do IV. gradbene faze
 - in manjša poslopja namenjena mirni obrtni dejavnosti in trgovini
- Interesenti, pokličite nas na tel. 25 006 ali nas obiščite.

Brezobzirna, a uspešna »družba«

Od bitij, ki so osvojila skoraj vsa okolja na svetu razen polarnih območij, so mravlje gotovo med najbolj uspešnimi. Čeprav so to sicer drobcena bitja, pa predstavljajo kar 10 do 15 odstotkov vse živalske biomase na svetu, se pravi teže vsega živalstva na Zemlji. Znanost pozna okrog 8.800 različnih vrst mravelj, kar pa gotovo še ni vse, saj v težko dostopnih tropskih deževnih pragozdovih živi številiko nepoznanih vrst, ki jih znanstveniki še niso preučili.

Mravlje opravijo zelo veliko in koristno delo. Prerahljajo več prsti kot deževniki, so neustrudni smetarji in pospravijo večino odpadkov in mrhovine. Za ta posel so dobro opremljene. Če bi imel človek enake sposobnosti kot mravlje, bi lahko z bremenom, težkim 350 kilogramov, pretekel kilometer poti v štirih minutah.

Posebnost mravelj je njihov družbeni sistem, ki ga vzdržujejo z zapletenim kemičnim načinom komuniciranja. Najnovejše raziskave mravljinčje družbe sta opravila Edward Wilson in Bert Hoelldobler ter jih zapisala v knjigi Mravlje. Knjiga je izšla letos in zbudila precej pozornosti, še posebej zaradi pogledov na vprašanje biološke utemeljenosti socialnosti. Wilson je namreč eden od utemeljiteljev nove vede sociobiologije, ki preučuje biološke osnove družbenosti.

»Sesalci se vključujejo v skupnost, ker to koristi njihovemu individualnemu preživetju,« ugotavlja avtorja, »mravlje pa so si svoje družbeno življenje uredile tako, da je kolo-

nija enota, ki se bori za preživetje.« Posamezna mravlja ni nič. Če ni vključena v svojo kolonijo, njeno življenje nima nobenega pomena. Mravljinčjo družbo bi lahko imeli za nekakšen superorganizem, sestavo, ki se posveča preživetju kraljice.

Za humanističen način vidanja stvari je mravljinčji superorganizem nekaj krutega, neumljenega in brezobzirnega, biološko gledano pa je mravljinčje videti kot učinkovita in poceni rešitev za življenje v skupnosti. V svetu mravelj kot tudi pri drugih družbenih žuželkah ni redka nesebičnost, vendar pa ne gre za altruizem v običajnem pomenu te besede, marveč za nesebičnost, ki je živalcem genetsko vprogramirana, da se žrtvujejo v korist vse kolonije. Znani so presenetljivi primeri samežrtovanja med mravljami. Pri nekaterih vrstah so opazili obstoj mravljinčjih kamikaz, samomorilskih bojevnikov, ki se razletijo pred sovražnikom in ga zasujejo s strupeno snovjo.

UMRL JE KRALJ TORT

Kovinsko sivi BMW 750 i je vi-jugal skozi Dunaj in odpeljal iz mesta. Za krmilom je sedel moški, ki mu ničesar ni manjkalo. Obleke in čevlje so mu izdelovali po meri, okrog njega so se vrtele lepe in bogate ženske, imel je veliko prijateljev in zajetno mošnjo denarja. Ime mu je bilo Peter Gurtler. Bolj znan je bil po tem, da je bil njegov eden najznamenitejših evropskih hotelov dunajski hotel Sacher. Peter Gurtler je imel sto štirideset milijonov mark, mnogim se je zdel playboy, zato so mu pravili mestni princ. V resnici pa je bil mehak in občutljiv človek. Lahko bi bil srečen, a ni bil.

Kovinsko sivi avto je bil po petdesetih kilometrih na cilju. Peter Gurtler je v svojem lovskem dvorcu pri Pernitzu. Tristo kvadratnih metrov stanovanjske površine, kamin, bazen in zlate pipe. Vzel je puško za streljanje jelenov, si vtaknil cev v usta in sprožil. Sam si je vzel življenje, tako kot pred njim njegov oče in stari oče.

Peter Gurtler je imel zahrbtno obolenje, ki se mu pravi manična depresivnost. Prevečala ga je žalost, za katero ni bilo vzroka. Dunaj je bil pretresen. Njegovi prijatelji, med njimi zvezni kancler Vranitzky in župan Zilk, niso slutili, kako na robu je Peter Gurtler. Že res, precej je pil, toda pije veliko ljudi. Morda je popival, da bi pregal strah pred življenjem. Skrivoma je goltal tablete za pomirjanje.

Peter Gurtler tudi z ženskami ni imel sreče. Trikrat je bil poročen. Prvič s hčerjo nekega podjetnika. V zakonu, ki je trajal dve leti, sta se mu rodila dva otroka. Tri leta je nato zdržal v zakonu z

ameriško veleposlanico Helene von Damm Maja 1989 je pribil, da se poroča zadnjikrat — vzel je odvetnico Gerli Schmatzer.

Gostje, ki so ga opazovali, kako se vsako jutro spreheja po svojem hotelu Sacher z dvesto sobami in pozdravlja znane osebnosti — od kraljice Elizabete do kraljice Silvie — so si mislili, ah, kako srečen človek. Ničče ni slutil, da za nasmeškom skriva tes-

nobo, da ne more spati in hodi na zdravljenje, da ga globoko uspa-vajo, ker se mora kdaj naspiti. Bil je pod nenehnim nadzorstvom psihiatra dr. Berndta Saletuja. Takrat, ko je Peter Gurtler prijel za puško, je bil sam. Njegov zdravnik je bil na počitnicah v Indoneziji.

S hotela Sacher je plapolala črna zastava. Nočni vratar je jokal.

Ljubezen je vse, kar potrebuješ

Starši so pred Johnom Lennonom svarili otroke, toda mladi z vsega sveta so se navduševali nad njim. Dolgi dve desetletji. Najprej so kričali: »Yeah! Yeah! Yeah!« Zatem so leta in leta bojkotirali frizerje, prepevali Hare Krišna, kadili hašiš in travo — kot njihov vzornik in guru John Lennon. Vsaka pesmica, ki jo je zložil glavni ideolog Beatlov in jo nato prepeval, je postala himna mladih. Ko je začel peti hvalo ljubezni, so mladi prepevali »All you need is Love«. Ljubezen je vse, kar potrebuješ. Prepeval pa je tudi »Give Peace a Chance«, Daj prilžnost miru.

Osmega decembra 1980 je John Lennon padel pod petimi strelmi neuravnovešenega atentatorja. Ljudje, ki se ga danes spominjajo, niso več kritični in samozavestni mladi občudovalci Beatlov, ampak mnogi že babice in dedki. Oči se jim ovlažijo, kadar poslušajo Imagine all that People ali Lucy in the Skies With Diamonds.

Johna Lennona, ki se je rodil devetega oktobra 1940 v Liverpoolu, že deset let ni več. Njegove pesmi so postale klasika. Dirigent in skladatelj Leonard Bernstein je imel Johna Lennona za največjega glasbenika tega stoletja. Ali bodo v prihajajočem tisočletju omenjali Beethovna, Mozarta in Lennona v isti sapi?

STO MEST

Že dobrih 6000 let so mesta tržišča idej, umetnosti, središča trgovine in sreča civilizacij. Velikost mesta je bila pogosto znamenje moči posameznih civilizacij. Zdaj ni več tako: Velika mesta, ki postajajo nekakšni gigantski konglomerati, niso več okolja, v katerih bi bilo življenje zelo prijetno. Tako lahko vsaj sklepamo po najnovejši študiji, ki so jo opravili za sto mest v petinštiridesetih državah sveta.

Študijo je vodila washingtonska organizacija PCC, sodelovalo pa je okrog 350 strokovnjakov, ki so mesta ocenjevali po več kriterijih. Pri ocenjevanju so upoštevali varnost, zdravstvene, izobrazbene in stanovanjske razmere, cene življenja, razvitost telefonskega omrežja, promet, hrup in podobno. Največji možen zbir točk naj bi bil 100. Vendar vrhunske ocene ni dobilo nobeno od ocenjevanih mest.

Najvišje so se s 86 točkami uvrstila tri mesta: Melbourne, Montreal in Seattle, sledita pa jim le s točko manj Atlanta, Essen-Dortmund-Duisburg ter še s točko manj Detroit in Windsor. Na dnu lestvice sta Kinsasa z 29 in Lagos z 19 točkami.

Presenetljivo je, da se je od evropskih mest najvišje uvrstil nemški mestni konglomerat Essen-Dortmund-Duisburg in prekosil številna bolj slavna mesta. Essen-Doortmund-Duisburg je vrhunskega standarda nekaterih večjih mest iz nekdanjih socialističnih držav. Kijev, Budimpešta, Moskva, Varšava in Leningrad so se uvrstili v zgornjo polovico, torej med mesta, ki so prejela dobro oceno. Omenimo še, da na lestvici nismo zasledili nobenega od jugoslovanskih mest.

Po suhem iz Evrope v Britanijo

Pred nekaj dnevi je Velika Britanija prenehala biti otok.

Vse od konca zadnje ledene dobe pred 8.000 leti, ko so vode od staljenega ledu preplavile poprej kopno ozemlje med Britanskim otokom in evropsko celino, človekova noga ni stopila po trdnih tleh na Otok ali z njega na celino. Morski preliv, na najožjem mestu je širok vsega 34 kilometrov, so premagovale ladje, letovali so se je drzni plavalci, čudaki in avanturisti, ki so ozirom prepluli v vsem mogočem, od kopalne kadi do preurejenega starega volkswagenovega »hrušča«, o ostajala je navkljub sodobnim pomorskim in letalskim povezavam ovira za svobodnejši pretok ljudi in blaga med Veliko Britanijo in drugimi članicami Evropske skupnosti.

Oviro naj bi končno odstranil podmorski predor s hitro železniško progo. O predoru pod Rokavskim prelivom so sanjarili mnogi, od kraljice Viktorije, Napoleona do Hitlerja. In od vsega začetka je zamisel imela prav toliko, če ne celo več nasprotnikov kot zagovornikov. Morski preliv namreč ne predstavlja samo ovire, Britancem pomeni tudi naravno varstvo. V zgodovini se je samo dvakrat pripetilo, da je bilo Otokom zavzeto.

Osvojili so ga Rimljani in leta 1066 Viljem Osvajalec, potem pa nihče več. Zato so tudi načrti o gradnji podmorskega predora naleteli na povsem različen odziv: del javnosti je bil navdušen, del pa ostro proti. Leta 1986 so Britanci in Francozi vendarle podpisali pogodbo o gradnji predora pod Rokavskim prelivom. Gradbena dela pa so se začela leto dni kasneje.

Kot je običajno za tako zahtevne in velike gradbene podvige, so graditelji začeli proračun temeljito preokorčili. Proračun se je od prvotnih 9,75 milijarde dolarjev

povečal za 14,7 milijarde. Letos poleti je že vse kazalo, da bo zaradi tega gradnja zastala, vendar so investitorji — gre za zasebno delniško družbo — pridobili zaupanje velikih bank, ki so podprle največji zasebni gradbeni projekt v novejši zgodovini in z novimi denarnimi injekcijami omogočile nadaljevanje gradnje.

Pravzaprav je do prve povezave prišlo že nekoliko prej. Prva je povezala francoski del srednjega predora z britanskim preiskovalna sonda, ki so jo izvrtali 30. oktobra. Ko je sveder orientacijske sonde zvrtil rov s premerom 5 centimetrov z britanske na francosko stran, so lahko preverili, za koliko so se graditelji uštel. Meritve so pokazale, da so bili zelo natančni, oba kraka predora sta si bila horizontalno odmaknjena samo pol metra.

Servisni predor je tako spojen in prvi od skupaj treh uspešno prebit. Na obeh straneh osrednjega predora pa še teče vrtanje. Hitri vlaki bodo namreč vozili po svojih predorih.

Načrtovalci pravijo, da samo vrtanje ni zelo zahtevno, saj poteka v kredastih laporjih, ki so za vodo neprepustni. Težak problem pa je organizacija dela in zaledna oskrba. Hkrati ko vrtajo, namreč tudi

postavljajo mogočne betonske elemente, ki sestavljajo stene predora, ter grade vodovodno, prežračevalno, električno in komunikacijsko omrežje. Da bi bili nalogi kos, so skonstruirali gigantske samohodne vrtalne naprave z jeklenimi rezili, dolgimi skoraj 9 metrov. Vrtalna glava se obrne trikrat na minuto, v eni uri pa se vsa vrtalna naprava pomakne naprej največ za 4,4 metra. Usmerja jo laserski sistem, ki mu pri orientaciji pomagajo podatki iz štirih satelitov. Izkopani material sproti odvažajo na zadnji del vrtalnega hrusta, dolgega 250 metrov in težkega 1.200 ton, od tam pa ga odvažajo s posebnimi tovornjaki iz predora, medtem ko v obratno smer dovajajo 9 ton težke betonske elemente, s katerimi sproti sestavljajo plašč predora.

Če ne bo dodatnih ovir pri gradnji, bodo graditelji preostala dela trojnega predora dokončali poleti 1993. leta, kot je bilo načrtovano že pri podpisu pogodbe. Za slavnostnim prvim vlakom, ki bo tokrat popeljal skozi predor, se bo sprožila prva prometna reka.

Omogočil naj bi namreč pretok več kot 44 milijonov potnikov in 27 milijonov ton blaga letno. Vsekakor bo v njem živahno.

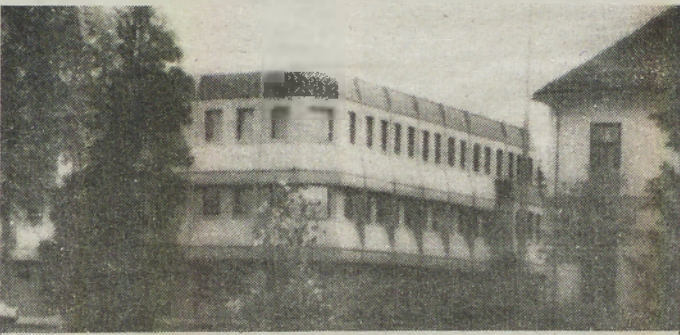
FLORIDSKI STRAH

Na Floridi prebivalci nič več ne uživajo v toplih nočeh, kopališča zapirajo že uro pred sončnim zahodom, priljubljene večerne tekme v ameriškem nogometu so prestavili na popoldanske, zdravniki opozarjajo starše, naj ne puščajo otrok ponoči na prosto. Zakaj? Kateri strah hodi ponoči po Floridi?

To je nočni komar, ki se mu po latinsko reče Culex nigripalpus. Strah zbujajo predvsem zaradi tega, ker je prenasalec encefalitisa, nevarnega možganskega vnetja. Letos jeseni so na Floridi zabeležili nevaren porast te boleznin in že 3 smrti. To je zadostalo za ukrepe, ki smo jih omenili na začetku. Encefalitis je namreč nevarna bolezen. Začne se kot gripozno obolenje z glavobolom in vročino, konča pa se lahko s komo in tudi smrtjo. Odzivi posameznika na bolezen so različni. Normalnemu človeku bolezenska klica ni nevarna, bolj pa so dovzetni zanjo ljudje s šibkejšim imunskim sistemom, to pa so predvsem starejši ljudje, otroci in razni bolniki. Florida je zaradi svojega milega podnebja znano zatočišče za ameriške starostnike.

Strah pred komarjem je tako razumljiv.

Partijska — prazna hiša?

Preden bi začeli ugibati, kaj naj predstavlja hiša na sliki, naj povem, da ne gre za hotel, zdravstveno ustanovo ali nemara banko. Gre preprosto za prazno hišo, ki se je vsi izogibajo. V Körmentu na Madžarskem stoji na glavnem trgu impozantna zgradba, ki je po mnenju mnogih v ta kraj bila vsiljena. Nekeč, še ne tako davno je bila last madžarske delavske partije, v njej pa so bili še delavska milica in druge partijske organizacije. Takoj po tem, ko komunisti izgubili oblast, je stavba začela samevati, stari koristniki so se izselili, novim pa je bila prevelika. Prišlo je tako daleč, da je v njej ostalo le 5 do 6 stanovančev, to pa je bilo novim oblastem preveč. Zgradbo so enostavno zaprli, saj je za vzdrževanje potrebno veliko denarja, tega pa nima nobena nova politična organizacija.

DOMAČE PIVO

Za tiste, ki prisegajo na lastno iznajdljivost in se zanesejo samo na spretnost svojih rok, je na voljo zanimiva novost, ki je bodo veseli tudi ljubitelji pravega britanskega piva. V svetu spoštovano in priljubljeno svetlo britansko pivo, bolj znano pod nazivom ale, je posledje mogoče brez vsakega truda, le z nekaj potrpežljivosti, narediti kar doma.

Za to je poskrbela škotska pivovarna iz Edinburga, ki je izdelala in poslala na tržišče prenosno malo pivovarno »naredi si sam«. Gre za posebno vrečo iz steklenih

vlakcn, v kateri so vložene že vse sestavine, potrebne za izdelavo svetlega piva, od hmelja do ječmenovega sladju. Uporabnikova naloga je, da v vrečo natoči samo še poldrug liter vroče in deset litrov hladne vode, nato pa domačo »pivovarno« pusti pri miru tri tedne. V tem času se končajo vsi kemični procesi, potrebni za nastanek dobrega svetlega piva. Po treh tednih domači pivovarnar odpre pipico na dnu plastične vreče in si v kozarec natoči pravega svetlega piva, kot ga znajo izdelati samo stari in izkušeni britanski pivovarji.

Kdaj bo izum prispel do nas, ne vemo, gotovo pa bo zbudil dovolj zanimanja, saj Slovenci niso le ljubitelji vina, tudi pivo jim tekne.

RUNASTI PRESEŽEK

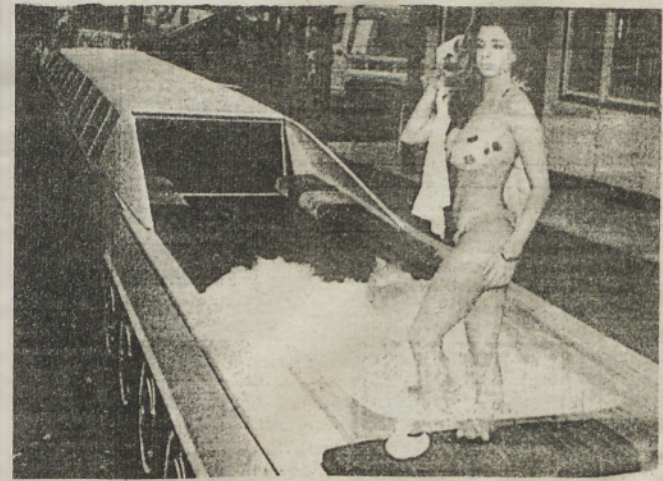
V naslednjih tednih se bo v daljni Avstraliji začel velik pokol ovac. Več milijonov runastih živali bodo postrelili in zmetali v velike jame. Zakaj?

V svetu je močno upadlo povpraševanje po runski volni in avstralska vlada se je znašla pred ogromnimi neprodanimi zalogami, hkrati ko se je pokazalo, da je ob takem povpraševanju po volni kakih 40 milijonov ovac enostavno odveč. Da bi spodbudili rast cen volne, so se v Canberra odločili, da bodo dali ustreliti 20 milijonov ovac, rejcem pa bodo za vsako ubito žival plačali 60 centov, to je nekaj manj kot 7 dinarjev.

Kakor je videti izredno malo — kje pa so še ovce tako poceni? — pa je za rejce cena sprejemljiva, saj je sicer cena za ovco precej manjša, prodajajo jih za borih 15 centov oziroma za poldrug dinar.

Humanitarne organizacije so opomnile avstralsko vlado, da je 20 milijonov ovac tudi veliko mesa, ki bi lahko omililo pomanjkanje hrane v mnogih deželah sveta. Predlagale so, da bi meso postreljenih ovac poslali kot pomoč lačnim prebivalcem po svetu, vendar je vlada predlog zavrnila, češ da pošiljke mesa niso učinkovit način pomoči. In tako bo 20 milijonov ovac zgnilo v jamah.

NAJVEČJA LIMUZINA

Lepotica na sliki reklamira nenavadno vozilo, v katerem je celo kopališče. Cadillac Eldorado je bil izdelan leta 1982, v dolžino pa meri 22,25 metrov. Takšno vozilo si lahko privoščijo le tisti ki imajo v bančnih trezorjih obilo evcnka.

»Na mené je napravleni atentat! Fran Belekof bratranec. Najprej lani za dva mejna ce mejna doublit plače. Te so nas poslali na postilo dopust. Po tom toga je naša firma šla v stečaj. Vmes je gračivalo vse drakeše ciglij, ka so mi lagali ka je dinar ešče sigdar vglj konvertibilen. Za par najparani dinarof san namejno v banki šilinge klijgiti, ka bi v dvoštvi falej brano klijgiti za familijo, pa so mi deviz nej več ščeli odati. Za novoletno nagrado, pa za pravo gubodnost v »pravni« državi so mi ešče tej prisilni par dinarof itere man najparane od gile, razvred notli za 30%. Za telko procentof so tudi razvrednotili moje delo, či ga ešče ge splof gda dobrin. Tak san na čistoj mili. Srečna 1991. Brat Džavzi.

Ne razjezite trebušne slinavke

Ali veste, da imate v trebuhu nekakšen valjar? Natančneje povedano, organ valjaste oblike? Kadar ta valjar odpoje, se valjate od bolečin. Skrite se, upognete kolena in še sami ne veste, zakaj. V trebuhu je nekaj hudo narobe. Obuhtela je trebušna slinavka. Organ, o katerem ne vemo prav veliko. Zavedamo pa se ga čedalje bolj, ker oboleva zmerom več ljudi za vnetjem trebušne slinavke.

Brez trebušne slinavke ne bi bilo prebave. Samo sto gramov tehta, a vendar mora vsak dan izločiti v tanko črevo do tri litre prebavnih sokov, v katerih so vse učinkovine (encimi), ki so potrebne za presnovo beljakovin, maščob in ogljikovih hidratov. Da ne omenjamo hormona inzulina, ki je nepogrešljiv pri presnavljanju sladkorja. Sega od tankega črevesa do vranice in naredi ovinek okrog hrbtenice. Potrpežljivo oddaja sokove v trebušno votlino, tem pogosteje in tem več, kolikor pogosteje in več jemo. Nekega dne pa je njene potrpežljivosti

konec in tedaj začutimo njeno ogorčenje. Pa še kako hudo!

V žilici se oglašijo vrtajoče bolečine in sevajo desno, proti rebrom in celo v hrbet. Največkrat nam postane neznosno slabo, mine pa nas tek, sili nas na bruhanje, imamo občutek, da smo naphani in napihnjeni. Maščob in mleka ne prenesemo, tudi alkohol in kava nam škodujeta, prebavljanje mesa je oteženo.

Na splošno so ljudje prepričani, da je kroničnega vnetja krivo nezmerno uživanje alkohola. Toda med bolniki so tudi ljudje, ki alkohola sploh ne pijejo. Pri njih navadno ugotovijo, da imajo zelo radi meso in da jedo precej mastno hrano.

Trebušna slinavka se lahko dobesedno zabaše z beljakovinsko trosko — v žilah in tkivih se odlagajo nerabni ostanki beljakovin. Zaradi tega se učinkovine počasneje izločajo. Pretežno mesna hrana povzroča preveč kisline, kislota okolje pa še pospešuje vnetje. Trebušna slinavka potrebuje za iz-

delovanje svojih sokov snovi, kot so kalij, kalcij in magnezij.

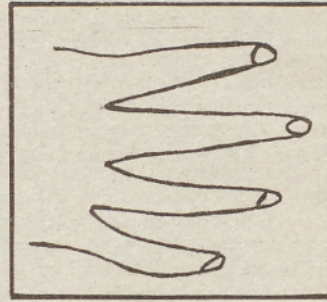
Če je ne bi radi razjezili, moramo jesti veliko solate, krompirja in zelenjave. Kar surove, lahko pa tudi dušene. Beljakovine in druge nujno potrebne snovi priskrbimo organizmu z mlekom in jogurtom.

Zelo pomembno je, da hrano dobro prežvečimo. Če se že v ustih dobro prepoji s slino, ima slinavka veliko lažje delo.

Slinavko je mogoče spodbujati tudi z grenkimi drogami. To so zdravilna zelišča, na primer pelin, tavžentroža, benediktna, mrzličnik. Posebno pa bo slinavka hvaležna nekaj dni posta, da si bo lahko opomogla od vsakdanjih stresov. Post je nujno potreben takrat, kadar se slinavka vname. Pri oboleni slinavki ni dobro jesti mesa in maščob, alkohola pa se je treba sploh odpovedati. Bolnik bo tako ali tako sam ugotovil, kaj je zanj prepovedano, ko se bo spet zviljal od bolečin.

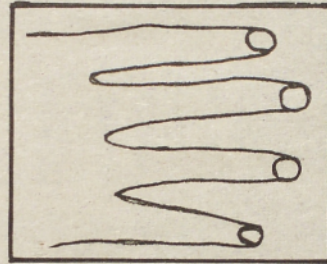
SKRIVNOSTI VAŠIH DLANI

Danes se bomo posvetili prstom. Tudi oni odkrivajo in govorijo namesto nas. Pri analizi posebej proučujemo palec in posebej druge štiri prste. Prsti se med seboj razlikujejo po svojih konicah, ene roke imajo dlake, druge ne, pomembni pa so tudi prstni sklepi med členi. Konice prstov določajo štiri tipe prstov: šilaste (koničaste), stožčaste, štirioglate in razširjene ali lopataste.

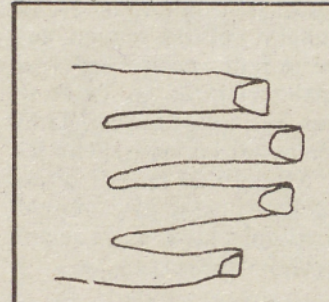
SILASTI (KONIČASTI)

Človek s takimi prsti je poln ustvarjalnega duha, ima smisel za lepoto in intuicija mu dobro služi. Takih prstov je bolj malo.

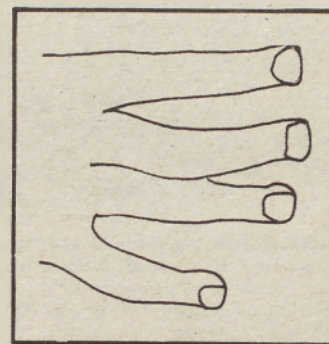
STOŽČASTI PRSTI

Prsti umetnikov, opernih pevcev, glasbenikov, igralcev. Taki ljudje želijo za dosežen uspeh tudi materialno, denarno priznanje.

ŠTIRIOGLATI PRSTI

So prsti praktika. Taki ljudje so energični, polni samozavesti in spretni poslovneži. Med njimi so tudi vzorni uslužbenci in pedagoški delavci. So pošteni in točni. Teško jih je prevarati.

RAZŠIRJENI, LOPATASTI PRSTI

Take prste imajo športniki, ljudje v stalnem gibanju: veliki potniki, raziskovalci, duhoviti ljudje. Med njimi so tudi veliki generali.

Dlake imajo energične in strastne osebe. Sklepi med prstnimi členi odkrivajo vaš filozofski duh in močno logiko. Dolgi prsti so posebnost diplomatov, tudi lažnivcev. Kratke prste imajo intuitivne osebe, osebe s smislom za sintezo, pustolovci in boemi. Tisti, ki imate med prsti dosti prostora, tako da se skoznje vidi svetloba, ste radovedneži.

Še en nasvet: Ko boste sedeli v kaki prijetni družbi, ne gledajte sogovornika v oči, ampak opazujte njegove roke. Vedeli boste, s kom imate opravka.

Prihodnjic več o palcu.

Poškodbe zaradi mraza

Zimski čas prinaša kopico nevšečnosti, na nekatere želimo opozoriti. Če zaradi mraza dobimo lokalne omrzline napravimo naslednje: na prostem grej roke tako, da jih tiščite pod pazduho. Premikaj prste na nogah, čeprav jih ne čutite. Na vsak način se preobleci v suho. Če ti je omrznil nos, lica, ušesa, jih grej z rokami. Drgnjenje s snegom, alkohol in kajenje je prepovedano. Ko prideš v hišo potopi ude v hladno vodo, ki jo s dolivanjem tople v 1 do 2 urah segreješ na 40 stopinj. Hitro ogrevanje ob peči poveča obseg odmrta zaradi omrzlin. Pij vroč sladkan čaj. Sterilno pokrij omrzline in pojdij k zdravniku.

Kaj storiti ob podhladitvah? Podhladimo se lahko počasi, na primer v snežnem viharju ali na hitro, če pademo v ledeno vodo. Na prostem podhlajenega zavijemo v suhe odeje, ogrevamo ga lahko s lastno toploto, tako da se stisnemo ob njega. Ne smemo ga pustiti hoditi, tudi če je že pri zavesti. Transportiramo ga leže. Če je pri zavesti, mu damo tople napitke. Nezavestnemu seveda v usta ne vlivamo ničesar. Navidežno mrtvemu dajemo počasno umetno dihanje z usti 8 krat na minuto. Podhlajenega dobro zavijemo v suhe odeje in ga čim hitreje prepeljemo v bolnico.

ČE JE PENE PREVEČ

Kadar pomivajo tisti, ki pomivanja niso ravno veščji, se rado primeiri, da zlijajo v vodo več detergenta, kot je prav. Voda se neizmerno peni, pomivanje pa je težavno. V to vodo zlijemo nekaj kisa. Pene se poležejo, pomivanje je spet enostavno.

MODA ZA VARNOST

Razvita Evropa se je odločila prepričiveje zavarovati življenje občutljivih prometnih udeležencev: pešcev (predvsem otrok), kolesarjev in mopedistov. Obleke, ogrinjača, dežniki, celo gume na kolesih so obdani s številnimi svetlečimi površinami in delčki (trakovi, gumbi, pentlje), ki jih je tudi ob slabi vidljivosti mogoče opaziti na dovolj veliko razdaljo. Vse to v upanju, da bo manj nesreč.

RADIO MURSKA SOBOTA

5 NAJ

Glasbena lestvica RMS:

1. Step by Step — New Kids on the Block
2. Poljubi me nežno — Magnet
3. Crazy for you — David Haselhoff
4. Koliko solz bo preteklo — Božidar Wolfand Wolf
5. Dolce far niente — Zoran Predin & Los Malacanas

Glasovnice — dopisnice — pošljite na naslov: Radio Murska Sobota, Titova 29, 69000 Murska Sobota, s pripisom: za 5 naj.

Oddaja 21 232 je na sporedu RMS (UKV 87,6 MHz ali 648 kHz) ob petkih, od 18. do 19.00.

Modra svetloba čisti kožo

Modri žarki umetnega sonca so upanje za milijone ljudi. Zdravilo nevrodermatitis, mučno kožno bolezen, za katero trpi samo v Nemčiji 1,2 milijona otrok in 800.000 odraslih.

Bolezen je posebno huda v akutnem stadiju, ko izbruhne. Koža po vsem telesu srbi, nastajajo mehurčki in se vnamajo. Dolej so lahko uporabljali pri tej bolezni samo kortizonske preparate, pri tem pa je prihajalo do nevarnih stranskih učinkov. Preveč kortizona lahko škoduje notranjim organom, kosti postajajo krhke. Pacienti se debelijo, obraz je zabuhel.

Zdaj so začeli zdravniki v Freiburgu zdraviti nevrodermatitis z žarki UV-A1. Zdravilnost teh žarkov je sicer že dolgo znana, vendar jih z dosedanjimi aparati ni bilo dovolj točno dozirati. V sodelovanju s tehniki so znanstveniki v Freiburgu skonstruirali nov aparat, ki izžareva čiste žarke UV-A1 in že po šestih obsevanjih po 25 minut so se simptomi nevrodermatitisa pri pacientih drastično zmanjšali. Predvsem je ponehalo srbenje, ekcemi so izginili.

Za zdaj morajo preživeti pacienti dva tedna v bolnišnici, kjer jih petnajstkrat obsevajo z modrimi žarki. Koliko časa bodo trajali učinki, zdravniki še ne vedo.

Kuhajte z nami

Krompirjev obroč z dušeno zelenjavo

V zimskem času mnogim družinam primanjkuje sveže zelenjave. Zato je prav, da si v jeseni naredimo dovolj velike zaloge gomoljaste in korenaste zelenjave v kletih in zasipnicah. Surova ali dušena nam popestri in obogati zimske jedilnike. Zadostne količine in pravilna priprava korenčka, pora, petršilja, svežega belega in rdečega zelja vsaj delno pokrijejo vitaminske potrebe. Če imamo še zamrznjeno zalogo strošjega fižola, graha in brstičnega ohrovtja, zadostimo potrebam in pestrosti. Vse našete vrste zelenjave so enostavne za pridelavo in uzimljenje.

Za krompirjev obroč z zelenjavo potrebujemo:
1 kg slanega kuhanega pretlačnega ali zmekčanega krompirja
1,5 dl belega olja
25 dag kuhanega mesa (najbolje prekajenega)
25 dag korenčka
25 dag strošjega fižola (iz zamrzovalnika)
1 čebulo, korenino in šopek zelenega petršilja
4 do 5 žlic očiščenega in na kolobarje narezanega pora

Kuhanemu krompirju dodamo polovico maščobe (polovico prihranimo za mazanje modela in dušenje zelenjave). Krompirju umešamo na drobne kocke narezano meso in ga stresemo v dobro ponáščen in z drobtinami potresen model s tulcem v sredini. Pečemo ga 30 minut. Zelenjavo očistimo in zrežemo na kolesca. Vse skupaj dušimo na preostali maščobi, ki ji po malem prilivamo malo vode, da se lepše duši. Proti koncu solimo in za boljši okus dodamo jušno kocko. Pečen krompir zvrnemo na velik plitev krožnik in ga obložimo z dušeno zelenjavo, ki jo damo tudi v sredino obroča.

Namesto strošjega fižola lahko uporabimo na cvete razdeljeno gljavico cvetače.

SESTAVIL MARKO NAPAST	ODLIČNI FILM CAROLA REEDA	VOJAŠKI NOVINCI	VRSTA FOTOGRAF. SKEGA OBJEKTVNA	ZGORNJI DEL LAUJE	PRED LETI ODLIČEN FRANC. NO GOMETAS	NORDIJSKI BOGOVI	KRALJI-VEC. ZMKAVT
ZNANSTVENA RAZPRAVA							
PRVA PREDSTAVA PO PREMIERI							
Z METAMORFOZO NASTALA KAMNINA							
NAJBOLJ RAZŠIRJENA RASTLINA						SLOVENSKI KNJIŽEVNIK (FRANCE)	SLOVANSKA BOGINJA PLODNOSTI
ENA OD OKRAJŠAV ZA JUNIJ				DEL JEDILNEGA PRIBORA ČASOPIS			
PREBIVALCI ODSEJEVEGA OTOKA							
INDUSTRIJSKO MESTO V VZHODNI SIBIRIJI					RIMSKA 4 AMERIKI DRAMATIK (CLIFFORD)		
RIMSKO ŠTEVILO PETDESET		ZIVALSKA USTNICE	PRIMORSKA REKA ZACETNIK ARIANIZMA				
FRIZJSKI OTOK (ANAGRAM NDOLA)						ATLETSKA DISCIPLINA	GRŠKA CRKA
NOČNO ZABAVISCE V VEČJIH MESTIH							
ANTIČNI STOKNI FILOZOF							
BILJARDNA PALICA					MODERNI PLESNI RITEM		

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodoravno: nemirka, amalgam, diploma, Ole, ten, Birkin, za, Anet, Omega, R, rolo, VT, N, šara, Intima, Carmona, Ankaran.

»Samoumevno je, da imam Vestnik!«

»Najbolj sem jezen, ko vidim, da je umrl kdo, ki ga poznam. Ali pa, če Križevci močno izgubijo v nogometu. Lepo se mi zdi, da je kar cela stran v Vestniku posvečena kulturi. Mislim, da je »resnih« zadev, politike in tega, dovolj. Zame to ni »resno«. Zame je bolj »resna« kultura. Mogoče bi morali malo bolj paziti na jezik — včasih se mi zdi, da je kak sestavek napisan bolj tako; nočem, da bi se kdo smejal iz tega. Slovničar in nekakšen »poseben« jezik posameznih novinarjev, to. Mogoče bi morali objavljalati tudi več zanimivosti. Na primer: mene bi zanimalo Goričko, kakšen dobro napisan potopis, kako je, če se pe-lješ prek Kukeča, Panovec in prideš v Petrovce...«

Tako se je razgovoril Nikolaj Beer, Prekmurec, predvsem pa Goričanec. Doma je iz Križevca in tja se še vedno rad vrača. Še vedno upa, da »se bo našel denar«, da si bo lahko nekoč zgradil v Križevcih svoj atelje. Je človek, ki ima rad naravo, zemljo, gozdove. Zato nas toliko bolj čudi, da se je odločil za življenje v Izlakah. Glavni vzrok je seveda ženska, začelo pa se je 1976 leta, ko ga je kolega Zdenko Huzjan pregovoril, da se je udeležil slikarske kolonije v Zagorju. Tako je spoznal sedanjo ženo.

In potem »se je napravilo, ka se ma napraviti!« Bila je edinka, poleg tega pa je v domačem kraju dobila tudi službo. Ko se pogovarjamo o tem, kako se je vživel, so odgovori kratki, kot na primer: Ne morem reči, da se imam za domačina, še vedno sem Prekmurec. Težko bi rekel, da sem se vživel. Na Goričkem je mir, pa dober zrak... Prizna, da večkrat tudi sanja o Goričkem, o tem, kako se kot deček podi po hribovih. »No, slikar mora malo sanjariti. Tudi, ko si, pri sebi, moraš malo sanjariti,« je takoj dodal. Čeprav ga nismo obiskali, da bi govorili o slikarstvu — Nikolaj Beer je namreč akademski slikar in svobodni umetnik — pa se nam je eno vprašanje kar vsiljevalo: Ali najde motiv za slikanje tudi v teh krajih, kjer živi, ali pa se mora zaradi slikanja vedno znova vračati v Prekmurje?

»To je dobro vprašanje... Opazil sem namreč, da me zadnje čase ti motivi malo vlečejo.

li, nismo pa še tega, da tudi žena in hčerka govorita prekmursko. Hčerka, ki hodi v 7. razred, smo tudi slišali in obljubila je, da nas bo obiskala v Murski Soboti. Miki ima kot človek rad naravo. Včasih se je najraje zadrževal v gozdu. Žal mu je za vsako »trapašto regulacijo«. Ali so torej Prekmurci, ki ne živijo v pokrajini ob Muri, bolj v skrbeh za usodo Prekmurja?

»To je mogoče res, kajti ti-sti, ki živijo v Prekmurju, imajo veliko drobnih problemov in mo-

Nikolaj Beer s hčerko, ki prav tako dobro govori prekmursko kot oče, vendar ne slika ampak fotografira.

Mislim na te grde motive ob reki Savi, kjer je vse zasmrajeno; tu so tovarne, kadi se. Prijelo me je torej, da bi namalal to, kar je v resnici — ali pa to celo še bolj poudaril. Včasih me ima... V bistvu pa sem še vedno Goričanec. Verjetno je moralo preteči nekaj časa, da lahko delam te stvari, kajti šele pred kratkim sem naredil tri slike. A v bistvu še vedno slikam zemljo, Goričko, rjavo, rdečo, ilovico...«

Toliko torej o njegovem delu — slikarstvu. Beer je že leto dni predsednik Društva zasavskih likovnih umetnikov, pomaga pa tudi organizirati poletne slikarske kolonije. Da velikokrat potuje v rodne Križevce in ima še vedno precej prijateljev na oni strani reke Mure, smo že omeni-

goče največjega ne vidijo. Tukaj mi še toliko bolj ni vseeno za Prekmurje, ker vidim, kaj se lahko zgodi z njim, če ne bomo pazili na naravo. Tu imajo težave s pitno vodo, čeprav teče mimo reka Sava in skozi Zagorje rečica Medija. Ljudje se morajo osvestiti, kajti vsak posameznik lahko kar močno zasmradi naravo.

Pravi Prekmurec in Goričanec, bi lahko dejali na koncu. Tudi zaradi tega, ker je rekel, se mu zdi samo po sebi umevno, da ima naročen Vestnik.

In še tole — namesto pozdrava: »Veseli me, da ste me našli tukaj. Trojane niso daleč, samo dol je treba pogledati. Vsak dan se veliko Prekmurcev vozi v Ljubljano, pa nihče ne pride sem.« Bernarda B. Peček

NOVINAR BOGDAN PLEŠA ODŠEL V POKOJ

Pa lepo pozdravljeni!

To je bil značilni pozdrav znanega obraza z malih zaslonov. Gre seveda za našega rojaka, novinarka RTV Slovenija, predvsem pa gospodarskega komentatorja in mentorja mnogih mladih generacij naših stanovskih kolegic in kolegov, Bogdana Plešo, ki je te dni končal svojo poklicno pot. Ta je bila dolga in trnova, vendar pa dovolj uspešna za enega od vidnih predstavnikov sedme sile. Prijazen sprejem v njegovi hiši v Murski Soboti, kjer živi z ženo Estero Rotdajč, ki je bila nekoč tudi znana napovedovalka radia v madžarskem jeziku, pa te navdaja z občutkom, da je pred tabo predvsem človek, ki mu manire sodobnega sveta niso tuje.

takrat mentor na ljubljanskem radiu Pišta Kuhar, Prekmurec iz Puconec.

In kdo je pravzaprav Bogdan Pleša? Stopila sva malce v preteklost. Rodil se je leta 1928 v Slivnici pri Celju, kjer je oče delal kot žandar, mati pa je bila doma iz Gančan. »Očeta, ki je bil po rodu liški Srb, je povozil vlak, ko nisem bil star niti dve leti, tako da ga v bistvu nisem poznal. Z materjo sva se vrnila v domači kraj in začel sem obiskovati gimnazijo v Murski Soboti, kjer sem tudi maturiral. Iz Gančan sem hodil v šolo marsikdaj peš ali pa se peljal s kolesom, zadnji dve leti šolanja pa sem kot fant iz revnejše družine vendarle dobil mesto v soboškem dijaškem domu. Takrat je namreč mati toliko zaslužila, da me je lahko poslala v ta dom. Potem me je pot vodila v Ljubljano.«

pripoveduje z malce otožnim glasom, kot da bi hotel reči, da mu je bilo vendarle najljubše na prekmurskih ravninah. Toda usoda ne pozna meja.

»Profesorji s soboške gimnazije so me takrat nagovarjali, da bi šel študirat slavistiko, ker so spoznali moje nagnjenje do tega predmeta. Jaz pa sem se raje odločil za študij ekonomije, saj sem imel na tej fakulteti v Ljubljani dobra kolega Karla Kuharja iz Puzevec in Vinka Trplana iz okolice Murske Sobotice. Ker v tistih letih nisi mogel pomisliti na štipendijo, smo se morali znajti sami. Nekakšno no-tranje nagnjenje do novinarstva mi je nekako utrla moja poklicno opredelitev. Med drugim sem bil skoraj štiri leta urednik in novinar študentskega lista Tribuna, ki je bil za tedanje čase zelo revolucionaren. Mislil, da bom delal v ekonomiji, me je žilica za pisanje privedla na ljubljanski radio, kjer sem sprva pripravljaval oddaje, ki so imele naslov Študentska tribuna. Tako so me »zavohali« na radio in me postavili pred veliko odločitev, da postanem njihov stalni novinar, medtem ko me je profesor s soboške gimnazije Kučan, ki je bil matematik, nagovarjal, naj se raje odločim za ekonomista. Morda je bilo odločilno, da je bil

Medtem se je utegnil samo dvakrat nasmehiti: ima prijeten nasmeh in bolj svetle kot temne oči. Zaradi boleznih, ki je posledica hudega telesnega in duševnega napora v novinarstvu, težje hodi, zato se raje drži domačega zapečka. Spei sva se pomaknila korak naprej. »Ker je bilo pomanjkanje kadrov, so me poslali v cono B, kjer je obstajala vojaška radijska postaja zdajšnjega radia in televizije Capodistria (Koper). Tu sem ostal kar šest let in sem pripomogel k ustanavljanju slovenskega programa. Ker pri nas še nismo imeli televizije, smo bili primorani gledati italijansko. Z nekaj izkušnjami smo uspeli prebroditi začetne težave in potem sem se z veliko muko in veseljem znova uspel vrniti v Ljubljano. Začel sem delati v gospodarski redakciji ljubljanskega radia, po nekaj letih pa sem predsedal k televiziji. Tam sem se izpolnjeval od navadnega novinarja do urednika in zlasti komentatorja gospodarskih oddaj. Sprva sem pripravljaval komentarje, kasneje pa zahtevnejše oddaje in okrogle mize, ki so trajale po eno uro.«

Zdelo se je, da je Bogdan Pleša tisto uro, ko sva se pogovarjala — skorajda neslišno so naju tu in tam zmotili trije domači psički — napolnil sobo s prijetno domačnostjo, značilno za prekmurskega človeka. Zato sem rade volje prisluhnil tudi njegovi anekdoti. »Ko so v Mariboru

prišli z idejo o gradnji letališča, sem jo označil kot največjo neumnost v mojih prispevkih, ki sem jih napisal ob tej priložnosti. To je bilo v tedanjem času pogumno dejanje, saj sem tvegala, da me bo direktor televizije postavil na hladno. Predvsem zato, ker sem ves čas v mojih gospodarskih komentarjih opozarjal, da gre za zgrešeno naložbo, kar se je pozneje pokazalo kot resničnost. Lepi spomini pa me vežejo tudi na pripravljane mesečnih oddaj za Madžare v lendavski in soboški občini, za kar smo zagotovili ustrezno opremo iz Ljubljane. To je trajalo približno pet let, potem se je počasi uredilo tudi soboško dopisništvo televizije, kjer sem sodeloval kot mentor. Z vsi odgovornostjo lahko rečem, da se tega dopisništva danes ne moremo sramovati, saj je v formalnem in vsebinskem pogledu naredilo velik korak naprej.«

Se in še mi je pripovedoval o svojem poklicu novinarja, ki mu je zelo veliko pomenil in mu ni žal, da se je takole odločil. »Pa čeprav je to eden najnapornejših poklicev, predvsem zaradi neurejenih delovnih in časovnih razporeditev, bi se še enkrat odločil za to pot. Če bom imel kaj moči, bi se rad lotil podrobnejše zgodovine, ki jo je o grofovski zemlji v Prekmurju napisal profesor Kolkolj. Veselje do novinarstva pa je pokazala tudi ena od njegovih hčerk — druga je veterinarska tehničarka v Nemščaku — ki obiskuje drugi letnik novinarske fakultete v Ljubljani. Morda zato, ker se v tem poklicu vedno kaj dogaja in te nemirni duh vleče sem in tja!«

Ko sem odhajal, se mi je utrnila misel: kamor pride, je, kot bi na mizo postavil vazo poljskega cvetja, ki raste tam okoli Gančan. Bogdan Pleša resnično ljubi to življenje in ljudi, čeprav je marsikdo nanj že pozabil. Kakor je s toplimi besedami pospremil že toliko svojih znancev in prijateljev, sem tak prijeten občutek doživel tudi sam.

MILAN JERŠE

KS Lakoš

POGREŠAJO ULIČNO RAZSVETLJAVO

Na zboru občanov v KS Lakoš so med drugim pregledali uresničitev programa ter ugotovili, da so v obdobju 1987—90 asfaltirali ceste v Gornjem (fina prevleka) in Dolnjem Lakošu. Pri pokopališču so postavili zabojnik za odpadke, kupili material za ulično razsvetljavo, navozili gramoz na poljske poti in začeli z gradnjo mrliške veže. Opravljen na so bila tudi melioracijska dela. Največ razprave je bilo okrog urejanje ulične razsvetljave, saj so

ena redkih krajevnih skupnosti, ki je še nima. V Gornjem Lakošu so delno obnovili vaški dom, potrebno pa bo še urediti nekatere prostore, ki so v zelo slabem stanju. Pomagali so tudi nogometnemu klubu pri zgraditvi prostorov in napeljavi elektrike. Začeli pa so že tudi z gradnjo kapelice v Dolnjem Lakošu. Na zboru so razrešili staro vodo-stvo, na plebiscitno nedeljo pa izvolili novo.

I. Pavšič

Lucova brez trgovine

Trgovsko podjetje Potrošnik ima v tej vasi trgovino, ki pa bo žal kmalu zaprta, saj je lastnik hiše, v kateri je trgovina, podjetju odgovodal koriščenje prostorov. Vaščane Lucove dela Šulinec in Neradnovce skrbi, kje se bodo v prihodnje oskrbovali. Najbližja trgovina je v Zvenavljah, ki pa je premajhna za oskrbo vseh občanov. Lastnik stavbe v Lucovi naj bi po zaprtju potrošnikove trgovine odprl nekakšen diskont, od česar pa občani ne bodo imeli veliko koristi. Potrošniki iz tega kraja so upravičeno zaskrbljeni in ogorčeni.

Milan Gašpar

● ekspresna izdelava vseh vrst očal
● kontrola vida ● sodobni okvirji
SONJA JUREŠ, Glavni trg 7, LJUTOMER, telefon: 82-445

PROSLAVILI 40-LETNICO

Proizvodno-transportno podjetje Avtoradgona, ki letos praznuje 40-letnico poslovanja, je v jubilejnim letu doživelo zgodovinske spremembe. Podjetje se je preimenovalo v Avtoremont ter reorganiziralo v krovnno podjetje s petimi družbami z omejeno odgovornostjo. Ta jubilej so skromno proslavili na zadnji seji delavskega sveta, ki so se

je udeležili tudi predstavniki občinske vlade, služni delavci v podjetju in člani strokovnega kolegija. Na slovesnosti sta govorila generalni direktor podjetja Janez Rozman in predsednik IS SO Gornja Radgona Anton Tropenauer. V kulturnem programu pa se je predstavil oktet podjetja.

V. Jaušovec

TEHNO IMPEKS, d.o.o.

Titova 26 (hotel Diana, vhod z dvorišča)
MURSKA SOBOTA, tel.: (069) 25 049,
odprto od 8. do 12. in od 13. do 16. ure.

PRODAJA AVTOMOBILOV IN MOTORNH KOLES

MITSUBISHI PRECIS, 1,5 l, 3 vrata	158.000
TOYOTA TERCEL, 1,5 l, 2 vrata	169.000
HONDA CIVIC, 1,5 l, 3 vrata	174.000
HONDA CIVIC, 1,5 l, SEDAN	218.000
MAZDA 323, 1,6 l, 3 vrata	180.000
SUBARU JUSTY, 1,2 l, 3 vrata	165.000
RENAULT 19 TR, 3 vrata	199.000
(cene so z vsemi dajatvami)	
MINI BUSI — PRIMERNI ZA TAXI	
— 7 sedežev	
TOYOTA PREVIA, 2,4 l, avtomatik	254.000
brez prom. davka	
MAZDA MPV, 2,6 l, avtomatik	227.000
brez prom. davka	

NOVO

V MURSKI SOBOTI!

Trgovina

Vertomerx
d.o.o.

Poslujemo v prostorih JAVNIH SKLADIŠČ, poleg prodajnega centra Pomurke, Nemčavci 1 d

- avtokozmetika
- avtooprema
- akumulatorji
- SKF ležaji
- gume MICHELIN in SAVA
- kolesa
- mopedi

Izredno ugodna ponudba: italijanskih otroških koles, mopedov Tori, Jawa, Tomos, nahrbtnih kosilnic in škropilnic

Odprto od 8. do 17., ob sobotah od 8. do 12. ure.

Obiščite nas ali nas pokličite, tel.: 31 150